

6. konferenca

KAKOVOST V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Zbornik referatov

BLED, 30. november 2016

6. konferenca Kakovost v višjih strokovnih šolah, Zbornik referatov, Ljubljana, Slovenija, 30. november 2016

Urednica:

Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije

Organizacijski odbor:

Mag. Gabrijela Kotnik, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Branko Škafar, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Marija Sraka, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Andreja Križman, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Anita Goltnik Urnaut, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Mag. Tjaša Vidrih, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Alojz Razpet, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije;
Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije

Odbor za pregled referatov:

Dr. Andreja Križman, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Anita Goltnik Urnaut, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Marija Sraka, Komisija za kakovost Skupnosti VSS

Izdajatelj:

Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije
Celje, 2016

Skupnost VSS ne prevzema nobene odgovornosti za pravilnost podatkov, zanje odgovarjajo avtorji sami.

Zbornik referatov in predstavitve konference najdete na spletni strani:

<http://www.skupnost-vss.si/>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

377.36:005.336.3(082)(0.034.2)

KONFERENCA Kakovost v višjih strokovnih šolah (6 ; 2016 ; Bled)
Zbornik referatov [Elektronski vir] / 6. konferenca Kakovost v višjih strokovnih šolah,
Bled, 30. november 2016 ; [urednica Jasmina Poličnik]. - El. knjiga. - Celje : Skupnost višjih
strokovnih šol Republike Slovenije, 2016

Način dostopa (URL): <http://www.skupnost-vss.si/>

ISBN 978-961-93958-3-7 (pdf)
1. Dodat. nasl. 2. Poličnik, Jasmina
287514368

KAZALO

Uvodna beseda.....	4
Program 6. konference o kakovosti v višjih strokovnih šolah:	5
dr. Anita Goltnik Urnaut: RAZVOJ KAKOVOSTI V VIŠJEM STROKOVNEM ŠOLSTVU	8
Darja Fišer: RAZVOJ INOVATIVNIH VEŠČIN POSAMEZNIKA ZA INOVATIVNEJŠI ŠTUDIJ IN PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE.....	14
Andreja Peserl: VPLIV INOVATIVNOSTI NA KAKOVOST IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA.....	22
mag. Janja Turk: SODELOVANJE S TUJINO VPLIVA NA RAZVOJ INOVATIVNOSTI IN PODJETNIŠTVA.....	28
Helena Vogrinec, Tanja Ostrman Renault: PILOTNI PROJEKT V VSEBINO USMERJENO POUČEVANJE TUJEGA JEZIKA NA DOBI, VIŠJI STROKOVNI ŠOLI MARIBOR, V ŠTUDIJSKEM LETU 2015-2016	35
Jelica Bregar: PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE NA VSS: ZADOVOLJSTVO ŠTUDENTOV, ZADOVOLJSTVO DELODAJALCEV – MENTORJEV	39
mag. Branka Jarc Kovačič, Branka Balantič: TRAJANJE ŠTUDIJA IN VZROKI ZA ZAMIK ČASA DIPLOMIRANJA NA VIŠJI STROKOVNI ŠOLI.....	45
dr. Branko Škafar: NOTRANJA PRESOJA KOT NEIZKORIŠČENA PRILOŽNOST.....	54
Erika Medle Semec, Damjana Možic: VPLIV OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI NA KAKOVOST ŠTUDIJSKEGA PROCESA.....	60
Marija Šubic: MOOC-I KOT MOŽNOST IN DEL INOVATIVNEGA VIŠJEŠOLSKEGA ŠTUDIJA ZA DOSEGANJE UČNIH IZIDOV PRI TUJEM JEZIKU	68
mag. Ksenija Turk: SPODBUJANJE KREATIVNOSTI V VSS IN PRIDOBIVANJE PODJETNIŠKIH KOMPETENC... 75	
dr. Sabina Šegula: PREDAVATELJ – MENEDŽER ŠTUDENTOV	81
mag. Peter Martinčič: VPLIV DELOVNIH IZKUŠENJ V GOSPODARSTVU NA INOVATIVNOST PREDAVATELJEV VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH.....	90
mag. Jože Kranjc: NAVZKRIŽNI MANAGEMENT ZA KAKOVOST 4.0	97
dr. Marija Turnšek Mikačič: TUTORSTVO V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH KOT ELEMENT ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI PROCESA IZOBRAŽEVANJA – KVALITATIVNA ANALIZA	105
Karmen Grudnik, mag. Janja Razgoršek: KAKOVOST POWERPOINT PREDSTAVITEV V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL	113
Sonja Kukman: KAKO NA NAJBOLJ EKONOMIČEN NAČIN POVEČATI PREPOZNAVNOST ORGANIZACIJE... 120	
Janez Dulc: POPRODAJA KOT NAJBOLJŠA OBLIKA RAZISKOVANJA V DRUŽBENO ODGOVORNEM TRŽENJSKEM NASTOPANJU PROCESNO ORGANIZIRANE ŠOLE	131
Primož Kurent: ODLIČNA DIPLOMA, ODLIČNA POPOTNICA V PRIHODNOST	138
mag. Dejan Cvitkovič: SAMOSTOJNO UČENJE IZDELAVE SPLETNIH STRANI	145
Ana Peklenik: DELOVANJE ŠOLSKE KNJIŽNICE KOT PRISPEVEK H KAKOVOSTI ŠOLE	150

Uvodna beseda

Letošnjo 6. konferenco Kakovost v višjih strokovnih šolah je Komisija za kakovost Skupnosti VŠŠ organizirala 30. novembra 2016 v Hotelu Astoria na Bledu.

Moto letošnje konference, na kateri smo povzeli rezultate in prikazali smernice za bodoče delo, je 'Razvoj sistemov vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah'. To je tudi tema predstavljenih referatov. Letos je plenarni del otvoril Alojz Razpet, predsednik Skupnosti višjih strokovnih šol, ki je predstavil razvoj višješolskega izobraževanja v Sloveniji. Na višje strokovne šole kot sestavni del kakovostnega terciarnega izobraževanja se je v nadaljevanju osredotočila dr. Anita Goltnik Urnaut, članica Komisije za kakovost Skupnosti VŠŠ in članica Sveta NAKVIS do I. 2016. Projekt BuildPHE kot podpora razvoju sistemov vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah pa je predstavila Alicia-Leonor Sauli-Miklavčič, vodja projektov Skupnosti višjih strokovnih šol RS in članica upravnega odbora EURASHE (Evropsko združenje institucij visokega strokovnega šolstva), ki proaktivno sodelujejo pri razvoju evropske politike kakovosti terciarnega strokovnega izobraževanja. EURASHE deluje tudi na področju zagotavljanja kakovosti, akreditacij, orodij prehodnosti, evalvacij ter razvrščanja in označevanja.

Po predavanjih je sledila okrogla miza z razpravo s predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, NAKVIS-a, Komisije za kakovost Skupnosti VŠŠ, projekta Impletum ter študentov. Zaključili smo s predstavitvijo rezultatov Razpisa za podelitev diplome Skupnosti VŠŠ za odličnost, kjer je 1 višja strokovna šola prejela pohvalo za vzpostavljen pristop k odličnosti.

Na konferenci je bilo v nadaljevanju predstavljeno 18 strokovnih referatov, ki so zbrani tudi v pričujočem zborniku in v katerih so predstavljeni primeri dobrih praks s področja uvajanja in zagotavljanja kakovosti na višjih strokovnih šolah.

Tematski sklopi referatov:

- zagotavljanje kakovosti v sodelovanju z deležniki,
- inovativnost pri študiju in praktičnem izobraževanju,
- izkušnje mednarodnega sodelovanja v luči večje kakovosti izobraževanja,
- projektno delo in kakovost izobraževanja oz. VŠŠ,
- zagotavljanje kakovosti procesa izobraževanja,
- kakovost izobraževanja v luči večje zaposljivosti diplomantov,
- medpredmetna sodelovanja in sodelovanje med VŠŠ in VZ,
- vpliv različnih certifikatov, nagrad na kakovost delovanja VŠŠ.

Konferenca je namenjena ravnateljem in direktorjem višjih strokovnih šol, predstavnikom komisij za kakovost, predavateljem, ki sodelujejo pri vzpostavljanju sistema vodenja kakovosti in vsem, ki jih zanima kakovost izobraževanja v Sloveniji.

Za gostoljubje se zahvaljujemo tudi Višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem Bled.

Komisija za kakovost Skupnosti VŠŠ

Program 6. konference o kakovosti v višjih strokovnih šolah:**'RAZVOJ SISTEMOV VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH
STROKOVNIH ŠOLAH'****Bled, 30. 11. 2016****Uvodni del**

- 9.30 - 9.50** **Mag. Janez Damjan**, direktor Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem Bled – pozdrav gostitelja
- Mag. Gabrijela Kotnik**, predsednica Komisije za kakovost Skupnosti VSS – pozdrav organizatorja
- Alojz Razpet**, predsednik Skupnosti višjih strokovnih šol Slovenije – uvodni pozdrav
- Nataša Hafner Vojčič**, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport – pozdrav

**PLENARNI DEL
(vodi dr. Branko Škafar)**

- 9.50 - 10.00** **Razvoj višjih strokovnih šol v Sloveniji**, Alojz Razpet, predsednik Skupnosti višjih strokovnih šol RS
- 10.00 - 10.10** **Višje strokovne šole kot sestavni del kakovostnega terciarnega izobraževanja**, dr. Anita Goltnik Urnaut, članica Komisije za kakovost Skupnosti VSS in članica Sveta NAKVIS do I. 2016
- 10.10 - 10.30** **Projekt BuildPHE kot podpora razvoju sistemov vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah**, Alicia-Leonor Sauli-Miklavčič, vodja projektov Skupnosti višjih strokovnih šol RS
- 10.30 - 11.15** Okrogla miza - **Kakovost v višjih strokovnih šolah v prvih 20ih letih in v prihodnje:**

Nataša Hafner Vojčič, sekretarka Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih, MIZŠ

Dr. Branko Škafar, predstavnik projekta Impletum

Dr. Ivan Leban, direktor Nacionalne agencije RS za kakovost v visokem šolstvu

Tatjana Debevec, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu

Mag. Gabrijela Kotnik, predsednica Komisije za kakovost, Skupnost VSS

Alojz Razpet, predsednik Skupnosti VSS

Nina Kontrec (študent), predstavnica študentov VSS

Luka Urisk, predstavnik diplomantov VSS

- 11.15 - 11.30** **Rezultati razpisa za podelitev diplome za odličnost v VSS**
- 11.30 - 11.50** **ODMOR**

STROKOVNI REFERATI
(vodi dr. Branko Škafar)

Termin	Izvajalec	Naslov referata
11.50 - 12.00	Darja Fišer	RAZVOJ INOVATIVNIH VEŠČIN POSAMEZNIKA ZA INOVATIVNEJŠI ŠTUDIJ IN PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE
12.00 - 12.10	Andreja Peserl.	VPLIV INOVATIVNOSTI NA KAKOVOST IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA
12.10-12.20	mag. Janja Turk	SODELOVANJE S TUJINO VPLIV NA RAZVOJ INOVATIVNOSTI IN PODJETNIŠTVA
12.20-12.30	Helena Vogrinec Tanja Ostrman Renault	PILOTNI PROJEKT V VSEBINO USMERJENO POUČEVANJE TUJEGA JEZIKA NA DOBI, VIŠJI STROKOVNI ŠOLI MARIBOR, V ŠTUDIJSKEM LETU 2015-2016
12.30-12.40	Jelica Bregar	PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE NA VSS: ZADOVOLJSTVO ŠTUDENTOV, ZADOVOLJSTVO DELODAJALCEV – MENTORJEV
12.40-12.50	mag. Branka Jarc Kovačič Branka Balantič	TRAJANJE ŠTUDIJA IN VZROKI ZA ZAMIK ČASA DIPLOMIRANJA NA VIŠJI STROKOVNI ŠOLI
12.50-13.00	dr. Branko Škafar	NOTRANJA PRESOJA KOT NEIZKORIŠČENA PRILOŽNOST
13.00-13.40	KOSILO	
13.40-13.50	Erika Medle Semec Damjana Možic	VPLIV OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI NA KAKOVOST ŠTUDIJSKEGA PROCESA
13.50-14.00	Marija Šubic	MOOC-I KOT MOŽNOST IN DEL INOVATIVNEGA VIŠJEŠOLSKEGA ŠTUDIJA ZA DOSEGANJE UČNIH IZIDOV PRI TUJEM JEZIKU
14.00-14.10	mag. Ksenija Turk	SPODBUJANJE KREATIVNOSTI V VSS IN PRIDOBIVANJE PODJETNIŠKIH KOMPETENC
14.10-14.20	dr. Sabina Šegula	PREDAVATELJ – MANAGER ŠTUDENTOM
14.20-14.30	mag. Peter Martinčič	VPLIV DELOVNIH IZKUŠENJ V GOSPODARSTVU NA INOVATIVNOST PREDAVATELJEV VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL
14.30-14.40	mag. Jože Kranjc	NAVZKRIŽNI MANAGEMENT ZA KAKOVOST 4.0
14.40-14.50	dr. Marija Turnšek Mikačič	TUTORSTVO V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH KOT ELEMENT ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI PROCESA IZOBRAŽEVANJA- KVALITATIVNA ANALIZA

14.50-15.00	Karmen Grudnik mag. Janja Razgoršek	KAKOVOST POWERPOINT PREDSTAVITEV V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL
15.00-15.10	Sonja Kukman	KAKO NA NAJBOLJ EKONOMIČEN NAČIN POVEČATI PREPOZNAVNOST ORGANIZACIJE
15.10-15.20	Janez Dulc	POPRODAJA KOT NAJBOLJŠA OBLIKA RAZISKOVANJA V DRUŽBENO ODGOVORNEM TRŽENJSKEM NASTOPANJU PROCESNO ORGANIZIRANE ŠOLE
15.20-15.30	Primož Kurent	ODLIČNA DIPLOMA, ODLIČNA POPOTNICA V PRIHODNOST

RAZVOJ KAKOVOSTI V VIŠJEM STROKOVNEM ŠOLSTVU

dr. Anita Goltnik Urnaut
Šolski center Slovenj Gradec, Višja strokovna šola
anita.urnaut@sc-sg.si

POVZETEK

Višje strokovno izobraževanje beleži dvajseto obletnico delovanja in deseto obletnico začetkov vzpostavljanja sistemov spremljanja in zagotavljanja kakovosti v celotnem višješolskem prostoru. V prispevku je predstavljen razvoj na področju zagotavljanja kakovosti v Sloveniji. Šolam je podpora pri uvajanju kakovosti nudila Skupnost višjih strokovnih šol Slovenije in njena Komisija za kakovost ter Senat za evalvacijo oz. Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu, veliko aktivnosti je bilo izvedenih v okviru projekta Impletum. Višje strokovne šole imamo vzpostavljene sisteme zagotavljanja kakovosti, ki so primerljivi s sistemi v visokem šolstvu in dosegamo pričakovanja deležnikov. Trenutna prizadevanja Komisije za kakovost in šol pa gredo v smeri preseganja pričakovanj deležnikov, v smeri odličnosti.

1 UVOD

Dve desetletji uspešnega delovanja višjih strokovnih šol predstavljata potrditev tega, da je višje šolstvo pomemben sestavni del izobraževanja v Sloveniji. Višje strokovne šole, ki so bile ustanovljene leta 1996, so se uspele obdržati, pridružile so se jim nove, razviti so bili številni študijski programi. V času največjega števila študentov so višješolski študenti predstavljali več kot desetino vseh študentov. Razvrstitev višjega šolstva v shemo izobraževalnega sistema je bila zahtevna in polna nasprotujočih si mnenj. Z uvedbo Nacionalne agencije za kakovost v visokem šolstvu (v nadaljevanju NAKVIS) in izvajanjem njene naloge, da skrbi za spodbujanje kakovosti v višjem šolstvu in opravlja zunanje evalvacije, pa je bilo umeščanje višjega šolstva v terciarno izobraževanje uspešno realizirano vsaj na področju kakovosti.

Namen prispevka je predstavitev razvoja sistemov zagotavljanja kakovosti in spremljanja kakovosti v višjem strokovnem šolstvu od ustanovitve prvih višjih strokovnih šol do danes. Predstavljeni so zgodovinski mejniki, prikazano število in ugotovitve zunanjih evalvacij višjih šol s strani NAKVIS in razmišljanja o možnostih razvoja v prihodnje.

2 ZGODOVINSKI PREGLED

2.1 Zagotavljanje kakovosti v terciarnem izobraževanju

Začetki vzpostavljanja sistema evalvacij in s tem spodbujanja uvajanja kakovosti v terciarnem sektorju segajo v devetdeseta leta prejšnjega stoletja.

Za visoko šolstvo so bile zakonske osnove sistema kakovosti postavljene leta 1993 z Zakonom o visokem šolstvu (Ur. l. RS, št. 67-1993), ki je predpisal, da morajo visokošolski zavodi ocenjevati kakovost zavoda, študijskih programov in znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela ter delovati v skladu z Merili (ki jih je določil Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo v sodelovanju s Svetom Republike Slovenije za znanost in tehnologijo, Ur. l. RS št. 124/2004). Svet za visoko šolstvo je leta 1996 dal pobudo za ustanovitev Komisije za

kvaliteto visokega šolstva, ki je delovala tri leta. Spodbudila je zavedanje o pomenu kakovosti in preseganju enačenja kakovosti z izvajanjem študentskih anket oziroma preverjanjem števila objav v revijah, na znanstvenih konferencah, patentov in citatov pedagoškega kadra. Rektorska konferenca je leta 2000 ustanovila Nacionalno komisijo za kvaliteto visokega šolstva (NKKVŠ), ki je spodbudila samoevalvacije na visokošolskih zavodih in leta 2004 pripravila Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela. Merila so bila usklajena s priporočili ESG (Čuš, 2011, <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/47>).

Za višje strokovno šolstvo so bile zakonske podlage sistema kakovosti predpisane 2004 (Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, Ur. l. RS, št. 86/2004) s komisijami za spremljanje in zagotavljanje kakovosti na šolah in predvidenim poročanjem ter sodelovanjem z Nacionalno komisijo. Z Zakonom o visokem šolstvu (Ur. l. RS, št. 100/2004) predvidena Javna agencija je imela med svojimi nalogami tudi skrb za delovanje sistema za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (zunanja evalvacija) ter vodenje zunanje evalvacijskih postopkov v višjem strokovnem izobraževanju. Ker Javna agencija ni bila ustanovljena, je za spodbujanje kakovosti je še naprej skrbela NKKVŠ. Leta 2006 je izvedla prve pilotne institucionalne zunanje evalvacije v visokem šolstvu, v katerih sta sodelovali evalvatoriki, ki sta izhajali iz višješolskih zavodov: mag. Jasna Kržin Stepišnik in mag. Majda Kralj.

Leta 2007 je bil pri Svetu Republike Slovenije za visoko šolstvo (posvetovalni, akreditacijski, evalvacijski in habilitacijski organ) ustanovljen Senat za evalvacijo. Senat je sestavljalo 9 članov iz različnih znanstvenih področij, vključen je bil tudi predstavnik študentov. Naloga Senata za evalvacijo je bila, da spremlja, ugotavlja in zagotavlja kakovost slovenskega visokega šolstva in nadaljuje z evalvacijami ter izvaja te aktivnosti tudi v višjem šolstvu. To je bil pomemben mejnik v razvoju kakovosti v višjem strokovnem izobraževanju, saj so bile šole spodbujene k opravljanju samoevalvacij in njihovemu posredovanju na Senat za evalvacijo, ki jih je analiziral, o njih poročal in pripravljaj predloge izboljšav. V Senat za evalvacijo je bila na pobudo predsednika prof. dr. Francija Čuša za eno izmed znanstvenih področij imenovana predstavnica pedagoškega kadra iz višjih strokovnih šol, kar je pomenilo pomemben korak pri vzpostavljanju enakopravnega vključevanja višjega šolstva v sisteme kakovosti v terciarnega sektorju. Pred tem so bili predstavniki višjega šolstva na seje vabljeni le kot gostje brez možnosti sodelovanja pri odločitvah. V okviru senata za evalvacijo je bila ustanovljena delovna komisija za zagotavljanje kakovosti višjega šolstva. Merila, ki so veljala za visoko šolstvo, so se smiselno uporabljala za presojo višjega šolstva.

Leta 2008 je bila na predlog Poslovno-komercialne šole Celje opravljena prva zunanja evalvacija v višjem strokovnem izobraževanju, leta 2009 pa so bile evalvirane še 4 šole: Doba Epis, Academia, Šolski center Ptuj in Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled. Ugotovitve strokovnih komisij so bile ugodne, pokazalo se je, da višje šole izpolnjujejo določbe Meril in so na številnih področjih presoje kakovosti primerljive z visokošolskimi zavodi. V začetnih letih je bilo nekaj težav z razumevanjem različnih zahtev v zvezi z znanstvenoraziskovalnim, strokovnim in umetniškim delom in drugačno zakonsko ureditvijo nekaterih področij (npr. manjša avtonomija, postopek sprejemanja študijskih programov in njihova javna veljavnost ter razmeščanje, opsijsko povezovanje študentov, zakonsko predpisana Komisija za spremljanje in zagotavljanje kakovosti ter njena sestava ...). V komisijah za presojo kakovosti višje in visokošolskih zavodov smo sodelovale tri evalvatorke iz višjih šol.

Višje strokovne šole smo v letih 2008 in 2009 pripravljale samoevalvacijska poročila in jih oddajale na Senat za evalvacijo, ki jih je analiziral in ugotovitve predstavil v svojih poročilih. Analiza samoevalvacijskih poročil za študijsko leto 2007/2008 (Goltnik Urnaut, 2010) je zajela

poročila 29 javnih in 31 zasebnih višjih strokovnih šol. Osnovna ugotovitev je bila, da so ta poročila večinoma zelo kratka (2-3 strani) in zajemajo predvsem izsledke anketiranja. Iz njih je bilo možno razbrati več prednosti: vse šole so imele Komisijo za kakovost in so spremljale zadovoljstvo študentov; nekatere šole so preverjale mnenje o kompetencah diplomantov pri delodajalcih; večina šol je poročala o spremljanju zaposljivosti in kariernega razvoja diplomantov; o sodelovanju deležnikov v postopku samoevalvacije, pri obravnavi izsledkov anket in oblikovanju predlogo izboljšav. Opažene pomanjkljivosti samoevalvacijskih poročil pa so bile: ni enotnih smernic za samoevalvacijo; velika razlika med poročili; večinoma so skopa in preveč splošna (le rezultati anket zadovoljstva z izvajalci, brez analize in predlogov), ne zajemajo vseh meril; ne zajemajo kazalnikov o prehodnosti in napredovanju študentov in z njimi povezanih ukrepov, vsebujejo navedbe o uspešnem delovanju, ne pa tudi ukrepov za izboljšanje).

Po takrat veljavni zakonodaji, so bile ugotovitve iz samoevalvacijskih poročil in poročil o zunanjih evalvacijah osnova za ponovno akreditacijo visokošolskih zavodov in njihovih programov (80. člen Zakona o visokem šolstvu, Ur. L. RS. Št. 100/2004) oz. osnova za odvzem razmeščenih programov višjim šolam.

Za spodbujanje razvoja sistema kakovosti in pomoč pri samoevalvaciji ter pripravi na zunanje evalvacije je skrbela Komisija za kakovost pri Skupnosti VSS in delovna skupina za Aktivnost Kakovost v okviru projekta Impletum. Na osnovi ugotovitev analize samoevalvacijskih poročil smo izvedli številne dejavnosti za izboljšavo in poenotenje samoevalvacije na višjih šolah. Z organizacijo izobraževanj za vodstva šol in predsednike komisij za kakovost, pripravo pripomočkov in računalniško podprtega sistema spremljanja zadovoljstva deležnikov ter računalniško podporo izračuna kazalnikov kakovosti, smo prispevali k vzpostavljanju sistema kakovosti v višjih šolah in šolam olajšali pripravo na zunanje evalvacije. V veliko pomoč pri spodbujanju kakovosti in enakopravni obravnavi višjih šol ter pripravi podlag za kazalnike kakovosti je bila Tanja Debevc, strokovna delavka.

2.2 Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu

Leta 2010 je bila na podlagi Novele Zakona o visokem šolstvu (Ur. l. RS. 86/2009) konstituirana Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu, v kateri je bilo prvič predpisano tudi sodelovanje predstavnika višjih šol (član Sveta agencije). Med nalogami agencije so bile za področje višjega šolstva predpisane naslednje dejavnosti:

- skrb za delovanje sistema zagotavljanja kakovosti v višjem strokovnem izobraževanju,
- določanje postopkov in meril za zunanje evalvacije in drugih meril in predpisov,
- izvajanje zunanjih evalvacij višjih strokovnih šol,
- sodelovanje z višjimi strokovnimi šolami, svetovanje in spodbujanje izvajanja samoevalvacij,
- zbiranje in analiziranje poročil o samoevalvacijah in zunanjih evalvacijah višjih strokovnih šol.

Svet NAKVIS je v letu 2011 sprejel Merila za zunanjo evalvacijo višjih šol in predpisal postopke za opravljanje zunanjih evalvacij. To so bila prva samostojna merila za višje šolstvo, ki so vsebinsko pokrivala enaka področja kot visokošolska, bistveno pa so se razlikovala v odločitvah, ki jih sprejme svet po opravljeni zunanji evalvaciji. V visokem šolstvu ima Svet NAKVIS pristojnost odločanja o podelitvi in podaljšanju akreditacije, v zvezi z višjimi šolami pa ima zgolj pristojnost sprejemanja mnenja o doseganju z zakonom predpisanih standardov, določenih z merili za zunanjo evalvacijo višjih šol. NAKVIS z mnenjem in ugotovitvami seznani pristojno ministrstvo, akreditacija višjih strokovnih šol in študijskih programov in ponovna akreditacija višje šole pa je v pristojnosti ministrstva.

Svet NAKVIS je sprejel še en predpis, ki se nanaša na višje šolstvo - Merila za prehode, kjer je predpisal pravico za prehajanje višješolskih študentov v programe 1. Bolonjske stopnje.

Vključevanje NAKVIS v spodbujanje kakovosti višjega šolstva je izjemno dobro in presega z zakonom predpisane naloge, pri čemer gre posebej izpostaviti skrb prve predsednice Sveta NAKVIS prof. dr. Maje Makovec Brenčič za enakopravno obravnavo višjega šolstva, nadaljevanje te usmeritve in sodelovanje sedanje predsednice prof. dr. Andreje Kocijančič na konferencah in posvetih Skupnosti VSS, sodelovanje direktorja NAKVIS prof. dr. Ivana Lebana na delavnicah in posvetih Skupnosti VSS in strokovno pomoč in področne sekretarke NAKVIS Tatjane Debevec.

Veliko je bilo za spoznavanje višjega strokovnega šolstva in njegove specifičnosti narejenega v okviru usposabljanj strokovnjakov NAKVIS, ki izhajajo iz visokega šolstva, gospodarstva in negospodarstva, študentskih organizacij in so bili z višjim šolstvom manj seznanjeni. V skupine strokovnjakov se aktivno vključujejo višješolski predavatelji, ki enakopravno sodelujejo v postopkih akreditacij in zunanjih evalvacij višjega in visokega šolstva. Možnost za vključevanje med strokovnjake agencije imajo tudi višješolski študenti. V letu 2014 je bilo v okviru Študentske organizacije Slovenije izvedeno izobraževanje posebej za njih, manjša vključenost študentov višjih šol v evalvacije pa je posledica krajšega obdobja šolanja in s tem povezanega statusa študenta, ki je pogoj za sodelovanje študentov v vlogi strokovnjakov agencije.

Po sprejetju Meril za zunanje evalvacije v višjem šolstvu je svet pripravil načrt evalvacij višjih šol za petletno obdobje. Decembra 2011 je bil opravljen prvi obisk višje šole, nato pa marca 2012 sprejeto tudi prvo mnenje o doseganju standardov za Višjo strokovno šolo Slovenj Gradec. Do pomladi 2016 so bile opravljene zunanje evalvacije vseh višjih šol ter začeti postopki ponovnih zunanjih evalvacij, septembra 2016 pa sprejeto prvo mnenje v zvezi s ponovno zunanjo evalvacijo.

Leto	Sprejet sklep sveta o doseganju standardov	Mnenje, da šola dosega z zakonom predpisane standarde, opredeljene z merili	Mnenje, da so v doseganju z zakonom predpisanih standardov ugotovljene manjše pomanjkljivosti
2012	7	7	0
2013	16	11	5
2014	14	12	2
2015	4	3	1
2016	5	5	0
skupaj	46	38	8

Slika 1: Število zaključenih evalvacij

Vir: <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/70>, julij 2016

3 UGOTOVITVE ZUNANJIH EVALVACIJ VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL

Na presojah so bili izpostavljeni številni primeri dobrih praks in ugotovljene številne prednosti. Med njimi izstopa odlična vpetost v okolje in povezovanje z delodajalci in mentorji praktičnega izobraževanja, praktična naravnost, zadovoljstvo študentov, možnosti vključevanja v mednarodne izmenjave ter vzpostavljeni sistemi kakovosti (<http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/113>).

Na višjih strokovnih šolah, za katere je bilo sprejeto mnenje, da ne dosegajo zakonsko predpisanih standardov, opredeljenih z Merili, so bile ugotovljene naslednje neskladnosti <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/113>):

- organizator praktičnega izobraževanja ni zaposlen (v delovnem razmerju), ni imenovan v naziv predavatelja,
- šola nima sklenjenih tripartitnih pogodb za praktično izobraževanje,
- ni meril za priznavanje praktičnega izobraževanja z delom, nepravilnosti v postopku priznavanja praktičnega izobraževanja z delom za izredne študente,
- referent ni v delovnem razmerju,
- izvajanje modula, ki ni vpisan v razvid,
- šola nima strateškega sveta,
- sestava Komisije za kakovost ni skladna z zakonom,
- šola v postopku imenovanju v naziv za predavatelje ne pridobiva mnenja študentov,
- vpisovanje po zaključenih vpisnih rokih.

Med priložnostmi za izboljšanje so bile navedene naslednje ugotovitve <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/113>:

- poslanstvo in vizija nista javno objavljena, zaposleni niso seznanjeni z vizijo in strategijo šole oziroma ta ostaja bolj domena vodstva zavoda,
- samoevalvacijsko poročilo ni javno objavljeno,
- šola ne ugotavlja potreb po diplomantih v okolju in temu ne prilagaja vpisa,
- šola ne spremlja zaposljivosti in zaposlenosti diplomantov in o tem ne informira študentov in kandidatov za vpis,
- študenti niso organizirani v študentki svet, ne sodelujejo v postopkih samoevalvacije,
- ni sistematičnega spremljanja zadovoljstva deležnikov,
- ni mobilnosti študentov,
- študenti niso dovolj vključeni v projekte,
- šola nima financiranih projektov z gospodarstvom ...

4 ZAKLJUČEK

Višje strokovne šole smo na posameznih področjih kakovosti lahko vzor drugim organizacijam in izobraževalnim zavodom, pri čemer velja izpostaviti veliko enotnost vzpostavljenih sistemov spremljanja in zagotavljanja kakovosti na višjih šolah, uporabo skupnih oz. podobnih vprašalnikov za merjenje zadovoljstva različnih deležnikov in poenoten ter računalniško podprt način izračunavanja kazalnikov.

Enakovredna obravnava višjega šolstva na področju kakovosti pomeni enake postopke in zahteve, žal pa podpora kakovosti v višjem šolstvu ni enakovredna podpori zagotavljanja kakovosti v visokem šolstvu. Žalosti predvsem to, da se višje šole nismo imele možnosti prijave za projekte uvajanja kakovosti in kariernih centrov, ki jih je razpisalo pristojno ministrstvo le za visokošolske zavode, merila pa predvidevajo, da bomo na višjih šolah za ta področja poskrbeli.

Posebnost zakonodaje višjega šolstva, ko NAKVIS skrbi le za zunanje evalvacije, ne pa tudi za akreditacije višjih šol, sproža vprašanje zaključenosti zanke kakovosti. NAKVIS nima povratne informacije o posledicah ugotovitev zunanje evalvacije in postopkih, ki jih ministrstvo vodi na osnovi poročil in mnenja Sveta NAKVIS za posamezno šolo. Možnosti za izboljšanje tega področja segajo na področje spremembe zakonodaje - vključitev akreditacije višjih šol med naloge NAKVIS, za kar bi bilo potrebno spremeniti Zakon o višjem strokovnem izobraževanju in Zakon o visokem šolstvu ter Merila za zunanjo evalvacijo višjih šol ali pa celotno področje spremljanja in zagotavljanja kakovosti urediti v posebnem Zakonu o agenciji za kakovost visokega in višjega šolstva. Veliko pa bi lahko naredili že s tem, da se okrepi in izboljša komunikacija med agencijo in direktoratom za višje šolstvo ter akreditacijsko komisijo.

Najpomembnejši pokazatelji kakovosti delovanja višjih šol pa niso le ugotovitve zunanjih evalvacij temveč dobro mnenje študentov in diplomantov, ustrezne kompetence diplomantov, pozitivni odzivi delodajalcev, dobre povezave in sodelovanje z delovnimi organizacijami in mentorji praktičnega izobraževanja.

5 VIRI

Čuš, F. *Metaporočilo*. 2011. Dostopno na naslovu: <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/47>

Goltnik Urnaut, A. *Samoevalvacijsko poročilo in ocena izračunanih kazalnikov* (online). 2009. Dosegljivo na naslovu www.impletum.zavod-irc.si/sl/aktivnosti_A9_Samoevalv_141020009.pdf

Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela. Uradni list Republike Slovenije št. 124/2004

NAKVIS. *Merila za zunanjo evalvacijo višjih šol* (online). 2011. Dosegljivo na naslovu www.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/44

NAKVIS. *Zunanja evalvacija višjih strokovnih šol. Seznam evalviranih višjih strokovnih šol. Javna evidenca o zunanjih evalvacijah višjih strokovnih šol (junij 2016)* (online). 2016. Dostopno na naslovu <http://test.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/70>.

Zakon o visokem šolstvu (Ur. l. RS, št. 67-1993)

Zakon o visokem šolstvu (Ur. l. RS, št. 100/2004)

Zakon o visokem šolstvu (uradno prečiščeno besedilo, Ur. list RS št. 119/2006)

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (Ur. l. RS, št. 86/2004)

**RAZVOJ INOVATIVNIH VEŠČIN POSAMEZNIKA ZA INOVATIVNEJŠI ŠTUDIJ IN
PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE**

Darja Fišer
Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
dfiser@siol.net

POVZETEK

Inovativne veščine posameznika so izhodišče za dobro funkcioniranje na vseh nivojih življenja. Še posebej pomembna je inovativnost in ustvarjalnost pri študiju in praktičnem izobraževanju. Zastareli načini, metode odvrčajo od študija, v sodobnem svetu izbire, tehnologije in možnosti pa je še kako pomembno, da ponudimo novo, sveže in inovativno ter s tem promoviramo svoje programe. Raziskava med izvajalci programa snovanje vizualnih komunikacij in trženja Višje šole za hortikulturo in vizualne umetnosti v Celju je pokazala, kako inovativni smo predavatelji v tem programu in kje so naše rezerve. Prispevek prikazuje stopnjo lastne ustvarjalnosti, ki jo v programu snovalec vizualnih komunikacij in trženja nadgrajujemo s primeri za inovativnejši študij in praktično izobraževanje ter možnosti in pripravljenost lastnega razvoja inovativnejšega funkcioniranja.

Ključne besede: program snovalec vizualnih komunikacij in trženja, inovativne veščine posameznika, inovativnejši študij in praktično izobraževanje

1 UVOD

V sodobnem svetu je inovativnost konkurenčna prednost na vseh področjih. Tisti z divergentnim mišljenjem in proaktivnim ravnanjem imajo prednost pred tistimi, ki si upajo manj.

Raziskava med predavatelji v programu snovalec vizualnih komunikacij in trženja na Višji šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje je imela izhodiščno hipotezo, da imamo potenciale v sebi, svoji osebnosti za razvoj inovativnih veščin posameznika. Sodelovalo je 50% predavateljev v omenjenem programu. Sodelovalo je 75% žensk in 25% moških, 86% z univerzitetno izobrazbo, 14% z magisterijem. V povprečju imajo 26,16 let delovnih izkušenj.

Izhodiščna področja raziskave so bila področje lastne ustvarjalnosti, vpogled v posameznikovo divergentno mišljenje, ocena osebnostnih značilnosti kot predispozicije ustvarjalnosti, praktično razmišljanje ter lastne metode iskanja novih idej in rešitev. Drugo področje je bilo preverjanje posameznikove inovativnosti in predvsem fluentnosti in fleksibilnosti pri lotevanju novih vsebin, ki bi jih potencialno lahko izkoristili v svojih možnostih ter iskanje načinov in strategij za inovativnejši študij in praktično izobraževanje. V tretjem delu raziskave smo opredeljevali možnosti lastnega razvoja inovativnejšega funkcioniranja.

2 MOJA USTVARJALNOST

2.1 Motivacija in ustvarjalnost

Motivacija je ključ našega delovanja. Lahko govorimo o moči, zagonu, energiji, pripravljenosti, želji, interesu, zanimanju, volji, spodbudi... Ni pomembno, kako jo poimenujemo, pomembneje je, da jo prepoznamo, da vemo, kaj predstavlja, da usmerja naše vedenje in vedênje, določa intenzivnost in raven naše vpletenosti ter uspešnosti, da določa vztrajnost, osredotočenost, vpliva na čustva in samopodobo, da prek nje zaznavamo našo osebnost ter s svojo močjo vpliva na to, kar smo in kar delamo (Fišer, 2014a).

Izzvati in usmerjati jo moramo na različne načine ter tako uravnavati svoje dejavnosti k cilju, k zadovoljitvi potrebe, ki je izvor motivacije. To lahko naredimo le, če smo ustvarjalni.

Ustvarjalnost je razmišljanje na drugačen, divergenten način, je iskanje novih poti, drugačnih, ki smo jih poznali. Ustvarjalnost je produkt celovite osebnosti. Že Fromm je dejal, da »kreativnost zahteva pogum, da se nehamo oklepiti gotovosti«. Gotovost je naš ovir, izven katerega si ne upamo, ker ne vemo, kaj nas čaka izven meja, zato raje ostajamo v svojih okvirih, četudi si želimo izvedeti, kaj je izven njih.

2.2 Ustvarjalnost posameznika v programu snovanja vizualnih komunikacij in trženja

Divergentnost mišljenja predstavlja originalnost, kako izvirno iščemo ideje, pristopamo k novim projektom in kako snujemo strategije. Nič manj pomembna ni fluentnost, tekočnost. Koliko premora potrebujemo od ideje do izvedbe, koliko posameznik porabi časa sploh za snovanje novega. Nadalje je značilnost divergentnega mišljenja fleksibilnost, prožnost oz. prilagodljivost.

Udeleženci raziskave v polovici (50%) pripisujejo pomen divergentnega mišljenja fleksibilnosti, po 25% originalnosti in fluentnosti. Morda je res fleksibilnost tista, ki posameznika najbolj motivira k novim pristopom.

Ustvarjalnost posameznika je odvisna od njegovih osebnostnih značilnosti: samopodobe, notranje motiviranosti, vztrajnosti, radovednosti, avtonomnosti in samozaupanja. V življenju se značilnosti oblikujejo glede na lastno proaktivnost ter izkušnje, ki jih pridobivamo z leti. V raziskavi se je pokazalo, da udeleženci izredno visoko vrednotijo svojo vztrajnost, avtonomnost in samozaupanje (tabela 1). Najnižji rezultat se je pokazal pri samopodobi ter radovednosti, ki sta izjemno pomembna za inovativnost. In v nadaljevanju se je pokazalo, da je temu res tako.

Osebnostna značilnost	Ocena (1 – 5)
Samopodoba	4,34
Notranja motiviranost	4,67
Vztrajnost	4,84
Radovednost	4,34
Avtonomnost	4,84
Samozaupanje	4,84

Tabela 1: Ocena lastnih osebnostnih značilnosti (ocena 1 je najnižja, 5 je najvišja)

Zagotovo smo že vsi kdaj dobili kartonast tulec, ki ostane od toaletnega papirja in smo morali biti ustvarjalni. Udeleženci v raziskavi so dobili teoretični kartonasti tulec z vprašanjem, kaj bi naredili iz njega. Odgovori so bili standardni – verigo, cvet, šatuljo. Odstopali so le odgovori orhideja, računalnik in čebelica. To kaže na nizko stopnjo inovativnega razmišljanja. Svoj izdelek so ocenili s povprečno oceno 4, kar kaže na visoko stopnjo samozaupanja in manj kritičnosti.

Po mnenju udeležencev v raziskavi poleg značilnosti mišljenja in spoznavnih procesov, znanja, osebnostnih značilnosti, okoljskih dejavnikov, na ustvarjalnost vpliva tudi motivacija in stalno izpopolnjevanje.

Poznamo klasične metode iskanja novih idej in rešitev, od katerih tudi odgovori udeležencev v raziskavi niso odstopali. Svoje ideje in rešitve iščejo na različne načine, med drugim: vedno iščejo, kako bi stvari lažje funkcionirale; z razmišljanjem, primerjavo in uporabo literature; na različne načine skozi literaturo in internet; preko računalnika; z opazovanjem, razmišljanjem, prilagajanjem situacijam, problemu, prostoru, materialom in času.

3 INOVATIVNEJŠI ŠTUDIJ IN PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE V PROGRAMU SNOVALEC VIZUALNIH KOMUNIKACIJ IN TRŽENJA

Drugi del raziskave se je nanašal na konkretni predmet snovalca vizualnih komunikacij in trženja. Postavljeno je bilo vprašanje, koliko udeleženci v raziskavi, ki predavajo en ali več predmetov v programu, poznajo vsebino drugih predmetov, ki potekajo v okviru omenjenega programa in jih ne poučujejo (Tabela 2).

Predmet	Ocena lastnega poznavanja	Poučevanje DA / NE (%) <i>udeleženi v raziskavi</i>		Težava pri poučevanju predmeta
Strokovna terminologija v tujem jeziku	3,50	42%	71%	Izrazoslovje, znanje tujega jezika, pomanjkanje oz. premalo znanja
Poslovno sporazumevanje in vodenje	3,67	57%	42%	Poslušanje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Vizualne komunikacije in multimedija	2,34	14%	71%	Fotografija, multimedija, pomanjkanje oz. premalo znanja
Ekonomika in management podjetij	2,34	14%	71%	Promocija, pomanjkanje oz. premalo znanja
Osnove trženja	2,5	28%	57%	Sortiment, pomanjkanje oz. premalo znanja
Informatika in statistične metode	3,00	14%	71%	Računalniški programi, pomanjkanje oz. premalo znanja
Stili skozi obdobja	2,67	14%	71%	Neznanje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Teorija vizualne kulture	2,50	14%	71%	Nepoznavanje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Tehnike in materiali	3,00	28%	57%	Lastnosti materialov, biti na tekočem, pomanjkanje oz. premalo znanja
Upravljanje projektov	2,83	28%	57%	Mednarodno se povezati, finance,

				pomanjkanje oz. premalo znanja
Predmet	Ocena lastnega poznavanja	Poučevanje DA / NE		Težava pri poučevanju predmeta
Upravljanje s prodajnim prostorom	2,17	28%	57%	Postavitev, pomanjkanje oz. premalo znanja
Snovanje dekoracij interierja in eksterierja	3,17	28%	57%	Nepoznavanje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Risanje in slikanje	2,67	14%	71%	Senčenje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Recikliranje v oblikovanju	2,17	14%	71%	Premalo praktičnih možnosti, nepoznavanje, pomanjkanje oz. premalo znanja
Pospeševanje prodaje	2,34	28%	57%	Trendi, želje kupcev, pomanjkanje oz. premalo znanja
Komercialno poslovanje	2,00	1%	71%	Tržišče, pomanjkanje oz. premalo znanja
Vedenje potrošnikov in ravnanje z odnosi s kupci	1,67	0	85%	Mišljenje kupcev, preveč psiholoških dejavnikov, pomanjkanje oz. premalo znanja
Interier	3,00	28%	57%	pomanjkanje oz. premalo znanja
Eksterier	2,83	14%	71%	pomanjkanje oz. premalo znanja
Komercialna fotografija	2,83	0	85%	Tehnike, pomanjkanje oz. premalo znanja
Kreativno mišljenje v trženju	1,50	14%	71%	Biti pred ostalimi, pomanjkanje oz. premalo znanja

Tabela 2: Poznavanje vsebin drugih predmetov, ki potekajo v okviru omenjenega programa in ki jih ne poučujejo (v 2. stolpcu ocena poznavanja drugega predmeta 1 – slabo poznam, 5 odlično poznam; v 3. stolpcu z da ali ne opredeljeno, ali bi poučevali predmet, ki je zapisan; v 4. stolpcu težave, ki bi jih imeli pri tem, če bi ga morali poučevati)

Rezultat je pokazal, da posamezni predavatelji slabo poznajo vsebine drugih predmetov, ki jih ne poučujejo. Izkazalo se je, da ni nujno, da je predmet zelo strokoven oz. specifičen. Odgovori so bili zelo različni, odstopal je le odgovor pri poznavanju predmeta »kreativno mišljenje v trženju«. Glede na temo raziskave je presenetljivo odstopanje, in odpira nova vprašanja v zvezi z inovativnostjo.

Udeleženci v raziskavi v povprečju 71% ne bi poučevali predmeta, ki ga poučujejo, predvsem iz razloga pomanjkanja oz. premalo znanja. Zagotovo to v inovativnosti ni ustrezen odgovor, je pa prav gotovo v korelaciji z leti delovnih izkušenj.

Naslednja naloga, ki so jo reševali udeleženci v raziskavi, je bila poiskati ideje za praktično nalogo dveh predmetov, ki načeloma na prvi pogled nista »povezljiva«. Rezultat je bil presenetljiv, če se ga gleda v luči prejšnjega vprašanja o poznavanju posameznih predmetov

in njihove vsebine. V tabeli 3 so prikazani predmeti, ki so bili naključno združeni z namenom iskanja čim bolj inovativnih rešitev.

Rezultati se lahko implementirajo v praksi, ne glede na to, kateri predavatelj prvega ali drugega predmeta jih uporabi.

1. Predmet	2. Predmet	PRAKTIČNA NALOGA
Strokovna terminologija v tujem jeziku	Recikliranje oblikovanju	- Pojmovanje opreme in novih izdelkov - Dvojezični napisi - Recikliranje s področja oblikovanja v veliki Britaniji
Poslovno sporazumevanje in vodenje	Interier	- Oris prostora - Komunikacija s stranko, ki želi opremiti interier - Ureditev prodajnega prostora
Vizualne komunikacije in multimedija	Osnove trženja	- Fotografije uporabnih izdelkov - Kako bolje tržiti - Ponuditi nov izdelek na tržišču
Ekonomika in management podjetij	Risanje in slikanje	- Plakati o uporabnosti naših izdelkov - Prenova
Informatika in statistične metode	Eksterier	- Razdelitev eksteriera v skupine in obdelava podatkov - Programi za izdelavo nakita
Stili skozi obdobja	Pospeševanje prodaje	- Nakit - Nov način prodaje
Teorija vizualne kulture	Kreativno mišljenje v trženju	- Izdelava jumbo plakata - Ponudba novih izdelkov
Upravljanje projektov	Vedenje potrošnikov in ravnanje z odnosi s kupci	- Približati se kupcu - Raziskava, kaj želijo potrošniki - Uspešnost pridobivanja posameznih projektov
Upravljanje s prodajnim prostorom	Komercialna fotografija	- Tematska razstava - Prijetno oblikovano prodajno mesto

		○ Fotografiranje prodajnega prostora
Snovanje dekoracij interierja in eksterierja	Komercialno poslovanje	○ Prodaja izdelkov ○ Nova oprema v poslovnih prostorih ○ Uspešnost pri snovanju dekoracij z vidika komerciale

Tabela 3: Povezava dveh predmeta, ki načeloma na prvi pogled nista »povezljiva« in predlogi praktičnih nalog pri združenem predmetu

4 MOŽNOSTI LASTNEGA RAZVOJA INOVATIVNEJŠEGA FUNKCIONIRANJA

Ko se človek rodi, s sabo prinese lastnosti, ki jih imenujemo prirojene (Fišer, 2014 a). Tekom življenja pridobivamo lastnosti, ki jih oblikuje okolje in lastna aktivnost, tako imenovane pridobljene. Lahko bi rekli, da so bistvene lastnosti človekove osebnosti *celovitost*, torej reakcije človeka, *edinstvenost*, ki jo narekujejo dedne zasnove in *doslednost*, ki je pridobivanje izkušenj in gradnja osebnosti tekom let. Tako je človekova osebnost odraz njegovih telesnih in duševnih značilnosti, ki se odražajo v vedenju posameznika. Vsak ima svojo osebnost, ki jo moramo spoštovati in ravnati z njim, kakršen je. Tudi sami s sabo. Zavedati se moramo, da imamo vpliv na vse – na svojo celovitost, kakšne bodo naše reakcije, tudi na edinstvenost, čeprav je dedno zasnovana in predvsem na doslednost. Če se gradimo v trdno osebnost in vsako izkušnjo vzamemo kot izziv, potem rastemo. *Vse pa nam je dano v upravljanje in zato moramo biti odgovorni, da upravljamo z danim kar najboljše.*

Samopodoba je eno izmed temeljnih področij osebnosti in njen pomemben del, ki se postopno oblikuje v vseh situacijah od otroštva naprej ter se spreminja in razvija vse življenje (Fišer, 2014 b). Sestavljena je iz *različnih samopodob*, glede na naš odnos do posameznega življenjskega področja. Vsak delček sebe moramo izgraditi, da lahko rečemo, da je naša skupna samopodoba visoka, kar nam omogoča kompleksno in celovito, visoko motivirano osebnost, ki nam mora biti cilj.

Samopodoba je *doživljanje samega sebe*. Odvisna je od tega, kakšne osebne predstave, stališča, mnenja si pripisujemo. Te vsebine se oblikujejo pod vtisi iz interakcij z okoljem, izbiramo informacije, ki so nam blizu, »primerne«, nato jih predelujemo in oblikujemo nove izkušnje na osnovi predelanih informacij. Na koncu usmerjamo naša dejanja v zavestni in tudi nezavedni del samopodobe, kjer se zasidrajo in vztrajajo. Pomembno in dragoceno je vedeti, da se informacije, ki jih integriramo vase, lahko spreminjajo in s tem se spreminjajo, drugače organizirajo miselni vzorci in predvsem vzorci ravnanja in delovanja. Ta proces spreminjanja je ustvarjalnost.

V raziskavi so udeleženci opredeljevali sebe v luči svojih zmožnosti (tabela 4). Najvišje vrednoten se je udeležencem v raziskavi zdel značaj. Prav tako visoko so vrednotili svoje intelektualne sposobnosti.

Zanimivost raziskovanega vprašanja je ta, da so, ne glede na visoke ocene svojih zmožnosti in pripravljenost nadgrajevati in razvijati se, »spregledali« vprašanje o tem, kako to narediti. Ravno to je največja težava, ki jo posledično »utrpi« inovativnost, ker ne vemo in ne znamo odgovoriti, kako.

Zmožnost	DA / NE Razpon lastne zmožnosti	Pripravljenost razvoja lastnosti in kako?
MOJA OSEBNOST Vem, kdo sem?	2,67	Ni ideje, 57% pripravljenih
MOJ TEMPERAMENT Vem, ali sem sangvinik, kolerik, melanholik, flegmatik?	3,50	Več flegmatika bi potreboval, 57% pripravljenih
MOJ ZNAČAJ		
Sem pogumen/na?	3,67	14% ne, 57% da
Sem pošten/a?	5,00	14% ne več, 42% da
Sem odgovoren/na?	5,00	14% ne več, 42% da
Sem vztrajen/na?	4,83	14% ne več, 42% da
MOJE INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI		
INTELIGENTNOST – abstraktna	3,67	Ni ideje, 57% da
INTELIGENTNOST – socialna	4,50	Ni ideje, 57% da
INTELIGENTNOST – tehnična	4,17	14% ne več, 42% da
Besedne sposobnosti	4,00	Potreboval tečaj, 57% da
Numerične sposobnosti	4,33	14% ne več, 42% da
Spominske sposobnosti	4,33	Ni ideje, 57% da
Zaznavne sposobnosti	4,33	Ni ideje, 57% da
MOJE SPOSOBNOSTI		
MOTORIČNE (gibanje glave, oči, mimika obraza, gibanje telesa, gibanje udov)	4,33	Več tekati, 57% da
SENZORIČNE (vid, sluh, voh, tip, ravnotežje, položaj telesa)	4,50	Se ne da izboljšati, 42% da
MEHANSKE (razumevanje mehanskih odnosov, razumevanje tehniških oblik)	4,17	14% ne več, 42% da
MOJA MOTIVACIJA Vem, kaj hočem?	3,50	Preobremenjen, % da
MOJE MIŠLJENJE Vem, kako mislim?	3,83	Hudo je spremeniti mišljenje, 42% da
MOJE ZNANJE Vem, kaj vse znam?	3,67	Vem, česa ne vem, 57% da

Tabela 4: Opredelitev zmožnosti (v 2. stolpcu opredelitev, ali imajo zmožnosti ali je nimajo ter njen razpon (1 slaba lastna zmožnost, 5 izjemna lastna zmožnost); v 3. stolpcu izrazijo pripravljenost in način, kako bi svojo zmožnost razvili in nadgradili)

5 ZAKLJUČKI

Inovativnost posameznika je odvisna od osebnostnih značilnosti in pripravljenosti nadgrajevanja sebe. Ena pomembnih lastnosti inovativnosti in divergentnega mišljenja, ki je za inovativnost pomembna, je fleksibilnost, originalnost in fluentnost. Osebnostne značilnosti opredeljujejo te lastnosti in v raziskavi se je pokazalo, da sta nižja samopodoba in nižje vrednotenje radovednosti pri posamezniku v korelaciji z inovativnostjo in posameznimi elementi. Že v začetku je bilo več vprašanj na temo reševanja vprašalnika, ki je bil zasnovan proaktivno in za odprt um, dovzeten za fluentnost in inovativnost, ki je rezultirala v nižjih vrednotenjih ter posledično nizki inovativnosti na področju lastne ustvarjalnosti.

Ne glede na visoko vrednotenje lastne ustvarjalnosti, so udeleženci v raziskavi pokazali nizko pripravljenost biti inovativen pri pridobivanju kompetenc z drugih področjih, predvsem zaradi pomanjkanja znanja, ki ga je mogoče pridobiti. Večji problem je v pripravljenosti narediti nekaj izven svojih okvirjev. Pozitivno je to, da so posamezniki pripravljeni narediti nekaj na sebi, četudi ne razmišljajo, kako. To je začetek.

Kot tudi na drugih področjih, je tudi na področju inovativnosti veliko lažje reči, »sem se pripravljen razvijati in nadgrajevati svoje zmožnosti«, vendar, ko pride do točke udejanjanja, raje ostanemo v zoni udobnosti in pozabimo na inovativnost.

Vsekakor je v raziskavi bilo podanih nekaj dobrih predlogov za inovativnejši študij in praktično izobraževanje, ki se lahko implementirajo v prakso in s tem dvignejo kakovost študija in praktičnega izobraževanja.

6 REFERENCE

FIŠER, Darja. Ustvarjalnost v delovanju + razmišljanje izven okvirjev = moja visoka motivacija. *Rina*, ISSN 1580-4178, avg./sep. 2014, letn. 15, št. 1, str. 54-55, ilustr. [COBISS.SI-ID [275194368](#)]

FIŠER, Darja. Moja osebnost = vir motivacije. *Rina*, ISSN 1580-4178, apr./maj 2014, letn. 14, št. 5, str. 54-55, ilustr. [COBISS.SI-ID [273922304](#)]

VPLIV INOVATIVNOSTI NA KAKOVOST IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA

Andreja Peserl
Lesarska šola Maribor, Višja strokovna šola
andrejapeserl@gmail.com

POVZETEK

V prispevku predstavljamo nove pristope in nove možnosti vključevanja v izobraževalni proces, kot jih uveljavljamo na Višji strokovni šoli – Lesarski šoli Maribor. Dejstvo, da se tehnologija nenehno spreminja in nenehno govorimo o tehnoloških novostih, o novih socialnih povezavah ter družbenih spremembah, nas je postavilo v novo vlogo. Vse te novosti spreminjajo dosedanje načine dela in ustaljene načine izobraževanja. V koraku s časom se zavedamo nujnosti nenehnega zviševanja kvalitete izobraževalnega procesa in vključevanja novih oblik znanja ter novosti v izobraževalni proces. Na naši višji strokovni šoli želimo podati študentom potrebna znanja za njihovo ustrezno strokovnost, tehnološko znanje, ustvarjalnost, konkurenčnost in kreativnost; kar predstavljamo v nadaljevanju prispevka z naštetimi pristopi in oblikami dela.

1 UVOD

Višja strokovna šola Lesarske šole Maribor je pričela s svojim delovanjem s štud. letom 2001/02 najprej z izobraževanjem izrednih ter leto kasneje še z izobraževanjem rednih študentov. Višješolskemu programu »lesarstvo« se je v študijskem letu 2008/09 pridružil še program oblikovanje materialov, s čimer smo popestrili ponudbo višješolskih programov ter hkrati trgu ponudili tehniško izobraževanje lesarstvo in le-to nadgradili še z dizajnerskim pristopom. V 15-ih letih obstoja smo največ pozornosti namenjali kakovostnemu izobraževanju, se posvečali študentom, še predvsem pa smo se posvečali pozitivnim spremembam, saj ugotavljamo, da so spremembe nujne v procesu kakovostnega razvoja izobraževanja. Vsako leto dopolnjujemo in izboljšujemo procese izobraževanja. Zato v prispevku predstavljamo nove ideje in pristope, s katerimi smo v zadnjih študijskih letih popestrili in obogatili izobraževalni program. Predvsem pa je naš namen, da poleg zvišanja kakovosti izobraževalnega procesa, nudimo študentom znanje na vrhunski ravni in jim omogočamo možnosti pridobivanja znanja z novimi metodami in pristopi, hkrati pa vzpodbujamo inovativnost, kreativnost, ustvarjalnost vsakega posameznega študenta.

2 NOVI PRISTOPI V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU

V trenutnem času, času nenehnih sprememb se vsi vključeni v izobraževalne procese vedno bolj zavedamo, da je potrebno nenehno nadgrajevati dosedanje znanje in hkrati nadgrajevati in »modernizirati« tudi pristope v podajanju teh znanj.

Naš sistem izobraževanja v višješolskih programih »lesarstvo« in »oblikovanje materialov« smo v preteklih letih nadgrajevali na večih področjih. Ugotavljamo, da so največji vpliv na zvišanje kakovosti izvajanja izobraževalnega procesa in hkrati na večje zadovoljstvo študentov imela naslednja področja:

- aplikativne povezave s podjetji,
- sodelovanje študentov v projektih,
- mednarodno sodelovanje,

- raziskovalna dejavnost,
- vključevanje želja in predlogov študentov.

2.1 Aplikativne povezave s podjetji

Sodelovanje s podjetji je ključnega pomena za izobraževalno institucijo, predvsem pa za študente, ki opravljajo praktično izobraževanje v podjetju. Raziskava, ki smo jo na šoli opravili v letu 2011 namreč kaže, da se je kar 38 % vseh študentov, ki so v podjetju opravljali praktično izobraževanje, v tem podjetju tudi zaposlilo. To dobro povezavo skušamo vseskozi še nadgrajevati s sodelovanjem podjetij tudi pri diplomskem delu naših diplomantov. Imeli smo kar nekaj izjemnih primerov dobrega sodelovanja, izpostavila bi nekaj primerov dobrih praks, kjer so naši diplomanti pri izdelavi diplomskih del sodelovali s posameznimi podjetji:

- sodelovanje podjetja Pipistrel pri izdelavi lesenega letalskega propelerja;
- sodelovanje podjetja Gorenje d.d. Velenje pri izdelavi lesenega hladilnika;
- sodelovanje podjetja Novem Car pri izdelavi lesenih dodatkov za avtomobile Volkswagen Passat za prvo vgradnjo;
- sodelovanje z občino Selnica ob Dravi pri oblikovanju in izdelavi avtobusnih postajališč;
- sodelovanje z Občino Ruše pri restavriranju in obnavljanju zaščitnih vhodnih lesenih vrat na stavbah Občine Ruše in Glasbene šole v Rušah;
- sodelovanje z Osnovno šolo Olge Meglič in Zavodom za varstvo kulturne dediščine pri restavriranju vhodnih vrat na Osnovni šoli na Ptuj.

2.2 Sodelovanje študentov v projektih

V procesu izobraževanja skušamo nenehno vključevati nove pristope, nove zamisli, ki dajejo študentom nove možnosti in priložnosti za kreiranje novih idej. Zavedamo se, da je vsaka nova generacija drugačna, se razlikuje od prejšnjih in zato jim želimo dati proste roke pri delu, razmišljanju, novih idejah... Takšen način dela smo v preteklih letih uspešno izpeljali skozi vključevanje študentov v projektih. Moramo omeniti, da je sodelovanje študentov v projektih izjemno profesionalno, saj so tudi sami navdušeni nad takšnim načinom dela, še predvsem ob zaključku projekta, ko vsak študent prepozna svoje opravljeno delo in izkušnje, ki jih je pri tem pridobil.

Projekt »Klopca miru«

Najodmevnejši med izvedenimi projekti je bil prav gotovo projekt »Klopca miru«, ki je dobil polet ob obisku predsednika Republike Slovenije g. Boruta Pahorja na naši šoli. Študenti so v tem projektu kreirali in oblikovali maketo klopce, ki bi služila kot sedežno pohošstvo, kot »klopca miru« ob srečanju državljanov v Ljubljani.

Slika 1: Idejne zasnove za izdelek "Klopca miru"
Vir: Lasten

Projekt »Green doot«

Projekt »Green doot«, kot so ga poimenovali študenti sami, je bil pripravljen kot razstava izdelkov študentov oblikovanja. V času praktičnega izobraževanja namreč vsi študenti izdelajo posamezne izdelke, ki smo jih želeli predstaviti širši javnosti, tako so bili na razstavo na naši šoli povabljeni tudi podjetja oz. mentorji študentom, predavatelji, zaposleni šole, starši, prijatelji... Izvirnost in zanimivost tega projekta je bila predvsem v tem, da so študenti projekt izpeljali v celoti sami, od priprave in oblikovanja razstavnega prostora do oblikovanja promocijskega materiala; sami so izvedli promocijo in ob tej priložnosti tudi sodelovali pri televizijski oddaji na temo pripravljene razstave.

Slika 2: Izdelki študentov oblikovanja v projektu Green doot
Vir: Lasten

Projekt »Učilnica za 100 eurov«

»Želimo oblikovati svojo učilnico, takšno kot jo želimo mi«, so dejali študenti 1. letnika oblikovanja ob odločitvi, da bodo prenovili učilnico po svojih željah. Ideje in predvidena oprema so bile v celoti v njihovih rokah. Tako so iz odpadnih palet v šolskih delavnicah nastajale zanimive oblike stolov, sedežnega pohištva, miz; pod iznajdljivimi prsti študentk pa inovativni tekstilni okraski in blazine.

Za dodatno izvirnost idej je poskrbelo tudi dejstvo, da so bili študenti stroškovno omejeni, saj so bila predvidena razpoložljiva sredstva le v višini 100 eurov. In uspelo jim je. Pripravili so inovativen primer, kako z obilo dobre volje, delovno vnemo in izvirnimi idejami pripraviti zanimivo učilnico, ki je hkrati namenjena študentom za druženje in prosti čas.

Slika 3: Sedežni del pohištva učilnice
Vir: Lasten

Projekt »Študentski kotiček«

Na naši šoli smo v letošnjem študijskem letu pridobili še en prostor, ki so ga opremili naši študenti v programu lesarstvo.

V drugem nadstropju smo ob amfiteatru do sedaj prazen prostor namenili »študentskemu kotičku«. Naloga študentov je torej bila, da iz do sedaj neopremljenega kotička naredijo uporaben prostor in mu dajo nov videz. Študenti so pripravili različne predloge ureditve, izdelali potrebne načrte in dokumentacijo, priskrbeli vse potrebne surovine in materiale, izdelke povsem samostojno izdelali in jih umestili v predviden prostor. Še posebej razveseljivo je, da je prevladovalo timsko delo, navdušile pa so nas njihove ideje, samostojnost in iznajdljivost pri delu.

Slika 4: Študentski kotiček
Vir: Lasten

Projekt »Gugalnik idej«

V projektu »Gugalnik idej« so sodelovali naši študenti na povabilo Pokrajinskega muzeja Maribor, ki je povabil umetnike, da s svojimi avtorskimi prispevki odgovorijo na vprašanja, kako kulturna dediščina deluje na njihovo ustvarjalnost. Pripravljeni predlogi so se pri interpretaciji navezali na osrednjo temo – čipko. Na povabilo so se odzvali študenti z dvema idejama. Prva ideja je predstavitev čipke v depoju, druga ideja je predstavitev svetila, ki ima obliko krogle in je izdelano iz 80 trikotnikov iz lesa, ki se skupaj povežejo v kroglo s premerom 100 cm. Vsak študent je izdelal svoj trikotnik iz furnirja in s pomočjo laserja po svojem navdihu oblikoval perforiran trikotnik.

2.3 Mednarodna dejavnost

Že prva izvedena mednarodna poletna šola (Summer School), ki se je odvijala v letu 2014, je bila zelo odmevna. V tem času smo gostili 20 tujih študentov z njihovimi predavateji iz Češke, Litve, Škotske in Hrvaške. Študenti so med štirinajstdnevnim bivanjem v Mariboru ustvarjali in oblikovali izdelke, ki so bili vsi izdelani iz ostankov lesa. Uspešnost poletne šole in zadovoljstvo udeležencev sta nam dala elan in motivacijo za pripravo ter razmišljanje o novih mednarodnih udejstvovanjih. Poleg tega, da imamo ponovno v načrtu izvedbo poletne šole, smo v tem času navezali nove stike z institucijami v tujini. Naš cilj je bil ponovna vzpostavitev kontaktov z republikami bivše Jugoslavije in trenutno že potekajo dogovori o izmenjavi študentov in možnostih študija za študente ter pripravi skupnih projektov z Makedonijo, Srbijo, Hrvaško in Bosno.

Povečana intenzivnost mednarodnega udejstvovanja se že odraža v večjem povezovanju s tujimi podjetji, tujimi institucijami, izmenjavi izkušenj, spoznavanje primerov dobrih praks. Za študente pa hkrati pomeni večje možnosti študija in opravljanja praktičnega izobraževanja v tujini, izmenjavo izkušenj s tujimi študenti, kar izredno vpliva na študentovo samostojnost, kreativnost ter predvsem podjetnost. Hkati pa omogoča večje možnosti zaposlitve, tudi v tujini.

2.4 Raziskovalna dejavnost

V letošnjem letu je Lesarska šola Maribor pridobila status raziskovalne organizacije:

»**Raziskovalna skupina za les in dizajn**«, kot je naziv raziskovalne skupine, bo tako lahko izvajala tudi raziskave ter sodelovala s fakultetami in podjetji pri razvoju novih idej in pripravi raziskovalnih projektov. S tem smo dali študentom tudi možnost raziskovanja, oblikovanja novih idej in večjega vključevanja v gospodarstvo.

2.5 Vključevanje želja in predlogov študentov

Poleg naštetih področij, ki zvišujejo kakovost izobraževalnega procesa, moramo kot ključnega izpostaviti »vključevanje želja in predlogov študentov«. Skozi nekajletno spremljanje predlogov študentov, smo ugotovili izredno pozitivno in smiselno podajanje predlogov za »boljši študij«. Ker sta naša izobraževalna programa strokovno in tehnično naravnana, smo prepoznali njihovo željo po večjem vključevanju v praktično delo, po večjem stiku z materiali in konkretnimi izdelavi v naših delavnicah. Tako smo letos študentom dali možnost, da svoje ideje ter želje po izdelavi in oblikovanju različnih izdelkov uresničijo v naših delavnicah. Delavnice so na razpolago študentom v njihovem prostem času (popoldanskem času), kjer lahko izven rednega izobraževalnega procesa kreirajo, oblikujejo, izdelujejo nove izdelke z novimi pristopi, materiali; seveda pod strokovnim vodstvom mentorjev. Ta ponujena možnost se nam zdi izjemno zanimiva, saj se tukaj srečujejo študenti lesarstva in študenti oblikovanja, kar pomeni nenehno izmenjavo izkušenj, mnenj, razmišljanj; skratka, celostno povezovanje med tehnologijo in dizajnom.

3 ZAKLJUČEK

Vse našete oblike udejstvovanja smatramo kot nove pristope h klasičnemu poteku izobraževalnega procesa. S tem želimo zvišati nivo kakovosti izobraževalnega procesa ter hkrati študentom nuditi možnost kvalitetnega izobraževanja. Študenti sami želijo pridobiti tista znanja, ki jim bodo po zaključku študija omogočila, da se čimprej in čim bolj uspešno vključijo na trg dela. Za naše študente to pomeni, da želijo poleg teoretičnega znanja predvsem praktične izkušnje pri razmišljanju, kreiranju, oblikovanju in izdelavi izdelkov oz. idej. Menimo, da študenti najboljše izkušnje pridobijo ravno z vključevanjem v projekte, mednarodno dejavnostjo, sodelovanjem z gospodarstvom oz. podjetji. Zato želimo tudi v bodoče vzpodbujati študente pri čimvečjem vključevanju v takšne oblike dela.

Pri celotnem naboru novih pristopov pa moramo omeniti tudi promocijske dejavnosti šole, v katere prav tako vključujemo študente. Z ustrezno nenehno promocijo šole in naših študijskih programov zagotavljamo prepoznavnost študijskih programov »lesarstvo« in »oblikovanje materialov«, kar je ključnega pomena za kakovostno rast Višje strokovne šole v prihodnosti.

SODELOVANJE S TUJINO VPLIVA NA RAZVOJ INOVATIVNOSTI IN PODJETNIŠTVA

mag. Janja Turk
Izobraževalni center Memory, Višja strokovna šola
janja.turk@gmail.com

POVZETEK

V prispevku so predstavljena teoretična izhodišča in rezultati raziskave o sodelovanju višje šole s tujino. Želeli smo preveriti kako dejavniki mednarodnega sodelovanja šole vplivajo na inovativnost predavateljev v slovenskem prostoru in kaj so študenti v Izobraževalnem centru Memory pridobili z vključitvijo v Erasmus mobilnost za študijsko prakso.

Prišli smo do zanimivih ugotovitev: četrtina predavateljev višjih šol v RS aktivno sodeluje s tujino, vendar predvsem na področjih, ki so povezana z aktivnostmi študentov (ekskurzije, mednarodni projekti, mobilnost študentov), manj pa na lastnih aktivnostih (konference, povezovanje s šolami v tujini). Diplomanti Izobraževalnega centra Memory, ki so se udeležili Erasmus projekta pravijo, da bi morali to priložnost izkoristiti vsi študenti, tudi izredni. Pa tudi, da jim je ta izkušnja prinesla nove zaposlitvene možnosti in obnovitev znanja tujega jezika.

1 IZHODIŠČA IN TRENDI SODELOVANJA VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL S TUJINO

Namen raziskave je bil proučiti dejavnike sodelovanja študentov s tujino in ugotoviti kako le-ti vplivajo na inovativnost študija ter na zaposlovanje študentov. Ciljem naloge smo zadostili s proučitvijo teoretičnih izhodišč o mednarodnem sodelovanju višjih šol, analizo dela vprašalnika iz magistrske naloge sodelavca, ki je med drugim proučeval tudi vpliv mednarodnega sodelovanja višje šole na inovativnost predavateljev, z vključitvijo statističnih podatkov o mobilnosti študentov in predstavitev raziskave o vplivu Erasmus mobilnosti študentov za študijsko prakso, na študij in zaposljivost.

Internacionalizacija je proces vključevanja v mednarodno razsežnost, v načrtovanje in izvedbo izobraževanja, raziskav in izmenjave znanja. Internacionalizacija ni sama sebi namen, ampak sredstvo za spremembe in izboljšave. To uvaja alternativne načine razmišljanja, sprašuje se o tradicionalnih metodah poučevanja, in odpira vprašanja upravljanja in vodenja zunanjih interesnih skupin. Zato je močno povezana s podjetništvom. Podjetniško naravnana visoka šola mora delovati mednarodno (European Commission, 2016). S pobudami, kot je Evropska koalicija za vajeništva in Pakt za mlade, kot tudi sredstva iz programa Erasmus+, Evropska Komisija sodeluje z veliko skupino zainteresiranih strani za podporo in vzpostavitev kakovostnih poslovno-izobraževalnih partnerstev, za povečanje potrebe trga dela, spretnosti in kvalifikacij ter povečanje zaposljivosti tako mlade kot odrasle populacije. Globalizacija in hiter tempo tehnološkega razvoja, vse bolj zahtevajo hitre odzive iz sistema izobraževanja in usposabljanja za zagotavljanje spretnosti in kvalifikacij, ki so potrebne za trg dela (Santos, 2016).

Vsebinsko in glede ciljev bi mednarodno sodelovanje na področju izobraževanja lahko razdelili na dva pomembna sklopa:

- mednarodno sodelovanje v podporo razvoju šolstva ter
- mednarodno sodelovanje, ki je del nacionalne vladne ter mednarodne politike.

V svojem delovanju Ministrstvo za šolstvo in šport daje poudarek strateškim področjem iz obeh sklopov. Na področju mednarodnega sodelovanja »v podporo razvoju« šolstva je posebna skrb usmerjena v komplementarnost mednarodnega sodelovanja s cilji sodelovanja v aktivnostih Evropske unije. To konkretno pomeni, da skušamo nacionalne prioritete ter politične usmeritve EU podpreti z vsebinskimi in strokovnimi projekti ostalih dvostranskih, regionalnih ter večstranskih povezav. Posebno vlogo predstavlja tu sodelovanje s ključnimi multilateralnimi organizacijami: OECD, Svet Evrope, UNESCO (http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/sluzba_za_mednarodno_sodelovanje_in_evropske_zadeve/mednarodno_sodelovanje/, 1. 9. 2016). Mednarodno sodelovanje poteka na več nivojih in omogoča medinstitucionalno sodelovanje različnih partnerjev. Z vključevanjem višje šole v mednarodne aktivnosti pridobivajo predavatelji in študenti pomembne kompetence za razvijanje inovativnosti (Arh in Flander, 2010). Temeljne kompetence, ki jih pridobijo so medkulturne kompetence, kompetence v znanosti in tehnologiji ter kompetence podjetniškega razmišljanja in delovanja (Zavod MOVIT, 2006). Pomembne managerske kompetence so mednarodna usmerjenost, mednarodne marketinške sposobnosti, mednarodna inovativnost in mednarodna trženjska usmeritev (Knight in Kim, 2009). Pomemben program, ki omogoča višjim šolam mednarodno sodelovanje, je Erasmus+. S programom Erasmus+ namerava Evropska unija zagotoviti naložbe v ključna področja mednarodne mobilnosti, skupnih diplom, partnerstev za mednarodno sodelovanje in inovacije ter podporo reforme visokošolske politike. Ima dva glavna cilja (Klemenčič et al., 2013):

- podpiranje uresničevanja evropskega visokošolskega prostora in
- krepitev prispevka visokošolskega in poklicnega izobraževanja s procesi inovacij.

V procesu inoviranja imajo ključen pomen zunanji viri znanja. Slednji pa niso mišljeni zgolj izven institucije, temveč tudi izven države. Zato pomembno vlogo za inovacije pridobiva mednarodno mreženje (Knell, 2011). Študenti, ki v tujini z izobraževanjem in delom na raziskavah in razvoju pridobijo s tem povezano znanje, ob vrnitvi prispevajo k povečanju produktivnosti domače države (Park, 2004).

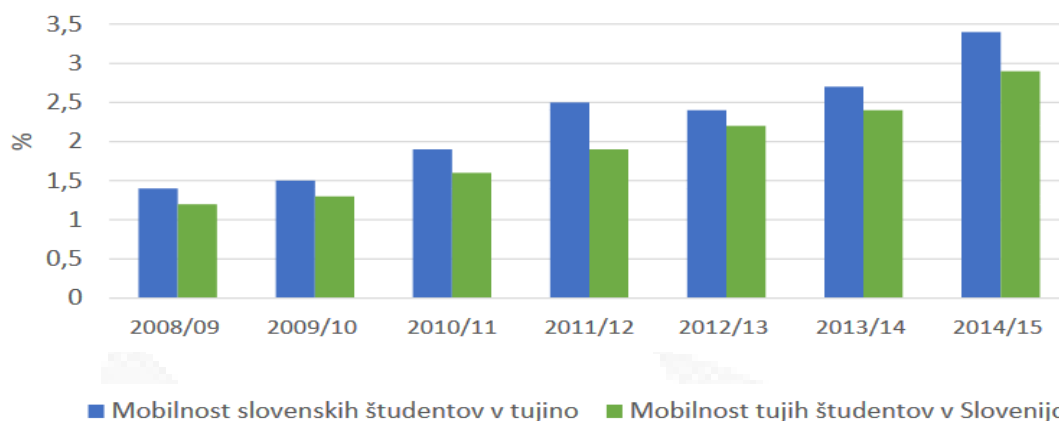
V okviru strateških partnerstev omogoča partnerjem v projektu, da delujejo na skupnih interesnih področjih od 1 do 3 let in razvijajo inovativne rezultate, ki so lahko: učni načrti, pripomočki, nove učne metode in tehnologije itd., ali pa s partnerji sodelujejo pri izmenjavi dobrih praks (European Commission, 2016 b). Lahko pa se posamezniki udeležujejo tudi programov Učne mobilnosti za posameznike, v sklopu ključnega ukrepa 1 (<http://www.erasmusplus.si/kljucna-aktivnost-1/>, 1. 9. 2016). Erasmus+ je najbolj obsežen program mobilnosti na svetu, ki ga financira EU. Posebej podpira promocijo mobilnosti v terciarnem izobraževanju. Študenti, ki se vključujejo v programe mobilnosti, dajejo velik pomen medkulturnosti in komunikacijskim veščinam. Mobilni študenti vrednotijo izkušnjo z mednarodno mobilnostjo celovito in dolgoročno. Sprememba osebnostnih lastnosti mobilnega študenta je enakovredna spremembi študenta, ki nastane v 4 letih življenja (Brandenburg et al., 2015).

Z vključevanjem v mednarodno sodelovanje lahko šola pridobi (Brečič et al., 2015):

- zunanja sredstva. Mednarodni programi mobilnosti so običajno v celoti ali vsaj delno sofinancirani, kar za organizacije pomeni dodatna sredstva, ki jih lahko vložijo v konkreten in izpopolnjen projekt.
- Obogateno delovanje in mednarodno razsežnost. Izvedba mednarodne mobilnosti predstavlja za organizacijo tudi dodatne vsebine. Prav slednje lahko privabi študente iz različnih držav, da se udeležujejo izmenjave pri nas.
- Izgradnja kakovostnih programov. Da organizacija pridobi sredstva na mednarodnem razpisu, mora biti projekt zelo premišljen in v skladu z nameni programa.

- Sklepanje partnerstev. Projekti povežejo organizacije iz različnih okolij, ki se ukvarjajo s sorodnimi vsebinami in postavljajo podobne izzive. Tako je mogoče isti izziv rešiti s pomočjo partnerjev projekta, ki na zadevo lahko gledajo iz drugačnega zornega kota.
- »Odraščanje« organizacij. Mednarodni projekti z obsežno birokracijo zahtevajo veliko natančnosti, potrpežljivosti in namensko porabo sredstev. Organizacije na ta način okrepijo svoje delovanje in razvijejo nove načine projektnega načrtovanja, upravljanja in evalviranja.

Ko govorimo o sodelovanju višje šole s tujino, imamo pogosto v mislih mobilnost študentov. Na sliki 1 je prikazan letni pregled mobilnosti študentov v Slovenijo in iz nje. Kot vidimo trend obeh kazalcev počasi in postopoma narašča.

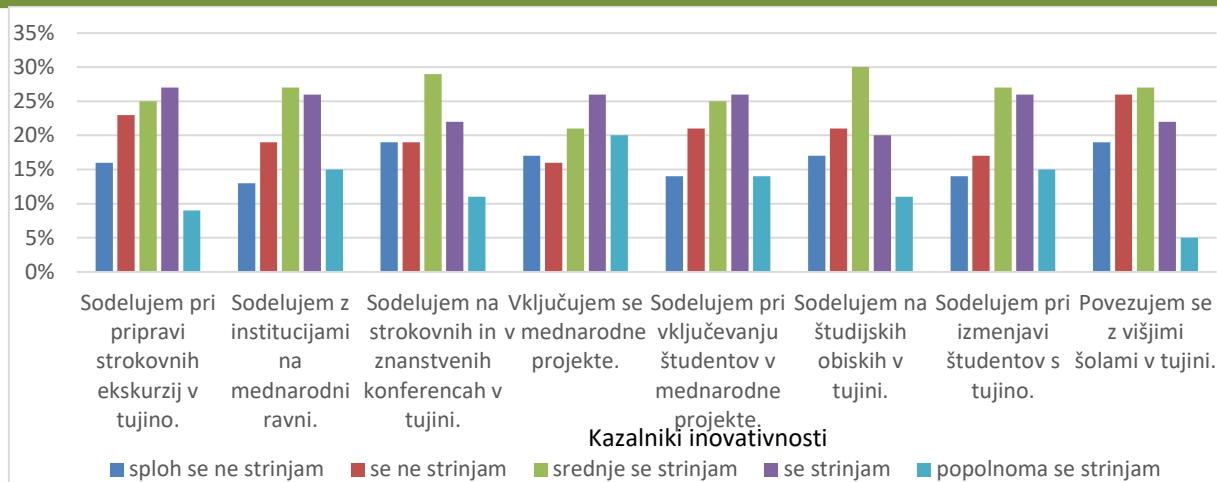

Slika 1: Študenti na mobilnosti v Sloveniji in iz nje glede na študentsko populacijo.

Vir: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/razpisi/Visoko_solstvo/Internacionalizacija_VS_2013/Strategija_internacionalizacije_VS_2016_2020_P1_Pregled_stanja_VS-1.pdf, 1. 9. 2016.

Zelo zanimiva je raziskava Martinčiča (2016), ki je obravnaval inovativnost predavateljev višjih strokovnih šol v Sloveniji. Še zlasti zanimiv se nam je zdel del mednarodnega sodelovanja. Vprašalnik vsebuje zaprta vprašanja s petstopenjsko Likertovo lestvico. Vzorec obsega 243 vprašalnikov. Podatki so obdelani v programu SPSS 17.0, uporabljena je bila metodologijo frekvenčnih razporeditev in kumulative procentov. Interpretirali smo zgolj rezultate, ki so pomembni za izbrano tematiko – sodelovanje šole s tujino.

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 208 predavateljev, ki so približno enakomerno razporejeni med spoloma. Od tega so predavatelji v povprečju sodelovali na 2,4 mednarodnih projektih (posamezni predavatelj je v svojem obdobju poučevanja sodeloval na največ 14 mednarodnih projektih). V nadaljevanju (slika 2) so prikazana področja sodelovanja predavateljev VŠŠ s tujino. Ugotovili smo, da se četrтина predavateljev strinja in trdi, da: sodeluje pri pripravi strokovnih ekskurzij v tujino, sodeluje z institucijami na mednarodni ravni, se vključuje v mednarodne projekte, sodeluje pri vključevanju študentov v mednarodne projekte, sodeluje pri izmenjavi študentov s tujino. Najslabše pa so ocenili trditvi, da se povezujejo z višjimi šolami v tujini in, da sodelujejo na strokovnih in znanstvenih konferencah v tujini. Ocenjujemo, da bi bilo potrebno izboljšati in povečati sodelovanje predavateljev s tujino, za njihove lastne aktivnosti.

Slika 2: Področja sodelovanja predavateljev VŠŠ s tujino.

Vir: Martinčič, 2016.

V nadaljevanju so prikazane korelacije za pare kazalnikov »inovativnost predavateljev« in »sodelovanje s tujino« (tabela 1).

Kazalniki »inovativnost predavateljev«	Faktor »sodelovanje s tujino«
Navedite število pridobljenih certifikatov kakovosti, pri katerih ste sodelovali.	0,41**
Stopnja značilnosti	0,00
Koliko inovativnih pristopov za razvijanje kreativnosti in kritičnega mišljenja ste uporabili pri delu s študenti?	0,52**
Stopnja značilnosti	0,00
Koliko strokovnih ekskurzij v podjetja, regionalne razvojne centre, inkubatorje in druge organizacije, ste izvedli za študente?	0,44**
Stopnja značilnosti	0,00
Koliko strokovnih okroglih miz ste organizirali?	0,48**
Stopnja značilnosti	0,00
Navedite število sejmskih predstavitev, ki ste jih v študijskem letu organizirali ali na njih sodelovali.	0,47**
Stopnja značilnosti	0,00
Navedite letno število raziskovalnih nalog študentov, pri katerih ste sodelovali kot mentor.	0,52**
Stopnja značilnosti	0,00

Tabela 1: Korelacijski koeficient za pare kazalnikov »inovativnost predavateljev« in »sodelovanje s tujino«.

Vir: Martinčič, 2016.

Opazimo lahko, da so vse povezave med pari kazalnikov »inovativnost predavateljev« in faktorjem »sodelovanje s tujino«, statistično značilne s stopnjo značilnosti, ki je nižja od 1 %, kar kaže na zanesljivost merskega instrumenta. Na osnovi pridobljenih rezultatov šestih trditev lahko sprejmemo sklep, da so predavatelji VŠŠ, ki sodelujejo s tujino, v povprečju bolj inovativni od tistih, ki ne sodelujejo s tujino.

2 RAZISKAVA O VPLIVU SODELOVANJA S TUJINO NA INOVATIVNOST VŠŠ

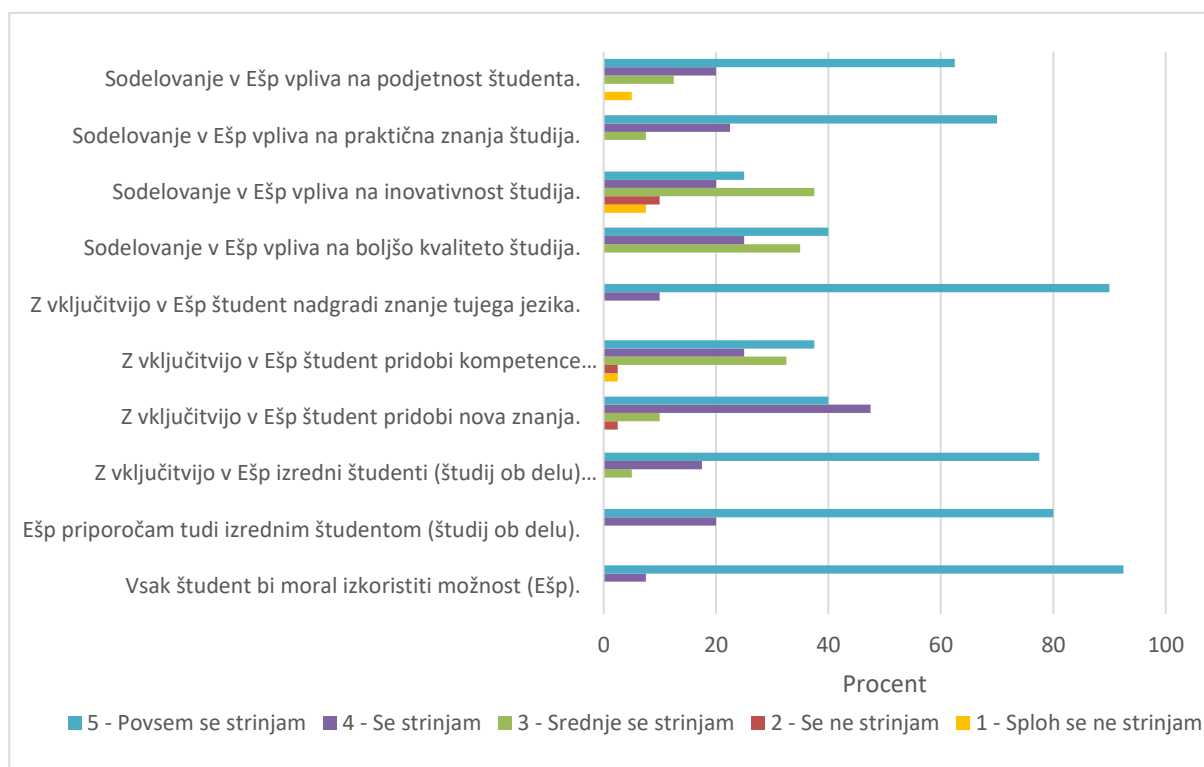
Raziskava temelji na anketnem vprašalniku, namenjenem diplomantom Izobraževalnega centra Memory, višje strokovne šole, ki so se pred leti udeležili Erasmus študijske prakse v tujini.

Analizirali smo mnenja 40 diplomantov, ki so v desetletnem obdobju koristili Erasmus mobilnost ter podali ugotovitve kako le-ta izboljšuje različne vidike študija in vpliva na zaposlitev diplomantov. Omeniti je potrebno, da se podatki nanašajo na 2 različni programske obdobji aktivnosti Erasmus (danes Erasmus+), ki so se odvijale v desetletnem obdobju (od 2006 do danes). Študenti so se v prvem obdobju lahko udeleževali študijske prakse tudi v 2 tedenskem terminu, danes program ne omogoča aktivnosti za manj kot 2 meseca.

Izmed 40 anketiranih, jih 8 spada v starostno skupino do 30 let, 29 jih spada v starostno skupino od 31 do 40 let in 3 v skupino nad 41 let.

Na vprašanje zakaj so se odločili za opravljanje študijske prakse Erasmus, so podali naslednje odgovore: »to je odlična priložnost, da si nabere nove izkušnje pri delu«, »novi izzivi«, »sem želel spoznati drugo kulturo, okolje«, »sem želel obnoviti pogovorno znanje angleščine«, »med poletjem sem želel delati bolj zanimivo delo, v večjem podjetju, kjer se lahko kaj naučim«, ...

V nadaljevanju (slika 3) so prikazane ocene izkušenj študentov z dejavniki Erasmus študijske prakse (v nadaljevanju Ešp).

Slika 3: Strinjanje z dejavniki Erasmus študijske prakse, diplomantov VŠŠ IC Memory.
Vir: Lastni

Opazimo lahko, da se anketirani s trditvami v večini povsem strinjajo ali strinjajo. Najbolj pri tem izstopajo naslednje trditve: vsak študent bi moral izkoristiti možnost Ešp (92,5 %), z vključitvijo študent nadgradi znanje tujega jezika (90 %), pridobi nove zaposlitvene možnosti

(77,5 %), vključitev v Ešp priporočajo tudi izrednim študentom (80 %). Zanimarljiv delež nestrinjanja je bilo opaziti pri trditvah: Sodelovanje v Ešp vpliva na inovativnost študija, podjetnost študenta in omogoča študentom, da pridobijo kompetence podjetnosti.

Na odprto vprašanje, z vključitvijo v Erasmus mobilnost, sem največ pridobil: »nove izkušnje«, »izboljšal znanje tujega jezika«, »spoznal drugačne pristope dela«, »pridobil veliko praktičnega znanja iz marketinga«, »razvil kompetence dela v timu«, »odgovornost do dela in svojega oddelka«, »se bolj osamosvojil«, »spoznal sem veliko ljudi iz različnih koncev Evrope«, »spoznal nove prijatelje«, »razvil spoštovanje do drugih kultur«, »spoznal morebitne nove tržne niše za prihodnost«, »odprl se mi je nov pogled na svet«.

3 ZAKLJUČEK

Internacionalizacija in sodelovanje višje šole s tujino je zelo pomembna, saj omogoča izobraževalni ustanovi številne izboljšave in uvedbo inovativnih prijemov v učnem procesu. Pri sodelovanju s tujino naj bi se vsaka višja šola vključevala vsaj v programe mobilnosti. Tiste višje šole, ki so naravnane izrazito podjetniško, jim je mednarodna razsežnost samoumevna. Z vključitvijo v mednarodno sodelovanje svojim zaposlenim in študentom omogoča pridobivanje novih znanj ter tako povečuje njihovo konkurenčnost pri zaposlovanju.

Na podlagi ugotovitev lahko sklenemo, da kar četrtina predavateljev višjih šol aktivo sodeluje s tujino, vendar predvsem na področjih, ki so povezana z aktivnostmi študentov (ekskurzije, mednarodni projekti, mobilnost študentov), manj pa na lastnih aktivnostih (konference, povezovanje s šolami v tujini). Diplomanti Izobraževalnega centra Memory, ki so se udeležili Erasmus mobilnosti za študijsko prakso, pravijo, da bi morali to priložnost izkoristiti vsi študenti, tudi izredni. Ta izkušnja jim je prinesla predvsem nove zaposlitvene možnosti in osvežitev znanja tujega jezika.

Znanje se zelo hitro spreminja, prav tako tudi potrebe na trgu dela. Višje strokovne šole bodo zato morale oblikovati inovativno ponudbo izobraževanj. Tako, ki bo omogočala diplomante s hitrim prilagajanjem trgu dela, pripravljene na spremembe in razvoj. Pri temu dejavniku pa imajo bistveno vlogo predavatelji, saj so z vidika inovativnosti glavni snovalci znanja in edini, ki lahko študenta usmerjajo v razvoj kompetenc, podjetnosti, povezovanja in iskanja novih rešitev za potrebe trga.

4 VIRI IN LITERATURA

Arh, J. in A. Flander. *Ustvarjalnost in inovativnost v programu Vseživljenjsko učenje*. Ljubljana: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2010.

Brandenburg, U., et al. Mobility Matters: the ERASMUS Impact Study. *International higher education* 3 (1): 5–7, 2015.

Brečič, M., et al. *Po izkušnje v tujino*. Ljubljana: Zveza študentskih klubov Ljubljana, 2015.

Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. *Ključni ukrep 1 (KA1)* (online). 2016. (Citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.erasmusplus.si/kljucna-aktivnost-1/>

European Commision. *The seven dimensions* (online). 2016. (Citirano 4. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <https://heinnovate.eu/training-materials>

Klemenčič, M., et al. *Evaluation of the impact of the Erasmus Programme on higher education in Slovenia*. Ljubljana: Centre of the Republic of Slovenia for Mobility and European Educational and Training Programmes (CMEPIUS), 2013.

Knell, M. Global Networks of innovators: A synthesis of research issues. DIME Final Conference, Maastricht, 6-8 april, 2011.

Knight, G. A. in Kim, D. International business competence and the contemporary firm. *Journal of International Business Studies*, 40 (2), 255–273, 2009.

Martinčič, P. *Inovativnost v višjem strokovnem šolstvu v Republiki Sloveniji*. Magistrska naloga. Koper: Univerza na Primorskem, 2016.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. *Mednarodno sodelovanje* (online). 2016. (Citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/sluzba_za_mednarodno_sodelovanje_in_evropske_zadeve/mednarodno_sodelovanje/

Zavod MOVIT. *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje*. Ljubljana: Zavod MOVIT, 2006.

Park, J. *International student Flows and R & R Spillovers*. *Economic Letters* 82: 315-320, 2004.

Santos, J. *Higher Vocational and Professional education – looking ahead*. 20 let višjega strokovnega šolstva v Sloveniji. Celje: Skupnost višjih strokovnih šol RS, 2016.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. *Pregled stanja v slovenskem visokem šolstvu na področju internacionalizacije* (online). 2016. (Citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/razpisi/Visoko_solstvo/Internacionalizacija_VS_2013/Strategija_internationalizacije_VS_2016_2020_P1_Pregled_stanja_VS-1.pdf.

**PILOTNI PROJEKT V VSEBINO USMERJENO POUČEVANJE TUJEGA JEZIKA NA DOBI,
VIŠJI STROKOVNI ŠOLI MARIBOR, V ŠTUDIJSKEM LETU 2015-2016**

Helena Vogrinec
DOBA EPIS d.o.o., Višja
strokovna šola
helena.vogrinec@doba.si

Tanja Ostrman Renault
DOBA EPIS d.o.o., Višja
strokovna šola
tanja.or@siol.net

POVZETEK

V študijskem letu 2015-2016 smo na DOBI, Višji strokovni šoli, uvedli pilotno izvedbo projekta *V vsebino usmerjeno poučevanje tujega jezika*. Glavni cilj projekta je bil vpeljati novo metodo, ki bi bila primerna za poučevanje tako vsebin določenih predmetov kot tudi tujega jezika. Izbrane vsebine so bile usmerjene k vzpodbujanju kritičnega razmišljanja, ozaveščanju kulturnih razlik in digitalni pismenosti.

Študenti so tak način poučevanja ocenili kot zelo zanimiv; prav tako so bili nad njim navdušeni predavatelji, kljub nekaterim nedovršenostim in pomanjkljivostim. Z ustreznimi dodatnimi izobraževanji se bo v prihodnje proces v vsebino usmerjenega poučevanja izboljšal.

1 UVOD

S člankom »Pilotni projekt v vsebino usmerjeno poučevanje tujega jezika na DOBI« želimo deliti primer dobre prakse in izmenjati mnenja z ostalimi deležniki. Poučevanje tujega jezika na tak način je še zmeraj dokaj novo področje v Sloveniji. Pridobljene izkušnje na tem področju in njihova izmenjava so doprinos k dvigu kakovosti poučevanja, ne samo tujih jezikov temveč širše. Na koncu članka podamo tudi evalvacijo samega projekta in smernice za naprej.

2 METODA

V vsebino usmerjeno poučevanje tujega jezika temelji na poučevanju vsebin nejezikovnih predmetov v tujem jeziku z namenom učenja vsebin nejezikovnega predmeta istočasno z učenjem tujega jezika. (<http://www.onestopenglish.com/clil/what-is-clil/>, 25. 6. 2015)

V projekt je bilo vključenih 20 študentov, ki so bili razdeljeni v dve skupini po 10 študentov. Prvo skupino so tvorili študenti z boljšim znanjem angleškega jezika, ki so bili hkrati tudi veliko bolj individualistično usmerjeni in so le težko ustvarjali v timih. Druga skupina študentov je bila mnogo bolj homogena glede znanja; prav tako so izkazovali več solidarnosti, čemur je verjetno botrovala tudi prisotnost štirih tujih študentov (1 iz Makedonije, 1 iz Rusije, 2 iz Ukrajine).

Evalvacija je potekala pri vsakem predmetu posebej, tako pri tujem jeziku kot pri vsebinskem predmetu, v obliki anketiranja, ki je organizirano na ravni šole; hkrati pa so tudi predavatelji, ki so sodelovali, opravili svojo individualno evalvacijo. Le-ta je bila v obliki odgovorov na nekaj osnovnih vprašanj o (ne)koristnosti in (ne)zanimivosti takega izvajanja pedagoškega procesa.

2.1 Zakaj v vsebino usmerjeno poučevanje na dobi?

V modernem poslovnem svetu, v katerem vedno več podjetij posluje na globalni ravni in sodeluje s podjetji iz držav celega sveta, je postalo znanje tujih jezikov in zavedanje, da obstajajo druge kulture in drugačni poslovni običaji, izjemnega pomena za dolgoročno uspešnost podjetja. Na DOBI, Višji strokovni šoli, smo se odločili, da bomo v študijskem letu 2015-2016 izvedli pilotni projekt *V vsebino usmerjeno poučevanje tujega jezika z rednimi študenti programa Poslovni sekretar*. Tuji jezik – angleščina – je tako bil medij komuniciranja med samim procesom poučevanja in učenja določenih vsebinskih predmetov.

Evropska unija sloni na principu različnosti, ki ga najlepše ponazarja njen slogan »Združeni v raznolikosti«. To pomeni, da govorimo o raznolikosti kultur, navad in prepričanj ter seveda tudi o raznolikosti jezikov. Tako je eden izmed osnovnih pogojev za aktivno evropsko sodelovanje poznavanje vsaj enega, vedno bolj pa dveh ali celo treh tujih jezikov. Znanje tujih jezikov odpira evropskim državljanom možnosti razumevanja drugih kultur in navad, drugih narodov in držav. To pa je seveda izjemnega pomena tudi za študente DOBE, Višje strokovne šole, ki se bodo uveljavljali na trgu dela ne samo v Sloveniji, temveč tudi drugod v Evropski uniji (Eurydice, 2006).

Primerjalna analiza poklica poslovnega sekretarja v različnih državah Evrope in drugod po svetu je pokazala, da se naloge, odgovornosti in obveznosti poslovnih sekretarjev hitro spreminjajo. Od sposobnega poslovnega sekretarja se danes pričakujejo raznovrstna znanja in spretnosti. Delodajalci iščejo iznajdljive, sposobne in inteligentne poslovne sekretarje, ki zelo pogosto, v kolikor se kot takšni tudi izkažejo, postanejo tesni sodelavci vodstva, saj so sposobni samostojno voditi in izpeljati različne projekte, odpravljati napake in predlagati pozitivne spremembe ter rešitve v organizaciji v kateri delujejo. En izmed osnovnih pogojev za takšnega sodelavca pa je nedvomno tudi znanje tujega oziroma tujih jezikov, poznavanje drugih kultur in poslovnih navad.

2 IZVEDBA PROJEKTA

2.1 Izbira predmetov

Glede na predpisane vsebine v programu Poslovni sekretar smo se na DOBI, Višji strokovni šoli, odločili, da v projekt zraven Poslovnega tujega jezika 1 vključimo še štiri predmete: Poslovno komunikacijo, Informacijsko-komunikacijsko podporo v pisarni, Ustavo in državno ureditev in Državno upravo in upravni postopek. Osnovni cilj je bil poučevanje in učenje določenih vsebin v maternem, torej slovenskem jeziku, in prvem tujem jeziku, torej v angleščini.

2.2 Potek učnega procesa – splošni pregled

Vse učne ure so pripravljali predavatelji, nosilci določenih predmetov, predavatelji tujega jezika in ravnateljica. Pred vsakim srečanjem, ki smo jih poimenovali »skupna srečanja«, saj je pedagoški proces potekal pod vodstvom dveh predavateljev hkrati, so predavatelji študente na to skupno srečanje pripravili. Tako so vsebino zaradi zahtevnosti tematike in besedišča obravnavali najprej v enem, nato v drugem jeziku. Prav zaradi pilotske izvedbe, v vsebino usmerjeno poučevanje je bilo novo za vse, tako za predavatelje kot študente, smo izjemno pazljivo in preudarno pripravili vsako srečanje posebej, pri čemer smo ostajali osredotočeni na ključno znanje in spretnosti pri izbrani temi. Posamezno skupno srečanje je trajalo 150 minut s 15-minutnim odmorom po 70 oziroma 80 minutah. Ob koncu vsakega srečanja smo skupaj s študenti izvedli še krajšo evalvacijo srečanja.

2.3 »Skupna srečanja« - primer dobre prakse

Primer: Informacijsko-komunikacijska podpora v pisarni

Pri predmetu Informacijsko-komunikacijska podpora v pisarni sta bili predvideni dve skupni srečanja.

Pred prvim srečanjem so študenti že usvojili osnove predmeta v slovenskem jeziku, kot na primer uporaba računalnika, deli računalnika, pisanje e-sporočil in net-etika. Pri tujem jeziku so ti študenti pregledali besedišče, ki se uporablja pri net-etiki, splošna pravila pisanja pisem in e-sporočil v angleškem jeziku in nekatere specifične izraze, ki se nanašajo na informatiko.

Prvo skupno srečanje je potekalo, kot sledi:

- Besedišče: študenti so pripravili besedišče v slovenskem in angleškem jeziku, kjer so si posebno pozornost zaslužili predvsem izrazi kot: printer, skener, save in podobni, saj te izraze veliko uporabljamo tudi v vsakdanjem pogovoru, kljub dejstvu, da imamo na voljo slovenske izraze. Najpomembnejša naloga na začetku je bila, da študenti poiščejo ustrezne izraze v slovenskem jeziku in v naslednji fazi, da raziščejo kateri izraz (angleški ali slovenski) je bolj pogosto uporabljen predvsem med mlado populacijo ter zakaj.
- E-sporočila: predvidevali smo, da študenti načeloma znajo pisati e-sporočila in jih tudi poslati (tukaj seveda govorimo o poslovnem obnašanju in pošiljanju e-sporočil, kar se študenti učijo pri različnih predmetih). Pri skupnem srečanju smo posvetili kar nekaj časa primerjavi pisanja e-sporočil v slovenskem in angleškem jeziku in opredelili najpomembnejše razlike.
- Naslednji izziv so bili prevajalniki, Google in še nekateri drugi. Ključni cilj je bil pokazati študentom, da je, kljub nedvomno uporabnemu prevajalskemu orodju, kot je Google prevajalnik, kljub vsemu potrebno znanje tujega jezika, ki nam omogoča, da kritično pregledamo in (po potrebi) popravimo ponujene prevode.
- Študente smo v tej točki izpostavili realni situaciji, da bi lažje doumeli pomen zgoraj povedanega. E-sporočilo v francoskem jeziku (katerega nobeden od prisotnih študentov ni poznal) smo poslali različnim skupinam. Naloga skupin je bila, da francosko e-sporočilo vstavijo v enega od prevajalskih orodij, ki jih podpira internet, ga s pomočjo orodja prevedejo v angleški jezik, ga pregledajo in popravijo, kolikor se le da. Na koncu so morali napisati povzetek sporočila v angleškem jeziku in ga poslati drugi skupini, ki je bila v tem primeru »njihov nadrejeni«. Le-ta je na sporočilo odgovoril v slovenskem jeziku in ga poslal nazaj skupini, ki je sporočilo, s pomočjo istega prevajalskega orodja, kot ga je uporabila na začetku, prevedla v angleški jezik, popravila morebitne napake in ga poslala v pregled obema predavateljema.
- Izjemno zanimivo opažanje: najprej se študentom sploh ni zdelo pomembno preveriti prevoda spletnega prevajalnika. Ko smo jim pokazali nekatere resnično osnovne napake, pa so poprijeli in pri popravilu pokazali izjemen čut za prepoznavanje in odpravo napak.
- Za zaključek prvega skupnega srečanja smo govorili tudi o internetni varnosti in to v angleškem jeziku. Razlagi splošnih in osnovnih principov je sledila naloga, kjer so študenti pripravili 5 diapozitivov v PowerPointu v angleškem jeziku in v tej predstavitvi prikazali določene rešitve glede internetne varnosti, katerih so se sami domislili.
- Pripravili so tudi razpredelnico ključnih izrazov in fraz v obeh jezikih in pri tem sta jim pomagali obe predavateljici.

2.4 Evalvacija

Po vsakem skupnem srečanju sta oba predavatelja zase in skupaj s študenti izvedla evalvacijo srečanja.

Evalvacija predavateljev je pokazala, da so vsi, brez izjeme, z veseljem sodelovali v projektu in so pri sami izvedbi uživali ter so pripravljeni s tem projektom nadaljevati tudi v novem študijskem letu. Evalvacija pa je pokazala tudi, kje so potrebne izboljšave, kaj bo potrebno poenostaviti, katere stvari opustiti in kje dodati.

Študenti so izpostavili, da so se naučili veliko stvari na drugačen način, kot so ga bili navajeni do takrat. Všeč jim je bilo, da so lahko sami prispevali k oblikovanju učnega procesa oziroma skupnih srečanj, in da so se, s pripravo doma in nato individualno pri posameznih predmetih pred skupnimi srečanji, učili drugače in na bolj zanimiv način.

Študenti so to izkušnjo opisali tako:

- »Naučili smo se veliko novih besed v tujem jeziku.«
- »Naredili smo glosary, skupek besed, v dveh jezikih, ki nam je zelo pomagal pri predstavitvah.«
- »Skupna srečanja so bila za nas pozitivna, saj smo se povezali in sodelovali.«
- »Kviz je popestril in razgibal srečanja.«
- »Srečanje pri Informacijsko komunikacijski podpori v pisarni nam je bilo všeč, saj je bilo zelo uporabno, še posebej prevajalniki in pisanje mailov.«

3 ZAKLJUČEK

Ob koncu projekta lahko ugotovimo, da so tako predavatelji kot študenti v glavnem zadovoljni s potekom projekta, učenja in poučevanja, torej s samim konceptom. Najbolje ocenjene aktivnosti so bile sestavljanje besedišča in kvizi oziroma interaktivne vaje za ponavljanje.

Hkrati smo predavatelji tujega jezika ugotovili, da so študenti pri izražanju v tujem jeziku samozavestnejši kot so bili v prejšnjih letih. Glede na izkušnje smo postavili hipotezo, da se je to zgodilo predvsem po zaslugi realnih situacij, v katerih so študenti preprosto pozabili, da govorijo v tujem jeziku, in je tako tisto znanje, ki ga imajo, na dokaj naraven način in brez miselnih zavor »Oh, govorim tuji jezik!«, prišlo na plano.

Po drugi strani pa moramo izboljšati slabe točke, kot so:

- nekateri predavatelji/nosilci ne-jezikovnih predmetov ne obvladajo dovolj dobro angleškega jezika;
- priprava urnikov in koordinacija predmetov je včasih neizvedljiva v optimalnem smislu;
- pomanjkanje izkušenj in te vrste izobrazbe pri predmetnih in jezikovnih predavateljih.

Na DOBI, Višji strokovni šoli, smo odločeni nadgraditi sistem v vsebino usmerjenega poučevanja, tako z izkušnjami drugih kot z lastnimi izkušnjami in primernimi izobraževanji, saj je v vsebino usmerjeno poučevanje prav gotovo ena od ključnih prednosti šole 21. stoletja.

4 VIRI

Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe, European Commission, Eurydice, 2006.

Onestopenglish (online) 2015. Citirano: 25. 6. 2015 Dostopno na naslovu:

<http://www.onestopenglish.com/clil/what-is-clil/>

Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana (VSŠKV) – kazalnik kakovosti:
PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE NA VSŠ: ZADOVOLJSTVO ŠTUDENTOV,
ZADOVOLJSTVO DELODAJALCEV – MENTORJEV

Jelica Bregar
Višja strokovna šola za kozmetiko in velnes Ljubljana
jelica.b@vskv.si

POVZETEK

Ugotavljanje in spremljanje kakovosti na VSŠKV je stalen proces, ki nas postavlja vedno znova pred nove izzive, kako postati še boljši.

Naravnost poučevanja je usmerjena na pragmatični vidik usposabljanja, zato smo povezani z delodajalci – mentorji praktičnega pouka, ki tako spoznavajo potencialne kadre, študentje pa možnosti in priložnosti za delo v praksi.

V študijskem letu 2014/2015 smo posebej spremljali kakovost praktičnega izobraževanja, in sicer: ZADOVOLJSTVO ŠTUDENTOV, ZADOVOLJSTVO DELODAJALCEV–MENTORJEV.

Ugotovili smo, da je zadovoljstvo tako mentorjev kot študentov z organizacijo in izvedbo praktičnega izobraževanja na visoki ravni. Strinjali smo se, da je dialog šole med vsemi udeleženi ključ do zadovoljstva, napredka in izboljšav.

Ključne besede: kakovost, zadovoljstvo, praktično izobraževanje

1 UVOD

Osnovni namen prispevka je predstavitev in analiza vprašalnikov o zadovoljstvu študentov in njihovih mentorjev s praktičnim izobraževanjem. Cilj raziskave je spremljanje zadovoljstva študentov in mentorjev s praktičnim izobraževanjem z vidika zagotavljanja kakovostnega študijskega procesa ter vnašanja izboljšav v celoten izobraževalni proces.

2 KAKO RAZUMEMO KAKOVOST

»Kakovost ni niti stanje niti samo dosežek, temveč proces. Ko jo dosegamo, ne postane trajna; ni nekaj nespremenljivega, temveč jo je treba neprenehoma gojiti in si zanjo prizadevati [...]«, kot je zapisal dr. Janko Muršak (http://arhiv.acs.si/drobni_tisk/Priznanja_za_razvijanje_kakovosti-brosura.pdf, 3. 9. 2016).

Kot navaja Gaber (v: Možina in Klemenčič, 2012), je ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti proces, s katerim si izbiramo poti delovanja, potovanja izobraževalne organizacije. Tako je na VSŠKV kakovost vrednota, ki nas vzpodbuja k razvijanju novih znanj, iskanju še boljših rešitev in vpeljevanju sprememb. In vendarle se strinjamo z Gabrom (v: Možina in Klemenčič, 2012, 10), da šola »ne sodi v svet dnevno novega«. Spremljanje kakovosti potrebujemo zato, da bi znali ohraniti, kar je dobro ter načrtno in premišljeno usmerjali našo dejavnost k postopnemu razvoju družbe, v kateri delujemo. To nam lahko uspeva le, če je skrb za kakovost del strategije vodstva VSŠKV in vseh zaposlenih in temelji na odgovornosti, ki jo imamo do naših študentov. Ne nazadnje pa tudi do stroke in socialnega okolja ter delodajalcev.

Na VSŠKV je proces zagotavljanja kakovosti podprt s sistematično samoevalvacijo, ki vključuje vse deležnike študija. Za potrebe zagotavljanja kakovosti deluje Komisija za spremljanje in zagotavljanje kakovosti. Komisija pripravi letni načrt za samoevalvacijo in določi kazalnike ter standarde kakovosti, ki jih nato spremljamo. Ugotovljeni rezultati pa so osnova za ugotavljanje pomanjkljivosti in problemov, iskanje rešitev in vpeljevanje sprememb za še večjo kakovost in učinkovitost študijskih programov na VSŠKV.

Na VSŠKV imamo učinkovite »pomočnike« za presojanje in spremljanje kakovosti, imenujejo se: KAJ? ZAKAJ? KDO? KAKO? ČEMU?

Skrb za kakovost je naše ogledalo, naša samorefleksija in primerjava z drugimi, je pot do odličnosti!

3 PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE (PRI) ŠTUDENTOV VSŠKV

V šoli si prizadevamo za pozitivno identifikacijo študentov, diplomantov in zaposlenih z vizijo šole. Ker je poudarek na praktičnem izobraževanju (PRI) in je naravnost poučevanja usmerjena na pragmatični vidik usposabljanja, smo v veliki meri povezani s potencialnimi delodajalci – mentorji praktičnega pouka, ki na ta način spoznavajo potencialne kadre, študentje pa možnosti in priložnosti za delo v praksi. Praktični del študija praviloma nadgradi teoretične študijske vsebine, ki so jedro študijskih programov.

Temeljni pogoj za uspešno izvedbo PRI je partnerski odnos med šolo in delodajalci. Partnerstvo temelji na zaupanju, medsebojni pomoči in odgovornosti vseh partnerjev. Delodajalci se zavedajo pomena takega sodelovanja in izkoristijo priložnost, ki jim jo stik s študenti ponuja in si s kakovostno ponudbo praktičnega izobraževanja zagotovijo visoko usposobljene bodoče strokovnjake. VSŠKV pa si prizadeva v svojih študijskih programih ponujati vsebine, ki lahko zadovoljijo potrebe trga znanja in dela. Kakovostno praktično izobraževanje zagotavljajo ustrezno izobraženi mentorji, tako iz vrst višješolskih učiteljev kakor delodajalcev.

Ker sodobna družba zahteva od vsakega posameznika proaktivnost in intelektualno radovednost, si na VSŠKV želimo, da je vseskozi praktično izobraževanje usmerjeno v načrtno delo, katerega cilj je vpeljevanje in usposabljanje študentov, ne le za delo, temveč tudi življenje. Na VSŠKV skupaj z delodajalci omogočamo študentom udejstvovanje v številnih aktivnostih z namenom, da lahko aktivno raziskujejo različne družbene vloge in socialne identitete ter tako najdejo zase ustrezno poklicno in socialno identiteto.

4 AKCIJSKI NAČRT IN IZVEDBA UGOTAVLJANJA, PRESOJE IN RAZVOJA KAKOVOSTI

Zagotavljanje kakovosti praktičnega dela izobraževanja Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana temelji na samoevalvaciji, ki smo jo z načrtnim in sistematičnim pristopom izvajali v študijskem letu 2014/15. V namen spremljanja in presoje kakovosti praktičnega dela izobraževanja smo pripravili akcijski načrt, in sicer: določitev področja in kazalnikov kakovosti za samoevalvacijo: *Praktično izobraževanje na VSŠ: zadovoljstvo študentov, zadovoljstvo delodajalcev – mentorjev*, izbira instrumentarija za izvedbo samoevalvacije in preverjanje kazalnikov kakovosti, izvedba anketiranja študentov in mentorjev oz. delodajalcev, obdelava vprašalnikov, priprava analize, primerjave, priprava samoevalvacijskega poročila ter predstavitev poročila o kakovosti na Zboru predavateljev, Študentskem svetu in objava na spletni strani VSŠKV.

Odločili smo se za kvantitativno analizo, in sicer merski instrument spletni anketni vprašalnik, izdelan in posredovan preko spletne strani EnKlik Anketa – 1KA spletne ankete.

V raziskavi smo uporabili Likertovo lestvico za ocenjevanje strinjanja pri sklopu trditev, in sicer 5-stopenjsko mersko lestvico. Pri tem ena stran lestvice predstavlja odgovor popolnoma se strinjam, druga pa sploh se ne strinjam.

Nagovor in povezava do spletne ankete za mentorje je bila posredovana vsem mentorjem, ki so napisali elektronski naslov v dokumentaciji za praktično izobraževanje. Določeno število mentorjev je izrazilo željo po izpolnjevanju anketnega vprašalnika v tiskani obliki, tako da jim je bil vprašalnik poslan po pošti. Anketni vprašalnik je vseboval 16 vprašanj in 66 spremenljivk, predvideni čas trajanja izpolnjevanja je bil 12 min 27 s. Prejeti podatki kažejo, da je na anketni vprašalnik kliknilo 36 mentorjev, v celoti jo je izpolnilo 18 mentorjev.

Nagovor in povezava do spletne ankete za študente je bila posredovana po elektronski pošti vsem študentom, ki so bili v procesu praktičnega izobraževanja v študijskem letu 2014/15. Anketo za študente, ki je prav tako imela 16 vprašanj in 63 spremenljivk, je dokončno izpolnilo 29 študentov. Klik na anketo je opravilo 31 študentov. Predvideni čas izpolnjevanja anketnega vprašalnika je 12 minut.

Po programih študija je 34 % študentov, ki so sodelovali v anketi, vpisanih v smer Kozmetika, preostalih 66 % v smer Velnes.

Ugotavljali smo kakovost praktičnega izobraževanja in merili zadovoljstvo tako, da smo zbrali in analizirali mnenja tako mentorjev kot študentov, ki so se udeležili praktičnega izobraževanja. Uporabili smo dva spletna vprašalnika: anketa za mentorje in anketa za študente. Vprašalnika sta bila enaka za oba študijska programa, razen v zadnjem delu, kjer smo spraševali po doseganju ciljev glede na katalog znanja za študijski program kozmetika oz. velnes. Spletni vprašalnik je bil anonimen z namenom doseči večjo objektivnost.

Raziskava je zajela naslednje kazalce kakovosti praktičnega izobraževanja:

- mnenja mentorjev in študentov glede priprave in izvedbe praktičnega izobraževanja,
- znanja, ki naj bi jih študent pridobil v šoli (pri teoretičnem delu pouka) za uspešno praktično izobraževanje,
- mnenje mentorjev praktičnega izobraževanja o kompetencah študentov in samoocena kompetenc s strani študentov,
- lastnosti in spretnosti, ki jih imajo študentje po mnenju mentorjev in samoocena študentov,
- mnenje mentorjev o sodelovanju s šolo,
- dejavnosti, katerih bi se mentorji udeležili, če bi jih organizirala šola,
- predlogi mentorjev in študentov za izboljšanje sodelovanja s šolo,
- cilji, katere so študenti usvojili med praktičnem izobraževanjem.

5 ANALIZA ANKETNIH REZULTATOV V SKUPINI MENTORJEV

Pri nekaterih vprašanjih je bila diferenciacija odgovorov na petstopenjski lestvici minimalna, tako da smo odgovore združili v trinivojsko oceno.

Velika večina mentorjev (95 %) se strinja, da je dogovor o opravljanju PRI med podjetjem in šolo potekal brez težav, vsi se pa strinjajo, da je dogovor potekal brez težav tudi med študentom in podjetjem. Velika večina (89 %) meni, da so s strani šole dobili ustrezne in pravočasne informacije v povezavi z vsebino praktičnega izobraževanja, medtem ko se preostalih 11 % delno strinja z ustreznostjo in pravočasnostjo informacij. Informacije o kompetencah, ki naj bi jih študent med opravljanjem praktičnega usposabljanja pridobil, so v pravi meri posredovane s strani šole, s čimer se strinja 83 % mentorjev, 11 % mentorjev se delno strinja, medtem ko se 6 % teh ne strinja z omenjeno trditvijo. 94 % mentorjev se strinja z ustreznostjo pripravljene dokumentacije za spremljanje prakse, le 6 % mentorjev pa se sploh ne strinja. Enak odstotek mentorjev (94 %) meni, da je študent ob prihodu v podjetje imel ustrezne informacije o izvedbi PRI in le 6 % pa se jih ne strinja. O predznanju študenta pred prihodom v organizacijo pravijo da je več kot polovica študentov (64 %) imela dovolj znanja za opravljanje dodeljenih nalog, 6 % mentorjev meni, da tega znanja niso imeli, 28 % pa se delno strinja s trditvijo o zadostnem predznanju za opravljanje nalog. 94 % mentorjev se strinja s časovno razporeditvijo prakse, preostalih 6 % pa se delno strinja s časovno razporeditvijo.

Glede na razpršenost odgovorov na vprašanje o zadovoljstvu mentorjev s pripravo in izvedbo PRI, smo jih združili in prikazali na sliki 1 z lestvico slabo (sploh se ne strinjam, ne strinjam se), dobro (delno se strinjam) in zelo dobro/odlično (strinjam se, popolnoma se strinjam). Lahko sklenemo, da je približno 89 % mentorjev zelo zadovoljnih s pripravo in izvedbo praktičnega izobraževanja, 7 % jih je delno zadovoljnih in 4 % pa je takšnih, ki niso zadovoljni z organizacijo in izvedbo PRI.

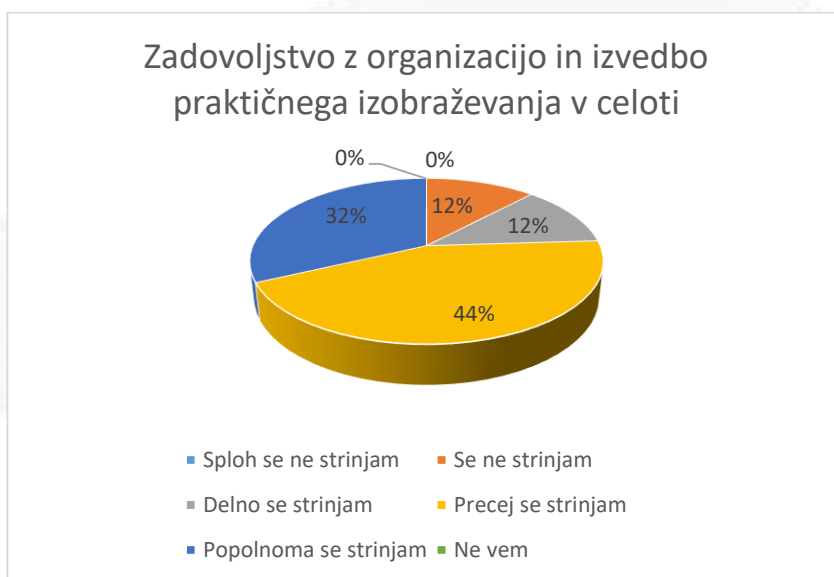

Slika 1: Zadovoljstvo mentorjev s pripravo in izvedbo PRI
Vir: Samoevalvacijsko poročilo VSŠKV, 2015

6 ANALIZA ANKETNIH REZULTATOV V SKUPINI ŠTUDENTI

Študentje so na vprašanje o zadovoljstvu z organizacijo in izvedbo praktičnega izobraževanja večinoma izkazali zadovoljstvo (76 % odgovorov precej oz. popolnoma se strinjam). Delno zadovoljnih je 12 %, prav tako je 12 % nezadovoljnih (Slika 2).

Največ nestrinjanja je bilo glede zadostnosti znanja potrebnega za opravljanje dodeljenih nalog. Kljub temu je po njihovem mnenju tri četrt študentov oz. 75 % imelo primerno znanje za opravljanje dodeljenih nalog, preostalih 7 % pa se delno strinja glede zadostnega znanja za opravljanje praktičnih nalog. Poleg tega so izrazili nezadovoljstvo glede možnosti, da bi več delali konkretne naloge, ne le nadomeščali zaposlene in študente pri manjših pomožnih delih. 86 % anketiranih študentov se strinja delno oziroma v celoti, da je dogovor za praktično izobraževanje med študentom in podjetjem potekal brez težav. 7 % jih je imelo težave z dogovarjanjem. Vsi študenti se delno oz. v celoti strinjajo, da so dobili ustrezne in pravočasne informacije o želeni vsebini praktičnega usposabljanja s strani šole.

Slika 2: Zadovoljstvo z organizacijo in izvedbo PRI v celoti
Vir: Samoevalvacijsko poročilo VSŠKV, 2015

7 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Ugotovili smo, da si mentorji želijo še bolj praktično naravnane pouka in predlagajo, da bi študentje tudi sami obiskovali centre z velneško dejavnostjo in kozmetične salone ter tako preizkusili storitve na »lastni koži«. Po njihovem mnenju bi tako lažje in bolje svetovali strankam, zato so večinoma dovolili študentom uporabo svoje infrastrukture in preizkus različnih storitev.

Tudi študentje, enako kot mentorji, menijo, da bi teoretičen program moral biti še bolj praktično naravnane. Študentje menijo, da ponekod mentorji niso preveč usposobljeni za mentorstvo, predvsem v smislu prenosa znanja, iz tega izhajajo težave povezane s kakovostjo praktičnega izobraževanja.

Iz pridobljenih rezultatov lahko ugotovimo, da so bili tako mentorji kot študentje zadovoljni z organizacijo in izvedbo praktičnega izobraževanja. Posebej bomo pozorni na mnenja in predloge za izboljšanje, ki so jih podali udeleženci v tej raziskavi. Tudi v prihodnje bomo

spremljali kakovost praktičnega dela izobraževanja in si prizadevali za izboljšanje vseh vidikov sodelovanja, organizacije in izvedbe na tem področju.

Izboljšave, za katere si bomo v prihodnje prizadevali v zvezi s praktičnim izobraževanjem, so:

- izboljšanje informiranja študentov in mentorjev pred začetkom praktičnega izobraževanja (poznavanje pričakovanj in potreb udeležencev),
- organizacija praktičnih delavnic kot predpriprava na praktično izobraževanje,
- posvetovanja organizatorja praktičnega izobraževanja s predavatelji glede kompetenc študentov,
- aktivnejša vključitev predavateljev v praktično izobraževanje,
- posvetovalna, strokovna srečanja mentorjev in predavateljev (enkrat letno),
- širjenje mreže delodajalcev in mentorjev na področju praktičnega izobraževanja,
- utrjevanje (ne)formalnih stikov z delodajalci/mentorji,
- sodelovanje z različnimi organizacijami velneške dejavnosti (spa in fitnes centri) in kozmetičnimi saloni, ki bodo študentom VSŠKV omogočili uporabo in preizkus njihovih storitev tekom celotnega študijskega leta.

8 ZAKLJUČEK

Poglavitni cilj naše samoevalvacije je razvojni: s povratnimi informacijami, ki jih prispevajo študenti in mentorji oz. delodajalci načrtovati in vpeljati potrebne izboljšave (Možina, 2007, 17).

Na VSŠKV se čutimo odgovorne, da pripomoremo k temu, da bodo posamezniki in družbene skupine sposobni ustvarjati novo znanje ter premisliti nove rešitve za nove, nepredvidljive položaje v življenju in pri delu.

Zavedamo se, da je merjenje zadovoljstva študentov in mentorjev s praktičnim izobraževanjem učinkovito in uporabno, posebej, kadar je smiselno včlenjeno v celoten sistem kakovosti v izobraževalni organizaciji (Možina, 2007, 59).

Na VSŠKV kakovost živimo.

9 LITERATURA IN VIRI

Možina, T. *Merjenje zadovoljstva udeležencev v izobraževanju odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2007.

Možina, T. in Klemenčič, S. *Mozaik kakovosti: priporočila za vzpostavitev in razvoj notranjega sistema kakovosti v izobraževalni organizaciji*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2012.

Muršak, J. *Priznanja Andragoškega centra Slovenije za razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih* (online). 2009. (citirano 3. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://arhiv.acs.si/drobni_tisk/Priznanja_za_razvijanje_kakovosti-brosura.pdf.

Višja strokovna šola za kozmetiko in velnes Ljubljana. *Samoevalvacijsko poročilo o kakovosti za študijsko leto 2014/15* (online). 2015. (citirano 12. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.vskv.si/vsskv/skrb_za_kakovost/index.php.

**TRAJANJE ŠTUDIJA IN VZROKI ZA ZAMIK ČASA DIPLOMIRANJA NA
VIŠJI STROKOVNI ŠOLI**

mag. Branka Jarc Kovačič
Šolski center Kranj, Višja
strokovna šola
[branka.jarc-
kovacic@guest.arnes.si](mailto:branka.jarc-kovacic@guest.arnes.si)

Branka Balantič.
Šolski center Kranj, Višja
strokovna šola
[branka.balantic@guest.arn
es.si](mailto:branka.balantic@guest.arnes.si)

POVZETEK

Višješolski študij traja dve leti. Kolikor študenti študija ne zaključijo v predvidenem roku, ga lahko podaljšajo za eno leto. Vzroki za zamik študija so različni. Prispevek na podlagi rezultatov raziskave, ki temelji na pregledu samoevalvacijskega poročila Višje strokovne šole, ŠC Kranj, s poudarkom na podatkih o prehodnosti, številu let, ki jih študenti potrebujejo za dokončanje študija in analizi odgovorov pridobljenih z anketnim vprašalnikom, s katerim smo skušali zajeti izkušnje in pričakovanja, ki jih imajo študenti v zvezi s procesom diplomiranja, podaja predloge ukrepov za reševanje problematike zamika časa diplomiranja.

Glavne besede: višje šolstvo, kakovost, hitrejši zaključek študija

1 UVOD

Višješolsko strokovno izobraževanje je v zadnjih letih prepoznano kot nepogrešljiv del terciarnega izobraževanja. Predstavlja t.i. krajše terciarno izobraževanje oziroma kratke terciarne programe. Ovrednoteno je s 120 ECTS kreditnimi točkami. Traja dve leti in pomembno prispeva k razvoju vseživljenjskega izobraževanja. Izvaja se v okviru javno priznanih višješolskih strokovnih programov, ki so z usklajeni z bolonjsko deklaracijo (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2016). Izobraževalni proces se osredotoča na pridobivanje ustreznih kompetenc in veščin na izbranem strokovnem področju, s ciljem usposobiti študenta za aktiven vstop na trg dela. Pri tem se višje šole srečujejo s številnimi izzivi. Ti od njih zahtevajo, da dokažejo učinkovitost na vseh ravneh svojega delovanja, zato postaja spremljanje in zagotavljanje kakovosti njihov strateški cilj. Zakon o višjem strokovnem izobraževanju višjim strokovnim šolam nalaga izvajanje samoevalvacij. Postopke in kriterije, po katerih se presoja kakovost višjih strokovnih šol, določajo Merila za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol, ki so bila sprejeta v letu 2011. Šolam so v pomoč različni mehanizmi spremljanja in zagotavljanja kakovosti. Ti omogočajo odpravljanje pomanjkljivosti oz. stalno izboljševanje procesov. Poleg notranjih presoj se izvajajo tudi zunanje. Slednje v Republiki Sloveniji ugotavlja oz. izvaja Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS). Eno od meril kakovosti, ki se preverja v okviru zunanje evalvacije je tudi redno spremljanje napredovanja študentov po študijskih programih in trajanje študija (Merila za zunanjo evalvacijo, 2011, 11. člen).

2 RAZISKAVA

Raziskava, ki je bila izvedena na Višji strokovni šoli, ŠC Kranj (v nadaljnjem besedilu VSS), se opira na podatke pridobljene od študijskega leta 2010/11 naprej.

Raziskavo smo razdelili na dva dela. V prvem delu smo s pregledom samoevalvacijskega poročila VSS za študijsko leto 2014/15 pridobili podatke o prehodnosti med letniki, o povprečnem času, ki ga študenti porabijo za dokončanje študija ter o deležu študentov, ki so

diplomirali v predvidenem roku (najkasneje 60 dni po zaključku 2. letnika oz. najkasneje v 2,2 letih). V drugem delu smo se lotili kvantitativne raziskave. Po zgledu anketnega vprašalnika izdelanega za potrebe magistrskega dela (Čuček, 2015), smo sestavili spletni vprašalnik, s pomočjo katerega smo v aprilu 2016 od študentov zaključnih letnikov želeli pridobiti informacije o namenu zaključka študija oz. vzrokih za zamik časa diplomiranja.

2.1 Samoevalvacijsko poročilo VSS za študijsko leto 2014/15

Iz samoevalvacijskega poročila za študijsko leto 2014/15 izhaja, da se VSS srečuje s padajočim trendom prehodnosti iz 1. v 2. letnik. Čeprav se ta pri študentih »čiste generacije« v zadnjih petih letih v povprečju giblje okoli 45 % (odvisno od programa študija), pa se je prehodnost rednih študentov v primerjavi z letom 2013/14 v povprečju zmanjšala za 12 %. Rezultati so odraz problema fiktivnih študentov na rednem študiju v preteklih letih (Samoevalvacijsko poročilo-SEP, 2015, 31). Nizka prehodnost in pa pravica študentov do enkratnega ponavljanja ali zamenjave programa se posledično odražata v podaljševanju časa trajanja študija (tabela 1) in manjšem deležu študentov, ki diplomirajo v rednem roku (tabela 2).

Študijsko leto/program	Povprečen čas študija (leta)		
	EKN, OSM, POS	ENE, INF, MEH	Skupaj
2010/11	1,8	4,5	3,1
2011/12	2,4	4,3	3,4
2012/13	2,7	4,7	3,7
2013/14	3,3	3,7	3,5
2014/15	3,6	4,3	3,9

Tabela 1: Analiza trajanja študija na VSS

Vir: Prirejeno po: SEP VSS za študijsko leto 2014/15, 2015, 32

Študijsko leto	Delež študentov, ki so diplomirali v rednem roku (%)					
	Redni študij			Izredni študij		
	EKN, OSM, POS	ENE, INF, MEH	Skupaj	EKN, OSM, POS	ENE, INF, MEH	Skupaj
2010/11	/	1,3	1,3	/	7,8	7,8
2011/12	8,3	0,0	4,2	9,1	2,0	5,5
2012/13	11,6	0,7	6,1	10,7	0,0	5,4
2013/14	1,3	0,5	0,9	12,5	16,7	14,6
2014/15	1,2	0,0	0,6	4,7	5,9	5,3

Tabela 2: Delež študentov VSS, ki so diplomirali v rednem roku

Vir: Prirejeno po: SEP VSS za študijsko leto 2014/15, 2015, 32–33

2.2 Raziskava z metodo vprašalnika

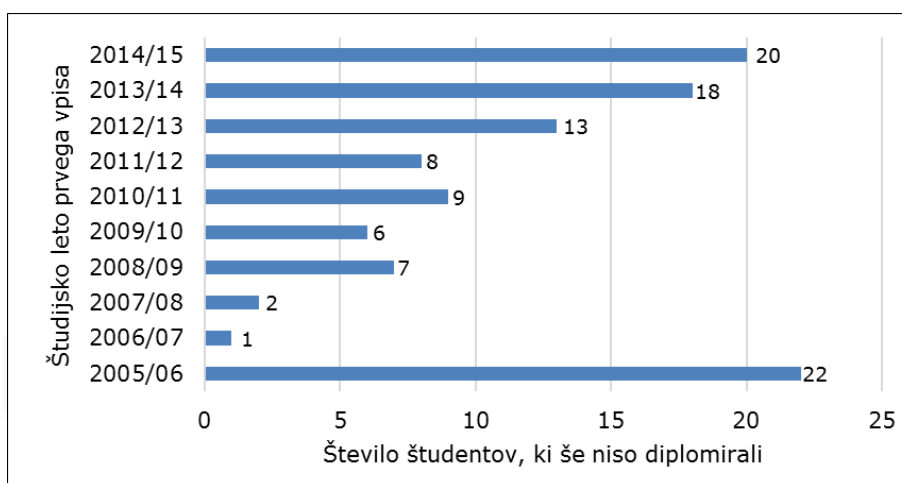
Vprašalnik obsega dvanajst vprašanj zaprtega tipa, ki so razdeljeni v tri sklope. Prvi sklop vprašanj temelji na pridobivanju informacij o samem študiju (študijsko leto prvega vpisa, študijski program, način študija, status anketirancev). V drugem sklopu vprašanj nas je zanimalo, kaj bi anketirance spodbudilo, da bi se lotili pisanja dispozicije diplomskega dela že v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik, kaj jih je spodbudilo k izdelavi dispozicije diplomskega dela, koliko časa nameravajo porabiti za dokončanje študija, s katerimi težavami se srečujejo pri izdelavi dispozicije oziroma diplomskega dela ter kateri so vzroki, ki vplivajo k podaljševanju časa za diplomiranje. Tretji sklop vprašanj pa se navezuje na sodelovanje med študentom in mentorjem v procesu diplomiranja na VSS.

Vprašalnik je bil preko šolskega informacijskega sistema v mesecu aprilu 2016, poslan na naslove 600 študentov, kot priloga vabilu na brezplačni seminar »Priprava na pisanje diplomskega dela in diplomski izpit«.

3 REZULTATI RAZISKAVE

Vprašalnik je izpolnilo 106 študentov.

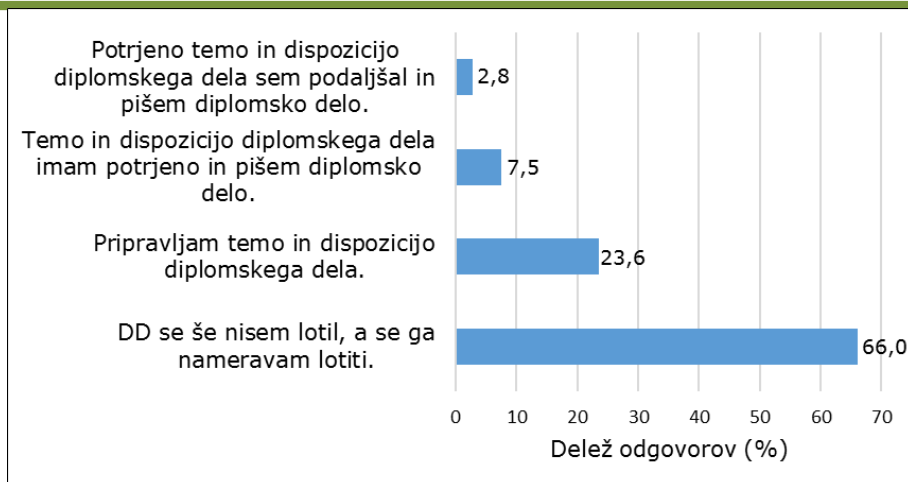
Na prvo vprašanje, v katerem smo spraševali po letu prvega vpisa v višješolski program na VSS, je odgovorilo vseh 106 anketirancev. Največ od njih se je na VSS vpisalo v študijskem letu 2005/06, kar predstavlja skoraj 21 % vseh odgovorov. Malo manj kot 19 % anketirancev pa se je na VSS vpisalo v študijskem letu 2014/15. Ostali odgovori so prikazani na sliki 1.

Slika 1: Število študentov, ki še niso diplomirali glede na leto prvega vpisa v višješolski študijski program na VSS (n=106)

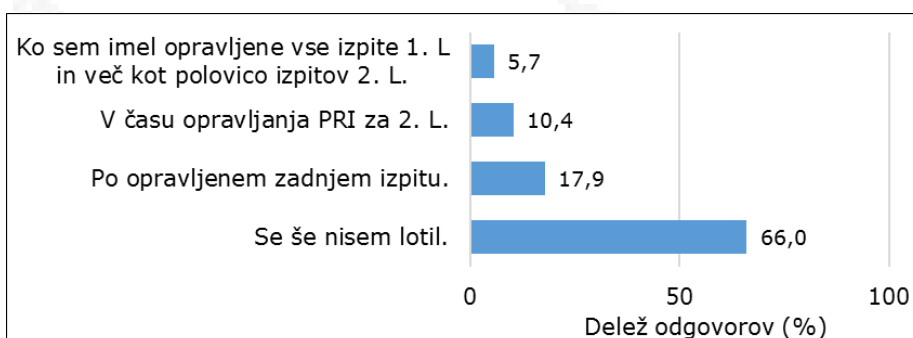
Sledila so vprašanja o študijskem programu, načinu študija in zaposlitvi. Iz odgovorov izhaja, da je največ anketirancev vpisanih v program informatika (38 %) in mehatronika (34 %), sledijo jim vpisani v program ekonomist (19 %), organizator socialne mreže (14 %) ter energetika in varovanje (6 %). Od vseh anketirancev je 67 % rednih študentov, 33 % jih študira izredno. Anketiranci so v večini zaposleni, saj je na vprašanje ali so zaposleni, samozaposleni oziroma delajo preko študentskega servisa, pritrdilno odgovorilo kar 75 anketirancev (71 %).

Rezultati odgovorov na vprašanje o statusu anketirancev v postopku končanja študija so prikazani na sliki 2. Največ (66 %) anketirancev se pisanja diplomskega dela še ni lotilo, a se ga nameravajo. Malo več kot 23 % jih pripravlja dispozicijo diplomskega dela, 8 študentov (7,5 %) ima potrjeno dispozicijo in pišejo diplomsko delo, 3 anketiranci pa so odgovorili, da so temo in dispozicijo podaljšali in pišejo diplomsko delo.

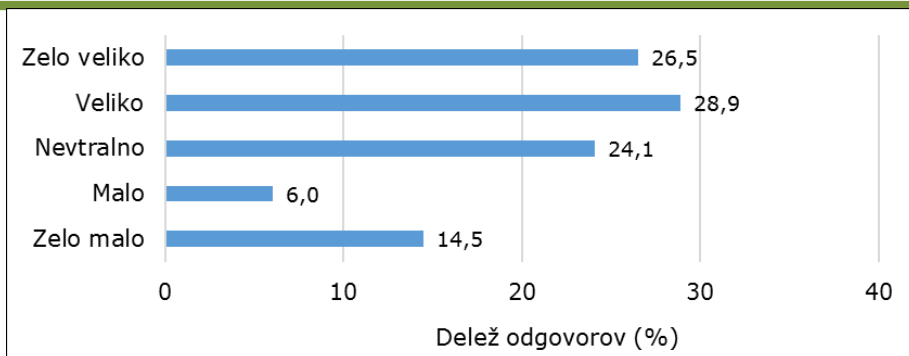
Slika 2: Status anketiranih v postopku končanja študija (n=106)

Od študentov, ki so se pisanja dispozicije oziroma diplomskega dela že lotili, je bilo 19 takih (66 %), ki so se pisanja dispozicije lotili po opravljenem zadnjem izpitu, 11 anketirancev (17,9 %) se je pisanja lotilo v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik. Šest anketirancev (10,4 %) se je pisanja lotilo, ko je imelo opravljene vse izpite 1. letnika in več kot polovico izpitov 2. letnika. Rezultati odgovorov so prikazani na sliki 3.

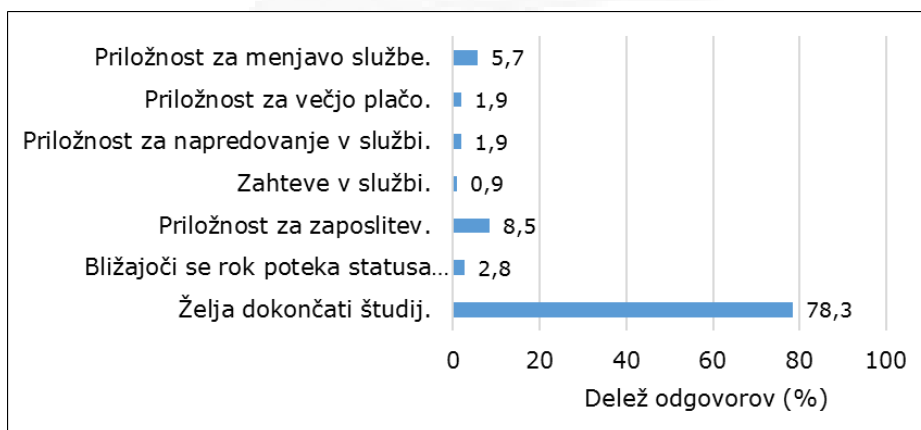
Slika 3: Časovni okvir pristopa k prijavi teme oziroma pisanja diplomskega dela (n=106)

Z naslednjim vprašanjem smo želeli izvedeti, v kolikšni meri navedeni dejavniki vplivajo na odločitev anketirancev, da bi se pisanja dispozicije oziroma diplomskega dela lotili že v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik. Vprašanje je sestavljalo 5 podvprašanj. Nanje je odgovorilo le 83 anketirancev. Pri štirih podvprašanjih so anketiranci v večini primerov izbrali nevtralni odgovor, zato izpostavljam odgovore na podvprašanje, ki se navezuje na večji nabor tem diplomskih del. Iz slike 4 izhaja, da več kot 55 % anketirancev ocenjuje, da bi večji izbor tem veliko oz. zelo veliko pripomogel k njihovi odločitvi, da bi se prijave teme in pisanja dispozicije diplomskega dela lotili že v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik.

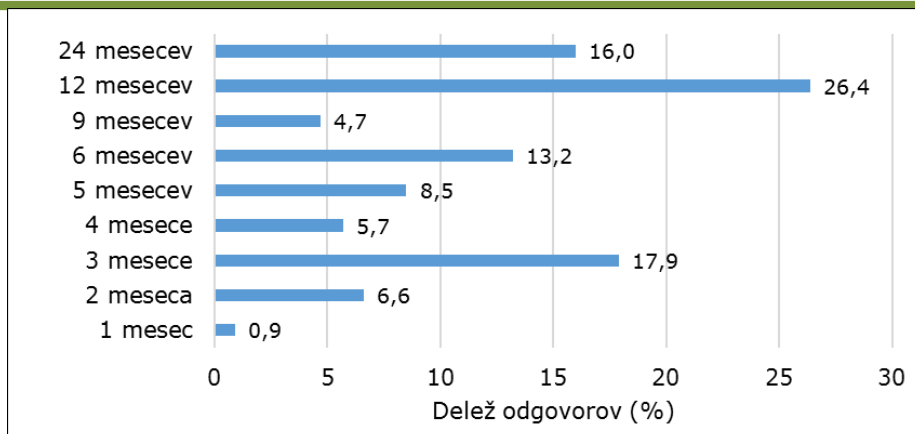
Slika 4: Vpliv večjega nabora tem diplomskih del na pristop k pisanju diplomskega dela v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik (n=84)

Na vprašanje, kateri so ključni razlogi za pristop k izdelavi dispozicije oz. diplomskega dela smo dobili odgovore, ki so predstavljeni na sliki 5. Od 106 vprašanih jih je kar 78,3 % odgovorilo, da je ključni razlog pomeni želja po dokončanju študija, 8,5 % jih v diplomiranju vidi priložnost za zaposlitev. 5,7 % anketirancev pa v diplomiranju vidi priložnost za zamenjavo službe.

Slika 5: Ključni razlogi za pristop k izdelavi dispozicije oz. diplomskega dela (n=106)

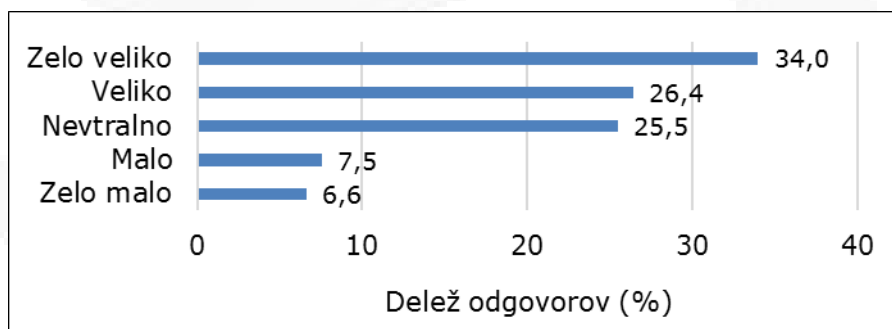
Na vprašanje odprtega tipa, koliko časa nameravajo porabiti za dokončanje študija (čas od opravljenega zadnjega izpita do predavitve in zagovora diplomskega dela) je odgovorilo vseh 106 anketirancev. Iz slike 6 je razvidno, da največ anketirancev ocenjuje, da bo s študijem zaključilo v enem letu (26,4 %), 19 anketirancev (17,9 %) bo to uspelo v 3 mesecih. 17 anketirancev (16 %) namerava s študijem zaključiti v dveh letih. En študent pa optimistično ocenjuje, da mu bo uspelo diplomirati v roku 1 meseca po opravljenem zadnjem izpitu. V povprečju anketiranci za dokončanje študija nameravajo porabiti 9,6 meseca.

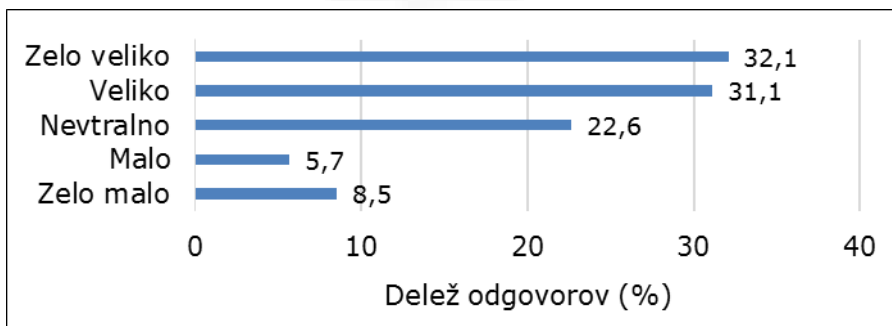
Slika 6: Čas v katerem anketiranci nameravajo dokončati študij (n=106)

Anketirance smo povprašali tudi o težavah, s katerimi se srečujejo pri izdelavi dispozicije oz. med pisanjem diplomskega dela. Vprašanje, ki smo ga navezali na navodila za pisanje diplomskega dela, vsebuje 15 podvprašanj. Pri večini podvprašanj so anketiranci izbrali nevtralni odgovor oziroma so zaznali malo ali zelo malo težav. Rezultati odgovorov kažejo, da imajo največ težav z opredelitvijo raziskovalnega problema ter namena in ciljev diplomskega dela (45,3 %). Težave jim povzroča tudi oblikovanje naslova diplomskega dela (43,4 %), iskanje virov in literature (43,4 %) ter citiranje in navajanje virov (40,6 %).

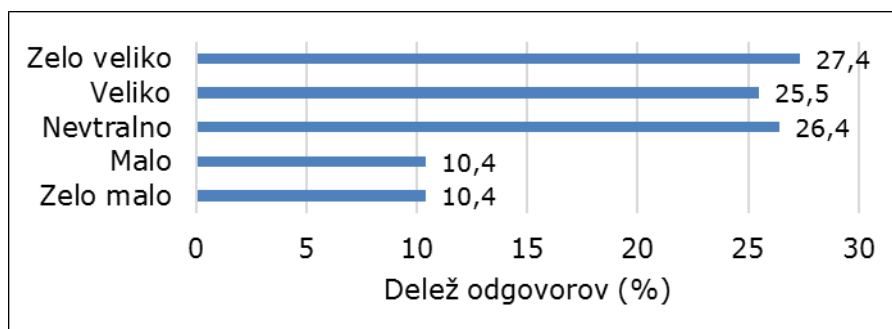
V nadaljevanju so nas zanimali dejavniki, ki vplivajo na podaljšanje časa za diplomiranje. Vprašanje smo razdelili na 18 podvprašanj. Med odgovori smo izbrali tri najbolj izstopajoča podvprašanja. Prvo podvprašanje se nanaša na pomanjkanje časa za izdelavo diplomskega dela, drugo na preobremenjenost študentov z delom v službi, tretje pa na izgubo motivacije za izdelavo diplomskega dela (slike 7, 8, in 9). Rezultati v vseh treh podvprašanjih kažejo, da več kot 50 % anketirancev ocenjuje, da so ti dejavniki glavni razlog za zamik časa diplomiranja.

Slika 7: Vpliv pomanjkanja časa za izdelavo diplomskega dela (n=106)

Slika 8: Vpliv preobremenjenosti z delom v službi (n=106)

Slika 9: Vpliv izgube motivacije za izdelavo diplomskega dela (n=106)

Z zadnjim vprašanjem smo želeli ugotoviti, kakšna so pričakovanja anketirancev do mentorja – predavatelja v procesu izdelave diplomskega dela. Vprašanje smo razdelili na šest trditev, ki so jih anketiranci ocenjevali z oceno od 1 do 5. Kolikor so ocenili, da je mentor odgovoren za izbiro teme, so izbrali "1", kolikor pa, da bi bilo pri izbiri teme treba vključiti tako mentorja kot študenta, so izbrali "3". Če pa so menili, da je to izključno študentova odgovornost, so izbrali "5". Rezultati odgovorov so pokazali, da se študenti zavedajo lastne odgovornosti za izbiro teme diplomskega dela, metod dela, določitev časovnega načrta izdelave diplomskega dela, terminov srečanj z mentorjem), a si v procesu izdelave diplomskega dela želijo tudi podpore mentorja – predavatelja.

4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Kakovost višješolskega izobraževanja preverjamo z izvajanjem notranjih in zunanjih presoj. Te prispevajo k izboljšanju kakovosti pedagoškega procesa, poučevanja, zagotavljanja virov za učenje, sodelovanja in konkurence (Brence in Rivza, 2012). Kakovostno izveden študijski proces pa prispeva tudi k njegovi učinkovitosti (prehodnost študentov in dokončanje študija v predvidenem roku). Nizka učinkovitost študija je povezana z ugodnostmi, ki izhajajo iz statusa študenta, študentskim delom (cenovno ugodnejše za delodajalce) in načinom financiranja (brezplačni študij za redno vpisane študente) (Čelebič, 2014, 41). Pomembna dejavnika, ki sta neposredno povezana s povečanjem učinkovitosti študija sta tudi zmanjšanje navideznih vpisov in skrajšanje trajanja študija. S prvim izzivom se je uspešno spoprijel Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o višjem strokovnem izobraževanju iz leta 2013, po katerem se v redni študij, ne morejo vpisati posamezniki, ki so že bili tri leta vpisani na visokošolski študij. Z uvedbo predpisa, po katerem naj bi študenti, ki ne bi redno opravili študijskih obveznosti v predvidenem roku, plačali šolnino, pa bi rešili problematiko drugega izziva (Čelebič, 2014, 86).

Cilj višješolskega izobraževanja je, da se študenta v najkrajšem možnem času kakovostno izobrazi na izbranem strokovnem področju in usposobi za vstop na trg dela. Kljub prizadevanjem VŠŠ, da bi študenti čim prej zaključili študij in se zaposlili, pa v praksi ni tako. Iz samoevalvacijskega poročila VŠŠ za študijsko leto 2014/15 je razvidno, da se VŠŠ zaveda problematike padajočega trenda prehodnosti in podaljševanje časa diplomiranja, zato že uvaja ukrepe, kot so tutorstvo, seminar za pisanje diplomskega dela in pripravo na diplomski izpit ...

Raziskave z metodo vprašalnika smo se v prvi vrsti lotili z namenom, da bi na seminarju »Priprava na pisanje diplomskega dela in diplomski izpit« lahko odgovorili na konkretna vprašanja udeležencev in jim dali praktične napotke, kako rešiti težave, s katerimi se srečujejo v postopku diplomiranja. Hkrati smo pridobili informacije o vzrokih, ki vplivajo na zamik časa za diplomiranje, o času, ki ga študenti nameravajo porabiti za dokončanje študija ...

Ugotovili smo, da večina študentov s prijavo teme odlašajo dokler ne opravi zadnjega izpita, da večina študentov meni, da bi večji nabor tem diplomskih del veliko oz. zelo veliko pripomogel k njihovi odločitvi, da bi se pisanja dispozicije oziroma diplomskega dela lotili že v času opravljanja praktičnega izobraževanja za 2. letnik, da je ključni razlog tistih študentov, ki so se že lotili pisanja diplomskega dela, želja dokončati študij, da večina študentov predvideva, da jim bo uspelo diplomirati v enem letu po zadnjem opravljenem izpitu, da med težavami, s katerimi se študenti srečujejo pri pisanju diplomskega dela, izstopajo tiste s samega začetka postopka diplomiranja, to je z opredelitvijo namena in ciljev diplomskega dela ter raziskovalnega problema. Raziskava je pokazala tudi, da so študenti zelo obremenjeni z dejavniki, ki niso v povezavi s študijem. Izpostavljajo časovno zadrego, preobremenjenost z delom in pomanjkanje motivacije za zaključek študija. Kar ne preseneča, saj je tri četrtine študentov, ki so odgovorili na vprašalnik, zaposlenih, samozaposlenih oz. delajo preko študentskega servisa. Rezultati kažejo tudi, da se študenti zavedajo lastne odgovornosti za zaključek študija, a imajo v procesu izdelave diplomskega dela pričakovanja do mentorja - predavatelja, od katerega si najbolj želijo, da redno spremlja njihov napredek pri izdelavi diplomskega dela.

Učinkovitost in kakovost VSS se najbolj odraža v zaposljivosti diplomantov. Pri tem glavno vlogo nedvomno igra pedagoški proces, zato bi VSS med ukrepi, ki bi jih veljalo vpeljati in bi pripomogli k učinkovitosti študija, morala izpostaviti spodbujanje študentov k prijavi teme, izdelavi dispozicije in izbiri mentorja - predavatelja že med opravljanjem praktičnega izobraževanja za 2. letnik (obvezna povezanost teme diplomskega dela s podjetjem oz. organizacijo v kateri je študent opravljal praktično izobraževanje). Smiselno bi bilo, da bi s postopkom prijave teme in pravili pisanja diplomskega dela okvirno seznanilo tudi mentorje študentov na praktičnem izobraževanju v podjetjih in organizacijah. Morda v okviru obiskov v podjetjih ali na letnih srečanjih z mentorji, na katerih bi se jim predstavile informacije o pomenu dispozicije, načinu pisanja ..., predlagale možne teme diplomskih del, opredelil raziskovalni problem ter namen in cilji diplomskega dela. Študente pa je potrebno spodbuditi in motivirati, da pričnejo s pisanjem diplomskega dela čim prej oziroma še pred opravljenim zadnjim izpitom in jim ob tem nudijo karierno svetovanje ter seminarje za razvijanje kompetenc za podjetništvo in samozaposlitev.

V procesu stalnih izboljšav bomo vzroke, ki vplivajo na zamik dokončanja študija, skušali pridobiti tudi od študentov, ki so na VSS že diplomirali.

5 VIRI IN LITERATURA

Brence, I., in Rivza, B. Quality Evaluation of Higher Education Programmes: Process and Challenges in Latvia. (online). 2012. (citirano 3. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://issbs.si/press/ISBN/978-961-6813-10-5/papers/ML12_147.pdf.

Čelebič, T. *Terciarno izobraževanje v Sloveniji – vključenost, učinkovitost, kakovost, financiranje in zaposljivost*. (online). 2014. (citirano 3. 9. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2014/DZ04_2014.pdf.

Čuček, A. *Trajanje magistrskega študija in vzroki za prekoračitev časa magistriranja*, magistrska naloga (online). Celje. 2015. (citirano 27. 8. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjrnqOlp4PAhUDLhoKHQQ6DaMQFggcMAA&url=http%3A%2F%2Fpublic.mfdps.si%2Fpublic%2Fpluginfile.php%2F2558%2Fmod_data%2Fcontent%2F1400%2FTrajanje%2520magistrskega%2520%25C5%25A1tudija%2520in%2520vzroki%2520za%2520prekora%25C4%258Ditev%2520%25C4%258Dasa%2520magistriranja&usg=AFQjCNFWpxnT0eSYTAWaFZtNsHkNP5RaNg.

Merila za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (online). 2011. (citirano 28. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.nakvis.si/sl-SI/Content/GetFile/62>.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport – Višješolsko izobraževanje (online). 2016. (citirano 27. 8. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/visjesolsko_izobrazevanje/.

Samoevalvacijsko poročilo za leto 2014/2015. Kranj: Višja strokovna šola, Šolski center Kranj, 2015, str. 31–32.

NOTRANJA PRESOJA KOT NEIZKORIŠČENA PRILOŽNOST

dr. Branko Škafar
Ekonomska šola Murska Sobota, Višja strokovna šola
branko.skafar@siol.net

POVZETEK

Notranja presoje sistema vodenja kakovosti v organizaciji je pomembno orodje za zagotavljanje kakovosti organizacije. Višje strokovne šole v Sloveniji se poslužujejo tega orodja in izvajajo notranje presoje. Ali notranje presoje izpolnjujejo pričakovanja šole? Ali predstavljajo močno orodje zagotavljanja kakovosti? Na osnovi stanja 20 višjih strokovnih šolah, ki je pridobljeno ob presojah avtorja tega članka na presojah NAKVIS-a, svetovanjih višjim strokovnim šolam in izobraževanjih, delavnicah, , ki jih je avtor tega članka izvajal na Skupnosti višjih strokovnih za predstavnike višjih strokovnih šol, temu ne moremo potrditi.

Ključne besede: notranja presoja, sistem vodenja kakovosti

1 UVOD

Notranja presoja sistema vodenja kakovosti v organizacijah in s tem tudi v višjih strokovnih šolah predstavlja eno od orodij, ki jim omogoča zagotavljanje kakovosti in pot do odličnosti. Kako višje strokovne šole uporabljajo to orodje in kje so priložnosti, da bo uporaba še uspešnejša poskušamo odgovoriti v tem prispevku.

Ocena stanja kakovosti notranjih presoj v višjih strokovnih šolah temelji na informacijah, pridobljenih ob obiskih predstavnikov Nakvis-a na višjih strokovnih šolah (7 šol) in to na tistih, kjer je bil avtor tega članka predsednik ali član skupine strokovnjakov Nakvis-a, svetovanjih šol (4 šole), ki jih je na osnovi povabil opravil avtor tega članka ter na izmenjavi informacij in v obliki diskusije med udeleženci (predstavniki 9 šol) na delavnicah s področja kakovosti, kjer je bil avtor tega članka izvajalec izobraževanja ali delavnice. Torej analiza stanja temelji na 20 višjih strokovnih šolah, kar je dovolj velik vzorec. Gre torej za naključno izbrane šole.

Cilj tega prispevka je ugotoviti ali notranje presoje izpolnjujejo pričakovanja šole in ali predstavljajo močno orodje kakovosti.

2 OPREDELITEV PRESOJE KAKOVOSTI¹

V terminološkem slovarju ISO 8402 je presoja kakovosti opredeljena kot sistematična in neodvisna preiskava, katere namen je ugotoviti, ali ukrepi za kakovost in rezultati kakovosti ustrezajo načrtovanim ureditvam.

Presoja je sistematičen in neodvisen pregled delovanja in rezultatov sistema vodenja kakovosti v podjetju. Je orodje za prikaz dejanskega stanja v organizaciji.

Cilji sistema presoj so:

- dognati, da je sistem vodenja kakovosti planiran in dokumentiran.

¹ Malek, Škafar, Vorina, 2009, 51-57.

- dokazati, da se sistem vodenja kakovosti izvaja v celotni organizaciji.
- oceniti učinkovitost in uspešnost vodenja kakovosti pri doseganju zahtev kakovosti in ciljev vodstva.
- identificirati neskladnosti in šibka področja.
- zagotoviti, da so identificirani ali potencialni problemi odpravljeni.

Koristi presoje so:

- vodstvu vzbuja zaupanje,
- vzbuja zaupanje odjemalcev,
- zaznava operativne probleme,
- daje možnosti za izboljšave,
- omogoča povratne informacije za korektivne in preventivne ukrepe.

Presoja kakovosti izvaja osebje, ki nima neposredne odgovornosti na področjih v presoji. Zaželeno je, da presojevalci delujejo ob sodelovanju osebja na teh področjih. Presojevalec kakovosti je oseba, ki je usposobljena in pooblaščen za izvajanje presoj kakovosti. Zahteve za kvalifikacijo osebja morajo biti pisno določene. Presojanec je v večini primerov organizacija, ki se presoja. Naročnik je oseba ali organizacija, ki presojo naroča.

Vrste presoj

V grobem delimo presoje na notranje ali interne presoje in zunanje ali eksterne presoje.

Notranja presoja

O notranji presoji govorimo, kadar sta naročnik in presojanec iz iste organizacije. Presojevalec je po navadi iz iste organizacije, lahko pa je presojevalec iz organizacije, ki se s presoj kakovosti profesionalno ukvarja).

Priprava presoje

Pripravo na presojo opredelimo v petih korakih:

- planiranje notranje presoje (kje/kaj),
- določitev vodje presoje in presojevalcev,
- priprava urnika presoje,
- obveščanje sodelujočih in usklajevanje,
- individualna priprava presojevalcev na presojo.

Priprava urnika

Pri pripravi urnika presoje je potrebno upoštevati zahtevo po neodvisnosti presojevalcev z namenom, da bi bili rezultati presoje čim bolj objektivni. Urnik presoje mora vsebovati:

- obseg presoje,
- osebe, neposredno odgovorne za predmet presoje,
- spisek referenčnih dokumentov, na osnovi katerih se bo izvajala presoja,
- spisek presojevalcev (skupina presojevalcev, vodja skupine), ki bodo izvajali presojo,
- točne termine presoje (datum, ura) za vsako organizacijo posebej,
- termin uvodnega in zaključnega sestanka.

Priprava presojevalcev

Individualna priprava presojevalcev na presojo zajema naslednje dejavnosti:

- priprava vprašalnika, ki je za presojevalca delovni načrt. Oblikuje se iz delovnih predpisov, registra postopkov in poslovnika kakovosti.

- seznanitev z delovnimi procesi v posamezni organizacijski enoti, ki jo presojujemo, v primernem obsegu,
- pregled zapisov o neskladnosti iz prejšnjih presoj,
- priprava obrazca za zapisovanje neskladnosti,
- ponovitev metod in tehnik za presojo.

Presojevalec in odgovornost presojevalca

Presojevalčeva vloga je, da ustvari za presojano stranko bistvene informacije o tem, do katere mere je bilo zadoščeno zahtevam presoje. Vsi sklepi morajo biti utemeljeni z objektivnimi dokazi. Vodilni presojevalec mora biti vedno v celoti odgovoren za presojo. Presojevalec se mora podrežati zahtevam presoje. Slediti mora programu in postopku, ki ga presoja. Ostati mora znotraj predmeta presoje, sporočati in razjasniti zahteve presoje. Učinkovito mora planirati in izvajati individualne naloge ter zbrati in analizirati dokaze. Ostati mora pozoren, poročati o ugotovitvah in preveriti korektivne ukrepe. Dokumentacijo mora ohraniti in vzdrževati, ravno tako tudi zaupnost. Ravnati mora etično.

Presojevalčeve veščine

Presojevalec mora imeti naslednje veščine:

- Dojemanje. Sposoben mora biti hitrega dojemanja problema brez prehitrega sklepanja.
- Vztrajnost. Sposoben mora biti preseganja težav in ohranjanja načrtovanega poteka dejanj ne glede na ovire.
- Prilagojen pogled. Imeti mora sposobnost videnja stvari iz različnih zornih kotov in prilagajanja na spremenljive okoliščine.
- Discipliniran pristop. Problema se mora lotiti logično in sistematično.
- Družbene sposobnosti. Imeti mora sposobnost komuniciranja in delovanja z ljudmi na različnih stopnjah in z različnimi izkušnjami.
- Sposobnosti predstavljanja. Imeti mora sposobnost jasnega izražanja misli, idej in predlogov, tako ustno kot pisno.
- Tehnične sposobnosti. Imeti mora sposobnost raziskovanja in ugotavljanja stopnje skladnosti sistema in standarda v vseh delih procesov.

Izvedba

Izvedbo notranje presoje opredelimo v petih korakih (Malek, Škafar, Vorina, 2009, 55):

- uvodni sestanek,
- pregled po enotah,
- priprava na zaključni sestanek,
- zaključni sestanek,
- priprava poročila o notranji presoji.

Uvodni sestanek

Vodja presoje vodi uvodni sestanek s predstavniki organizacije in skupino presojevalcev. Ta sestanek se vedno izvede pri presojanju. Namen uvodnega sestanka, ki traja od 15 do 30 minut, je, da se vodstvu in vsem udeležencem v notranji presoji uradno predstavi skupina presojevalcev. Na ta način se uradno vzpostavi zveza med vsemi sodelujočimi. Na uvodnem sestanku se pojasnijo metode in postopki, ki se bodo uporabljali pri presoji. Potrdi se dogovorjeni - planirani urnik presoje, obenem pa razjasnijo vse morebitne nejasnosti. Jedro presoje je pregled po enotah, po katerih se zbirajo informacije in ugotavljajo neskladnosti. Potekajo razgovori, pregled dokumentov in opazovanje aktivnosti ter pogojev

v enoti, v kateri se izvaja presoja. Predstavljajo se osnovne aktivnosti, s pomočjo katerih se zbirajo informacije. Pri tem moramo biti pozorni na vse informacije oziroma dejstva in ne samo

na tista, ki jih zajemajo vprašalniki. Informacije, do katerih pridemo z razgovori, moramo primerjati s tistimi iz neodvisnih virov. Takšna so dejanska opažanja, meritve in zapiski. Vse ugotovitve morajo biti dokumentirane. Pri končnem zbiranju informacij skupina presojevalcev pregleda vse ugotovitve. Odloči, katere izmed njih predstavljajo neskladnost z zahtevami dokumentiranega sistema kakovosti ali zahtevami standarda. Pregled v posamezni enoti naj poteka največ dve uri.

Proces pregleda po enotah se prične s predstavitvijo prisotnih in opisom namena obiska. Sledi sproščanje v pogovoru o neformalnih temah. Vse dobljene informacije in opažena dejstva se preverijo ter sproti zabeležijo. Presojanim se podajo ugotovitve, da se razjasnijo morebitne nejasnosti posameznih zadev. Na koncu v enoti še enkrat opredelijo ugotovitve presoje. Paziti je treba, da se ustne ugotovitve ne razlikujejo od zapisanih. Prav tako se zabeležijo vse zadeve, ki se niso uspele razjasniti.

Zaključni sestanek

V pripravi na zaključni sestanek se navzkrižno pregledajo vsi zapisi o neskladnosti z zahtevami dokumentiranega sistema kakovosti ali standarda celotne skupine za presojo. Skupina presojevalcev po končanem pregledu vseh enot in pred pripravo končnega pisnega poročila predstavi na zaključnem sestanku vodstvu organizacije svoje ugotovitve. Smiselno je, da so na tem sestanku prisotni vsi, ki so bili vključeni v presojo. Glavni cilj tega sestanka je, da se na primeren in vsem razumljiv način prikažejo ugotovitve presoje. Sestanek vodi vodja skupine presojevalcev, ki poda globalno oceno. Vsak presojevalec lahko pojasni svoje ugotovitve. Prisotni po končani predstavitvi postavljajo vprašanja z namenom, da se nejasnosti, nastale med notranjo presojo, še enkrat obravnavajo in razjasnijo.

Primer dnevnega reda zaključnega sestanka notranje presoje naj bi bil:

- pozdrav in zahvala naročniku in presojanemu,
- pozitivne ugotovitve pregleda,
- razlaga vseh neskladnosti in opažanj presojevalcev,
- potrditev predvidenih datumov za izvedbo korektivnih ukrepov in ponovnih pregledov,
- obravnava vprašanja zaupnosti,
- odgovarjanje na vsa vprašanja presojanega,
- ograditev odgovornosti – obstajajo lahko neskladnosti, ki jih skupina za presojanje ni ugotovila.

Na zaključnem sestanku so ugotovitve (neskladja, priporočila, primeri dobrih praks) posredovane le ustno. Poročanje o ugotovitvah v obliki pisnega poročila o presoji je zadnji korak presoje.

Poročanje o ugotovitvah

Vodja presojevalcev na osnovi ugotovitev pripravi končno pisno poročilo, ki ga posreduje vodstvu, ki mora ustrezno ukrepati. Pisno poročilo o presoji je dokument, ki na formalen način prikazuje rezultat presoje.

V poročilu o presoji so navedeni tudi predlogi za izboljšanje in primeri dobrih praks (op. dr. Škafar).

Kot rezultat presoje opredeljujemo:

- vse neskladnosti,
- predvidene korektivne ukrepe,
- opažanja presojevalcev, če so le-ta dovoljena in sprejeta na zaključnem sestanku,

- termine izvedbe korektivnih ukrepov,
- zaključek.

Poročila o presoji so pomemben zapis o kakovosti in morajo biti arhivirana.

Končno pisno poročilo o presoji ne sme vsebovati priimkov in imen oseb, povezanih z neskladnostmi in zaupnimi podatki. Ne sme vsebovati subjektivnih ali čustveno obarvanih mnenj in nepreverjenih podatkov. Vsi podatki zaupnega značaja morajo biti obravnavani ločeno. Presoja sistema kakovosti je zaključena s predajo končnega poročila o presoji naročniku.

3 NOTRANJE PRESOJE V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Posnetek stanja kakovosti poročil o notranji presoji temelji, kakor je navedeno že prej, na vzorcu 20 višjih strokovnih šol v Sloveniji. Notranje presoje se v glavnem izvajajo. Velikokrat gre za pregled stanja z zelo malo priporočil in primerov dobrih praks ter neskladij. Vzrokov za to je več. Žal podrobno niso raziskani. Vsekakor pa je en od vzrokov, da je v večini primerov premalo notranjih presojevalcev (1 do 3) in še ti imajo premalo izkušenj. V okviru Skupnosti višjih strokovnih šol se vsako leto organizira vsaj ena do dve delavnici na temo notranjih presoj. Žal je udeležba skromna. Torej še ni prepoznana koristnost notranjih presoj.

Glavne pomanjkljivosti poročil o notranji presoji so:

- poročila vsebujejo predvsem posnetek stanja delovanja šole.
- skorajda ni zaznati dobrih praks, ki bi jih lahko uporabljali tudi drugi sodelavci v šoli.
- predlogov za izboljšanje je premalo. Pričakuje se skupaj vsaj okrog 20 do 30 predlogov za izboljšave letno na osnovi izvedene notranje presoje. Navedeno število navajamo zgolj za primer kako mora biti, da spodbudimo tiste, ki navajajo v poročilih o notranji presoji le 2 do 3 predloge za izboljšanje, na leto.
- v poročilih ni zapisov o realizaciji predlogov za izboljšanje.

Vzroki za opisano stanje so:

- premalo usposobljenih notranjih presojevalcev,
- slabo sodelovanje vodstva ali pa izključno delo vodstva šole,
- neupoštevanje navodil za izvajanje notranje presoje (cilj presoje, vsebina poročila o notranji presoji...).

Predlagamo naslednje aktivnosti za izboljšanje obstoječega stanja:

- letno usposabljanje notranjih presojevalcev,
- dobro sodelovanje vodstva šole s komisijo za kakovost,
- aktivno zavzemanje vodstva šole za delovanje sistema vodenja kakovosti,
- skrbna izdelava poročila o notranji presoji v skladu z navodili o vsebini poročila o notranji presoji,
- udejanjanje korektivnih in preventivnih ukrepov,
- prednost pri notranji presoji dati neskladnostim, predlogom za izboljšanje (korektivni, preventivni ukrepi) in dobrim praksam (prednosti).

Komentar predlogov

Notranji presojevalci bi morali imeti letna usposabljanja (izvajajo se v okviru Skupnosti višjih strokovnih šol). V šolah, ki imajo premalo izkušenih notranjih presojevalcev, naj vključujejo

izkušene presojevalce iz drugih šol. Sodelovanje vodstva šole, ki mora biti gonilna sila zagotavljanja kakovosti, in komisije za kakovost (ki naj vsako leto imenuje člane letne notranje presoje) mora biti zgledno in uspešno. Letna poročila morajo imeti opis stanja, ki so ga med presojo ugotovili presojevalci (večinoma to je), in predvsem primere dobrih praks, neskladja in čim več predlogov za izboljšanje. Zelo pomembno je, da se predlogi, po možnostih, udejanjajo in po letih evidentirajo. Iz tega je razvidno, kako se šola z leti izboljšuje. Do izboljšav lahko pride še na osnovi zunanje presoje (npr. če ima šola certifikat ISO 9001), presoje NAKVIS-a (priporočila, ki jih podajo predstavniki NAKVIS-a, predlogov, pripomb in pritožb deležnikov šole, samoevalvacijskega poročila višje strokovne šole...).

Če povzamemo, upoštevanje zgoraj navedenih predlogov, lahko prispeva k temu, da bo notranja presoja močno orodje višji strokovni šoli na poti k zagotavljanju kakovosti in še naprej k odličnosti. Na ta način bo šola lažje izpolnila pričakovanja svojih deležnikov.

4 SKLEP

Notranja presoja sistema vodenja kakovosti je vsekakor dobro orodje za izboljševanje kakovosti v višjih strokovnih šolah. Trenutno ne predstavlja močnega orodja in v celoti ne izpolnjuje pričakovanj šole. Da bo služila svojemu namenu, je potrebno imeti usposobljene notranje presojevalce (ne enega, ampak so to lahko vsi zaposleni in zunanji sodelavci), podporo vodstva in udejanjanje ugotovitev presoje (odprava neskladnosti, udejanjanje predlogov in priporočil, prenos dobrih praks).

5 LITERATURA

Malek, N., Škafar, B., Vorina, A. *Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti*. [Online]. 2009. Ljubljana. [Citirano 6. september 2016]. Dostopno na http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Ugotavljanje_in_zagotavljanje_kakovosti-Malek_Skafar_Vorina.pdf.

Marolt, J., in Gomišček, B. *Management kakovosti*, Kranj, Moderna organizacija, 2005.

VPLIV OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI NA KAKOVOST ŠTUDIJSKEGA PROCESA

Erika Medle Semec
Ekonomška šola Novo
mesto, Višja strokovna šola
erika.medle.semec@guest.arnes.si

Damjana Možic
Ekonomška šola Novo
mesto, Višja strokovna šola
damjana.mozic@guest.arnes.si

POVZETEK

Pri sprejemanju odločitve za študij se kandidati odločajo na osnovi svojih želja. Izbirajo vrsto strokovne šole in njen program. Nezanemarljivi pri izbiri sta tudi oddaljenost od kraja bivanja in možnost zaposlitve. Zelo pomembno vlogo med drugim odigra tudi kakovost izvajanja študijskega procesa, ki zagotavlja zadovoljne študente in diplomante ter kompetentne zaposlene. To se odraža tudi na promociji šole in v javnem mnenju o njej. Dejstvo je, da kakovosten študij ne pomeni le dobro izvedenega izobraževalnega procesa, ampak je skupek vseh dejavnikov in dejavnosti, tudi obštudijskih, ki potekajo v organizaciji šole. Z njimi je študentom ponujena možnost za pridobivanje širših dodatnih kompetenc, s katerimi postanejo na trgu dela bolj konkurenčni.

1 UVOD

V viziji naše šole je zapisano, da želimo biti šola, ki s svojim delom in odnosom do študentov zagotavlja kakovosten študij ter zadovoljne in uspešne diplomante. Poslanstvo višješolskih programov je izobraževanje študentov, izvajanje seminarjev in drugih oblik izobraževanja ter sodelovanje v razvojnih projektih regije. Pri študentih si prizadevamo razvijati vrednote, kot so vztrajnost, znanje in etičnost. Predavatelji pogosto ugotavljamo, da zgolj kakovostno izvajanje študijskega procesa ni zadosten motivator za angažirano delo študentov in uspešen zaključek študija. V iskanju možnosti, kako spodbuditi interes študentov za delo, uvajamo številne obštudijske dejavnosti. Pri nas so postale pomemben del študijskega procesa, saj izdatno prispevajo k večji kakovosti le-tega in hkrati k promociji šole.

2 ZAKAJ JE UVAJANJE OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI POMEMBNO?

2.1 Motivacija

„Non scholae, sed vitae discimus.“ („Ne učimo se le za šolo, temveč za življenje.“) Le kdo ne pozna tega citata rimskega filozofa in državnika Senece? Misel od nekdaj spremlja številne generacije učencev, staršev in učiteljev in je še vedno aktualna.

Eden od predpogojev za vseživljenjsko učenje je motiviranost posameznika. Anita Woolfolk (2002) opredeljuje motivacijo kot notranje stanje, ki vzbuja, usmerja in ohranja vedenje. Posameznika je potrebno ustrezno motivirati, da začne z aktivnostmi, ki težijo k določenim ciljem, ga spodbujati, da je v doseganju ciljev vztrajen, pomembno pa je tudi, kaj na tej poti razmišlja in občuti. Na motivacijo vplivajo osebni dejavniki, dejavniki okolja, ključnega pomena pa so tudi notranji in zunanji viri motivacije.

Notranja motivacija je težnja študenta po iskanju in usvajanju izzivov, ko sledi svojim osebnim interesom. Pri zunanji motivaciji pa aktivnost sama ni pomembna, zanima nas, kaj bodo z njo pridobili.

V zadnjih letih se pri študentih na naši višji šoli pogosto srečujemo s pomanjkanjem interesa in navdušenja za delo, brezvoljnostjo, manjšo pripravljenostjo za prisostvovanje na predavanjih in vajah. Pogosto se na višje šole vpisujejo tudi študenti s posebnimi potrebami in manjšimi sposobnostmi. Za te je usvajanje učne snovi zelo težavno, ker zahteva veliko abstraktnega razmišljanja in povezovanja znanja iz različnih predmetov, zato skušamo uvajati drugačne načine aktivnosti študentov, vnašati praktično naravnane in življenjske vsebine, ki so na nek način povezane z učno tematiko in osmislijo študij.

Laura Wood v svojem članku *The Effect of Extracurricular Activities on Academic Grades* navaja študijo, ki so jo izvedli na univerzi v Wisconsinu. Študija je pokazala, da strukturirane obštudijske dejavnosti pozitivno vplivajo na uspešnost pri študiju. Zato se spodbuja sodelovanje pri obštudijskih dejavnostih, saj ima tako študent priložnost, da razvija svoje socialne spretnosti, uporablja logiko in razne vire ter razvija svoje interese in sposobnosti. Študenti, ki so se udeležili več izvenšolskih dejavnosti, so bili pri študiju uspešnejši, saj so imeli večjo moč koncentracije in so se lahko bolje osredotočali na študij. Seveda je prekomerna udeležba na obštudijskih dejavnostih lahko tudi moteča za študijski proces, če zavzema preveč časa in zahteva od študenta preveč energije.

Na naši šoli študentom s številnimi premišljenimi obštudijskimi dejavnostmi ponujamo vire zunanje motivacije, ki omogočajo in spodbujajo študentovo aktivnost, njegovo zanimanje za nove vsebine, razvijajo dodatne kompetence, krepijo njegovo samozavest, samopodobo, samospoštovanje in občutek lastne vrednosti ter razvijajo občutek za toleranco, moralo in etičnost. Študenti prepoznavajo znanje kot vrednoto in s tem pomembnost vseživljenjskega učenja. V sproščenem delovnem okolju z lastnimi izkušnjami razvijajo kompleksne socialne veščine, kot so komunikacija, izražanje kritičnega mišljenja, reševanja konfliktnih situacij, občutek pripadnosti skupini, razumevanje različnosti, solidarnosti in medsebojne pomoči, odgovornega ravnanja, ustvarjalnosti, timskega dela in drugih, ki prispevajo k celostnemu razvoju posameznika v izobraževalnem procesu.

Težko je motivirati študenta, če študent sam ni motiviran, nima želje, ni vedoželjen, ni več samostojnega učenja in nima sposobnosti refleksije znanja.

2.2 Aktivnosti

Pri študentih želimo razviti občutek pripadnosti šoli, jih aktivno vključevati v dejavnosti izven rednih ur predavanj in vaj in med njim doseči več sodelovalnega dela. Spoznavajo delo in življenje v okolju, lokalna podjetja, praktično se izobražujejo doma in v tujini.

Našim študentom je vsako študijsko leto na voljo bogat in raznolik nabor obštudijskih dejavnosti. Predavatelji se potrudimo pripeljati zanimive domače in tuje zunanje predavatelje, organiziramo razne dogodke in ekskurzije, študente aktivno vključimo v promocijo šole in sodelujemo z lokalnim okoljem.

Potrebno je poudariti, da nekatere izmed dejavnosti niso priznane kot študijske obveznosti (niso kreditno ovrednotene), druge pa so sestavni del študijskega procesa (npr. strokovne ekskurzije), čeprav med njimi nekatere zahtevajo večtedensko ali tudi večmesečno delo, ki presega običajno študijsko obremenitev. Ne smemo zanemariti dejstva, da dodatne aktivnosti študente nagradijo z neprecenljivimi znanji in veščinami ter močno izboljšajo njihove kompetence in karijerne možnosti.

Pri načrtovanju predavanj in vaj vključujemo dejavnosti, ki od študentov zahtevajo dodatno pripravo, kot so debata, okrogla miza z zunanjimi gosti, pitch, ki ga pripravijo v okviru start-up podjetništva in drugo.

Tekmovanja so med študenti priljubljena oblika dejavnosti. Vsako leto se naši študenti udeležujejo mednarodnega festivala znanja Več znanja za več turizma, ki ga organizira Turistična zveza Slovenije. Zelo uspešno se predstavljajo s svojimi storitvami in izdelki, ki bi bili za regijo lahko tržno zanimivi. Poleg tega se udeležujejo Mednarodnega raziskovalnega tabora ŠPIC, ki ga organizira Višja strokovna šola v Murski Soboti.

Na šoli poteka interni dvoletni projekt o zdravem načinu življenja, ki smo ga poimenovali ZdravKo Dren. Z njim smo želeli predavatelje in študente motivirati, da postanejo promotorji zdravega načina življenja v svojem okolju. Organizirali smo obisk ekološke kmetije, predavanja in delavnice. Ena od aktivnosti v tem projektu je tudi nastajanje slovensko-angleškega slovarja izrazov, povezanih z zdravim načinom življenja.

Že sedem let organiziramo Dneve medkulturne komunikacije, ki so namenjeni spoznavanju drugih kultur in poslovnih običajev. V okviru projekta vabimo na šolo domače in tuje predavatelje z izkušnjami v mednarodnem poslovanju ter popotnike, ki nam predstavijo svoja doživetja in izkušnje pri srečevanju z drugimi kulturami. Na ta način študente navajamo na sprejemanje drugačnosti, hkrati pa spoznavajo, kako nas vidijo tujci.

Mednarodno sodelovanje smo obogatili s projektom Globalno razumevanje, pri katerem smo sodelovali z East Carolina University iz Greenville v ZDA. Študenti so bili preko videokonference in klepetalnice v neposrednem kontaktu z ameriški vrstniki. Izmenjavali so svoja mnenja o različnih temah.

Vsakoletna strokovna ekskurzija v tujino na začetku študijskega leta je namenjena obisku podjetij, mednarodnih institucij, ogledu kulturnih znamenitosti in ne nazadnje tudi utrjevanju tujega jezika, medsebojnemu spoznavanju in druženju študentov vseh letnikov.

Študente vsako leto navdušujemo za to, da obvezno praktično izobraževanje v okviru programa Erasmus+ opravijo v tujini.

H kakovosti naše višje strokovne šole bistveno prispeva tudi njena vpetost v okolje. Za študente je nadvse pomembno, da spoznajo podjetja v regiji, navezujejo stike in odkrivajo svoje poslovne možnosti. Sodelujemo tudi v aktivnostih v okviru Tedna vseživljenjskega učenja in regijskega Festivala zaTE.

V promocijo šole smo vpeti tako predavatelji kot študenti. Med drugim smo se javnosti predstavili z dvema dogodkoma v nakupovalnem središču Qlandija. Študenti so izdelovali reklamne letake, izvedli fotografiranje, posneli film na temo stilske preobrazbe. V izvedbo dogodkov smo vključili najemnike lokalov.

Obštudijske dejavnosti potekajo skozi vse leto in popestrijo študijski vsakdan. Kako so sprejete med študenti, preverjamo z evalvacijami, ki so merilo in vodilo za načrtovanje in organizacijo takšnih in podobnih dejavnosti.

2.3 Odzivi študentov

Študenti so spomladi 2016 sodelovali v evalvaciji obštudijskih dejavnosti. Ocenjevali so izbiro vsebine, njeno uporabnost, izvedbo, način predstavitve, pridobljene izkušnje in organizacijo dogodka. Povprašali smo jih tudi, kako ocenjujejo smiselnost organizacije takšnih in podobnih dogodkov v prihodnje, kako ti dogodki vplivajo na njihovo počutje na šoli, ali in kako takšni dogodki vplivajo na odnose med študenti in predavatelji ter česa si želijo v prihodnje. Nekateri dogodki so bili skupni za študente obeh študijskih programov (ekonomist in medijska

produkcija), drugi pa so bili vezani na njihovo smer študija. V evalvacijskih vprašalnikih so študenti ocenjevali z lestvico od 1 (najnižja ocena) do 5 (najvišja ocena). Študenti so izbiro vsebin ocenili s povprečno oceno 4,25, uporabnost pa z oceno 4,38. V nadaljevanju je navedenih nekaj pozitivnih in negativnih odzivov na posamezne projekte ali aktivnosti. Komentarji so povzeti v taki obliki, kot so jih zapisali študenti.

Pozitivni odzivi:

- projekt mi je bil zelo všeč, zelo všečna popestritev študija, vredno je bilo, pridobili smo veliko uporabnega znanja;
- zanimivo in poučno doživetje, v življenju mi bo prav prišlo;
- všeč mi je bilo, da smo se pogovarjali po videokonferenci in spoznavali kulturne razlike in podobnosti, utrjevali smo znanje tujega jezika;
- všeč mi je, da spoznamo, kako še drugje poteka delo v podjetjih;
- všeč mi je bilo, da smo šli lahko malo po svoje – zaupanje do nas študentov;
- zanimiva izbira predavateljev, mogoče najti še kakšnega, ki je bolj povezan s samim programom;
- zanimiva izvedba, moramo se bolj potruditi pri pridobivanju gledalcev, nekaj novih izkušenj in boljša prepoznavnost naše šole, lepa promocijska izkušnja;
- zanimivo, saj smo dobili vpogled v samo prakso;
- realizacija svojega projekta je super zadeva in tudi zelo uporabna, saj razmišljam o s. p.;
- projekt da študentom priložnost, da se preizkusijo v trženju svoje ideje, kar je za študente medijske produkcije zelo koristno;
- obožujem potovanja, spoznali smo mnoge kulturne znamenitosti, všeč mi je bil studio in Češka – Praga;
- ekskurzija dobro služi kot popestritev študija ter je hkrati priložnost za izboljšanje odnosov med študenti in predavatelji;
- predstavitve pripomorejo k razumevanju različnih kultur, kar je v današnjem multikulturnem okolju zelo zaželeno.

Negativni odzivi:

- zanimivo, vendar naporno, ker je potekalo popoldan in konec tedna, bolj bi mi bilo všeč, če bi dogodki potekali namesto pouka, kot pa po njem;
- ni mi bilo všeč, ker podjetništvo ni zame;
- ponovili smo srednješolsko znanje ekonomistov, od vsega skupaj je bilo 10 % novosti, start-up ni tako mavrično obarvan, kakor ga kujejo v zvezde na šoli;
- nismo imeli koristi od tega;
- zdi se mi, da je podjetniško razmišljanje bolj za ekonomiste kot za medijsko produkcijo;
- zanimivo, vendar mogoče preveč vsiljivo za nekatere, ki ne znajo dobro angleško.

Odzivi in želje se razlikujejo glede na študijski program, ki ga študenti obiskujejo (medijska produkcija in ekonomist).

2.3.1 Projekt globalno razumevanje

Za boljše razumevanje nadaljnjih komentarjev študentov navajamo primer dejavnosti, ki so jo študenti ocenili zelo kritično (najbolj jih je motila tehnična plat izvedbe), in njeno evalvacijo.

Študenti medijske produkcije so v novembru 2015 sodelovali v projektu Globalno razumevanje, ki ga koordinira ameriška univerza East Carolina University iz Greenvillea v Severni Karolini. Poleg naših študentov so v projektu sodelovali tudi študenti Fakultete za industrijski inženiring iz Novega mesta.

Univerza ima na globalni ravni razpredeno široko mrežo povezav z izobraževalnimi institucijami po vsem svetu. Že več tednov pred samo izvedbo projekta določijo partnerje, ki se bodo povezovali, in določijo teme, o katerih se bodo pogovarjali. Partnerji se na spletu povežejo preko videokonference, na kateri sodelujejo vsi, in preko klepetalnice, v kateri študenti delajo v paru.

Organiziranih je bilo šest srečanj, ki so potekala dvakrat tedensko v popoldanskem času po dve šolski uri. Namen projekta je bil spoznavanje drugih kultur. Za vsako srečanje je bila predvidena drugačna tema za pogovor: študentsko življenje, družinsko življenje in kulturna tradicija, vera in pomen življenja ter stereotipi in predsodki. Študenti so se na srečanja in teme pripravili vnaprej. V različnih virih so iskali podatke o sogovornikovi kulturi in pripravili nabor vprašanj, o katerih so se potem pogovarjali, učitelj pa je prevzel vlogo usmerjevalca in moderatorja. Študenti so morali na vsako vprašanje poznati odgovor tudi za svojo državo, npr. trajanje delovne dobe, povprečna plača itd. Razen tedenskih srečanj so bili v stiku tudi preko elektronske pošte in socialnih omrežij. Za zadnje srečanje sta sogovornika skupaj izdelala powerpoint predstavitev na temo, ki sta jo izbrala in predstavila na zaključni videokonferenci. Vsakdo je predstavil svoje videnje teme, ob koncu predstavitve pa so potegnili še vzporednice – kje sta si naši kulturi podobni in kje se razlikujeta. Ob zaključku projekta je ameriška univerza vsem sodelujočim podelila certifikat o sodelovanju. Vsi študenti medijske produkcije so v projektu aktivno sodelovali in po zaključenem projektu izdelali seminarsko nalogo.

V evalvacijskem vprašalniku so študenti izbor tem v tem projektu ocenili s povprečno oceno 4,0, njihovo uporabnost in koristnost s 3,9 in način povezave ravno tako s 3,9. Dodali so kar nekaj komentarjev.

Med pozitivne odzive štejejo:

- projekt mi je bil zelo všeč, je poučen;
- zanimivo, pridobili smo veliko uporabnega znanja;
- spoznali smo delovanje ter kulturo na drugo strani luže;
- želim si še več takih projektov, takoj bi ga ponovil;
- imamo privilegij, da v šoli uporabljamo sodobno tehnologijo in sodelujemo v takšnem projektu;
- uporaben projekt za medkulturno izmenjavo informacij v tujem jeziku;
- vsakemu študentu, ki želi izboljšati svoje znanje angleščine, bi priporočal, da to stori na tak zabaven in koristen način;
- projekt je dober način za sklepanje novih poznanstev in prijateljstev;
- projekt je bil zares dober in bi ga takoj ponovil;
- želel bi si več časa v klepetalnici.

Negativni odzivi:

- lahko bi bilo bolj osebno spoznavanje ter vsaj 1 na 1 pogovor;
- na trenutke slaba povezava;
- namesto videokonference bi bilo bolje uporabiti skype;
- zanimivo, vendar mogoče preveč vsiljivo za nekatere, ki ne znajo dobro angleško;
- motila sta me kraj izvedbe in urnik;
- preveč osnovne teme.

2.3.2 Smernice za delo v bodoče

Z evalvacijskim vprašalnikom o obštudijskih dejavnostih smo želeli dobiti tudi smernice za delo v bodoče, zato smo zasnovali še nekaj dodatnih vprašanj.

Študente smo povprašali po smiselnosti organizacije podobnih dogodkov. Njihova povprečna ocena je bila 4,52, kar so podprli z naslednjimi komentarji:

- vedno se nekaj novega naučimo;
- vedno smiselno in poučno;
- razbije enolična predavanja;
- spoznavamo nove stvari in utrdimo znanje;
- vse si bolje zapomnimo;
- več dogodkov je, bolje je;
- je popestritev študija;
- nekateri dogodki bi bili bolj zanimivi, če bi jih izvedli v okviru pouka;
- želimo si še več poudarka na kreativnem delu in manj na ekonomiji.

Želeli smo, da ocenijo, kako organizacija omenjenih dogodkov vpliva na njihovo počutje na šoli, kar so ocenili s povprečno oceno 4,28.

Nekaj mnenj:

- počutim se pomembnega in cenjenega;
- če je tema zanimiva, me predavanje bolj pritegne;
- se nabira unikatne izkušnje in doživetja;
- super, so nekaj drugačnega kot gola teorija;
- odnos izven študijskih ur se izboljša;
- vzdušje je bolj sproščeno, študenti se povezujejo med seboj;
- novo znanje in nove ideje;
- organizacija je v redu, bolje se počutimo na šoli;
- izobraževanje je bolj razgibano;
- razbije monotonost v šoli;
- sem se na dogodkih še bolj sprostil in bolj sodelovala na predavanjih;
- nekateri dogodki so preveč prisilno naporni;
- dogodki ne vplivajo na moje počutje na šoli.

Zanimalo nas je tudi, ali jim takšni dogodki predstavljajo spodbudo za bolj zavzeto izpolnjevanje študijskih obveznosti. Povprečna ocena je bila 4,18.

Njihovi odzivi:

- bolj smo sproščeni;
- nekateri ja, ker me veseli in je zanimivo, mi da spodbudo, nekateri pa ne;
- zagotovo;
- spodbudo in več izkušenj;
- na zanimiv način nas pritegne;
- vsekakor, brez tega bi bilo dolgočasno;
- vsaka dejavnost nas motivira in vedno se veliko novih stvari naučimo;
- da, s tem pridobimo večjo spodbudo za izpolnjevanje študijskih obveznosti;
- načeloma nimajo vpliva;
- malokrat;
- ne, imamo dovolj drugih nalog;
- ne, ker te obveznosti niso področje mojega zanimanja.

Na vprašanje, ali takšni in podobni dogodki vplivajo na boljši odnos s sošolci in predavatelji, smo dobili povprečno oceno 4,43.

Odzivi:

- seveda, odnos se izboljša;
- več je druženja in medsebojne pomoči;
- če človeka spoznaš brez obvez ali vloge učitelj – učenec, se mi zdi, da se bolje povežeš;
- se bolje spoznamo in tudi vemo, kaj je komu všeč;
- sem zadovoljen s svojo skupino;
- da, saj se tako med sabo bolje spoznamo;
- ko delamo v skupini, delamo na boljšem odnosu s sošolci in predavatelji; predvsem med predavateljem in študentom se odnos izboljša, študente pa spodbudi h komuniciranju in timske delu;
- bolj se spoznavamo; bolj smo povezani.

Njihove pohvale in predlogi za v prihodnje so bili naslednji:

- predlagam predavanja, ki govorijo o življenjskih izkušnjah;
- potovanj in aktivnosti ni nikoli preveč;
- trud, kar se vidi, mogoče pa bi bilo dobro, da bi študentje imeli več vpliva na izbiro predavanj;
- čim več dogodkov;
- veliko ekskurzij in drugih dni, pri katerih se zabavamo, vendar tudi veliko novega naučimo;
- več sprostitvenih dejavnosti;
- pohvalila bi vse dosedanje organizacije;
- rad bi pohvalil raznovrstnost aktivnosti, ki se izvajajo, saj ponujajo širok spekter tem za debato in udejstvovanje;
- sodelovanje v projektu MUVIT, snemanje in oddajanje v živo;
- več prakse in manj teorije;
- še več gostujočih predavateljev in ekskurzij doma in v tujino;
- ogleda podjetij;
- več takšnih aktivnosti, kot so bile do sedaj, saj nas tako bolj pritegne k sodelovanju;
- pohvalil bi organiziranost učiteljev;
- pohvalila bi dneve medkulturne komunikacije, saj so bili zanimivi, predlagam še takšne projekte v prihodnje;
- kar tako naprej;
- dobro organizirano in pestro;
- predlagam enake ali podobne aktivnosti, saj nimam nobenih pripomb.

Predavatelji smo z ocenami in odzivi študentov na splošno zadovoljni, saj kažejo, da študenti pozitivno sprejemajo naša prizadevanja, četudi te aktivnosti od njih zahtevajo dodaten čas in napor.

Študenti si takšnih in podobnih aktivnosti in dogodkov želijo tudi v prihodnje, saj imajo pozitiven učinek na sam študijski proces.

3 ZAKLJUČEK

Evalvacije naših študentov po izvedenih dejavnostih potrjujejo, da smo s ponujenim naborom obštudijskih dejavnosti na pravi poti k doseganju še večje kakovosti. Pozitivno vzdušje v delovnem okolju, ki ga na ta način ustvarjamo, se odraža tudi na kognitivnih procesih, kot so sprejemanje, selekcija, obdelava in povezava starega znanja z novimi vsebinami. Spodbuden vpliv se kaže tudi pri sprejemanju pozitivnih informacij, kreativnosti, komunikativnosti in pomoči med sovrstniki. Študenti ugotavljajo, da pridobivajo nova znanja, da je med njimi več timskega sodelovanja, izboljša se odnos študent – predavatelj, razvijajo kritično mišljenje,

nabirajo izkušnje, poleg tega pa se poraja veliko novih idej. Študenti se začnejo zavedati, da učenje ni vezano le na šolo, temveč je vseživljenjski proces.

4 VIRI IN LITERATURA

Die Wirkung von Emotionen auf schulisches Lernen und Leisten (online). 2016. (citirano 6.9.2016). Dostopno na naslovu <http://paedagogik-news.stangl.eu/wirkung-von-emotionen-auf-schulisches-lernen-und-leisten/>.

Edlinger, H. & Hascher, T. *Von der Stimmung- zur Unterrichtsforschung: Überlegungen zur Wirkung von Emotionen auf schulisches Lernen und Leisten. Unterrichtswissenschaft*, 2008, 55-70.

Erfolgreich lernen, aber wie? (online) 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.studium-ratgeber.de/erfolgreich-lernen.php>.

The Effect of Extracurricular Activities on Academic Grades by Laura Wood (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu http://www.ehow.com/info_8034677_effect-extracurricular-activities-academic-grades.html.

Woofolk, A., *Pedagoška psihologija*, Ljubljana, Educy, 2002.

**MOOC-I KOT MOŽNOST IN DEL INOVATIVNEGA VIŠJEŠOLSKEGA ŠTUDIJA ZA
DOSEGANJE UČNIH IZIDOV PRI TUJEM JEZIKU**

Marija Šubic
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
marija.subic@quest.arnes.si

POVZETEK

Prispevek predstavlja možnosti inovativnih pristopov za spodbujanje in povečanje samostojnega dela študentov v višješolskem izobraževanju z uporabo množičnih odprtih spletnih izobraževanj (ang. Massive Open Online Course – MOOC), ki jih v izvedbi priznanih svetovnih univerz ponujajo spletne platforme (Coursera, edX, Udacity ...). Izobraževanja potekajo v obliki video predavanj, reševanja in vrednotenja nalog ter medsebojnega sodelovanja udeležencev. V prispevku so prikazani primeri in rezultati analitičnih raziskav večletne rabe MOOC-ov pri predmetu strokovna terminologija v tujem jeziku – v smislu sledenja vsebin tega predmeta razvoju stroke na programih informatika, mehatronika, energetika in v smislu doseganja učnih izidov (znanj, spretnosti, kompetenc) v okviru kurikula predmeta.

Ključne besede: množična odprta spletna izobraževanja (MOOC), terciarno izobraževanje, strokovna terminologija v angleščini, samostojno delo študenta, kurikulum, učni izid.

1 UVOD

Izvedbena vsebina predmeta strokovna terminologija v tujem jeziku po eni strani sledi smernicam kurikula, po drugi pa se od predavatelja pričakuje, da vsebine, gradiva in pristope nenehno posodablja v smislu sledenja razvoju stroke. Predavatelj, po svoji osnovni izobrazbi jezikoslovec, ima pri zasledovanju tega cilja več možnosti. Poleg dodatnega (samo)izobraževanja se najpogosteje povezuje s strokovnjaki iz stroke (predavatelji, mentorji iz podjetij itd.), in sicer s pomočjo medpredmetnega povezovanja ali mentorstva pri diplomskih nalogah. Tretja možnost, ki je tudi zajeta v kurikulumu, pa se kaže na področju študentovega samostojnega dela. Le-temu tako študentje kot predavatelji še vedno namenjamo premalo pozornosti, čeprav mu je v kurikulumu namenjeno veliko število ur (npr. 96 na informatiki). Poleg prvih dveh možnosti se kot predavateljica strokovne terminologije v angleščini zadnja štiri leta intenzivno poslužujem te tretje možnosti, torej samostojnega dela študenta samega izven kontaktnih ur predavanj in vaj. Namen prispevka je prikazati, da takemu usvajanju širokega spektra novih interdisciplinarnih znanj lahko kvalitetno služi tudi sodoben pristop s pomočjo množičnih odprtih spletnih izobraževanj (ang. Massive Open Online Course – MOOC), ki jih ponujajo priznane svetovne univerze oziroma izobraževalne institucije. Na konkretnih primerih je prikazano, da študent poleg usvajanja ponujenih vsebin, ki so del učnih gradiv v šoli, zna sam poiskati in izbrati vsebine, ki so z vidika posamezne stroke izobraževalnega programa strokovno kvalitetne, sodobne in obenem zanj tudi zanimive. Te vsebine v času izobraževanja interdisciplinarno in spontano povezuje s tujim jezikom, ki ga obenem nadgrajuje v smislu strokovne terminologije v angleščini. Študentu, ki na višji šoli po Skupnem evropskem jezikovnem okviru obvlada vsaj nivo B2 znanja angleščine, udeležba na takem izobraževanju načeloma ne povzroča težav. Nasprotno – svoje znanje tujega jezika še nadgradi vezano na vse spretnosti tujega jezika (bralno in slušno razumevanje, pisna in ustna komunikacija, pisanje ...). Istočasno si z izbiro strokovne teme, ki je povezana s študijem ali dodatnimi

zanimanji v smislu vseživljenjskega učenja, bogati, širi in nadgrajuje tudi strokovno besedišče v tujem jeziku ter istočasno še določena strokovna znanja. Cilj prispevka je potrditi predpostavko, da tak komplementaren pristop z uporabo MOOC-ov spodbuja in povečuje kvaliteto in kvantiteto samostojnega dela za doseganje že omenjenih učnih ciljev pri strokovni terminologiji v angleščini ter istočasno omogoča pridobivanje novih strokovnih znanj drugih strokovnih predmetov, tudi v smislu vzpodbujanja medpredmetnega povezovanja.

2 KAJ JE MOOC?

Izraz »množična odprta spletna izobraževanja« (ang. MOOC) je bil skovan leta 2008 in je danes, kot posledica gibanja za razvijanje prostodostopnih učnih virov (ang. Open Educational Resources – OER), sinonim za vsa množična spletna izobraževanja. Najbolj znana in množična ponudnika teh izobraževanj sta ameriška Coursera (Coursera, 2015b) in edX (edX, 2015b). Med najbolj znanimi in priznanimi univerzami, ki sodelujejo z njima, sta zagotovo Stanford University (Stanford Report, 2013) in Harvard University. Med zelo uveljavljenimi ponudniki so še Udacity, nemški iversity, ki mu napovedujejo, da bo postal evropska Coursera (Lomas, 2013), in avstralski OPEN2STUDY. Pri večini izobraževanj so izdana spletna potrdila o uspešni udeležbi (doseženi morajo biti določeni procenti pri reševanju nalog oziroma izdelkih), nekatera so tudi verificirana, a zato plačljiva, iversity pa pri določenih izobraževanjih omogoča tudi pridobitev evropskih kreditnih točk – ang. European Credit Points – ECTS (iversity, 2013). V zadnjem obdobju Coursera, edX, Udacity in drugi pospešeno ponujajo izobraževanja, ki so prijazna mobilnim napravam (ang. mobile-friendly) in s tem nomadskim generacijam nove dobe (ang. New Age), kamor zagotovo spadajo tudi študentje.

Študentom in predavateljem taka izobraževanja omogočajo doseganje določenih učnih izidov kurikula na dodaten in drugačen način, s poudarkom na samostojnem delu, vse pa v smislu in na nivoju šeste ravni, ki je po Zakonu o slovenskem ogroju kvalifikacij (ZSOK, 2015), skladno z Evropskim ogrojem kvalifikacij (EOK), zahtevana za višješolsko izobraževanje. MOOC-i tudi za predmet strokovna terminologija v tujem jeziku v skladu z opisniki ravni SOK, ki so definirani v prilogi 1 ZSOK, omogočajo udeležencem izpolnjevanje zahtev vseh treh kategorij (znanje, spretnosti, kompetence) učnih izidov, kar je obrazloženo v nadaljevanju.

3 SAMOSTOJNO DELO ŠTUDENTOV V OKVIRU MOOC-OV PRI STROKOVNI TERMINOLOGIJI V TUJEM JEZIKU

3.1 Potek dela

Odprta spletna izobraževanja so ne le vir vseživljenjskega učenja, ampak tudi vir gradiv za študentovo samostojno delo, določeno v kurikulu. Pri strokovni terminologiji v angleščini to uporabnost preizkušamo in dokazujemo že štiri leta, in sicer na dva načina: kot samostojno delo študenta doma in kot obrnjeno učenje (ang. flipped learning).

Študenti višje šole za informatiko, mehatroniko in elektroenergetiko temo izobraževanja, ki povprečno traja od enega do štirih mesecev, med številnimi spletnimi ponudniki in izobraževanji izberejo sami. Pri nekaterih izbiri delno pogojuje tudi predznanje tujega jezika, načeloma pa je pri študentovi samostojni izbiri ključno zanimanje za strokovno področje. Največ možnosti izbire imajo informatiki (programiranje v različnih programskih jezikih na osnovnem ali zahtevnem nivoju, izdelava spletnih strani, androidi itd.). Splošne računalniške teme sicer izbirajo tudi mehatroniki in elektroenergetiki, a slednji se največ odločajo za obnovljive vire energije (edX, 2015b), mehatroniki pa za nanotehnologijo (Coursera, 2015c). V času poteka izobraževanja študentje enkrat v času seminarskih vaj na kratko predstavijo vsebino in svoje dotedanje delo, na koncu sledi celostna predstavitev. Le-ta poleg spoznavanja

zanimivih tem in določenih strokovnih znanj ostalim študentom omogoča tudi medsebojno komunikacijo v tujem jeziku in izmenjavo mnenj.

Študentje informatike so za MOOC-e pokazali največ interesa, predvidevamo, da zaradi zelo dobrega znanja angleščine ter raznovrstnih in številčno ogromnih možnosti izbire vsebin s področja programiranja, androidov, računalniških omrežij, podatkovnih baz, programskih jezikov, kriptografije, računalništva v oblaku, zgodovine in tehnologije interneta, spletne varnosti, legalnega nadzora nad spletnimi vsebinami itd.

V študijskem letu 2012/13, ko smo MOOC-e pri predmetu strokovna terminologija v angleščini začeli uvajati poskusno in na prostovoljni bazi, se je na programu informatika zanje odločila dobra tretjina študentov. V naslednjem letu smo pri prvih predavanjih za motivacijo najprej na Courseri skupaj naredili MOOC z naslovom The Impact of Technology (slov. Vpliv tehnologije), in sicer kot obrnjeno učenje. Odzivi študentov so bili pozitivni, za samostojno udeležbo se je nato še v istem letu odločilo 72% (23 od 32) študentov. V letih 2014/15 in 2015/16 smo se po predstavitveni motivaciji že na začetku leta dogovorili, da bodo vsi študentje del ur samostojnega dela, ki so zapisane v kurikulumu, opravili z MOOC-i. V 2015/16 je bilo to 42 študentov, v 2016/17 pa je svoje sodelovanje na MOOC-u prijavilo že celotno število vpisanih študentov informatike (60).

Na programih mehatronika in elektroenergetika sodelovanje na MOOC-u ostaja prostovoljno. Vsako leto se ga udeleži približno 50% mehatronikov in 30% elektroenergetikov. Kot razlog navajajo premajhno ali pa prezahtevno izbiro tematike teh strok, pa tudi manjšo samozavest v svoje predznanje tujega jezika.

Izmed bolj splošnih vsebin, še vedno pa vezano na kurikulum (poslovna angleščina) ter obenem tematsko povezano s predmetoma ekonomika podjetij ter ekonomika in podjetništvo, je za študente na vseh platformah največ zanimive ponudbe na temo start-up podjetij, osnov podjetništva, socialnega podjetništva, poslovne komunikacije ... Pogosto izbiro te tematike zagotovo pogojujejo aktualnost in uporabna znanja s tega področja.

Slika 2: Primer študentovega potrdila po uspešnem zaključku izobraževanja Entrepreneurship and Family Business (OPEN2STUDY, 2015)

3.2 Rezultati in evalvacija

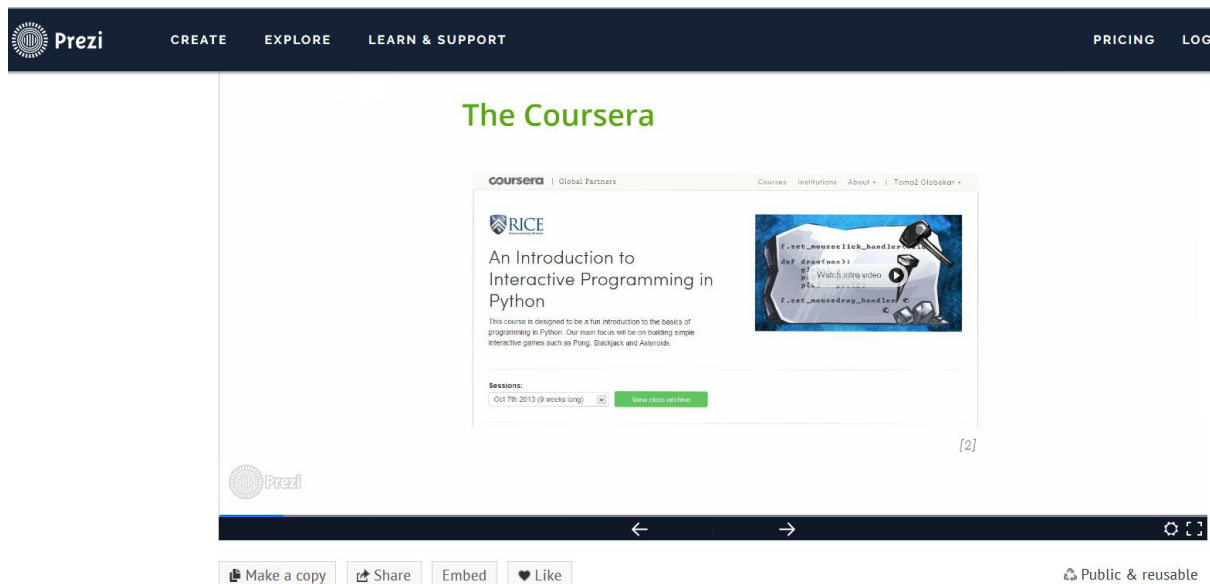
Refleksijo na »svoj« MOOC je vsak študent podal ob sami predstavitvi, ob koncu leta pa vsi preko foruma e-učilnice. Za refleksijo je bil v letu 2015/16 forum uporabljen zato, da so študentje lahko prebrali tudi refleksije kolegov in se nanje odzivali. Forum je pri tujem jeziku koristen ne le za izražanje mnenj, ampak tudi za dodatno utrjevanje jezikovnih spretnosti (česar pri reševanju ankete s klikom ni), obenem pa je napisano lahko motivacija drugemu študentu, da preizkusi še kakšen drug MOOC, o katerem je kolega napisal pozitivno mnenje. Izvedba refleksij je temeljila na metodi vprašalnika v forumu, v angleščini je bilo potrebno odgovoriti na tri vprašanja (eno zaprtega in odprtega tipa, dve odprtega). Obdelava rezultatov refleksij je bila pri zaprtem tipu vprašanj za predavatelja sicer najlažja, povzemanje in klasifikacija odgovorov v odprtem tipu pa bolj zahtevna, a za izražanje refleksij se forum nedvomno izkaže kot koristno orodje tudi z vidika učenja tujega jezika. Študentje so morali opisati svoje *zadovoljstvo z MOOC-om* (vsebina, potek, izvajanje ...), *koristnost pridobljenih znanj s področja stroke ter napisati 10 (že znanih in novih) strokovnih izrazov svoje teme v angleščini*. Tako *zadovoljstvo* kot *koristnost na področju stroke in angleščine* sta bila pri informatikah ocenjena z oceno 4,8 (od najvišje 5), pri mehatronikah s 4,2, pri elektroenergetikah pa s 4,3. V refleksijah so bile kot pozitivne izpostavljene še naslednje značilnosti MOOC-ov: *zanimivo in nazorno podajanje izobraževanja* (video predavanja, vaje, reševanje nalog in kvizov, komunikacija in sodelovanje v forumih, povratne informacije o uspešnosti rešenih nalog, pridobivanje potrdil in certifikatov), *primerno težavnostno stopnjevanje iz tedna v teden*, *možnost izobraževanja na daljavo nevezano na čas in kraj*. Večina spletnih izobraževanj od študenta zahteva izpolnjevanje nalog v določenem roku, naraščajoče pa je število takih, predvsem na platformi edX, ki se jih je možno udeležiti kadarkoli, torej začetek in zaključek nista določena, niti tempo reševanja (ang. self-paced).

Analiza je pokazala, da so informatiki (v primerjavi z mehatroniki in energetiki) v največji meri dosegli cilje in potrdili hipotezo. Vezano na strokovne kurikule so se največ odločali za programiranje, izdelavo spletnih strani in omrežja. To je pogojeno ne le z veliko izbiro strokovnih področij, ampak tudi z možnostjo izbire različnih stopenj zahtevnosti (izobraževanja za začetnike ali pa za napredne uporabnike).

Evalvacija refleksij je pokazala, da so študentje, predvsem informatiki, kot pozitivno pri doseganju učnih ciljev ocenili več stvari, npr. *koristnost MOOC-ov tako na področju stroke* (tu so izpostavili aktualnost in visoko strokovnost, kar je v svojem diplomskem delu na temo MOOC-ov dokazal tudi študent informatike) *kot tudi na področju angleščine* (v naboru foruma se je zbralo veliko nove strokovne terminologije z različnih področij, vezano tudi na predmete kurikula npr. programiranja, izdelave spletnih strani, omrežij), kar je v celoti potrdilo našo predpostavko. Kot potrditev zadovoljstva in pozitivnih mnenj lahko izpostavimo dejstvo, da so vsi študentje svoj MOOC opravili do konca, nekateri niso le vztrajali, ampak so sodelovali tako dobro, da so prejeli potrdilo o sodelovanju z odliko (ang. with distinction), nekateri pa so iz lastnega interesa celo pridobili verificiran certifikat.

Kot dodatno evalvacijo s strani študenta lahko navedemo primer diplomanta informatike, ki se je po udeležbi na MOOC-u v okviru predmeta strokovna terminologija v tujem jeziku do konca drugega letnika samoiniciativno udeležil še več strokovnih in poljudnih izobraževanj in izkustveno pozitivno naravnal je temo MOOC-ov izbral tudi za diplomsko nalogo z naslovom Prostodostopna spletna izobraževanja kot podpora učenju strokovne terminologije v angleščini. V raziskavi spletnih izobraževanj je analiziral ne le uresničevanje učnih izidov pri strokovni terminologiji v tujem jeziku, ampak primerjalno tudi pri ostalih strokovnih predmetih, na primer pri predmetu računalniške komunikacije in omrežja (I in II). Med drugim študent v svojem delu ugotavlja, da so bile nekatere vsebine spletnega izobraževanja Računalniška omrežja (ang. Computer Networks) celo bolj poglobljene kot v šoli – npr. na temo kvalitete storitev

(ang. Quality of Service – QoS), kjer je bila strokovna snov zanj nova, enako je bilo tudi največ novih strokovnih izrazov v angleškem jeziku (Jemec, 2014, str. 22–25).

An Introduction to Interactive Programming in Python

Slika 1: Primer študentove predstavitve vsebine in poteka izobraževanja z naslovom An Introduction to Interactive Programming in Python (Coursera, 2015a)

Vir: <https://prezi.com/3rfiw12pyyar/an-introduction-to-interactive-programming-in-python/>

4 ZAKLJUČEK

Predstavitve vsebin spletnih izobraževanj, pozitivna povratna mnenja študentov o taki vrsti izobraževanja, pozitivni odzivi kolegov študentov v času javnih predstavitev v okviru seminarskih vaj kažejo, da je take vrste izobraževanje, kot komplementarno klasičnemu v okviru kontaktnih ur, zanimivo in koristno. To dokazuje tudi dejstvo, da se je nekaj študentov prostovoljno udeležilo še drugih izobraževanj in jih tudi želelo predstaviti kolegom.

Z vidika doseganja učnih izidov v kurikulumu tujega jezika množična odprta spletna izobraževanja predstavljajo uresničevanje vseh treh zahtev SOK – v smislu pridobivanja znanj, spretnosti in kompetenc. Višješolski program je uvrščen na 6. raven. Ta od študenta na področju znanj zahteva znanja na specifičnih področjih stroke, kar je možno glede na ponujene neštete vsebine izobraževanj, ki so na voljo, še posebej za informatike. MOOC to uresničuje s svojo vsebino in obliko, primerljivo klasičnemu izobraževanju (strokovno predavanje, dodatna gradiva, naloge, preverjanje ...).

Pričakovano pridobivanje spretnosti na šesti ravni z MOOC-i je omogočeno z reševanjem specializiranih nalog, ki vključujejo tudi abstraktno mišljenje, uporabo teorij, ustreznih metod in orodij (prostodostopne naloge in orodja na spletni strani izobraževanja in izven).

Kompetence, ki jih na tej ravni v MOOC-u študentje lahko dosegajo pri tem predmetu, pa zagotovo pomenijo usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti, samostojno delovanje in možnost množičnega povezovanja z udeleženci ter obenem prepoznavanje lastnih učnih potreb za kasnejši prenos znanja v delovno okolje.

Zagotovo lahko zatrdimo, da ima izobraževanje prihodnosti tudi pri nas svoje potenciale v smeri institucionaliziranih spletnih izobraževanj. To potrjuje dejstvo, da je bila leta 2014 v Ljubljani ustanovljena iniciativa Odprimo Slovenijo z izobraževanjem – ang. Opening up Slovenia – OuS (MIZS, 2014), ki napoveduje razvoj tudi na tem področju (K4A, 2014). Šolski center Kranj se je kot inštitucija pridružil OuS že na začetku in v 2015 aktivno sodeloval v okviru projekta ExplorEdu (Opening Up Slovenia, 2015).

5 VIRI

Coursera. *An Introduction to Interactive Programming in Python* (online). 2015a. (povzeto 18. 8. 2016). Dostopno na: <https://www.coursera.org/course/interactivepython1>.

Coursera. *Meet our Partners* (online). 2015b. (povzeto 2. 9. 2015). Dostopno na: <https://www.coursera.org/about/partners>.

Coursera. *Nanotechnology: The Basics* (online). Rice University. 2015c. (povzeto 10. 9. 2015). Dostopno na: <https://www.coursera.org/course/nanotech>.

edX. *Solar Energy* (online). 2015a. (povzeto 14. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <https://www.edx.org/course/solar-energy-delftx-et3034x-0>.

edX. *We're empowering learning in the classroom and around the globe* (online). 2015b. (povzeto 14. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <https://www.edx.org/about-us>.

Iversity. *ECTS credits for MOOCs on iversity* (online). 18. 9. 2013. (povzeto 10. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <https://iversity.org/blog/ects-credits-moocs-iversity/>.

Jemec, M.. *Prostodostopna spletna izobraževanja kot podpora učenju strokovne terminologije v angleščini*. Diplomsko delo. Šolski center Kranj: Višja strokovna šola. 2014. str. 22–25.

K4A. *Partners*. 2014. (povzeto 14. 8. 2016). Dostopno na: <http://www.k4all.org/partners/>.

Lomas, N. *Berlin-Based iversity Relaunches As MOOCs Platform, Sets Its Sights On Becoming The Coursera Of Europe* (online). 31. 3. 2013. (povzeto 12. 8. 2016). Dostopno na: <http://techcrunch.com/2013/03/11/iversity-moocs-pivot/>.

MIZŠ. *Odprtje globalne konference OCWC 2014 pod geslom »Odprto izobraževanje za multikulturni svet«* (online). 23. 4. 2014. (povzeto 17. 8. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/55/8703/aa5297fab3f3024faff54ef1147a499/.

Opening Up Slovenia. *ExplorEdu* (online). 2015. (povzeto 4. 9. 2015). Dostopno na: <http://www.ouslovenia.net/project/exploredu/>.

OPEN2STUDY. *Entrepreneurship and Family Business*. (povzeto 16. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <https://www.open2study.com/courses/entrepreneurship-and-family-business>.

Parry, M. *5 Ways That edX Could Change Education*. (online). Cambridge, Massachusetts, The Chronicle of Higher Education. 1. 10. 2012. (povzeto 5. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://chronicle.com/article/5-Ways-That-edX-Could-Change/134672/>.

Stanford Report. *Stanford to collaborate with edX to develop a free, open source online learning platform* (online). 3. 4. 2013. (povzeto 5. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://news.stanford.edu/news/2013/april/edx-collaborate-platform-030313.html>.

Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK). *Uradni list RS*, št. 104/2015. (povzeto 16. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2015-01-4129>.

SPodbujanje KREATIVNOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH IN PRIDOBIVANJE PODJETNIŠKIH KOMPETENC

mag. Ksenija Turk
Izobraževalni center Memory, Višja strokovna šola
ksenija.turk@quest.arnes.si

POVZETEK

Ustvarjalnost je pomembna za inovativnost in je pogoj za konkurenčnost gospodarskih subjektov in tudi izobraževalnih ustanov. V negotovih tržnih razmerah je potrebno prevzemati večja tveganja, zato bi morali študente opremiti s kompetencami tveganja in podjetnosti. Še posebej je to pomembno za diplomante VSS, ki se vključujejo v trg dela. Zavedati bi se morali, da je konkurenčnost VSS v veliki meri odvisna od sposobnosti realizacije pričakovanih študentov in njihovih zaposlovalcev. Preučevali smo nekatere dejavnike ustvarjalnosti, ki pomembno vplivajo na inovativno delo ravnateljev in predavateljev. Ugotavljamo, da so VSS naklonjene spremembam in izboljšavam, da pri delu spodbujajo ustvarjalnost in raziskovalno delo, zaznavajo vrednote timskega dela in vplivajo na sodelovanje in sproščeno vzdušje. Predlagamo evidentiranje novih zamisli zaposlenih in študentov ter vnos učnih vsebin kompetenc podjetnosti v vsa predmetna področja.

Ključne besede: ustvarjalnost, inovativnost, vodstvo, predavatelj, kompetence.

1 POMEN KREATIVNOSTI IN INOVATIVNOSTI

Kreativnost, samoiniciativnost in podjetnost pomenita sposobnost posameznika za uresničevanje svojih misli v dejanja. Vključuje ustvarjalnost in sprejemanje tveganj ter sposobnost načrtovanja in vodenja za doseganje ciljev (European Commission 2016).

Tudi gospodarska uspešnost je povezana z inovativnostjo. Podjetja z nizko stopnjo inovativnosti bodo zelo redko gospodarsko uspešna. Enako soodvisnost lahko vzpostavimo tudi na ravni šol in države. Države z nizko stopnjo inovativnosti imajo nizek BDP in obratno (Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine 2014).

2 KREATIVNOST IN INOVATIVNOST V ŠOLSTVU

Zaradi nestabilnih gospodarskih razmer in nezaposlenosti mladih, morajo biti ključne kompetence izobraževanja študentov premišljene, temeljiti morajo na prilagodljivosti, prevzemanju tveganj, kreativnosti in inovativnosti (Hargreaves 2003). Izobraževanje bi moralo spodbujati razvoj posameznika, ki ob soočanju z negotovostjo ravna odgovorno in konstruktivno.

V Evropi je 5,7 milijona mladih brezposelnih, to število vključuje tudi mnoge diplomante višjih in visokih šol. Ob tem pa sočasno kar tretjina delodajalcev ne more dobiti ustreznega kadra s pravimi kompetencami in znanji za zahtevana dela (Brandenburg, Taboadela in Vancea 2015).

3 VZVODI KREATIVNOSTI IN INOVATIVNOSTI V VSŠ

Ustvarjalno in uspešno organizacijo lahko vzpostavimo, če imamo kreativne ljudi, če je okolje odprto za nove zamisli ter če uporabljamo različne ustvarjalne tehnike, s katerimi zaznamo in rešujemo probleme (Rebernik 1997).

Da VSŠ lahko omogočijo razvoj kreativnosti, morajo vzpostaviti pogoje: ustrezna klima, ustvarjalno okolje, inovativni menedžment, navdušeni predavatelji in zavedanje pomena timskega dela. Samo v šolah, kjer so ravnatelji naklonjeni spremembam in kjer jih sistematično načrtujejo, lahko pride do pozitivnega zagona kreativnosti in posledično inovativnosti.

4 VLOGA RAVNATELJA

Erčuljeva (2011) meni, da je pomembna naloga vodje, v šolah ravnatelja, za ustvarjanje in razvoj inovativnega okolja z zagotavljanjem primernih pogojev, spodbujanjem, lastnim vzorom in sodelovanjem z zaposlenimi.

Uspešni ravnatelji so tisti, ki zmorejo uravnotežiti načela, namen in ljudi, kot pravi Koren (2011). Ravnatelj naj bi bil uspešen vodja in glavni snovalec inovacij. Ravnatelji imajo moč vpliva na kakovost dela predavateljev in šolskih kolektivov ter na dosežke študentov, prav tako na profesionalni razvoj predavateljev in drugih strokovnih delavcev VSŠ. Vodenje višje šole pomeni spoštovanje avtonomije predavateljev, kakovostno delo s sodelavci, sprejemanje realne gospodarske stvarnosti in sledenje viziji šole.

5 VLOGA PREDAVATELJA PRI SOUSTVARJANJU INOVATIVNOSTI VSŠ

Vloga predavatelja pri soustvarjanju inovativnosti v VSŠ, se izraža v medpredmetnem povezovanju, povezovanju z gospodarstvom, vzpostavljanju ustvarjalnega razmišljanja in razvijanju kompetenc med udeleženci izobraževanja, saj je predavatelj ključni dejavnik za posredovanje znanj, ki jih inovacijski proces zahteva. Inovativni predavatelji so tisti, ki študentom posredujejo veščine kot so vztrajnost, neodvisnost razmišljanja, kritična presoja, sprejemanje odgovornosti in s tem povezanega rizika (Likar 2008). Inovativni predavatelji tudi sami pogosto organizirajo okrogle mize, strokovne konference in ustvarjajo sodobna gradiva in študentom posredujejo aktualne tematike ter jih stimulirajo v inovativno razmišljanje.

Pomembno je, da se posamezna kompetenca ne razvija samo pri enem predmetu, ampak so za razvoj kompetenc odgovorni predavatelji vseh predmetov, še posebej strokovnih. Likar in Fatur (2004) trdita, da bo predavatelj brez ustreznih izkušenj iz prakse težko prenesel praktična znanja na študente. Danneels (2002) trdi, da so kompetence na ravni posameznika in na ravni šole, med seboj povezane in igrajo pomembno vlogo v inovacijskem procesu.

6 POMEN TIMSKEGA DELA

Za ustvarjanje pogojev inovativnega okolja je zelo pomembno timsko delo zaposlenih. S timskim delom se povečuje motivacija za delo, prevzema se odgovornost za kakovost lastnega dela, zaradi medsebojne pomoči se krepí občutek varnosti, lažje se rešujejo konfliktné situacije, gradita se skupna vizija in usmerjenost k skupnim ciljem (Resman 2005). Nadalje trdi, da je vloga ravnatelja povezovanje zaposlenih v timsko delo in s tem povečanje sodelavebe posameznikov za skupne cilje šole. Ravnatelj mora poznati svoje zaposlene, njihove sposobnosti in hotenja ter jih voditi na pot sprememb in izboljšav (Erčulj in Koren 2004). Dober ravnatelj upošteva predloge sodelavcev in jih zna motivirati, da postanejo del ustvarjalnega tima. To privede do večjih poslovnih rezultatov organizacije in do povečanja individualne odgovornosti za učinke timskega dela.

Aktivno sodelovanje zaposlenih na osebni ravni in strokovno sodelovanje preko aktivov in pri strokovnih predmetih, lahko krepi kompetence ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti. Predavatelji tako posredujejo vodstvu ideje o izboljšanju izobraževalnega procesa, lastna razmišljanja, kritične presoje, spremembe miselnosti in načina razmišljanja, kar predstavlja osnovo za inovativno delo predavateljev. Resnične izboljšave lahko nastanejo le v šoli, kjer se predavatelji povezujejo in sodelujejo (Stoll, Fink in Earl 2003).

7 USTVARJALNO OKOLJE

Inovacije so pogoj za uspeh in konkurenčno prednost organizacij. Za njihovo realizacijo je potrebno ustvarjalno okolje, ki zaposlene izziva k drznemu razmišljanju in timske delu. O ustvarjalni klimi govorimo takrat, ko zaposleni spodbujajo drug drugega, dajejo neobičajne predloge in ideje ter jih ni strah posledic (Pečjak 2002). Tega bi se morali zavedati prav vsi predavatelji in ravnatelji, ki imajo moč vzvoda v inovativno družbo. Za kreativnost je v delovnih okoljih pomembno vzpodbudno vzdušje, sodelovanje, še posebej ustvarjalna klima timskega dela, kjer zaposleni lahko razvijajo svoje potenciale. Številni trdijo, da je za razvoj inovativnosti in uspeh organizacije najpomembnejša vloga menedžmenta, v šolah torej vloga ravnateljev. Ustvarjalna atmosfera delovnega okolja prispeva k večjim delovnim uspehom, lažjemu preboju ustvarjalnih zamisli in k zadovoljstvu zaposlenih.

Ravnatelji in predavatelji bi se morali zavedati vloge, ki jo imajo pri spodbujanju inovativnosti pri vseh deležnikih, ki sodelujejo v izobraževalnem procesu. Inovativnosti prijazno okolje zahteva organizacijsko kulturo, temelj katere je ustvarjalna in inovacijam naklonjena klima v organizaciji (Pucelj in Likar 2006), ki prispeva k lažji integraciji zaposlenih na poti do skupnih višjih ciljev.

8 NEGOTOVOST – POGOJ ZA USTVARJALNO RAZMIŠLJANJE IN RAZVOJ KOMPETENC NEGOTOVOSTI IN PODJETNOSTI

Ustvarjalni ravnatelji bodo s sprejemanjem tveganj in z občutkom do soljudi kos izzivom prihodnosti. Študij za prihodnost pomeni obvladovanje kompetenc tveganja. Da pa bodo študenti lahko razvili kompetence, s katerimi se bodo lahko soočili z negotovostjo, je pogoj odprtost in pripravljenost predavatelja ter vodstva šole, da sprejmeta v učni proces koncept negotovosti. Tako bodo lahko študenti razmišljali, podajali komentarje in utemeljevali odločitve izven formalnosti šolskih izvedbenih kurikulumov (Hall 2014).

To so kompetence, ki definirajo inovacijske vodje in predavatelje in bodo v prihodnosti poleg uporabe sodobnih inovacijskih orodij ključne za doseganje inovacijskih presežkov v gospodarstvu in v izobraževanju. Pripraviti študente na sprejemanje zapletenih odločitev, zahteva razvoj »kompetenc negotovosti«, ki vključujejo posebne spretnosti, znanja, vedenja in zmožnosti za obravnavo negotovosti, nejasnosti in zapletenosti v različnih kontekstih (Tauritz 2012). Negotovost nas namreč sili h kreativnemu in inovativnemu razmišljanju, prav zato to področje potrebuje več pozornosti in raziskav.

Inovativnost in tveganje sta tesno odvisni dimenziji. Podjetja so izpostavljena tržnim, organizacijskim in osebnim tveganjem (Jerovšek in Rus 1988), zato si želijo diplomante, ki znajo prevzemati tveganja. Zagotovo bodo samo ustvarjalni in odločni predavatelji na študente prenesli željo po sprejemanju in realizaciji tveganjih idej. Študenti in predvsem diplomanti bi se morali hitreje odločati za samozaposlitev, zaposlitev, za prijave na nacionalne projekte, za vključevanje v mednarodne projekte in predvsem premišljeno in hitreje prevzemati tveganja. Šole jih s kompetencami tveganja še vedno ne opremito v zadostni meri. V prihodnosti bo bolj inovativna tista šola, ki bo te kompetence prepoznala in jih prenesla na študente.

9 RAZISKAVA

Raziskali smo inovativnost predavateljev, ki obsega inovativne pristope predavateljev. Raziskavo smo izvedli med predavatelji višjih strokovnih šol v RS. Anketirali smo 120 predavateljev, sodelovalo je 37 % moških in 63 % žensk. Vprašalnik je vseboval vprašanja o inovativnosti predavateljev z Likertovo lestvico. Pri preverjanju ustvarjalnosti in inovativnosti smo preverjali naslednje dejavnike ustvarjalnosti: *Na VSS med zaposlenimi prevladuje zaupanje, podpora, strpnost in ustvarjalno vzdušje. Na delovnem mestu sem naklonjen spremembam in izboljšavam. V delovnem okolju vplivam na učinkovito in sproščeno komunikacijo. Pogosto sodelujem pri sprejemanju pomembnih odločitev za študijski proces. Vodstvo sodeluje s predavatelji pri iskanju novih zamisli. Seznanjen sem s primeri dobre prakse inovativnosti v VSS RS. Vodstvo VSS zaposlene posebej nagraduje za dodatno inovativno delo. Aktivno se vključujem v timsko delo na VSS in verjamem v skupne rezultate. Pogosto komuniciram preko IKT tehnologije. Pri delu se izogibam ukazovanju, moraliziranju in kritiziranju. Pogosto sodelujem pri projektih, ki se financirajo s sredstvi Evropske unije. Na VSS prevladuje demokratičen odnos vodstva do predavateljev. Zaposleni na VSS smo motivirani za dodatne projekte. Za izvajanje projektov sem nagrajen z dodatnimi denarnimi sredstvi. Študente redno spodbujam k podjetniški dejavnosti. Sem podjetnik. Pri delu na VSS redno evidentiram nove ideje in poslovne zamisli študentov. Pri delu s študenti vzpodbujam ustvarjalnost in raziskovalno delo. V predmetna področja, ki jih predavam, vnašam učne vsebine podjetnosti.*

Pridobljene podatke smo v programu SPSS statistično obdelali. Najvišjo aritmetično sredino na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (povsem se strinjam), zasledimo pri trditvah: »Na delovnem mestu sem naklonjen spremembam in izboljšavam«, ki znaša 4,06, »Pogosto komuniciram preko IKT tehnologije«, ki znaša 4,05, »Pri delu s študenti vzpodbujam ustvarjalnost in raziskovalno delo«, ki znaša 4,02, »Na delovnem mestu se izogibam ukazovanju, moraliziranju in kritiziranju«, ki znaša 4,00, »Vključujem se v timsko delo in verjamem v skupne rezultate«, ki znaša 3,79, »Pogosto posredujem informacije o novostih strokovnega področja«, ki znaša 3,69, »V delovnem okolju vplivam na učinkovito in sproščeno komunikacijo«, ki znaša 3,65. Z omenjenimi trditvami se anketirani v povprečju strinjajo.

Najnižjo aritmetično sredino zasledimo pri trditvah: »Vodstvo VSS zaposlene posebej nagraduje za dodatno inovativno delo«, ki znaša 1,97, »Sem podjetnik«, ki znaša 2,00, in »Pri delu na VSS redno evidentiram nove ideje in poslovne zamisli študentov«, ki znaša 2,30. »Za izvajanje projektov sem nagrajen z dodatnimi denarnimi sredstvi«, ki znaša 2,52, »V predmetna področja, ki jih predavam, vnašam učne vsebine podjetnosti«, ki znaša 2,69. Z omenjenimi trditvami se anketirani v povprečju ne strinjajo. V ostalih kazalnikih inovacijskega procesa, aritmetične sredine nakazujejo na majhna odstopanja pri strinjanju s trditvami.

10 POVZETEK

V višjih šolah na vzpodbujanje ustvarjalnosti in pridobivanje kompetenc negotovosti in podjetnosti močno vpliva menedžment, predavatelji, ustvarjalna klima in inovativno okolje. Naloga vodstva je, da ustvari primerno okolje in vzpodbudi zaposlene za inovativno delo, zazna njihove predloge in jih pomaga realizirati.

Rezultati raziskave potrjujejo, da so predavatelji in ravnatelji naklonjeni ustvarjalnosti in inovativnosti, lahko pa bi se na tem področju naredilo več. Zaposleni ne bi smeli imeti bojazni pred spremembami, ki bi lahko prispevale k novi dodani vrednosti vsakega študenta. Vodstvo bi moralo spodbuditi zaposlene k inovativnem delu in v ta namen vzpostaviti sistem nagrajevanja inovativnosti in ustvarjalnosti. V vsaki VSŠ je zagotovo nekaj zaposlenih, ki z inovativnim delom izstopajo iz povprečja in lahko oblikujejo inovativna jedra in s svojim delom opremijo študente a kompetencami ustvarjalnosti, negotovosti in podjetnosti. Več kot bo ustvarjalnih ravnateljev in predavateljev, hitreje se bo inovativnost prenašala na kolektive in študente. Tako bodo tudi v družbi hitreje zaznane osvojene kompetence negotovosti in podjetništva, ki lahko prispevajo k hitrejšemu prevzemanju tveganj in samozaposlitvi diplomantov ter posredno k zmanjšanju nezaposlenosti mladih.

11 LITERATURA IN VIRI

Brandenburg, U., Taboadela, O. in Vancea, M.. Mobility Matters: the ERASMUS Impact Study. *International higher education* 3 (1): 5–7, 2015.

Danneels, E. The dynamics of product innovation and firm competences. *Strategic management journal* 23 (2): 1095–1121, 2002.

Erčulj, J. Profesionalni razvoj kot profesionalna odgovornost. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju* (9): 2, 15–36, 2011.

Erčulj, J. in Koren, A. Vloga ravnatelja v procesu globalizacije v izobraževanju. *Vzgoja in izobraževanje* 35 (1): 65–69, 2004.

European Commission. Entrepreneurship Education at School in Europe. *Eurydice Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016.

Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine. *Učinkovita raba virov-nuja za dobro poslovanje*. Novo mesto: Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine, 2014.

Hall, B. *How Do You Know?* Dublin: Trinity College, 2014.

Hargreaves, A. *Education in the age of insecurity*. New York: Teachers College Press, 2003.

Jerovšek, J. in R. V. Rus. *Inovativno podjetje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1988.

Koren, A. *Uspešno ravnanje: značilnosti dobrih slovenskih ravnateljev* (online). 2011. (citirano 12. 2. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.solazaravnatelje.si/datoteke/File/>.

Likar, B. *Spodbujanje inovativnosti se začne v vrtcih* (online). 2008. (citirano dne 22. 7. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.razgledi.net/2008/11/13/spodbujanje-inovativnosti-se-zacne-v-vrtcih/>.

Likar, B. in Fatur, P. 2004. *Inovativnost v šoli: od ustvarjalnega poučevanja do inovativnosti in podjetnosti*. Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo – Korona plus.

Pečjak, V. Ustvarjalnost v šoli. V *Uspeti z idejo! Tehnike in metode ustvarjanja, razvoja in trženja idej*, ur. Borut Likar, 122–132. Ljubljana: Korona plus, Pospeševalni center za malo gospodarstvo, 2002.

Pucelj, M. in Likar, B. Vodenje kot ključni dejavnik za ustvarjanje inovacijske kulture. *Organizacija* 39 (2): 132–140, 2006.

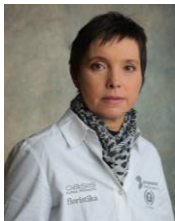
Rebernik, M. Podjetništvo in management malih podjetij. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta in Fakulteta za strojništvo, 1997.

Resman, M. Zakaj razvijanje timov in timske kulture v šoli? *Sodobna pedagogika* 56 (3): 80–96, 2005.

Stoll, L., Fink, D. in Earl, L. *It's about learning (and it's about time)*. London: Routledge Falmer, 2003.

Tauritz, R. L. *Learning for Sustainability in times of accelerating change*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 2012.

PREDAVATELJ – MENEDŽER ŠTUDENTOV

dr. Sabina Šegula
Biotehniški center Naklo, Višja strokovna šola
sabina.segula@bc-naklo.si

POVZETEK

Inovativni pristopi v izobraževanju so v današnjem času nujnost. Predavatelji morajo začeti delovati izven obstoječih okvirov in stopiti na področje, kjer cona ugodja izgine. Da lahko steče izobraževanje študentov v okviru projektov, ki so v današnjih časih podprti s strani sponzorjev, je plod desetletnega dela z gospodarstvom. Predavatelj ni več le v vlogi predavatelja, ampak postane menedžer skupine študentov. Poučevati na način, kot bi vodili podjetje, je popolnoma drugačen pristop, kot ga imamo predavatelji pri klasičnem poučevanju v učilnicah. Če se v učilnicah študenti učijo na primerih, kjer je znan potek dela in so podane rešitve, je tako izobraževanje le razlaganje dejstev. Študenti so pasivni, ne pridobijo življenjskih izkušenj. Delo v sklopu projektov je delo na terenu, z vsemi nepredvidljivimi situacijami. Tako se poleg ustaljenih kompetenc pridobi še različne socialne kompetence. Hkrati se veščine različnih področij povezujejo v celoto. Študenti pridobijo motivacijo, rešujejo različne probleme z improvizacijo. Na koncu, ko je projekt uspešno zaključen, so ponosni, da so bili del zgodbe. Iz takih projektov se vsi veliko naučimo, tako bogatimo svoj profesionalni in socialni kapital.

Ključne besede: menedžer, inovativni pristop poučevanja, projekti, povezovanje z gospodarstvom, profesionalni kapital, socialni kapital

1 INTERAKCIJA MED KAKOVOSTJO POUČEVANJA IN INOVATIVNIM PRISTOPOM

Živimo v času, ko je poučevanje na zelo pomembni odločilni točki, to je najpomembnejše razpotje na svetu. Označuje ga vprašanje: »Kje študenti pridobijo največ uporabnega znanja?« Sledi novo vprašanje: »V izobraževalnih institucijah ali na spletnih straneh?« In končno je tu vprašanje ali pereč problem: »Kakšno vlogo imajo učitelji, predavatelji, profesorji sedaj in v prihodnosti?«

Kakovost v izobraževalnem procesu na visokošolski ravni zagotavlja Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 114/2009), ki jo je s Sklepom ustanovila Vlada Republike Slovenije. S svojim delovanjem ta Agencija pripomore h kakovosti izobraževanja in raziskovanja, mednarodni prepoznavnosti, konkurenčnosti in enakovredni vključenosti v svetovni visokošolski prostor. Posamezne izobraževalne institucije se lahko za zagotavljanje kakovosti vključijo tudi v različne druge transparentne sisteme. V Biotehniškem centru Naklo komisija za kakovost že od leta 2012 uporablja še dodatno orodje za zagotavljanje kakovosti, in sicer ISO 9001:2008, ki temelji na splošno znani metodologiji PDCA: Planiraj (*Plan*), Izvedi (*Do*), Preveri (*Check*), Ukrepaj (*Act*).

Kljub vsem ukrepom, ki jih imamo na državni ravni in dodatno na ravni posameznih institucij, je definicija kakovostnega poučevanja lahko zelo različna. V učnih načrtih je definirano, katero znanje morajo študenti usvojiti, kako poteka preverjanje. Vendar še tako natančni načrti in obrazci, s katerimi se dokumentira ves potek dela, še niso zagotovilo za kakovostno

poučevanje. Kakšna znanja mora študent usvojiti, da postane kakovosten inženir? So to znanja iz knjig, ki jih pri posameznih predmetih uspešno zagovarja in pridobi odlične ocene? Je dovolj, da se nauči posameznih shem, modelov, metod in faktografskih znanj? Na drugi strani se postavlja dilema: Kakšen naj bo uspešen učitelj, predavatelj, profesor?

Na tej točki vse prepogosto govorimo o inovativnem pristopu v izobraževanju. Kaj je to inovativen pristop? Mnogokrat beremo o naprednih idejah, ki bi se jih lahko uresničilo in se jih poimenuje s skupnim imenovalcem inovativen pristop.

V tem trenutku je pomembno ločiti idejo od uresničitve. Ko imamo napredno novo idejo, govorimo o invenciji. V literaturi so različna mnenja glede izvora besede invencija. Nekateri avtorji menijo, da ta beseda izvira iz latinske besede inventio kar pomeni izum, odkritje nečesa novega, sposobnost odkritja nečesa novega. Dobro (2004, 24) meni, da invencija pomeni sinergijo domišljije, iznajdljivosti, izumiteljskega daru in kreativnosti. Drugi avtorji zagovarjajo izvor besede iz latinske besede invenire, kar pomeni najti, odkriti, izumiti (SIZ, 2004).

Definicij invencije je več, vsem pa je skupno, da je to neka nova ideja o novem izdelku, procesu ali preprosto o izboljšavi za že znani izdelek ali proces. Invencija se lahko razvije v potencialno inovacijo, s katero lahko v prihodnosti ustvarimo novo korist za uporabnika.

Tako kot pri invenciji so razlage za izvor besede inovacija različne. Tudi definicij je več. Likar (2006) meni, da je inovacija nov ali bistveno izboljšan izdelek, postopek ali storitev, ki se pojavi na trgu ali pa gre za inovacijo postopka ali procesa. Inovacija predstavlja bistveno izboljšavo za posameznika, ni pa nujno, da neposredno prinaša ekonomske učinke.

Mulej in Ženko (2004) menita, da inovacija nastane iz invencije takrat, ko jo kdo razvije do uporabnosti in ko jo poleg tega odjemalci sprejmejo, kupijo in uporabijo ter omogočijo avtorju, izdelovalcu in prodajalcu zaslužek, ker jo štejejo za koristno.

Kaj pa pomeni inovativno poučevanje? Inovativno poučevanje je proaktiven pristop pri vključevanju novih učnih strategij in metod dela z oddelkom. Z novimi tehnikami poučevanja se spodbuja delovanje študentov v učnem procesu, saj z novimi praktičnimi izkušnjami pridobijo in obdržijo več informacij (K-12 curriculum).

V tradicionalnem šolskem prostoru so učitelji, predavatelji oz. profesorji ozko specializirani in poučujejo izolirana dejstva, predavanja so osredotočena na en sam predmet. Uporaba integracijske metode poučevanja pa pomeni, da se učitelji ne osredotočijo le na podlagi dejstev in teorij na svoje področje, temveč vključujejo dejstva in znanja tudi iz drugih sorodnih področij. To lahko vključuje tudi uporabo znanja in konceptov v realnem svetu prakse in predstavitve nasprotujočih si stališč.

2 EU IN ZAHTEVE PO KREPITVI INOVACIJSKE SPOSOBNOSTI, RAZVOJU USTVARJALNOSTI IN ZNANJU

Evropski parlament in Svet je v okviru vseživljenjskega izobraževanja že 2006 leta poudaril ključne kompetence iz mejnih področij: kritično mišljenje, ustvarjalnost, iniciativnost, reševanje problemov, oceno tveganj, sprejemanje novosti in konstruktivno obvladovanje čustev (European Parliament and the Council, 2006).

Leto 2009 je bilo evropsko leto inovativnosti in kreativnosti in v tem času je bilo v manifestu med drugim tudi zapisano: »EU mora biti na čelu tega sveta, postati mora bolj ustvarjalna in inovativna ... Pomembna je takojšnja pobuda po spremembah. Evropa in njene članice morajo

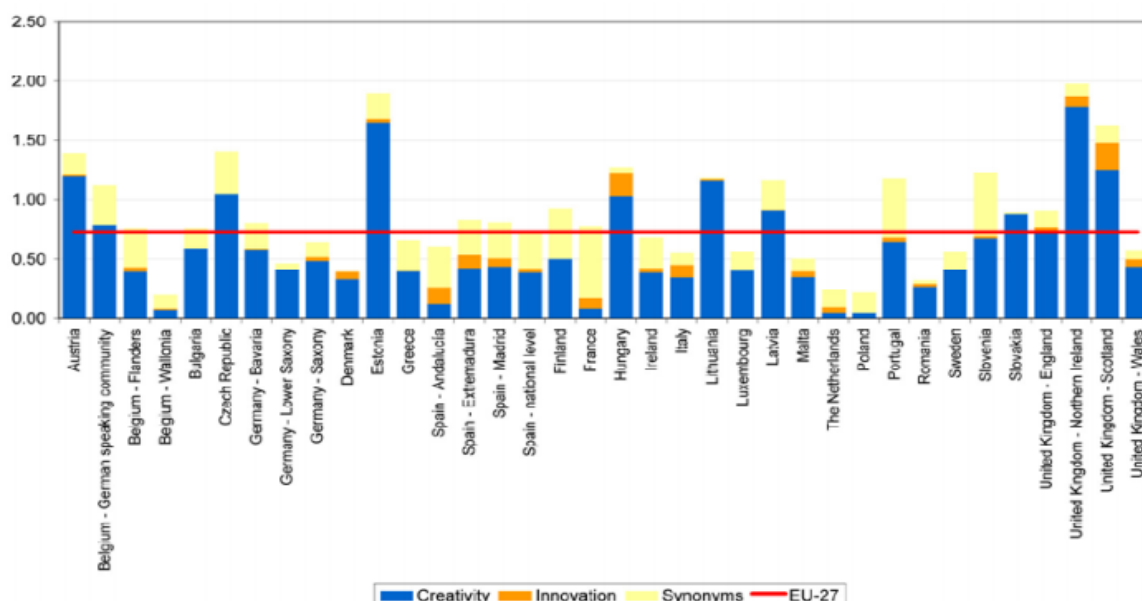
takoj nameniti vso pozornost ustvarjalnosti in inovacijam, saj bodo le tako lahko našle pot iz trenutne mrtve točke» (Chachia et al., 2010).

Raziskava Evropske komisije v sodelovanju z Inštitutom za perspektivne tehnološke študije (Institute for Perspective Technological Studies – IPTS, 2010) je v raziskavo inovativnega poučevanja vključila 27 članic EU, med katerimi je bila tudi Slovenija. Na podlagi rezultatov raziskave se predlaga pet glavnih področij za izboljšave in se tako omogoči bolj kreativno učenje in inovativno poučevanje v Evropi:

- sodoben pristop pri oblikovanju učnih načrtov,
- nove pedagoške metode pri poučevanju in preverjanju znanj,
- permanentno usposabljanje učiteljev,
- uvajanje novosti na področju IKT in digitalnih medijev ter
- novosti v izobraževalni kulturi in vodstvu.

Raziskava poudarja potrebo po ukrepanju na nacionalni in evropski ravni, da bi dosegli spremembe, ki so potrebne za odprto in inovativno evropsko izobraževalno kulturo, ki temelji na ustvarjalnem in inovativnem potencialu prihodnjih generacij (Chachia et al., 2010).

Rezultat vseh teženj EU politike po inovacijah in naprednem poučevanju je vnos nove terminologije v prenovljene kurikulumne. Kako pogosto se pojavi beseda kreativnost, inovacija in drugi sinonimi v kurikulumih posameznih članic EU, vključenih v raziskavo, je razvidno s slike 1.

Slika 1: Pogostost termina kreativnost, inovativnost oz. sinonimov, ki posledično pomenijo inovativen pristop oz. inovativnost in EU27 projektu.

Vir: Chachia et al., 2010, 24

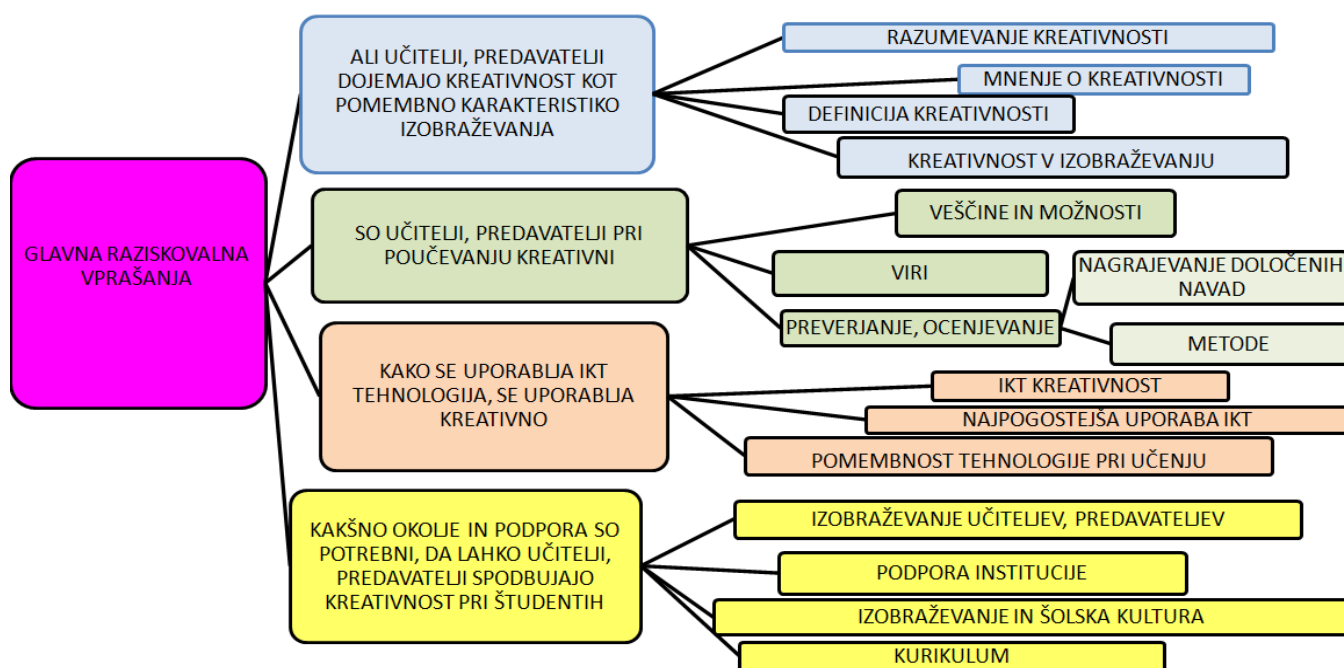
Glede na rezultate je bilo 27 članic EU, ki so sodelovale v projektu EU27, razdeljenih v tri skupine. S slike 2 je razvidno, da je Slovenija v skupini držav, ki ima v kurikulumih visoko pogostnost izraza kreativnost, inovativnost oz. sinonime za ta dva izraza.

High (Relative occurrence >1.0)	Medium (Relative occurrence >0.5 - <1.0)	Low (Relative occurrence <0.5)
Austria Belgium (German speaking community) Czech Republic Estonia Hungary Lithuania Latvia Portugal Slovenia United Kingdom - Northern Ireland United Kingdom - Scotland	Belgium - Flanders Bulgaria Germany - Bavaria Germany - Saxony Greece Spain - Andalucia Spain - Extremadura Spain - Madrid Spain - national level Finland France Ireland Luxembourg Slovakia Sweden United Kingdom - England United Kingdom - Wales	Belgium - Wallonia Germany - Lower Saxony Denmark Italy Malta The Netherlands Poland Romania

Slika 2: Skupine sodelujočih držav v EU27 projektu glede na povprečne vrednosti pojava pojma kreativen, inovativen oz. sinonimov, s katerimi lahko opišemo inovativnost.

Vir: Chachia et al., 2010, 21

Pri raziskavi se je oblikoval vprašalnik, ki ga prikazuje model na sliki 3.

Slika 3: Glavna vprašanja v raziskavi pri projektu EU27

Vir: Chachia et al., 2010, 26

V raziskavi je sodelovalo 7.659 oseb, od tega 77 % žensk. Kar se tiče starostnih kategorij, je bilo v raziskavi udeleženi le 1,2 % učiteljev, predavateljev mlajših od 25 let, največ (35,7 %) je bilo vprašanih iz starostne kategorije od 36 do 45 let, sledil je razred starejših (od 46 do vključno 55 let) s 34,7 %. Starejših od 55 let je bilo le 8,5 %. Najbolj pogosto so učitelji in predavatelji verjeli v pomembno vlogo zapisa kreativnosti v učnih načrtih v Italiji, Latviji, Veliki

Britaniji in na Cipru (72 %), vendar tega ne izvajajo. Nasprotje tem rezultatom so kurikuli, kjer je kreativnost le redko omenjena, vendar je kreativno, ustvarjalno izobraževanje vsakdanjost. Tak primer je izobraževanje na Nizozemskem, kjer je kar 92 % anketiranih razložilo, da razumejo kreativnost in tako že leta poučujejo (Chachia et al., 2010).

Rezultati raziskave kažejo, da je kar nekaj preprek pri uvajanju kreativnosti in inovativnosti v poučevanju v realno življenje. Prvi tak pereč problem je prenatrpanost učnih programov z različnimi vsebinami. To so poudarili kar v 13 sodelujočih državah, tudi v Sloveniji. Problemi se pojavljajo tudi pri vključevanju medpredmetnih spretnosti. Nemalokrat je prenova kurikulov le olepšanje že obstoječih vsebin in ne konkretna prenova vsebin, ki jih potrebuje tržno gospodarstvo. Predvsem pa je pomembno izobraževanje učiteljev in predavateljev, saj brez permanentnega izobraževanja na različnih področjih, ki naj bi jih povezovali, ne more biti kreativnega, inovativnega poučevanja. V takih primerih ustvarjalnost kot ključna kompetenca ne more biti uresničena. Številni intervjuji kažejo, da imajo mnogi učitelji svoj stil poučevanja, ki ga enostavno ne mislijo spremeniti. Kar 86 % vseh anketiranih se je zavzemalo za poučevanje v učilnicah in po sistemu – učitelj, predavatelj pojasnjuje dejstva. Po končanem študiju pa naj se slušatelji soočijo z dejanskim načinom delovanja podjetij. Predvsem se zagovarja problem discipline, pomanjkanje sredstev, nefleksibilnost vodilnih kadrov in pomen učbenikov (Chachia et al., 2010).

3 PREDAVATELJ KOT MENEDŽER ŠTUDENTOV

Kakšna je naloga predavatelja? Kako naj torej predavatelj vodi svoje študente – vodi, ne samo poučuje. Ko predavatelj začne razmišljati o svojem delu kot vodenju oddelka, ki mora uspešno zaključiti strateški projekt – vsi študenti so maksimalno angažirani in uspešno usvojijo kompetence, ki so zahtevane, potem se začne novo poglavje.

Predpogoj, da postane predavatelj menedžer, je, da pozna svoje glavno področje poučevanja, kot tudi mejna področja. Pomemben je pristop, kot bi vodili podjetje. Sama imam za metodološki temelj delovanja dizajn kot mišljenje, ki je produktivna kombinacija analitičnega in intuitivnega razmišljanja (Savić, 2014).

Sodelovanje z gospodarstvom je ključnega pomena. V veliki večini je to sodelovanje v takšni obliki, kot si jo predstavljajo predstavniki izobraževalnih institucij, malo pa je sodelovanj, kot si jih želijo delodajalci. Kolikokrat smo mi »servis« za delodajalce? Ali jih le poslušamo ali delodajalce tudi slišimo?

Tu pride do preobrata v poučevanju, ko se kot učiteljica in predavateljica vprašam, kaj potrebujem za izobraževanje – delavnico, učilnico, predavalnico ali kaj drugega. Ko smo v študijskem letu 2015/16 izvedli več projektov na terenu, sem ob izvedbi projektov pridobila izkušnje. Študenti so se v okviru projektov izjemno dobro angažirali, postavljali dodatna vprašanja, ki so posegala na sosednja področja osnovnega predmeta Oblikovanje in urejanje prostora z rastlinami. Ker poleg tega predmeta poučujem tudi Podjetništvo in trženje, poleg tega je moje mnenje, da je v celoti s podjetništvom povezana tudi organizacija in poslovno sporazumevanje, sem za študijsko leto 2016/17 pripravila nov izvedbeni kurikulum.

Projekt organizacije prvega svetovnega LandArta 2016 v Sloveniji je bil prelomen v vseh pogledih. Projekta ne bi bilo mogoče izvesti brez generalnega pokrovitelja Arboretuma Volčji Potok. V celoti so krili stroške za 15 ekip iz 13 držav, med drugim tudi iz daljne Kitajske. Organizacija in izpeljava takega projekta je celoletno delo in v resnici ne bi bilo izvedljivo, če poleg sponzorja ne bi bili študenti tako zainteresirani. V celoti so sodelovali v pripravah, promociji, organizaciji, pripravi poligona. Poleg samih priprav so sodelovali pri postavitvi

slovenske prezentacije in samostojno so izdelali promocijskega zmaja, ki je napovedoval dogodek že en mesec pred tem.

Nato smo se dogovorili, da bodo nekaj ur izvedli kot vaje pri predmetu Oblikovanje in urejanje prostora z rastlinami, saj so tako na terenu praktično vadili osnove oblikovanja, geometrijske oblike, njihove učinke in kompozicije v naravi. Ker je delo potekalo tri dni od jutra do večera, je bilo ur več in so tako opravili tudi nekaj ur praktičnega izobraževanja. Vsaki ekipi iz tujine je bil dodeljen en študent, kjer je bilo potrebno več pomoči, tudi dva. Največji doprinos je bil, da so poleg osnovnega oblikovalnega znanja pridobili različne socialne veščine, spoznali različne kulture, se sporazumevali v angleščini, skrbeli, da je ekipa nemoteno delala. Poleg tega so komunicirali z novinarji in, najvažnejše, pridobili nova prijateljstva v tujini, kamor gredo lahko na prakso. Ko smo projekt zaključili, so bili vsi udeleženci izjemno zadovoljni. Tako študenti kot tujci in tudi pokrovitelj. Zaključek tega projekta je nov cikel dogodkov, ki bodo stalnica v prostoru Arboretuma. Imeli bomo bienale – LandArt na vsake dve leti z ekipami iz tujine. Ko ne bo tujcev, pa bomo organizirali druženje slovenskih šol in imeli slovensko srečanje LandArt.

Ob analiziranju uspešnosti projekta in stroškov, ki so bili le stroški prevoza, je bil doprinos na drugi strani zelo velik. Ugotovili smo, da so študenti imeli v projektu zajet širok spekter kompetenc, ki so že z drugih področij. Imeli so aktivne vaje poslovne komunikacije, vodenja, podjetništva in trženja, organizacije in poslovanja, tujega jezika, poleg vseh socialnih veščin. Hkrati pa so bili zelo ponosni, ker so bili del te velike odmevne zgodbe.

4 VODENJE ŠTUDENTOV VSS-PROGRAMA HORTIKULTURA

Že ob zaključku predavanj v študijskem letu 2015/16 sem obvestila študente kot organizatorica praktičnega izobraževanja, da načrtujem nov projekt, ki je zaradi narave dela še v času študijskih počitnic – v septembru. Datum je bil znan, in sicer začetek projekta v nedeljo 11. septembra od 9.00 do 15.00, nato pa vsak dan od ponedeljka do srede od 9.00 do 18.00. Zaključek je bil predviden v četrtek 15. septembra ob 12.00. Nov izziv – Cvetlična preproga v izmeri 100 m².

Organizacija projekta se je začela pred enim letom, ko smo zaključili s pilotskim projektom, ki je bila cvetlična preproga 50 m². Ker smo se na svojih izkušnjah in tudi napakah veliko naučili, je potekala izdelava preproge po popolnoma drugi metodi. Hkrati pa sem tokrat prvič spremenila ne samo metodo izdelovanja preproge, ampak tudi uvedla nov pristop celotne organizacije dela.

Ponovno sem poiskala sponzorje in dobila dva glavna sponzorja: za cvetličarsko gobo za sveže cvetje slovensko podjetje Smithers Oasis in za ostali material ter malico Arboretum Volčji Potok.

Projekt sta vodila dva študenta, ki sta to opravila v okviru predmeta Poslovanje vrtnarskega podjetja, opravila sta tudi nekaj vaj iz Poslovnega sporazumevanja in vodenja.

Potek dela

Po predhodnem mojem obvestilu o začetku projekta so se študenti sami javili za vpis v seznam. Zanimivo je, da so poleg študentov pri projektu sodelovali tudi dijaki. Že dve dijakinji iz 2. letnika triletnega programa Cvetličar sta me konec šolskega leta, ko sta bili še v 1. letniku, prosili, če lahko sodelujeta. Zaradi fleksibilnosti vodstva in sodelavcev smo jima to omogočili. Hkrati so en dan sodelovale tudi dijakinje iz skupine nadarjenih perspektivnih cvetličark 4. in 5. letnika PTI-programa Hortikulturni tehnik.

Ko je bil seznam dokončen, smo imeli 24 študentov, ki so se javili za delo v projektu. In toliko jih je bilo v nedeljo 11. septembra tudi v Arboretumu. Delo se je pričelo.

Najprej smo se zbrali na mestu, kjer smo nato ustvarili cvetočo preprogo. Tam sem jim razložila potek organizacije projekta, potek dela in zadolžitve. Študenta, ki sta bila vodji projekta, sta imela več različnih nalog. Opravila sta popis prisotnih, skrbela za nemoten potek dela, organizirala nabiranje materiala, zalivanje preproge, pospravljanje, odhod na malico, natančnost pri delu. Z vidika komuniciranja sta morala o temi projekta najprej seznaniti celotno skupino študentov. Cvetlična preproga je bila v okviru mednarodnega projekta promocije mednarodnega Dneva staršev. Tako sta celotno zgodbo iz ozadja, medgeneracijske vezi in medsebojno spoštovanje ob izdelovanju preproge razlagala mimoidočim. Imela sta tudi izkušnje s tujimi obiskovalci in komuniciranjem v angleščini.

Poleg splošnih informacij sta morala zagotoviti tudi podatke, ki vedno zanimajo medije. Koliko cvetov je v 1 m², koliko je bilo porabljenih vseh cvetov, koliko m² travne ruše se je uporabilo, katero cvetje je uporabljeno, koliko listov plahtice so študenti porabili. In ko sta zbrala vse te podatke, je bilo pomembno tudi komuniciranje z mediji. Vadili smo nastop pred kamerami, nastop v živo na radijskem programu. Hkrati je bilo potrebno stalno dokumentiranje dela. Pri tem je pomembno, da so na fotografijah za javnost študenti v ustreznih pozah, da so na fotografijah vidne oznake sponzorjev in Biotehniškega centra Naklo.

Tako lahko dodam nekaj tehničnih podatkov, ki sta jih zbrala študenta:

Zakaj je preproga edinstvena, posebna, občudovanja vredna?

Ko se pogovarjamo o njenih posebnostih, jih je kar lepo število:

- Izjemno strokovno delo so študenti opravili v času študijskih počitnic.
- Pet dni je cvetlično preprogo izdelovalo 22 študentov in tri dijakinje, vsak dan po osem ur, kar znese 1.000 ur izdelovanja (polaganje cvetličnih gob, nabiranje sezonskega cvetja, zabadanje cvetja v gobo in oblikovanje polnil iz trave).
- Osnova cvetlične preproge je goba za sveže cvetje in prav vsak cvet in list se je posebej spodrezal z ostrim nožem in zapičil v gobo. Med cvetovi in gobo je 2 cm prostora, tako cvetje dlje časa zdrži in ne gnije.
- Za prekrivanje osnove se je porabilo: 25.000 sezonskih cvetlic, 2.000 listov plahtice, 50 m² trave in 4 m² barvnih gob za sveže cvetje.

Ker je projekt potekal na terenu in smo bili odvisni od vremena, je do izraza prišla tudi improvizacija in prilagajanje naših načrtov. Spmembe, ki so bile najbolj izrazite, so bile:

- Nismo dobili celotne slike preproge, ampak le osrednji motiv babice in dedka ter napise. Tako so morali študenti sami izrisati kroge, mavrico, stilizirane rožice.
- Ker so bili na začetku nekoliko površni, je na koncu preproga merila 107 m² in za 7 m² je bilo naknadno potrebno poiskati material, s katerim so prekrili cvetličarsko gobo.
- V ponedeljek je bila ob 14.00 ploha in z delom smo prekinili. Tako so študenti v sredo in četrtek samoiniciativno prišli v Arboretum že ob 8.00. To je bila pobuda vodij in vsi so se strinjali.
- Ker je ta projekt namenjen medgeneracijskemu sodelovanju, sta študenta ob obisku osnovnošolcev organizirala ogled preproge, jim razložila tematiko in skupaj z njimi sklenila krog prijateljstva okoli preproge.
- V torek smo nepričakovano imeli obisk POP TV in študenti so morali izjave improvizirati.
- Drugi nenapovedan obisk osnovnošolcev prvega razreda je bil zadnji dan v terminu, ko je bilo napovedano snemanje z RTV Ljubljana 1. program. Hitro je bilo potrebno organizirati delavnico izdelovanja šopkov. Tako je bilo delo na preprogi začasno ustavljeno. Študenti so se razdelili v skupine. Eni so delali šopke za mimoidoče, drugi šopke s prvošolci, del študentov je nabiral cvetje.

- Projekt smo zaključili z 20-minutno zamudo, kar je pomenilo reorganizacijo kosila, saj smo takrat imeli možnost fotografiranja s ptičje perspektive. Jaz sem šla v dvigalo in naredila fantastične posnetke z višine 17-ih metrov.

Zaključek projekta Cvetlična preproga 2016 – Dan starih staršev

Projekt za študenta – vodji še ni zaključen. Izdelati morata poročilo, ki bo vsebovalo:

- seznam udeležencev,
- kronološko celoten potek dela,
- nenačrtovane dogodke,
- ovrednotenje sponzorskega dela,
- ovrednotenje delovnih ur,
- sledenje medijskim objavam in ovrednotenje objav v različnih medijih,
- evalvacijsko poročilo o zadovoljstvu študentov in dijakov,
- evalvacija zadovoljstva sponzorjev,
- evalvacija zadovoljstva obiskovalcev.

Priložiti morata celotno dokumentacijo – objave, ankete. Na koncu morata izdelati poročilo o kompetencah, ki sta jih pridobila z vodenjem tega projekta in svoje poročilo zagovarjati. S tem bosta pridobila oceno delnega izpita pri Poslovanju vrtnarskega podjetja.

5 ZAKLJUČEK

Opisala sem le en primer obsežnega projekta, pri katerem so bili študenti izredno motivirani in na koncu ponosni, da so bili del take zgodbe. Poučevanje predmeta Oblikovanje in urejanje prostora s cvetjem sva skupaj s sodelavcem, ki ga poučujeva, v celoti prenovila. Poleg kompetenc, ki so v kurikulumu, sva sledila potrebam na trgu in ugotovila, da so študenti bolj zaposljivi, če imajo tako vrtnarska kot cvetličarska znanja. Tako imajo študenti en del temeljnih znanj, ki jih morajo znati vsi, potem pa se lahko glede na njihove želje bolj osredotočijo na oblikovanje vrtov ali pa na cvetličarski del. Vsekakor izobraževanje ne poteka sočasno in tako lahko vsi pridobijo celotno znanje. Pri preverjanju so razlike. Skupni temeljni del zagovarjajo vsi. Potem pa vrtnarji le vrtnarske vsebine, kljub temu pa lahko pridobijo tudi znanja cvetličarskih vsebin in obratno. Tako spodbujamo celovit pristop k področju hortikulture. Ker so se pokazale potrebe s strani študentov po daljšem obdobju poznavanja okrasnih rastlin in v zvezi s tem učenja botaničnih imen, smo uvedli novost, da se študenti na začetku študijskega leta že v 1. letniku seznani s celotnim naborom okrasnih rastlin in naredijo herbarij. Nato pa sistematično po sklopih utrjujejo znanje o okrasnih rastlinah.

Na cvetličarskem področju je izobraževanje v študijskem letu vezano v 90 % na različne projekte. Ravno tako bodo študenti ocene za vaje Poslovanje vrtnarskega podjetja pridobili na terenu v okviru vodenja projektov. Trenutni načrt projektov v študijskem letu 2016/17 je:

- Adventno-novoletna razstava Agrokor
- Božično-novoletna krasitev mestnega jedra Kranj (1 teden; 1. in 2. letnik hortikulture)
- Božično-novoletna krasitev Radovljica, 1. adventna nedelja
- Trendi v floristiki, 20.–27. 2. 2016
- 1 teden v aprilu LandArt 2017, srečanje slovenskih šol/ 2 dni
- Junij 2017 – Svetovni kongres ljubiteljev vrtnic v Arboretumu
- September 2017 – cvetlična preproga Arboretum, okoli 10.–15. sep. 2017

Iz navedenega je razvidno, da sem za študijsko leto 2016/17 uvedla nov inovativen pristop dela na terenu. Tak način dela ni le tkanje pozicije na terenu, v gospodarstvu in iskanje finančnih učinkov, saj so projekti v večini pod pokroviteljstvom sponzorjev, ampak je tu še

vidik profesionalnega kapitala. Osební profesionalni kapital se je že uveljavil na ekonomskem in izobraževalnem sistemu na svetovni ravni. Družbe že prepoznavajo pozitivni učinek investiranja v profesionalni kapital, saj so učinki na daljši čas, za naslednje generacije. Tak učinek je v izobraževanju seveda zaželen, saj s tem motiviramo mlajšo populacijo za izobraževanje v določenih izobraževalnih institucijah. Hkrati se na terenu bogati tudi socialni kapital (Hargreaves et al., 2012). Tak pristop k poučevanju spodbudi v študentih kreativnost, sposobnost reševanja problemov, odgovornost, natančnost in pripadnost. Predvsem pa timsko delo. To so veščine, ki so na trgu delovne sile iskane, in tako imajo naši študenti tudi konkurenčno prednost na trgu delovne sile.

6 VIRI

Chachia, R., et al. *Creative learning and Innovative teaching* (online). Final report on the study on creativity and innovation in education in the EU member states. European Commission: Institute for Prospective Technological Studies, 2010. Je dostopen na spletni strani: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC62370/jrc62370.pdf> (citirano 7. 9. 2016).

Dobre, R. *Inovacije i tehnološke strategije*. Šibenik: Visoka škola za turistički management, 2004.

European Parliament and the Council. *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning*. Official Journal of the European Union, L394/310, 2006.

Hargreaves, A., in Fullan M. *Professional capital* (online). Teacher College: Columbia University, 2012. Je dostopen na spletni strani: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=2sRWQxBBsj4C&oi=fnd&pg=PP1&dq=innovative+teaching+2012&ots=3TGdxyuwKo&sig=TbUZDuAsRBgVo8rLuC4kUOCUBag&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false, citirano 10. 9. 2016.

K-12 curriculum (online). Je dostopen na spletni strani: <https://www.reference.com/education/innovative-teaching-278a1b0503ce263#>, citirano 1. 9. 2016.

Likar, B. *Osnovne definicije*. Ljubljana: Korona plus d. o. o. & Inštitut za inovativnost in tehnologijo, 2006.

Mulej, M., in Ženko, Z. *Dialektična teorija sistemov in invencijsko – inovacijski management*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 2004.

Savić, M. *Oblikovanje poslovnih modelov*. Ljutomer: Zbirka Banno, 2014.

SIZ – Savez inovatora Zagreba. *Najuspješnije zagrebačke inovacije 2001 – 2003*. Zagreb: Savez inovatora Zagreb, 2004.

VPLIV DELOVNIH IZKUŠENJ V GOSPODARSTVU NA INOVATIVNOST PREDAVATELJEV VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

mag. Peter Martinčič
Izobraževalni center Memory, Višja strokovna šola
peterma3@mail.amis.net

POVZETEK

Inovacije so zelo pomembne za konkurenčnost podjetij, gospodarstva in izobraževanja. Pri tem je višješolsko strokovno izobraževanje oblika izobraževanja, ki izobražuje študente za hiter vstop na trg dela. Temeljno nalogo spodbujanja inovativnosti pri študentih nosijo predavatelji, vodstvo pa mora zaposlene usmerjati v inovativne pristope in jim nuditi normalne delovne pogoje ter opremo za razvoj ustvarjalnosti. Preučevali smo ali so predavatelji, ki imajo delovne izkušnje v gospodarstvu, bolj inovativni od tistih, ki jih nimajo. Prišli smo do ugotovitev, da so bolj inovativni tisti predavatelji, ki imajo delovne izkušnje v gospodarstvu. Na podlagi pridobljenih podatkov so podana priporočila za izboljšanje inovativnosti v višjem strokovnem šolstvu.

Ključne besede: inovativnost, predavatelj, ustvarjalnost, kvantitativna raziskava

1 OPREDELITEV INOVATIVNOSTI IN DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOV

Inovativnost je sposobnost za doseg invecij, ki se kaže v konkretnih rezultatih – inovacijah (Likar in Fatur, 2006). Vsaka inovativnost je rezultat individualnega procesa ustvarjalnosti, ki se v socialnem odnosu inovacijskega procesa razvije v nove in inovativne izdelke in storitve (http://szko.si/uploads/revija_kakovost/Q-2010-01.pdf, 24. 7. 2016). Po Druckerju (2010) je inovativnost kompetenca organizacije. To je lastnost, ki omogoča izboljševanje konkurenčnosti in donosnosti z ustvarjanjem novih idej.

O inovativnosti govorimo takrat, ko gre za popolnoma nov izdelek ali storitev, ki poprej še ni bila poznana in lahko radikalno spremeni svet, še zlasti se je apel po inovativnosti ter ustvarjalnosti naselil na področju poslovnega izobraževanja (Brečko, 2007). Inovativnost je odgovornost vsakega posameznika in se začne z nenehnim iskanjem novih priložnosti, ki jih je težko vnaprej predvideti. Najti takšne priložnosti in jih transformirati v praktične rešitve zahteva ustrezno organiziranost, ki je del inovacijskega menedžmenta (Drucker, 1998).

2 INVENCIJA, INOVACIJA

Invencija predstavlja novo, obetavno zamisel s potencialom, da bo postala koristna. Nanaša se lahko na nov proizvod, storitev, proces ali sistem, npr.: industrijski proizvod, design, izboljšani način dela, varnost pri delu ipd. Vsaka ideja še ni invencija (Likar, Križaj in Fatur, 2006). Mulej in Ženko (2002) trdita, da je invencija zamisel, ki lahko v prihodnosti postane inovacija, pri tem je treba vložiti veliko dodatnega napora in naložb, torej je invencij veliko več, a ni neposrednih koristi od njih, so pa nujni pogoj za inovacije. Devetak (1980) definira invencijo kot opis ali model za novo ali izboljšano sredstvo. Likar (et al., 2002) menijo, da inovacija predstavlja zamisel, razvito do uporabe – komercializacije, ki služi končnemu uporabniku. Po Fagerbergu (2004) je inovacija vpeljava nečesa novega in uporabnega, na primer novih metod, tehnik, praks izdelkov ali storitev. OECD (2005) je inovacije definirala kot implementacijo novih

ali znatno izboljšanih izdelkov in procesov, trženjskih metod ali novih organizacijskih metod v poslovni praksi, organizaciji ali v zunanjih odnosih.

3 TEORETIČNA IZHODIŠČA INOVATIVNOSTI V ŠOLSTVU

Študijsko okolje in izobraževalni sistem predstavljata pomembna dejavnika za uspešno inovacijsko politiko, saj lahko mladim zagotovita usposabljanje za ključne kompetence in veščine, kot sta ustvarjalnost in podjetnost, pri tem pa je najpomembnejše, da začnemo ustvarjati varno okolje, kjer bo ustvarjalnost prepoznana kot vrednota (Dobrowolska, 2010). Višješolsko strokovno izobraževanje je oblika izobraževanja, ki v vseh pogledih ponuja študentom intenzivno integracijo s trgom dela, obravnava tudi poučevanje, učenje, raziskave in upravljanje na vseh ravneh splošnega ogrodja kvalifikacij evropskega visokošolskega prostora. Njegova naloga je, da razširi možnosti za učenje, krepí zaposljivost diplomantov, ponudi kvalifikacije in spodbuja inovativnost v korist udeležencev in družbe (Camilleri et al., 2014). Vprašanje inovativnosti šol se nam pojavlja tudi v povezavi z zaposljivostjo in prilagodljivostjo diplomantov.

4 INOVATIVNOST V VIŠJEM STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU

Skupnost višjih strokovnih šol v svojem letnem programu v okviru dolgoročnih in kratkoročnih ciljev, navaja kot osnovno nalogo spodbujanje inovativnih pristopov in predstavitev dobrih praks, tesnejše sodelovanje z delodajalci, promocijo višješolskih programov, inovacij, znanj, aktivnosti Skupnosti VSŠ doma in v tujini, posodabljanje učnih izidov v sodelovanju z delodajalci, učenje podjetništva in samozaposlovanja za vse deležnike, usposabljanja zaposlenih in vodstvenega kadra, spodbujanje in razvoj aplikativnih raziskav, skrb za razvoj programov, sodelovanje v organih EURASHE in sodelovanje pri oblikovanju politike EU na področju višjega šolstva (<http://www.skupnost-vss.si/wp-content/uploads/2015/12/LETNI-PROGRAM-SKUPNOSTI-VS%20C5%A0-2016.pdf>, 27. 1. 2016). Višje strokovne šole bi se morale zavedati dejstva, da je njihova največja konkurenčna prednost uporabno znanje, znanje, ki je hitro prenosljivo v delovna okolja realnega gospodarstva in drugih institucij (Center za poslovno usposabljanje, 2014).

Ustvarjalno in inovativno delo sta v izobraževalnih institucijah še posebej pomembni, saj šole ustvarjajo kader za prihodnost, ko bo še bolj pomembno s kakšnimi kompetencami bodo opremljeni diplomanti VSŠ. Zato morajo ravnatelji znati motivirati zaposlene in biti dojemljivi za inovativno delo predavateljev in za prenos kreativnega razmišljanja v delovna okolja in na študente.

5 INOVATIVNOST PREDAVATELJEV

Inovativni predavatelji so tisti, ki študentom posredujejo veščine kot so vztrajnost, neodvisnost razmišljanja, kritična presoja, sprejemanje odgovornosti in s tem povezanega rizika (<http://www.razgledi.net/2008/11/13/spodbujanje-inovativnosti-se-zacne-v-vrtcih/>, 22. 7. 2016). Po mnenju Ferrarija (et al., 2009) inovativen predavatelj uporablja kreativne načine učenja, nove metode in sodobna gradiva, ki krepíjo kreativni potencial udeležencev. Sodobna gradiva morajo predavatelji prilagajati, posodabljati, dopolnjevati s primeri iz vsakdana, glede na potrebe študentov in gospodarstva (Chen, 2009).

Kompetence predavatelja in znanje so ključnega pomena pri inovativnem poučevanju (Sternberg in Lubar, 1999). Jorgenson (2006) trdi, da se inovativnost predavateljev kaže v usposobljenosti za raziskovanje in objavo člankov. Inovativnost predavateljev se kaže v uvajanju inovacij in izboljšav na izdelkih ter storitvah, poslovnih procesih in pedagoških procesih (Shollaert, 2006; Mandič, 1983). Povezovanje višješolskih predavateljev z

gospodarstvom omogoča podrobno spoznavanje poslovnih procesov podjetij, sodelovanje pri praktičnem usposabljanju študentov v podjetjih ter preko raziskovalnih in diplomskih nalog, izvajanje izboljšav (Likar in Fatur, 2004).

Predavatelji niso inovativni, če se ne zavzemajo za spremembe, če predavanj ne oplemenitijo s sodobnimi pristopi in vprašanji aktualnih problemov (Boumova, 2008). Neinovativni predavatelji ne uporabljajo sodobnih pristopov in sodobne IKT tehnologije, računalnik uporabljajo le za vnos šolskih statistik (Fouts, 2000). Bijnsens in Wim (2007) trdita, da se predavatelji, ki niso inovativni, izmikajo prenosu znanja med šolo ter podjetji.

Likar (2007) trdi, da sodelovanje med mentorji praktičnega izobraževanja in gospodarstvom predstavlja pomemben dejavnik ustvarjalnosti in kasneje inovativnosti mladih. To je stvar usmerjene kreativnosti, kjer stik z gospodarstvom pomeni priložnost za uporabo znanja o konkretnih problemih, kar vodi v večje število inovacij. Mentor praktičnega izobraževanja VSS sodeluje z organizacijami, kjer se praktično izobraževanje izvaja, mentorjem v podjetjih predstavi cilje praktičnega izobraževanja, izdela načrt dela in nalog za študente skrbi za odnose med študenti in zaposlenimi v podjetju in zasleduje cilje praktičnega izobraževanja ter kompetence, ki naj bi jih študenti pridobili.

6 DELOVNE IZKUŠNJE PREDAVATELJEV V GOSPODARSTVU

Likar in Fatur (2003) trdita, da bo predavatelj brez ustreznih izkušenj iz prakse težko prenesel praktična znanja na študente. V ta namen se morajo predavatelji povezovati z gospodarstvom. Med vplivne dejavnike na predavateljevo inovativnost, po mnenju avtorjev, spadajo njegove predhodno znanje ter komunikacija in sodelovanje z zunanjimi deležniki (Hannon, 2008; Robinson, 2001; Pantic in Wubbels, 2010). Danneels (2002) trdi, da so kompetence na ravni posameznika in na ravni šole, med seboj povezane in igrajo pomembno vlogo v inovacijskem procesu.

Zaposleni v gospodarstvu, ki izvajajo predavanja na šolah vnašajo v šolo elemente dela. To omogoča študentom spoznavanje aktualnih tematik iz prakse, kar jih še dodatno motivira pri študiju. Predavatelji, ki so zaposleni izven šole ohranjajo stik s svetom dela in z družbo na sploh, neodvisno od strokovnih področjih, ki jih predavajo (Akkerman in Bakker, 2012; Wenger, 1999). Osebe, ki opravljajo dela na različnih delovnih mestih so manj izpostavljene izgorevanju in zamenjavi zaposlitve (Jamal et al., 1998) ter stresu na delovnem mestu zaradi manjših izzivov in boljšega počutja (<https://ervet-journal.springeropen.com/articles/10.1186/s40461-015-0026-4>, 2. 9. 2016).

7 VPLIV MREŽENJA NA INOVATIVNOST VSS

Sodelovanje šol v različnih mrežah, še posebej takih, ki temeljijo na sodelovanju z lokalno skupnostjo, lahko pomaga doseči izobraževalne cilje, kakor tudi prispeva k ustvarjalnosti in inovativnosti. Partnerstva med izobraževanjem, trgom dela in družbo nasploh so ključnega pomena za predvidevanje in prilagajanje na spreminjajoče se potrebe poklicnega in družbenega življenja (Council of The European Union, 2008).

Partnerstva med šolami in podjetji so koristna za preskušanje inovativnih zamisli, projektov in gradiv ter za zagotovitev njihove kakovosti. Poleg tega se s tem pristopom zamisli podjetij prenašajo na izobraževalne ustanove, ki širijo informacije in znanje. Podjetja šolam omogočajo izvajanje poskusov, nudijo prostor, strokovno osebje in zagotavljajo podporo (Evropska komisija 2014). Medpodjetniške povezave in interakcije med šolami in podjetji so viri novih idej, s čimer spodbujamo inovativnost, prilagodljivost in odzivnost. Mreženje med podjetji

poglobi in pomaga širiti bolj kompleksne informacije ter znanje. Izboljšuje dostop do znanja, spodbuja ozaveščenost in hitro sprejemanje novosti (Uzzi, 1999).

Iz podanega lahko povzamemo, da je mreženje med podjetji ter predavatelji na šolah, zelo pomembno za razvoj inovativnih pristopov tako na šolah kot tudi v podjetjih. Bistvo odprtih inovacij je spodbujanje organizacij in omogočanje, da vidijo možnosti razvoja izven svojih notranjih zmožnosti in da možnosti sodelovanja poiščejo tudi v zunanjih virih. Organizacije, ki se poslužujejo odprtega inoviranja, zahtevajo močno notranjo enotnost sodelavcev, ki so se sposobni vključiti v zunanje okolje in soustvarjati izvirne rešitve (Mehregany, 2013).

8 RAZISKAVA

V empiričnem delu se osredotočamo na dejavnik inovativnosti v višjem šolstvu v RS »**delovne izkušnje v gospodarstvu**«. Izbrani dejavnik predstavlja neodvisno spremenljivko. Za odvisno spremenljivko smo uporabili »Inovativnost predavateljev«, ki je obsegala inovativne pristope predavateljev, pridobljene certifikate, organizacijo dogodkov in mentorstvo študentom. Raziskavo o inovativnosti v višjem strokovnem šolstvu smo izvedli med predavatelji višjih strokovnih šol v RS. Za te namene smo oblikovali anketni vprašalnik za predavatelje in ravnatelje (v nadaljevanju predavatelji). Vprašalnik vsebuje zaprta številčna vprašanja o inovativnosti predavateljev ter zaprta vprašanja s petstopenjsko Likertovo lestvico. Pridobljene podatke smo v program SPSS statistično obdelali. Skupaj smo pridobili 243 vprašalnikov predavateljev (od teh jih je bilo veljavnih 208 oziroma 85,6 %). Med anketiranimi predavatelji je sodelovalo 27 % moških in 73 % žensk. Ugotovili smo, da ima 71 % predavateljev delovne izkušnje v gospodarstvu, 29 % pa teh delovnih izkušenj nima. Pri analizi smo izvedli opisno statistiko po posameznih sklopih, mere srednjih vrednosti in razpršenosti ter mere asimetrije in sploščenosti. Nadalje smo uporabili t-test za preverjanje hipoteze.

9 RAZLIKE MED PREDAVATELJI, KI IMAJO DELOVNE IZKUŠNJE V GOSPODARSTVU, IN TISTIMI, KI DELOVNIH IZKUŠENJ V GOSPODARSTVU NIMAJO

Za potrebe raziskave smo si zastavili hipotezo:

Predavatelji, ki imajo delovne izkušnje v gospodarstvu, so v povprečju bolj inovativni.

Za preučevanje vpliva delovnih izkušenj predavateljev v gospodarstvu na »inovativnost predavateljev« smo za testiranje hipoteze uporabili T-test. Pri tem smo izpostavili vrednosti koeficienta, ki so bile statistično značilne s stopnjo značilnosti, ki je nižja od 5 %. Hipotezo smo pri testiranju razdelil na 6 podhipotez glede na podane kazalnike.

Pri vseh kazalnikih se je pokazalo, da obstajajo razlike v inovativnosti med predavatelji, razen pri kazalniku o številu sejmskih predstavitev, pri katerih je predavatelj sodeloval ali jih organiziral. Aritmetična sredina števila sejmskih predstavitev, pri katerih je predavatelj sodeloval ali jih organiziral, pri predavateljih z delovnimi izkušnjami v gospodarstvu znaša 1,27, pri predavateljih brez delovnih izkušenj pa znaša 1,05. Razlika ni statistično značilna. Na osnovi rezultatov šestih podhipotez zavrnilo ničelno domnevo in sprejmemo sklep, da so predavatelji, ki imajo delovne izkušnje v gospodarstvu, v povprečju bolj inovativni od tistih, ki delovnih izkušenj v gospodarstvu nimajo. Na osnovi ugotovitev lahko delno potrdimo hipotezo.

10 ZAKLJUČEK

Svoje mesto v izobraževalnem sistemu si bodo višje strokovne šole lahko utrdile le z inovativnim delom in z ustvarjanjem zaupanja pri uporabnikih znanja na vseh nivojih. Rezultati raziskave potrjujejo naklonjenosti VSS inovativnosti, ocenjujemo pa, da bi na tem področju lahko naredili več. Še vedno zaznavamo omejitve, ki se pogosto izražajo v bojazni predavateljev pred poskusi sprememb, dela izven strogo predpisanih določil in pravilnikov. Ravnatelji bi se morali zavedati, da je v človeškem kapitalu največja moč za preboj inovativnosti v šolska okolja. VSS imajo že sedaj velik delež predavateljev, ki imajo delovne izkušnje iz gospodarstva, ta delež pa bi morale še povečevati, saj kot nam raziskava potrjuje so takšni predavatelji bolj inovativni.

Na osnovi teoretičnih ugotovitev in rezultatov raziskave podajamo za vodstva VSS naslednje predloge:

- povečati obseg sodelovanja predavateljev z gospodarskimi družbami, s somentorji iz gospodarstva pri pripravi diplomskih nalog, v skupnih projektih z gospodarstvom in pri izdelavi projektnih nalog,
- izboljšati pogoje opremljenosti delovnih okolij predavateljev s tehnologijo,
- povečati obseg vključevanja predavateljev v vseživljenjsko izobraževanje,
- razmišljanje, zaznavanje in realiziranje novih poslovnih zamisli,
- vključevanje študentov v ustvarjalno delo in gojiti skupno pot do cilja,
- skrb za ustvarjalno vzdušje in spodbujanje slednjega v kolektivu in v predavalnicah,
- ustvarjanje s študenti in posredovanje znanja za kompetence prihodnosti in
- zavedanje, da je pogumen, odločen in samoiniciativen predavatelj lahko snovalec presežkov v delovnem okolju.

11 LITERATURA

Akkerman SF in A. Bakker. *Crossing boundaries between school and work during apprenticeships*. Vocat Learn, 2012, 5(2), 153–173.

Binjens, K. in Wim, V. P. *Teaching and research synergy in the context of university-industry cooperation*. Braslov: Chevalier de Seyn publishers, 2007.

Boumova, V. *Traditional vs. modern teaching methods: advantages and disadvantages of each*. Brno: Masaryk university, 2008.

Božič, M. *Sistemska vodenje inovacij (online)*. 2010. (citirano 24. 7. 2016). Dostopno na naslovu: <http://szko.si/uploads/revijakakovost/Q-2010-01.pdf>.

Brečko, D. Razvoj kariere v učeči se organizaciji. *Andragoška spoznanja*, 2007, 1, 58–72.

Camilleri, A. F., et al. *Professional higher education in Europe. Characteristics, practice examples and national differences*, 2014, 3 (2), 20–29.

Center za poslovno usposabljanje. *Projekt UM PUM – SWOT analiza*. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 2014.

Chen, S.C. A study of the Relations between Innovative Teaching Capacity and Teaching Effectiveness of Teachers in Elementary and Junior High Schools in Penghu County. *Journal of Teacher Education* 2009, 1 (41), 9–27.

Council of The European Union. *Council Conclusions on promoting creativity and innovation through education and training*. Brussels: Council of The European Union, 2008.

Danneels, E. The dynamics of product innovation and firm competences. *Strategic management journal*, 2002, 23 (2), 1095–1121.

Devetak, G. *Tehnične inovacije*. Ljubljana: Delavska enotnost, 1980.

Dobrowolska, B. School culture - teacher's competence - student's creative attitudes. Reflection on school pragmatics. *The New Educational Review*, 2010, 20 (1), 183–192.

Drucker, P. F. *Innovation and entrepreneurship: practice and principles*. Oxford: Burlington, 2010.

Drucker, P. F. The Discipline of Innovation. *The innovative enterprise*, 1998, 1 (1), 95–103.

Evropska komisija. *Priročnik za učitelje*. Bruselj: Enota za podjetništvo in socialno ekonomijo 2020, 2014.

Fagerberg, J. Innovation: A Guide to the Literature. V *The Oxford Handbook of Innovations*, ur. Jan Fagerberg, David C. Mowery in Richard R. Nelson, 1-26. Oxford, New York: Oxford University Press, 2004.

Fouts, T. F. *Research on Computers and Education: Past, Present and Future*. Seattle: Seattle Pacific university, 2000.

Hannon, J. *Breaking down online teaching: Innovation and resistance*. Melbourne: Ascilite, 2008.

Jamal, M, et al. Job stress and well-being of moonlighters: the perspective of deprivation or aspiration revisited. *Stress Health* 14(3):195–202, 1998.

Jorgenson, O. Why Curricular Change is Difficult – and Necessary. *Independent School*, 2006, 4 (1), 3–10.

Likar, B. Innovation in vocational education – ways of reaching the tip of the iceberg. *Innovation and Learning*, 2007, 4, 323–341.

Likar, B. *Spodbujanje inovativnosti se začne v vrtcih* (online). 2008. (citirano 22. 7. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.razgledi.net/2008/11/13/spodbujanje-inovativnosti-se-zacne-v-vrtcih/>.

Likar, B. et al. *Uspeti z idejo! Tehnike in metode ustvarjanja, razvoja in trženja idej*. Ljubljana: Korona plus, Pospeševalni center za malo gospodarstvo, 2002.

Likar, B. in Fatur, P. Regionalni razvoj Primorske: inovativnost, podjetnost in IT. *Management in e-izzivi*, 2004, 3 (1), 193–199.

Likar, B. in Fatur, P. *Management inovacijskih in RR procesov v EU*. Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo Korona plus, 2006.

Likar, B., et al. *Management inoviranja*. Koper: Fakulteta za management, 2006.
Mandič, P. *Inovacije pri pouku*. Ljubljana: DZS, 1983.

Mehregany, M. If You Want Innovation, You Have to Invest in People. *Harvard Business Review*, 2013, 3 (2), 5–6.

Mulej, M. in Ženko Z. Osnove za taktiko pospeševanja inventivnosti in inovativnosti v slovenskih regijah. V *Od invencije do inovacije*, ur. Štefan Čelan, 15–35. Ljubljana: Pospeševalni center za malo gospodarstvo, 2002.

OECD. *Creating effective teaching and learning environments*. Paris: OECD Publishing, 2009.

Pantic, N. in Wubbels, T. Teacher competencies as a basis for teacher education views of Serbian teachers and teacher educators. *Teaching*, 2010, 26(3), 694-703.

Robinson, K. *Out of our minds: learning to be creative*. Oxford: Capstone, 2001.

Sappa, V, et al. *Combining teaching with another job: a possible resource to face professional challenges. Preliminary findings from a Swiss study in vocational education and training* (online). 2015. (citirano dne 2. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <https://ervet-journal.Springeropen.com/articles/10.1186/s40461-015-0026-4>.

Schollaert, R. *Vpeljevanje sprememb v šole: konceptualni vidiki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Skupnost VSS. *Letni program 2016* (online). 2016. (citirano dne 27. 1. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.skupnost-vss.si/wp-content/uploads/2015/12/LETNI-PROGRAM-SKUPNOSTI-VS%C5%A0-2016.pdf>.

Sternberg, R. J. in Lubart, T. The concept of creativity: Prospects and paradigms. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Uzzi, B. Embeddedness in the Making of Financial Capital: How Social Relations and Networks Benefit Firms Seeking Financing. *American Sociological Review*, 1999, (64), 481–505.

Wenger, E. *Communities of practice: learning, meaning and identity*. Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

NAVZKRIŽNI MANAGEMENT ZA KAKOVOST 4.0

mag. Jože Kranjc
Ekonomska in trgovska šola Brežice, Višja strokovna šola
joze.kranjc@guest.arnes.si

POVZETEK

Statistični podatki kažejo na pravi neverjetno razmerje med naložbami v izobraževanje ter akumuliranim znanjem na eni strani in produktivnostjo dela na drugi. Zato se sprašujemo, kako bi lahko izobraževanje bolje opravilo vsaj eno izmed svojih najpomembnejših vlog, to je priprava na delo. Potrebno bo vsaj boljše zagotavljanje kakovosti, če že ne kaj več. S povzemanjem dosedanjih konceptov kakovosti ugotavljamo širitev pogledov nanjo. V razvitem svetu lahko govorimo že o novi generaciji kakovosti 4.0. To je nadgradnja celovite kakovosti s kriterijem relevantnosti. Vedno več kakovostnega znanja postaja neobvladljivo zato je neizogibno osredotočenje na znanje, ki je relevantno za posameznika oz. za posamezne interesne skupine. Tukaj predstavimo navzkrižni management kakovosti kot eno izmed perspektivnih rešitev.

Ključne besede: kakovost, relevantnost, navzkrižni management, industrija 4.0

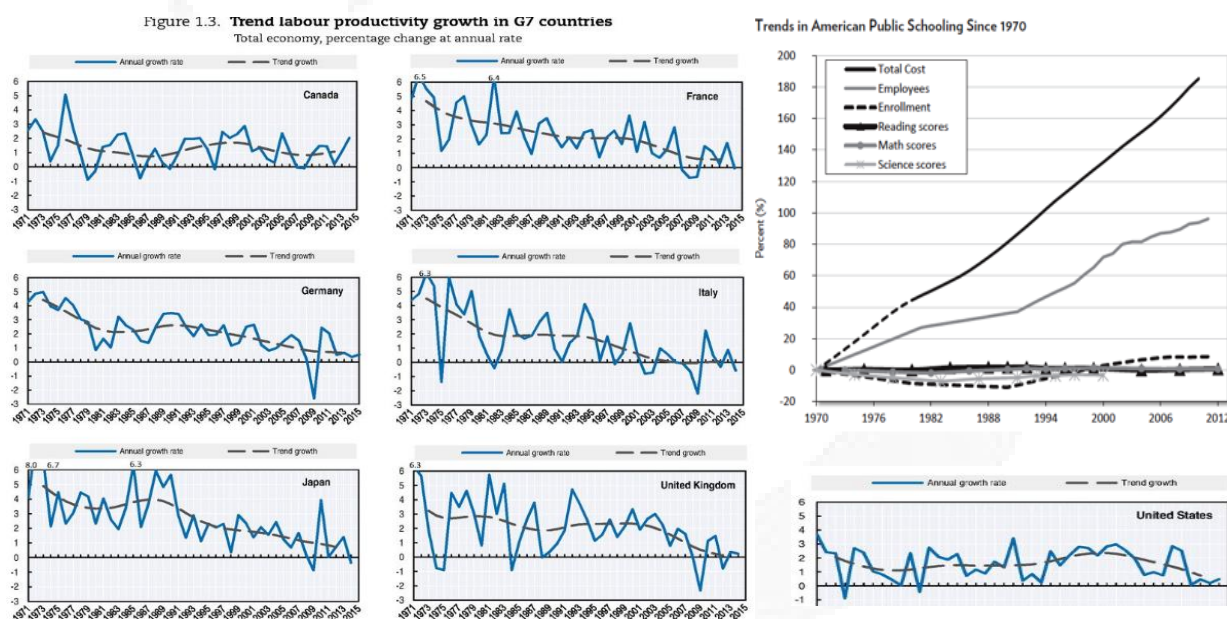
1 IZHODIŠČA

Otroci generacije Y bodo prvi, ki bodo statistično živeli slabše od svojih staršev. Ob doslej najučinkovitejši tehnologiji v rokah najvišje izobraženega kadra se takšna napoved zdi povsem neverjetna. Če je dobro znanje res najbolj pomembno za boljše življenje, potem je tudi slabo (ali napačno) znanje največji razlog za slabše življenje. Da bi izobraževanje svojo vlogo pri tem čim bolje izpolnjevalo, pa mora biti vzpostavljen razmeram primeren management kakovosti. V izobraževanju smo se z managementom kakovosti začeli več ukvarjati, ko so bile že širše razvidne pozitivne posledice povečane skrbi za kakovost v gospodarskih dejavnostih. Pri nas, še prej pa drugod na Zahodu, so se v podjetjih razvili koncepti kakovosti z zanosom prenašali v okolje z bistveno drugačnimi danostmi. Kakovost v poslovnem svetu je dejavnik izbire. Pri monopolu, prenormiranosti ali pri vsiljevanju pa kakovost ni pomembna, saj se kupec ne more odločiti za boljšo možnost. Strokovna javnost se razhaja že pri osnovnem vprašanju o namenu izobraževanja. Kako naj se potem načrtujejo cilji za ovrednotenje rezultatov. Pozorni opazovalci so že spoznali, da so bila naša pričakovanja od sistemov kakovosti v šolah preoptimistična. *Temeljiti ponoven razmislek* je prvi korak k dovolj transparentnemu modelu zagotavljanja kakovosti, ki bo prilagodljiv pri implementaciji in enostaven za uporabo.

Ontološka meta-analiza in sinteza (Beissel-Durrant, 2004) je najboljša oznaka metode v pričujočem delu. S pregledom zadevne materije, kartiranjem in vizualiziranjem iščemo izpostavljene kakor tudi zapostavljene sestavine obravnavane pojavnosti. Odkriti želimo pristranskosti in najti možnosti za bolj uravnotežene poglede. Pri nakazovanju rešitev se držimo Pareto načela in kriterija Occamove britve oz. zavedanja obstoja Boninijevega paradoksa. Želimo, da bi bila dognanja tega preučevanja povsem praktično uporabna pri snovanju izboljšav. Ker pa je dostopnih podatkov za meta-analizo iz našega prostora premalo, jih črpamo iz referenčnih okolij ob dokaj realni predpostavki, da se pri nas pojavljajo le s časovnim zamikom večinoma zelo podobne zakonitosti.

2 MATERIJA

Začetek upadanja rasti produktivnosti v razvitih državah sovпада s njihovim preходом v postindustrijsko dobo (OECD, 2016). Manj prizadete so tiste družbe (npr. Nemčija), ki so v večji meri ohranile industrijsko proizvodnjo. Nekdanji največji proponenti prestrukturiranja (večanje deleža storitvenega sektorja) že delajo na re-industrializaciji (npr. re-shoring v ZDA). Od doslej največje obstoječe količine znanja smo pričakovali več. Nikoli doslej ni bilo toliko visoko izobraženega prebivalstva. V OECD ugotavljajo, da je eden izmed vzrokov za splošen trend stagnacije produktivnosti tudi neujemanje kompetenc na trgu dela. Longitudinalna (2002 do 2011) raziskava v Belgiji je dokazala pomemben vpliv dosežene izobrazbe na produktivnost dela v podjetjih (Lebedinski, 2016). Logično sklepanje, da je lastnost celote sestavljena iz značilnosti njenih sestavin, je lahko tudi napačno. Pojav je poznan pod nazivom napaka sestavitve (ang. fallacy of composition). Varčevanje, ki je lahko za posamezno podjetje odrešilno, bo za širšo družbeno skupnost pogubno, če bi vsa podjetja (reductio ad absurdum) ravnala enako. Visoka izobrazba nekomu izboljšuje zaposlitvene možnosti vendar bo zato nekdo drug ostal brez dela, če se znanje ne vgradi v izvozno blago. Drucker pravi (v Ruben, 1995), da je kakovost današnjega življenja posledica večanja produktivnosti v proizvodnji in logistiki iz naslova novih tehnologij ter kapitalskih vložkov v industrijski dobi. V družbi znanja oz. informacijski dobi pa produktivnost v prevladujočih storitvenih dejavnosti stagnira (Slika 1). Storitve so že načeloma delovno intenzivne uvajanje novih tehnologij pa terja še dodatne visoko usposobljene kadre.

Slika 1: Upadanje rasti produktivnosti in rast financiranja javnega šolstva (Vir: OECD, 2016)

Paul Krugman je izjavil, da produktivnost ni vse, dolgoročno pa skoraj da. Zadnjih 40 let so se zneski financiranja javnih šol v ZDA skoraj potrojili (Slika 1b) vendar brez kakršnega koli ugotovljenega napredka pri šolskih uspehih (Coulson, 2014). Več denarja za manjše učne skupine, za spopolnjevanja učiteljev in mentorstva v obdobju več desetletij je, razen redkih izjem, zelo malo vplivalo na izobraževalne rezultate (Hanushek, 2004). V številnih rezultatih raziskav se izpostavlja kakovost poučevanja kot najbistvenejši dejavnik kakovosti šolanja. Žal pa se to pri razvojnih usmeritvah prevečkrat ignorira (Hanushek, 2006).

Tudi pri nas se ugotavlja, da je poučevanje, poleg učnih rezultatov, v vrhu cenjenih indikatorjev kakovosti. Učitelji kakovost pouka nesamokritično povezujejo predvsem s svojimi plačami, čeprav je bila takšna hipoteza ovržena z raziskavo o odvisnosti ocen zunanjega preverjanja znanja od nazivov in plačilnih razredov učiteljev (Zavašnik - Mihovar, 2013). V sedanjem sistemu nagrajevanja je žal premalo upoštevano neposredno delo v razredu. Večina plače (glede na naziv in plačilni razred) je skoraj neodvisna od kakovosti dela, ker se le-ta bojda ne da meriti. Če na to pristanemo, se odrečemo tudi možnostim vplivanja na bistveno sestavino kakovosti.

Pri izobraževanju so nekateri interesi posamezne skupine lahko zelo specifični. Zato je pomembno, kdo opredeljuje kakovost. V gospodarstvu je postalo jasno, da je kakovost nekaj, kar mora biti dolgoročno v interesu tako prodajalca kot kupca. Ko pa je v igri več skupin, potem pa pride do izraza politika (kakovosti) kot skupni interes dominantne koalicije. To nikoli ni v celoti po volji šibkejšim udeležencem. V takšnih razmerah ni smiselno kakovost opredeljevati statično ampak jo moramo obravnavati dinamično (Možina, 2010, str. 17). Za večjo relevantnost izobraževanja se zavzema tudi Evropska komisija. V publikaciji projekta za izboljšanje družbene relevantnosti izobraževanja je zahteva po večji odzivnosti na potrebe družbe 21. stoletja podana s simbolno navedbo »od slonokoščenih stolpov k slonokoščenim mostovom« (Proli, 2011).

Steve Jobs pravi (v Kahn, 2012), da kar je narobe v izobraževanju ni moč popraviti samo s tehnologijo. Problem je političen, težava je v šolskih sindikatih in birokraciji. Najbolj radikalni kritiki, kot npr. Ivan Illich, so trdili, da bi bilo učenje možno le, če bi šolanje popolnoma opustili. »Šole ne razvijajo ustvarjalnih potencialov ljudi, ker delujejo po konformističnih metodah skritega kurikula z namenom podrejanja interesom nosilcev družbene moči. Z naivnimi koncepti šole množijo socialne probleme namesto, da bi jih reševale.« Za Foucaulta je bila šola prvenstveno v funkciji nadziranja. Sociologi pa več od kritik niso znali ponuditi. Neoliberalizem je namen šol videl v izidih, ki so v interesu gospodarstva. Dokler pa imamo opravka z mnogoterimi nameni bomo ugotavljali tudi ravno toliko relevantnosti.

3 REZULTATI

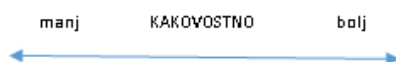
Glede kakovosti izobraževanja je tudi pri nas marsikaj že napisanega (npr. Možina). Vprašanje je, če je možno z lastnimi raziskavami odkriti še karkoli, da bi se zato lahko bolje odločali o tistem, na kar se da realno vplivati oz. izvajati popravne ukrepe. Večina teorij (managementa, kakovosti), ki so našle mesto v naši praksi, se je pojavila v ZDA, se nato posnemala v Zahodni Evropi in se izvažala še vzhodneje. Časovni zamik bi morali bolje izkoristili za njihovo kritično selekcijo. Pri nas nemalokrat rinemo nekam, od koder drugi že bežijo (npr. uvajanje davčnih blagajn). Kjer so prvi pri ustvarjanju novosti, tam tudi najprej odkrivajo slabosti na videz obetavnih rešitev. Obstajajo že sezname najvplivnejših novotarij (ang. fads), katerih nagel vzpon popularnosti se je razmeroma kmalu zaključil tako, da je bil prejšnji koncept zamenjan z drugo »radikalno novostjo«. Novotarije imajo slabšalni prizvok, ker obljublajo logične enostavne rešitve zapletenih problemov (Birnbbaum, 2000). Čeprav večino pričakovanj ne izpolnijo, pa so koristne zaradi dobrih mobilizacijskih učinkov. V našem primeru želimo iz različnih konceptov pobrati in povezati le tiste bistvene poudarke s katerimi bi si realno lahko pomagali pri razjasnitvi uvodne dileme.

Po pregledu obsežne zadevne materije oblikujemo vmesni rezultat. To naj bi bile nazorne vizualne predstavitve povzetih sestavin dosedanjih pogledov na kakovost. Zgodovinske razvojne stopnje tukaj (Slika 2) označimo kot generacije kakovosti Q1.0, Q2.0, Q3.0 in Q4.0. Ustreznost in celovita kakovost sta se odražali v odnosu med dobaviteljem in odjemalcem. S časom pa so vloge udeležencev vse manj očitne. Zato se med dejavniki kakovosti odpirajo nova vprašanja, predvsem čigavim zahtevam mora ustrezati izdelek ali

storitev. Vse več je dobrin za katere dejanski uporabnik niti ni več neposredni plačnik ali naročnik. Preveč lepo bi bilo, če bi lahko bili vsi udeleženci zadovoljni. Da bo imel tudi proizvajalec kaj od razmerja, bo gotovo moral nekdo na drugi strani podrediti svoj kratkoročni osebni interes.

Problematika vpliva interesih skupin na kakovost je že precej prisotna v diskurzu. Razvoj primernih konceptov zagotavljanja kakovosti temu ne sledi. Še manj pa je primerov praktičnih rešitev, ki bi presegle koncepte celovite kakovosti oz. poslovne odličnosti. Vedno večji izziv postajajo pričakovanja udeležencev pri delovanju organizacije, da bi se uresničili tudi njihovi dolgoročni interesi. Z zagotavljanjem celovite kakovosti poskrbimo predvsem za skupne interese, ki jih je možno z dogovori tudi v precejšnji meri uskladiti. Pri dolgoročnih interesih za to skoraj ni možnosti. Zato je v praksi uveljavitev dolgoročnih interesov odvisna od moči dominantne interesne skupine. Obstoječi koncepti kakovosti so ob takih danostih neuporabni če že ne škodljivi (npr. zaradi slabih možnosti za ugovarjanje kakovosti t.j. »reklamacije«). Poleg členitve dolgoročnih interesov po interesnih skupinah je prisotna tudi členitev po posameznih udeležencih izobraževanja.

Q1.0 ... kakovostnost

Enojna merila: V_i ... valenca, nesubjektivna privlačnost i-te lastnosti

$$Q1.0 = \prod V_i = V1 \cdot V2 \cdot V3 \dots Vn; \quad \{ \text{zanič, slabo, dobro, izjemno} \}^*$$

*) ... { } so (značilne) možne vrednosti končne ocene kakovosti

Q2.0 ... ustreznost

Dvojna merila: L ... določene* lastnosti

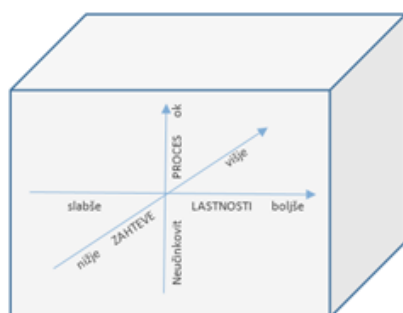
Z ... določene* zahteve

*) ... z dogovorom, standardom

$$Q2.0 = L / Z; \quad \{ \text{ustrezno, neustrezno} \}$$

Preverba ustreznosti: - ustrezna $\leftarrow L \geq Z$
- neustrezna $\leftarrow L < Z$

Q3.0 ... celovitost (odličnost)

Trojna merila: L_i ... lastnosti učinkov

Z_u ... zahteve udeležencev*

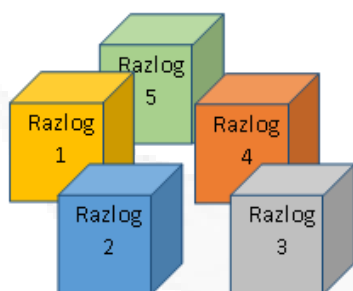
U_o ... učinkovitost procesa organizacije

*) ... usklajene z dogovori, določene predpisi

celovitost $\Xi L_i * U_o / Z_u$; {poročilo presoje sistema}
odličnost $\alpha \geq 1$; {točke} {zadostitev indikatorjem}

Presoja celovitosti: - brez pripomb
- priporočila za izboljšave
- negativno mnenje

Q4.0 ... relevantnost

Trojna merila: L_i ... lastnosti učinkov

Z_u ... zahteve posameznih udeležencev

U_o ... učinkovitost procesa organizacije

Četrta merila: D_i ... dolgoročni interes vplivne skupine (razlog)

$$\text{relevantnost} \approx (L_i * U_o) / (Z_u * D_i)$$

Kateri razlog (zakaj to, zakaj tako, zakaj takrat)?

Čigav razlog upoštevati (vs e, kompromis, najmočnejšega)?

Kako izrazimo večjo ali manjšo relevantnost?

Slika 2: Shematski povzetki za posamezne generacije kakovosti

Tehnologija že omogoča precejšnjo individualizacijo izobraževanja, tako po metodah, kot po učnih vsebinah. Za množične odprte spletne tečaje (ang. akronim MOOC) pa žal še ni verodostojne rešitve zagotavljanja kakovosti. Z obstoječimi sistemi odličnosti ne moremo ovrednotiti vseh učnih izidov, za to potrebujemo novo rešitev. Zamisel najdemo v industriji.

Kot *industrija 4.0* je poimenovan razvijajoč segment individualizirane proizvodnje pri kateri IT podpora omogoča in zagotavlja, da je na tekočem traku vsak izdelek prilagojen posebnim željam naročnika. Za prehod na industrijo 4.0 je bistvenega pomena integrativna avtomatika celotne verige ustvarjanja vrednosti (od dobaviteljev preko logistike do odjemalcev).

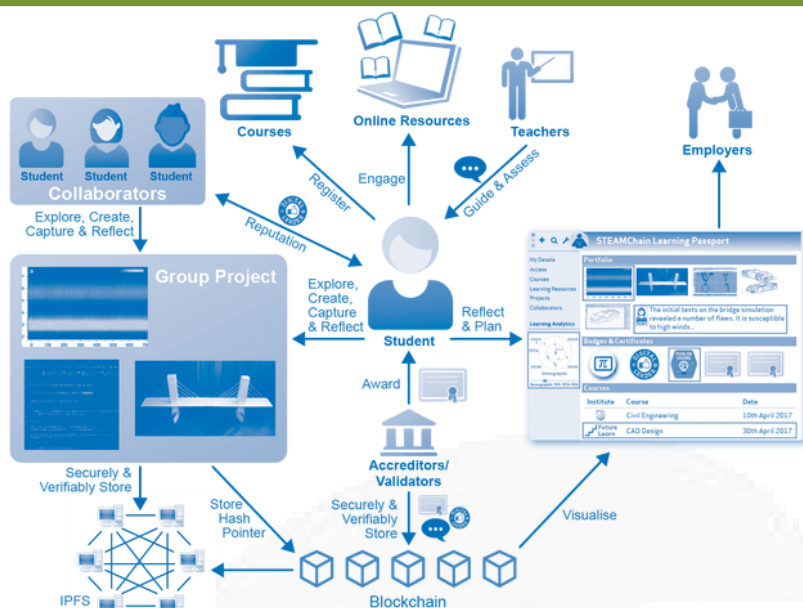
Robotizacija posameznih delovnih mest, pred in za katerimi ustvarja motnje človeški dejavnik, postaja zgodovina. Z razmahom interneta stvari (ang. IoT – Internet of Things) tudi dislociranost posameznih faz ne bo več problem. Tehnologija bo s podpiranjem proizvodnje (ki ne bo več izdelava) hkrati zagotavljala tudi kakovost. Zato današnje modele odličnosti, ki so usmerjeni na človeški dejavnik kakovosti, ne bo dovolj le dopolniti, temveč iznajti rešitve nove generacije.

Sedaj pa smo že zelo blizu našega problema. Kako bomo z obstoječim sistemom izobraževanja, katerega sestavni del je tudi zagotavljanje kakovosti, sledili novim izzivom? Še vedno imamo težave celo samo z ugotavljanjem kakovosti masovnega izobraževanja za pridobivanje homogeniziranega znanja. Kakšne kompetence lahko zagotavljamo s pristopi, ki spominjajo na čas fordizma (aka industrije 1.0)? Kako se bo v okolju industrije 4.0 znašel nov diplomant, če bo odraščal v anahronem sistemu? Marsikje (»Pharma 4.0«, »Smart Factory« idr.) so poslovni procesi že porazdeljeni (ang. shared) *preko meja* posameznih podjetij in inštitutov. Podatki za uravnavanje (načrtovanje, krmiljenje, nadziranje) se pretakajo in shranjujejo v računalniškem oblaku (ang. cloud) zato so na voljo kadarkoli in kjer koli. Kdor vsaj malo pozna razmere v današnjem šolstvu, se po omenjenem gotovo ne more upreti skušnjavi refleksije. Če konstruktivistično spoznavanje stvarnosti ne velja le za učence, potem se tukaj moramo (žal) odreči primerjalnemu opisu lastne prakse. Raje predstavimo rešitve, ki so v razvoju in se poskusno že uporabljajo v *povezavi* z ugotavljanjem kakovosti oz. relevantnosti učenja in poučevanja.

5 DOGNANJA

Digitalna priponka (ang. badge) je digitalna označba, ki jo je moč postaviti na spletno stran, spletno učilnico ali pdb. (Educase, 2012) Je poseben primer kredenciala (iz ang. credential) za overjanje dosežkov kot so pridobitev veščine ali izkušenj, dokončanje projekta ipdb. So glasniki temeljitih sprememb načina izkazovanja dosežkov v družbi. Le-ti ne bodo več izhajali samo iz knjig in predavanj temveč iz mnogoterih virov znanja kot so novi mediji ali interesno in sodelovalno učenje. Digitalne priponke bodo kot varen zapis izkazovale tako uspešen zaključek šole kot tudi opravljen tečaj, usposabljanje, projekt, on-line program ali ob delu pridobljeno znanje. Mozilla Open Base Infrastructure je že delujoča rešitev s katero podeljevalec overi, da je učeči izpolnil njegove zahteve tako, da je obiskoval organizirane aktivnosti, uspešno opravil preverjanje znanja ali drugače dokazal svoje razvojne dosežke. O priponkah se vodi evidenca s podatki o podeljevalcu in pridobitelju ter z linkom do opisa kriterijev. Na Davis univerzi v Kaliforniji študenti lahko na takšen način dopolnjujejo študijske predmete z delavnicami, projekti in delovno prakso. Priponke so sestavina spletnega izobraževanega programa edX, ki ga sponzorirata MIT in univerza Harvard.

Priponke so že realna rešitev za dokazovanje dosežkov individualiziranega (osebno relevantnega) študija. Zbirka priponk je lahko vključena v e-listovnik na katerega so dane povezave iz socialnih mrež. Izbrane priponke se vstavijo tudi v življenjepis, ki bi bil dostopen zainteresiranim delodajalcem. Bistvena bo kontrola kakovosti izdajanja teh kredencialov zato, da jih bodo prejeli le pravi ljudje (npr. pri MOOC). Za priznane in akreditirane fakultete ne bi smelo biti pomislekov o vrednosti njihovih priponk, drugače pa bo za novince na tem polju. Priponke bodo lahko postale ključni dejavnik pri zaposlovanju. Za šole to pomeni, da bodo morale pri kurikulumu na novo razmisliti kaj predstavlja vrednost za odjemalce. Priponke lahko verodostojno izkazujejo tudi iniciativnost in zavzetost za vseživljenjsko učenje. Zaradi ogrožanja nekaterih dosedanjih monopolov so v akademskih krogih prisotni tudi odpori.

Slika 3: Koncept platforme blockchain (Vir: [//blockchain.open.ac.uk/](http://blockchain.open.ac.uk/))

Blockchain je distribuirana podatkovna zbirka (Slika 3) za akumulacijo podatkovnih zapisov in za njihovo zavarovanje pred kakršnim koli spreminjanjem (Frey, 2016). Platforma je javni oblačni registrator (ang. ledger) transakcij, ki je bil prvič uporabljen pri bitcoinu, razvija pa se za podporo transakcij v oskrbovalni verigi (za pametne pogodbe) in za podporo kredencialov v izobraževanju. Rešitev omogoča individualizacijo (relevantnost) izobraževanja po interesnih in ne več samo po starostnih skupinah.

V poslovnem svetu poiščemo še, če imajo tam že kakšno poizkusno rešitev za zagotavljanje kakovosti naslednje generacije. Kot najbolj obetavna novost se kaže koncept *navzkrižnega* (ang. Cross-Company) managementa. Ena izmed IT rešitev za podporo navzkrižnega managementa je že prej omenjena platforma Blockchain. Bistvo koncepta si najlažje predstavljamo na primeru zahtev obvladovanja nabavne verige (Supply Chain Mgt.) oz. verige vrednosti. Odprtost in transparentnost sta bistveni predpostavki za globalno konkurenčnost vseh partnerjev. Smiselna bi bila tudi primerjava s projekti pri katerih sodeluje več podjetij. Gre za sodelovanje pravno samostojnih subjektov na način, kot da bi bili udeleženci člani iste organizacije (npr. kot, da izobraževalni sektor podjetja skrbi za razvoj relevantnih kompetenc zaposlenih). Pri navzkrižnem managementu v verigi znanja bi merili učne izide tudi pri končnem uporabniku (uspeh delavca na delovnem mestu) manj pa po ključnih vmesnih fazah (npr. z diplomskim izpitom). Integrativne mreže za stalno spremljanje procesov bi znotraj šole prenesle težo od sumativnih k formativnim vrstam preverjanja znanja.

V globaliziranem gospodarstvu delati isto stvar vedno bolje in bolje ne bo dovolj. Prehitro se najde nekdo, ki je boljši od nas. Potrebno bo delati tudi drugače in druge stvari. Tako pomemben preobrat ni več možen s spraševanjem kako (bolj ali manj dobro) ampak z vprašanjem zakaj sploh. Isto velja za zagotavljanje kakovosti, ker ima izboljševanje poznanih sistemov tudi svoje realne meje. Delež celote znanja, ki ga lahko obvlada posameznik, je vedno manjši. Zato je neizogibno razširiti pojmovanje kakovosti tudi na dimenzijo relevantnosti. Problemov ni moč rešiti z enakim načinom razmišljanja kot smo ga imeli pri njihovem ustvarjanju. Za zagotavljanje kakovosti naslednje generacije 4.0 bo navzkrižni management najbrž eden izmed primernih pristopov.

6 LITERATURA IN VIRI

Beissel-Durrant, G. A Typology of Research Methods Within the Social Sciences. *Working Paper*: National Centre for Research Methods, 2004.

Birnbaum, R. The Life Cycle of Academic Management Fads. *The Journal of Higher Education*: Ohio State University, 2000, Vol. 71, št. 1.

Coulson, A. Academic Performance and Spending over the Past 40 Years. *Policy Analysis*: CATO Institute, 2014.

Educase. *Things you should know about badges* (online). 2012. (citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: net.educause.edu

Frey, S. *Blockchain—the long missing link in supply chains*, AEB Stuttgart (online). 2016. (citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: aeb.com

Hanushek, E. Some simple analytics of school quality. *Working paper 10229*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 2004.

Hanushek, E. *Handbook of the Economics of Education*: Volume 2; Amsterdam: Elsevier, 2006.

Kahn, J. *What's wrong with education cannot be fixed with technology* (online). 2012. (citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: 9to5mac.com

Lebedinski, L. *Assessing education's contribution to productivity using firm-level evidence*. Milano: Bocconi University (online). 2016. (citirano 1. 9. 2016). Dostopno na naslovu: unibocconi.eu

Možina, T. *Kakovost kot (z)možnost*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2010.

OECD. *OECD Compendium of Productivity Indicators 2016*. Paris: OECD Publishing, 2016.

Proli, D. et.al. *Improving Education Relevance to Society*. Bruxeless: European Commission, 2011.

Ruben, B. *Quality in higher education*. New Brunswick: Transaction Publishers 1995.

Zavašnik, A. M. in Mihovar, G. K. Redna letna delovna uspešnost učiteljev in vzgojiteljev z vidika pravičnosti, odgovornosti in kakovosti. *Vodenje*, 2013, št. 1, str. 41.

TUTORSTVO V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH KOT ELEMENT ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI PROCESA IZOBRAŽEVANJA – KVALITATIVNA ANALIZA

dr. Marija Turnšek Mikačič
GRM Novo mesto, Center biotehnike in turizma, Višja strokovna šola
marija.turnsek-mikacic@cultos.net

POVZETEK

S kvalitativno analizo smo ugotavljali vlogo tutorja v procesu e-izobraževanja. Izobraževanje na temo Veščine tutorstva in coachinga pri tutorstvu smo izvedli med osemnajstimi tutorji višje šole in fakultete. Uspešen tutor motivira študente, da dosežejo zastavljeni cilji. Ima ustrezno znanje in izkušnje. Tutor kot coach uporablja metode coachinga in komunikacije pri svojem delu. Razvoj IKT je omogočil večjo povezanost predavateljev in študentov ter boljšo medsebojno komunikacijo in interaktivno povezanost študenta s snovjo. Učenje postane užitek, ko predavatelj uživa v svojem delu in spodbuja problemsko reševanje konkretnih stanj. Spreminja se vloga učitelja. Izobraževanje poteka vsepovsod in na različnih mestih in ne samo v razredu, učeči vse bolj prevzemajo vlogo organizatorja izobraževanja, učenje je vseživljenjski proces, ki poteka v različnih obdobjih, učenje ni več osredotočeno na učitelja ali ustanovo.

Ključne besede: tutorstvo, coaching, izobraževanje, komunikacija, IKT.

1 UVOD

1.1 Potek raziskave

Skladno z bolonjskimi izhodišči univerze in višje šole uvajamo sistem tutorstva za spremljanje dela študentov in študijsko pomoč, za sistematično vodenje študentov v poteku celotnega procesa študija, pri čemer se ne osredotočamo strogo na njihov študijski razvoj ali na težave pri študiju, temveč tudi na njihov osebni razvoj.

Prispevek v okviru kvalitativne analize na originalen način sledi pogovoru med predavateljem, ki vodi izobraževanje, in predavateljem tutorjem, ki se izobražuje.

S kvalitativno analizo smo ugotavljali vlogo tutorja v procesu e-izobraževanja. Izobraževanje na temo Veščine tutorstva in coachinga pri tutorstvu smo izvedli med osemnajstimi tutorji višje šole in fakultete (Turnšek Mikačič, 2016 str. 3).

Uspešen tutor želi *motivirati študente*, da dosežejo zastavljeni cilji. Zato je pomembno, da ima tutor *ustrezno znanje in izkušnje* oziroma spretnosti s področja pedagoško-didaktičnega razvoja izobraževanja, da pozna pristope uspešnega vodenja ljudi in timskega dela, da zna prisluhniti psihologiji študenta: motivom, potrebam, prepričanjem in stališčem ter da si želi tudi *sam narediti nekaj korakov naprej v razvoju*. Pozna izkušnje študentov, interese, dojemljivost na njihovi stopnji, da lahko svetuje delovni tempo ter oceni zmožnosti in sposobnosti za samostojno delo študentov.

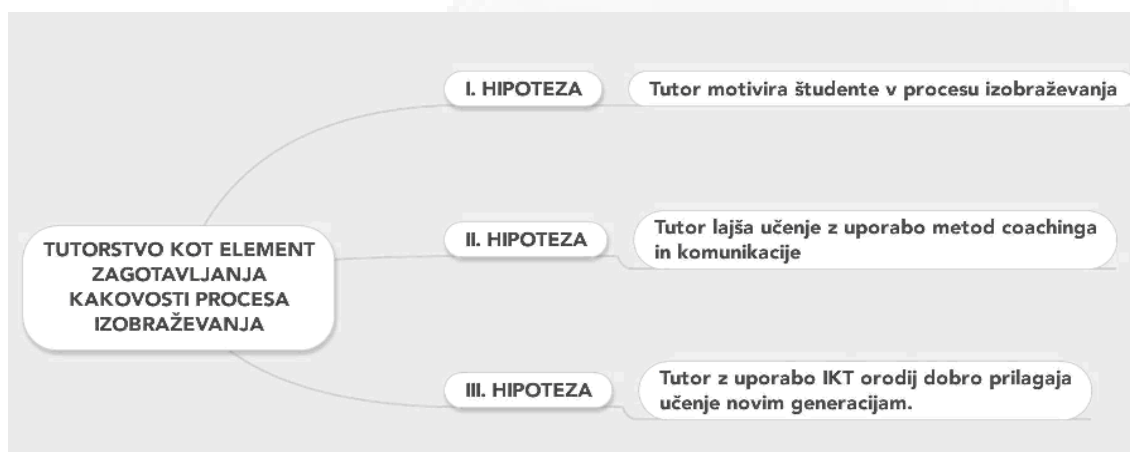
Uvajanje tutorstva v proces višjega strokovnega izobraževanja je pomemben prispevek h kakovosti dela in boljši študijski uspešnosti študentov.

1.2 Namen in cilj

Seznani se bomo z neposrednimi *spoznanji in izkušnjami* o tutorstvu predavateljev, ki so se izobraževali z namenom, da spoznajo, kdo je tutor, kakšna je njegova vloga pri tutorstvu in kakšne sposobnosti, veščine, znanja in kompetence morajo imeti, da so pri svojem delu uspešni. Spoznali so, kako je treba izdelati tutorski načrt, *kako* voditi tutorsko srečanje, ovrednotiti napredovanje in uspeh tutorca, uporabiti učinkovite komunikacijske strategije.

Namen je prepoznati, kako potekata vodenje in tutorstvo posameznikov, učnih skupin in skupinskih procesov; prepoznati moči osebnega sloga učenja za gradnjo samozaupanja in samospoštovanja; kako pomembna je uporaba novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter vedenje o tem, kako organizirati in voditi omrežni dogodek. Pri tem pomeni komuniciranje aktivno poslušanje, motiviranje, prepoznavanje vedenjskih in drugih osebnostnih vzorcev, prepoznavanje samoomejitev, medkulturnih razsežnosti in ovir, reševanje težav.

Postavljene tri hipoteze smo testirali v poteku celotnega procesa izobraževanja (slika 1).

Slika 1: Hipoteze raziskave
Vir: Lasten

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 Kdo je tutor?

Tutor je nekdo, ki posluša študente in jih sliši, nekdo, ki gleda študente in jih vidi. Tutorja vidijo v vlogi *motivatorja, svetovalca*. Tutor pomaga pri zagotavljanju kakovosti izobraževanja: podaja predloge za razvoj učinkovitejših študijskih navad, ki jih večkrat študenti nimajo. *Tutor je celovita oseba, z osebnimi lastnostmi, vrednotami, sposobnostmi, veščinami, znanjem, motivacijo in dobro samopodobo* na eni strani, ki pa se morajo *ujemati s kulturo in vrednotami organizacije* na drugi strani.

Uspešen tutor želi *motivirati študente*, da dosežejo zastavljeni cilj. Zato je pomembno, da ima tutor *ustrezno znanje in izkušnje* s področja pedagoško-didaktičnega razvoja izobraževanja, da pozna pristope uspešnega vodenja ljudi in timskega dela, da zna prisluhniti psihologiji študenta: motivom, potrebam, prepričanjem in stališčem ter da si želi tudi *sam narediti nekaj korakov naprej v razvoju*. Pozna izkušnje študentov, interese, dojemljivost na njihovi stopnji, da lahko svetuje delovni tempo in oceni zmožnosti in sposobnosti za samostojno delo študentov.

Uvajanje tutorstva v proces višjega strokovnega izobraževanja je pomemben prispevek *h kakovosti dela in boljši študijski uspešnosti* študentov. Bistvo tutorstva je, kako pripraviti, kar se le da, *čim večje število študentov, da uspešno zaključijo študij* in jih v procesu študija hkrati usmerja v samostojno raziskovalno dejavnost, kar posledično prispeva tudi k *dvigovanju ugleda izobraževalne institucije*.

2.2 Tutorec

2.2.1 Tutorec v tutorskem procesu

Tutorec v tutorskem procesu ima kompleksno vlogo. Njegovo sodelovanje je razdeljeno na različne ravni, kjer pa vsaka raven zahteva določena strokovna znanja, ki so povezana s specifičnimi metodami poučevanja.

Vzpostavljeno sproščeno vzdušje temelji na zaupanju in ne avtoriteti tutorja. Študent je seznanjen z odzivnostjo tutorja. Tutor naj ima tudi smisel za humor, saj se na ta način velikokrat omili ali prežene napetost oziroma nesproščeno vzdušje.

Tutor ustvari vzdušje interakcije med študenti, ki *stimulira študente k aktivnemu prenosu znanja na sošolce*. S tem se zmanjšata pasivno spremljanje nekaterih študentov in preoblica obremenitev profesorjev–tutorjev in študentov–tutorjev. Vemo, da se znanje okrepi ne le s ponavljanjem, temveč tudi s tem, *da ga znaš naprej posredovati drugim*.

Ta oblika pomeni celovito in resnično skupnost med tutorjem in tutorci, kjer interakcije potekajo na ravni številni s številnimi. *Komuniciranje med študenti zavzame veliko več prostora kot komunikacija s tutorjem*: bolj, kot narašča komunikacija med študenti, bolj se zmanjšuje komunikacija s tutorjem. Pri tem je treba upoštevati nove pristope glede na generacije *X in Z*.

Participacija je udeležba, sodelovanje tutorcev, ki se odvija na treh ravneh:

- udeležba s pomočjo informiranja (širjenje znanja);
- udeležba s pomočjo postavljanja mnenj, spodbud, napotkov (interni procesi oblikovanja mnenja, odločitev, variant);
- *udeležba s pomočjo skupnega razvijanja idej in rešitev* (eksterno oblikovanje mnenja, reševanje problemov, priprava odločitev).

2.2.2 Nove generacije tutorcev

Pri izobraževanju spoznamo nove strokovne, didaktične in komunikacijske pristope (slika 2), prilagojene *generaciji X in prihajajoči generaciji Z*.

- Generacija X – rojeni od leta 1960 do leta 1980
- Generacija Y – rojeni od leta 1981 do 1995
- Generacija Z – rojeni po letu 1995.

Talking a different language

Formative experiences	Maturists (pre-1945) Wartime rationing Rock'n'roll Nuclear families Defined gender roles - particularly for women	Baby boomers (1945-1960) Cold War 'Swinging Sixties' Moon landings Youth culture Woodstock Family-orientated	Generation X (1961-1980) Fall of Berlin Wall Reagan/Gorbachev/ Thatcherism Live Aid Early mobile technology Divorce rate rises	Generation Y (1981-1995) 9/11 terrorists attacks Social media Invasion of Iraq Reality TV Google Earth	Generation Z (Born after 1995) Economic downturn Global warming Mobile devices Cloud computing Wiki-leaks
Percentage in UK workforce	3%	33%	35%	29%	Employed in either part-time jobs or apprenticeships
Attitude toward career	Jobs for life 	Organisational - careers are defined by employees	"Portfolio" careers - loyal to profession, not to employer	Digital entrepreneurs - work "with" organisations	Multitaskers - will move seamlessly between organisations and "pop-up" businesses
Signature product	Automobile 	Television 	Personal computer 	Tablet/smartphone 	Google glass, 3-D printing
Communication media	Formal letter 	Telephone 	E-mail and text message 	Text or social media 	Hand-held communication devices
Preference when making financial decisions	Face-to-face meetings	Face-to-face ideally but increasingly will go online	Online - would prefer face-to-face if time permitting	Face-to-face	Solutions will be digitally crowd-sourced

Source: Barclays, University of Liverpool

Slika 2: Nove generacije tutorcev

Komarić, B. (2014). Lifestyle. (Citirano 20. 2. 2016). Dostopno na naslovu:
<http://www.racunalo.com/baby-boom-generacija-x-y-z-kojoj-grupi-pripadate>

2.1 Kompetence tutorja

Nekateri predavatelji menijo, da so kompetence tutorja v osnovi napačno zastavljene. Kazalo bi razmisliti o dopolnjevanju in nadgradnji kompetenc predavatelja, osnovne kompetence tutorja naj bi namreč bile kompetence vsakega predavatelja.

Ekipa tutorjev z različnimi kompetencami na višji ravni (Priročnik 2008, str. 11) je zanimiva zamisel. Kompetence na višji ravni lahko prispevajo k večji kakovosti. Če so osnovne naloge tutorjev poznane, kdo je potem tisti, ki rešuje težave na relaciji tutor-tutorec, kateri od tutorjev je »pravi«, kar je z vidika študentov težko prepoznavno. Ali lahko odpremo vprašanje hierarhije tutorjev?

Na srečanjih študente seznanijo s pričakovani delodajalcev, preverijo skladnost njihovih pričakovanj s pričakovani delodajalcev. Na osnovi teh ugotovitev postavljajo cilje pri posameznih predmetih.

2.2 Uporaba coachinga pri izvajanju tutorskih nalog

Kombinacija mentor/tutor/coach je idealna. Veščine coachinga so lahko uporabljene pri tutorstvu. Predavatelj kot coach uporablja metode coachinga pri svojem delu, kar pa ne pomeni zamudnega dela in posebnih obremenitev za posameznika. Ko pozna tehnike in orodja coacha, tako ravna tudi pri učenju, tutorstvu, komuniciranju in nasploh v življenju. Coaching je delno podoben projektnemu vodenju, kjer ima projektni tim neki cilj, zastavlja si vprašanja, kako priti do tega cilja, katere aktivnosti bodo izvedli, kako bodo opredelili časovni potek teh aktivnosti. Pomembna je tudi opredelitev, na kakšen način bodo sproti preverjali, ali gredo po pravi poti, ali uresničujejo delne cilje, ki privedejo do končnega cilja. Takšno delo prakticirajo pri vodenju projektne naloge.

Študentom lahko v procesu tutorstva preko prvin coachinga učinkovito pomagajo na poti zaznavanja, spreminjanja in uvajanja novih učinkovitejših vzorcev, navad, pristopov. Ko se srečajo s študenti, ki si želijo le uspeha z vzorci, navadami, pristopi, za katere se je že izkazalo, da so neuspešni, poskušajo kot tutorji »prižgati lučko radovednosti«, vplivajo na rast njihove samozavesti, čeprav tudi z malo pohvalo nečesa, kar so sposobni ustvariti. Za predavatelja

velja, da je njegov cilj, da tudi najmanj talentirani ali hendikepirani študent doseže normalno stopnjo znanja. Seveda vse druge vodi tako, da to *stopnjo z lastnim angažiranjem presežejo*.

Način dela, ki ga ima coach, je v primerjavi s tutorskim delom nekoliko drugačen. Tutor, ki obvlada coaching, lažje opravlja delovne naloge s študenti.

2.3 Učinkovita komunikacija v tutorskem procesu

Ni mogoče ne komunicirati: vsi komuniciramo na tak ali na drugačen način. Tudi tišina je del komunikacije.

Poslušanje omogoči tutorju, da se poglobi v osebnost študenta in njegovo željo po osebnostnem razvoju.

Komunikacija se je v zadnjih letih spremenila tudi v e-komunikacijo, kjer uporaba IKT omogoča večjo dostopnost ter tudi bolj učinkovito pripravljeno učno e-gradivo in bolj kakovostno posredovanje povratnih informacij. Povratno sporočilo, ki ga posredujemo tutorcu, je *temelj za nadaljnje delo s tutorcem*, omogoča hitrejšo preverjanje razumevanja in sledenje ter seveda vodenje tutorca do zelenega cilja.

Po mnenju nekaterih predavateljev, kadar komuniciramo v pisni obliki, elementi komunikacije VAKOG (vizualno, avditivno, kinestetično, olfaktorno, gustatorno), ne pridejo toliko do izraza, kot če komunikacija poteka klasično. Tukaj imamo tudi drugačne izkušnje: Pri rabi orodij nevrolingvističnega programiranja lahko tudi pri rabi e-učenja uporabljamo besedne vzorce VAKOG, sidranje, strategije določanja ciljev, meta model jezika, Miltonov jezik itd., s čimer skoraj nadomestimo verbalno komunikacijo.

V okviru izobraževalnega procesa je pomembno izbrati primerno kombinacijo orodij. Spoznali smo, da se je v zadnjih letih vloga predavatelja bistveno spremenila, še hitreje pa se bo spreminjala v prihodnje. Uporaba IKT je omogočila tudi bolj učinkovito komunikacijo, e-gradiva so lahko učinkovitejša od klasičnih, še največja prednost pa je ravno na kakovostnem in hitrem posredovanju informacij ter povratnih informacij. Predavatelj bo še vedno zelo pomemben za usmerjanje in pomoč, če bo informacijsko-komunikacijsko tekoče dovolj izobražen, da bo lahko sledil novim izzivom.

3 METODE

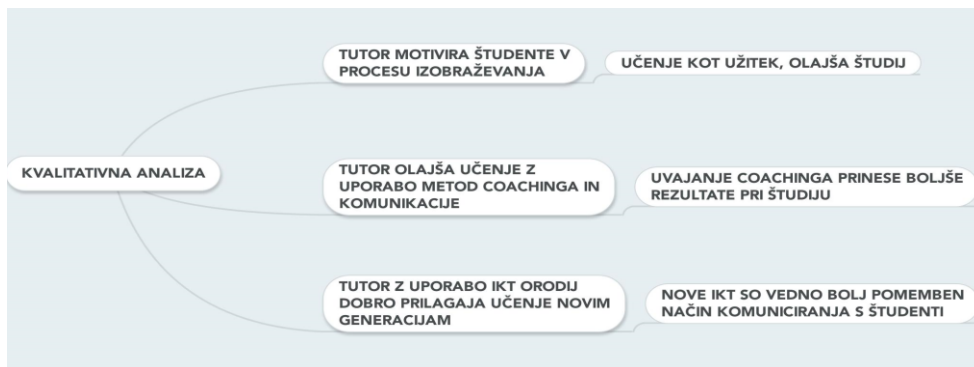
Kvalitativna raziskava je študija osemnajstih primerov e-izobraževanja o veščinah tutorstva. Pri njej se odgovemo ideji reprezentativnega vzorčenja in statističnega posploševanja na širšo populacijo in se opredelimo za fokusno skupino. Gradivo smo zbrali in uredili najprej v osnovnem registru, nato pa na tej osnovi izdelali različne izvedene dokumente (prepisana in parafrazirana besedila in povzetke).

Pričujoči prispevek v okviru kvalitativne analize sledi pogovoru med predavateljem, ki vodi izobraževanje, in predavateljem tutorjem, ki se izobražuje.

Postopek kvalitativne analize smo razdelili v šest korakov: (1) urejanje gradiva, (2) določitev enot kodiranja, (3) odprto kodiranje, (4) izbor in definiranje relevantnih pojmov in kategorij, (5) odnosno kodiranje in (6) oblikovanje končne teoretske formulacije. Pri tem se pretežno opiramo na postopek, ki sta ga opisala Glaser in Strauss (1967, 2005, str. 163) ter kasneje povzela Strauss in Corbinova (1990, str. 270). Obdelavo podatkov smo izvedli z računalniškim programom za kvalitativno analizo ATLAS.ti. ATLAS.ti je znanstveni program in pomaga pri odkrivanju kompleksnih pojavov, skritih v podatkih. Ponuja zmogljivo in intuitivno delovno

okolje, ki je na voljo kjer koli. Računalniški programi za kvalitativno analizo danes upravičeno zaslužijo naziv Delovna miza znanja (angl. *The Knowledge Workbench*).

4 REZULTATI – KVALITATIVNA ANALIZA

Slika 3: Kvalitativna analiza
Vir: Lasten

Slika 3 izkazuje rezultate kvalitativne analize, ki potrjujejo vse tri postavljene hipoteze:

- Hipoteza 1: Tutor motivira študente v procesu izobraževanja.
- Hipoteza 2: Tutor olajša učenje z uporabo metod coachinga in komunikacije.
- Hipoteza 3: Tutor z uporabo orodij IKT dobro prilagaja učenje novim generacijam.

4.1 Učenje kot užitek olajša študij

Glede na »nori« tempo življenja je učenje kot užitek izrednega pomena, zlasti v smislu, da si znamo vzeti čas. Za učinkovito in uspešno učenje je pomembna naša celovita usklajenost. Pri nekom je to lahko nočni oziroma večerni čas, ko si vzame čas zase in mu misli ne švigajo sem ter tja. Ko dosežemo celovito usklajenost, lahko rečemo, da smo v flowu in se uči naše nezavedno.

Podajanje snovi je izziv in užitek za samega predavatelja. Njegova odgovornost je, da vso energijo usmerja v pozitivno mišljenje in sodelovanje s študenti. Če sam ne vidi v tem, kar dela, izziva in užitka, *tudi študentu ne bo prikazal učenja kot izziv ali užitek*.

Vloga predavatelja v razredu je ključna za dober uspeh študenta. Uspešen predavatelj je tisti, ki zna združiti vire IKT in uporabo e-gradiv, s standardnimi in tradicionalnimi metodami za spodbujanje dejavnosti študentov.

Učenje postane užitek, *ko predavatelj uživa v svojem delu*, spodbuja problemsko reševanje konkretnih stanj in čim bolj resničnih nalog, spodbuja logično razmišljanje in timsko delo študentov, spodbuja študente, da so se sposobni prilagajati in sodelovati.

Ko nam je delo naporno, je stresno. Ko »garamo«, se polnimo z negativno energijo.

4.2 Uvajanje coachinga prinese boljše rezultate pri študiju

Uvajanje coachinga lahko v procesu izobraževanja prinese boljše rezultate študentov, vendar morajo biti coachi ustrezno usposobljeni. Glede na to, da ima nepravilen pristop lahko za posledico nezaupanje v coacha (Kalan, 2009 str. 2), je boljše ne imeti coacha, če ta ni ustrezno visoko usposobljen. Še vedno bodo v procesu izobraževanja potrebni predavatelji (kot mentorji,

svetovalci, konzultanti). *Določene sestavine coachinga lahko predavatelji uporabljajo pri svojem delu*, še posebej v višjih letnikih oziroma v poznejšem obdobju študija. Še bolj bi verjetno prišlo do izraza uvajanje coachinga kot dodatnega dela izobraževanja.

Obvladovanje coachinga bi lahko uporabljali pri študentih, ki obiskujejo programe višje strokovne šole kot izredni študenti. Tukaj vidimo naloge coacha kot izredno dobrodošle.

Predavatelj-coach uporablja osnovna orodja, *kako pri tutorstvu dosežeš uresničitev osnovnih konceptov coachinga*: Ustvarjanje zaveznitva, izgradnja zaupanja, pospeševanje delovanja in sprejemanje odgovornosti.

4.3 Tutor, ki suvereno uporablja orodja ikt, je dobro prilagojen delu z novimi generacijami

Nove informacijske in komunikacijske tehnologije so vse bolj pomemben način komuniciranja s študenti.

Prednosti novih informacijskih in komunikacijskih tehnik so tudi v tem, da imajo (tako predavatelji kot tudi študenti) ob dostopu do računalnika in interneta ves čas na enem mestu zbrano vso dokumentacijo za določen predmet.

Če predavatelj uživa v podajanju snovi preko novih tehnologij, bo tudi lažje dosegel zastavljene cilje. Razvoj IKT je omogočil boljše sodelovanje med predavatelji in študenti ter interaktivno dostopnost do študijske snovi.

5 ZAKLJUČEK

5.1 Smer razvoja izobraževanja in tutorstva

Spreminja se vloga učitelja, saj teorija pojmuje proces učenja kot družbeni proces, ki poleg osnovne komunikacije med učiteljem in učencem spodbuja oziroma zahteva tudi komunikacijo med udeleženci, kolegi, prijatelji ipd. Tehnologija igra podporno vlogo in omogoča povezovanje po posameznih omrežjih, vključuje različne vire informacij, kjer pa je, z naraščajočim obsegom znanja in informacij, pomembna hitra evalvacija.

Pred nami sta generaciji X in Z, ki pričakujeta nove pristope pri izobraževanju. Naša naloga kot predavateljev in tutorjev je, da se prilagajamo pričakovanjem teh dveh novih generacij. Pomeni, da ne zastanemo v minulem andragoškem ravnanju, temveč smo pripravljeni na velike spremembe.

5.2 Nadaljnji razvoj tutorstva

Enako kakor *izobraževanje* se bo posledično spremenilo tudi *tutorstvo*. Zdaj imamo informacije na dotik in klasičen pomen poučevanja v današnjih časih ni več relevanten. Najboljša predavanja z vrhunskih univerz imamo na voljo brezplačno, imamo online pomoč študentom, virtualno tehnologijo s 3D-okoljem, ki bodo dali predvsem nov pomen podajanja znanja. Predavatelji kot tutorji bodo v vlogi usmerjevalcev oziroma facilitatorjev, kjer študente učijo, kako spremljati in ocenjevati obilice informacij in podatkov, ki jih dobivajo vsak dan. Predvsem bosta pomembni takšno poučevanje in učenje v interdisciplinarnih delovnih skupinah.

Ker se informacije in tudi znanje danes izredno hitro spreminjajo in nadgrajujejo, je mnogokrat težko podajati znanje na klasičen način, saj se velikokrat zgodi, da je znanje, ki si ga je študent pridobil med študijem, že zastarelo. Zato je tu vloga učitelja spremenjena in mora študente

naučiti in pripraviti, da bodo sami znali *pridobivati nova znanja* in poiskati *ustrezne informacije*. To tudi pričakujejo delodajalci, saj se morajo strokovni delavci *nenehno izobraževati in posodabljati svoje znanje*. Tako se je vloga klasičnega učitelja delno preoblikovala v tutorja, ki nudi študentom *podporo* pri njihovem študiju in jih tudi usmerja pri iskanju novih informacij. Najbolj pa je tutor potreben pri študiju na daljavo, saj je tam študent dostikrat sam pri študiju in potrebuje določeno pomoč.

5.3 Nova vloga učitelja in učiteljeve kompetence

Časi se spreminjajo, prav tako vloga učitelja. Zaradi tega učitelj ni več samo učitelj, temveč dejansko oseba, ki ima poleg strokovnih kompetenc in učinkovite tehnike prenosa znanja na učence še druge kompetence in osebnostne lastnosti.

Nove ugotovitve, kako poteka danes izobraževanje, so pomembne: vsepovsod in na različnih mestih in ne samo v razredu, *učeči vse bolj prevzemajo vlogo organizatorja izobraževanja*, učenje je vseživljenjski proces, ki poteka v različnih obdobjih in učenje ni več osredotočeno na učitelja ali ustanovo.

Oblikovanje novega izobraževalnega modela podpira razvoj svetovnega spleta. Pomembno vlogo ima razvoj računalniške tehnologije. Komuniciranje z uporabo te tehnologije, ki poteka v glavnem na daljavo, je nepogrešljiv del vsakdanjega življenja.

Učitelj bo pridobil *nove kompetence*, ki jih ima dober tutor, kot so dobre komunikacijske in motivacijske sposobnosti ter obvladovanje IKT (Radovan, M., 2011, str. 73–82). Bo pa tudi dober organizator, da bo ahko načrtoval delo s tutorci in tudi njim svetoval, kako naj si organizirajo delo.

6 LITERATURA IN VIRI

Glaser, B. G. in Strauss, A. L., (1967, 2005). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.

Komarić, B. (2014). Lifestyle. (Citirano 20. 2. 2016). Dostopno na naslovu:
<http://www.racunalo.com/baby-boom-generacija-x-y-z-kojoj-grupi-pripadate>.

Radovan, M. (2011). Psihološko didaktični vidiki tutorske podpore v e-izobraževanju. *Andragoška spoznanja*, 4, 73–82.

Strauss, A. L. in Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Sage, Newbury Park.

Turnšek Mikačič, M (2008) *Veščine tutorstva in coachinga pri tutorstvu*. Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice.

Turnšek Mikačič, M. (2016). *Povzetki kvalitativne analize pri izobraževanju tutorjev*. Interno gradivo.

KAKOVOST POWERPOINT PREDSTAVITEV V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL

Karmen Grudnik
Šolski center Slovenj
Gradec, Višja strokovna
šola
karmen.grudnik@sc-sg.si

mag. Janja Razgoršek
Šolski center Slovenj
Gradec, Višja strokovna šola
janja.razgorsek@sc-sg.si

POVZETEK

V prispevku z anketnim vprašalnikom analiziramo usposobljenost predavateljev višjih strokovnih šol (VŠŠ), programa ekonomist in poslovni sekretar, za pripravo in podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev. Raziskava je pokazala, da predavatelji VŠŠ dokaj dobro poznajo pravila za pripravo in podajo vsebin s pomočjo PowerPointa. Problem pa je, da pri prenovi predstavitev premalo upoštevajo mnenja študentov in prevečkrat uporabljajo PowerPoint za izdelavo tekstovnih zapiskov. Predlagamo, da se usposobljenost predavateljev za učinkovito pripravo diapozitivov in podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev izboljša z organizacijo ustreznega usposabljanja. Za celovit vpogled v problematiko pa bi bila potrebna še raziskava na enako temo med študenti.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA IZDELAVE POWER POINT PREZENTACIJ

Predstavitveni program Microsoft® PowerPoint (v nadaljnjem besedilu PowerPoint) je razširjeno računalniško orodje za predstavitve. Prvotno je bil namenjen predvsem poslovnemu svetu, vendar je orodje dokaj hitro prodrlo tudi na področje izobraževanja. Mnenja o uporabi v izobraževanju se gibljejo od zelo pozitivnih do zelo negativnih (Hastings in Szabo, 2000).

Eden izmed današnjih večjih problemov pri uporabi PowerPoint predstavitev v izobraževanju so enosmerna komunikacija, preveč vsebine in neupoštevanje učnih načel in metod. PowerPoint predstavitve se prepogosto uporabljajo kot alternativa za uporabo »stare tehnologije« (kreda in govor) in v premajhni meri izkoriščajo prednosti, ki jih ponuja predstavitveni program PowerPoint (Jones, 2003).

1.1 Pravila za pripravo PowerPoint diapozitivov

Nekaj pravil za uspešno pripravo PowerPoint predstavitev (Računalniške novice, 2013; Kainoto, 2016):

- *Predstavev mora biti prilagojena občinstvu:* osredotočiti se moramo na občinstvo in vsebino in ne na samo tehnologijo. Vsebino pripravimo za občinstvo: preverimo, kdo so, kaj znajo in kaj pričakujejo, da bodo slišali.
- *Struktura predstavitve:* vsaka dobra predstavev mora imeti tri »glavna poglavja«, in sicer: kratek uvod, zanimiv osrednji del in zaključek (kaj se bomo naučili, osrednji del, kaj smo se naučili).
- *Oblika predstavitve:* oblikovanje naj bo preprosto, sicer pozornost občinstva ne bo osredotočena na vsebino predstavitve. Izberite pisavo, ki je enostavna za branje. Najboljše je, da izberemo pisavo tipa »SansSerif« (kot je na primer Arial). Pisava mora biti obvezno enaka na vseh diapozitivih.
- *Uporabljajte barve in ključno vsebino poudarite:* uporaba barv lahko poživijo predstavev, vendar le, če se ne uporablja preveč različnih barv. Tu je ključnega pomena, da

uporabljamo enake barve skozi celotno predstavitev. Pri pripravi predstavitve uporabimo največ tri barve.

- *Manj je več:* na diapozitivu naj bodo samo ključne besede, ki so v podporo pri predstavitvi in ne celotni stavki ali celo odstavki. Priporoča se ne več kot pet vrstic na diapozitiv in ne več kot pet besed na vrstico. Bodite kratki in jedrnaty ter pazite na vsebinsko enovitost (en diapozitiv, ena zaokrožena vsebina).
- *Uporabljajte slike, animacije in videoposnetke:* slike in fotografije so ključni element vsake predstavitve. Prave slike lahko izboljšajo in dopolnijo predstavitev oziroma sporočilo, ki ga želimo prenesti. Slike pa v nobenem primeru ne uporabimo za »okrasitev« diapozitivov. Paziti je potrebno tudi na kakovost slik ali fotografij (velikost, jasnost, ločljivost, barve).
- *Animacije in videoposnetki:* animacije in videoposnetki so lahko zelo učinkovito orodje za vizualizacijo in razlago zapletenih zamisli, vendar jih moramo uporabljati zmerno, sicer bomo z njimi zgolj odvrnili pozornost občinstva in s tem dosegli nasprotni učinek od zelenega.

1.2 Pravila za ustno predstavitev PowerPoint predstavitev

Nekaj pravil za ustno podajo vsebine PowerPoint predstavitev (Bourne, 2007):

- *Vodimo občinstvo:* predstavimo namen, cilje, problem. Povejmo, o čem bomo govorili. Sproti poudarjamo, kaj je pomembno in pri tem uporabljamo enostaven jezik.
- *Pridobimo pozornost občinstva:* ne precenjujmo interesa občinstva, zato bodimo pri ustni podaji energični. Govorimo glasno, še zlasti, če govorimo v tujem jeziku. Pri tem humor uporabljamo previdno. Humor lahko poživí poslušalce in prepreči, da izgubimo njihovo pozornost, a če pretiravamo, bo učinek ravno nasproten.
- *Prilagajamo se:* hitrost dožemanja in sledenja podaji je pri vsakem občinstvu drugačna.
- *Upoštevajmo vsebino diapozitivov:* če na diapozitiv, kljub drugačnim priporočilom, umestimo veliko vsebine, moramo občinstvu dati možnost, da si tekst prebere ali pa tekst za občinstvo z diapozitivov preberemo mi.
- *»Skrbimo za »rdečo nit« podaje:* pazimo, da občinstvo »rdeči niti« sledi. Priporočljiv način je, da pričnemo s »problemom« (uvodno motivacijo) in nato vodimo občinstvo skozi razlago do predstavitve rešitve. Ta način pomaga, da obdržimo pozornost občinstva. Če opazimo, da je občinstvo izgubilo »rdečo nit«, jim podamo »zemljevid poti« še enkrat. Prepričajmo se, da občinstvo razume našo razlago.
- *Povzemimo povedano:* na koncu naredimo povzetek in poudarimo/strnimo vsebine, ki so pomembne, v nekaj pomembnih točk (priporočljive so tri).
- *Izboljšujmo:* pri tem uporabimo naslednja izhodišča:
 1. na naslednjem srečanju vprašajmo občinstvo, o čem smo govorili, in če znajo naštetí tri bistvena izhodišča, smo naredili dobro;
 2. posnemimo svojo predstavitev in opazili bomo napake;
 3. pridobimo povratne informacije od poslušalcev;
 4. upoštevajmo dejstvo, da nam bo šlo bolje, ko bomo opravili večje število predstavitev.

2 KAKOVOST POWERPOINT PREDSTAVITEV PREDAVATELJEV VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL

Predavatelji Višje strokovne šole Slovenj Gradec (VSŠ SG) se občasno srečujemo s pripombami študentov glede oblike in vsebine ter podaje PowerPoint predstavitev. Da bi ugotovili, kje je vzrok za problem, smo se odločili za raziskavo o usposobljenosti predavateljev za uporabo programa PowerPoint ter podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev. Da bi bili rezultati

raziskave širše uporabljivi, pa smo raziskavo razširili na več višjih strokovnih šol (VŠŠ), ki imajo enake programe (program ekonomist in poslovni sekretar) kot VŠŠ SG.

2.1 Cilji raziskave

Prvi cilj raziskave je bil ugotoviti, kako so predavatelji usposobljeni za uporabo programa PowerPoint in pripravo ter podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev. Drugi cilj raziskave pa je podati predloge, kako izboljšati usposobljenost predavateljev za uporabo programa PowerPoint in pripravo ter podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev.

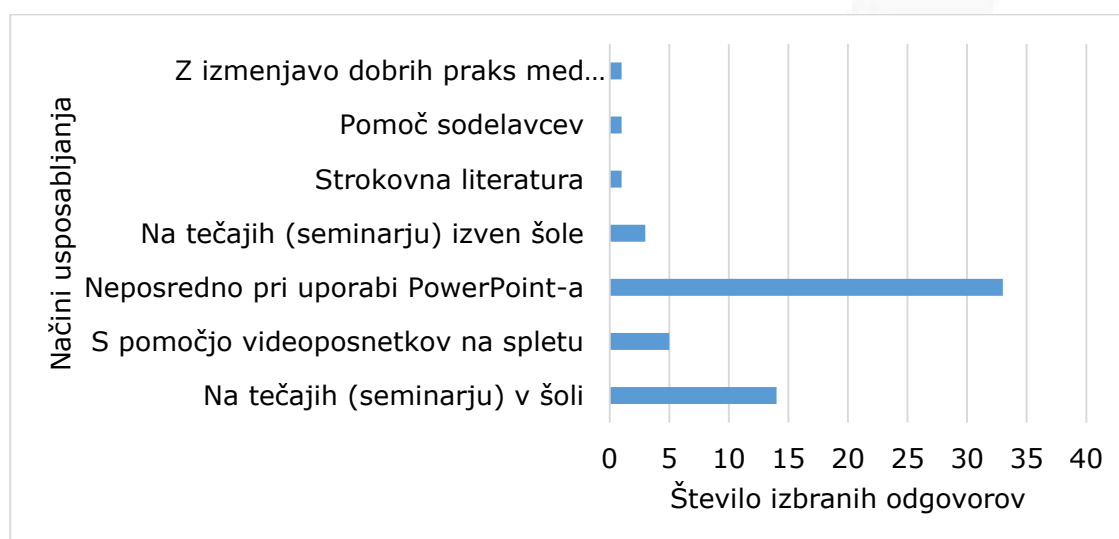
2.2 Metoda, vzorec in potek raziskave

Raziskava je potekala med predavatelji višjih strokovnih šol v študijskem letu 2015/16. Izvedena je bila anonimna spletna anketa, v kateri so sodelovali predavatelji VŠŠ Celje (6 predavateljev), VŠŠ Murska Sobota (6 predavateljev), VŠŠ Novo mesto (5 predavateljev), VŠŠ Postojna (10 predavateljev) in VŠŠ Slovenj Gradec (13 predavateljev). Sodelovalo je 40 anketirancev, 14 moških in 26 žensk. 26 anketirancev (65 %) je sodilo v starostno skupino od 51 do 60 let, 12 anketirancev (30 %) pa v skupino od 41 do 50 let. Le eden od anketirancev je bil mlajši od 30 let in eden starejši od 60 let. 26 anketirancev (62,5 %) je imelo v šolstvu nad 21 let delovnih izkušenj.

Anketa je vsebovala, poleg treh demografskih vprašanj, eno vprašanje zaprtega tipa, eno vprašanje polodprtega tipa, dve ocenjevalni lestvici s štirimi stopnjami strinjanja (10 trditev) in eno ocenjevalno lestvico s štirimi stopnjami pogostosti ravnanja (23 trditev). Analiza ankete je bila izvedena s programom Microsoft Excel.

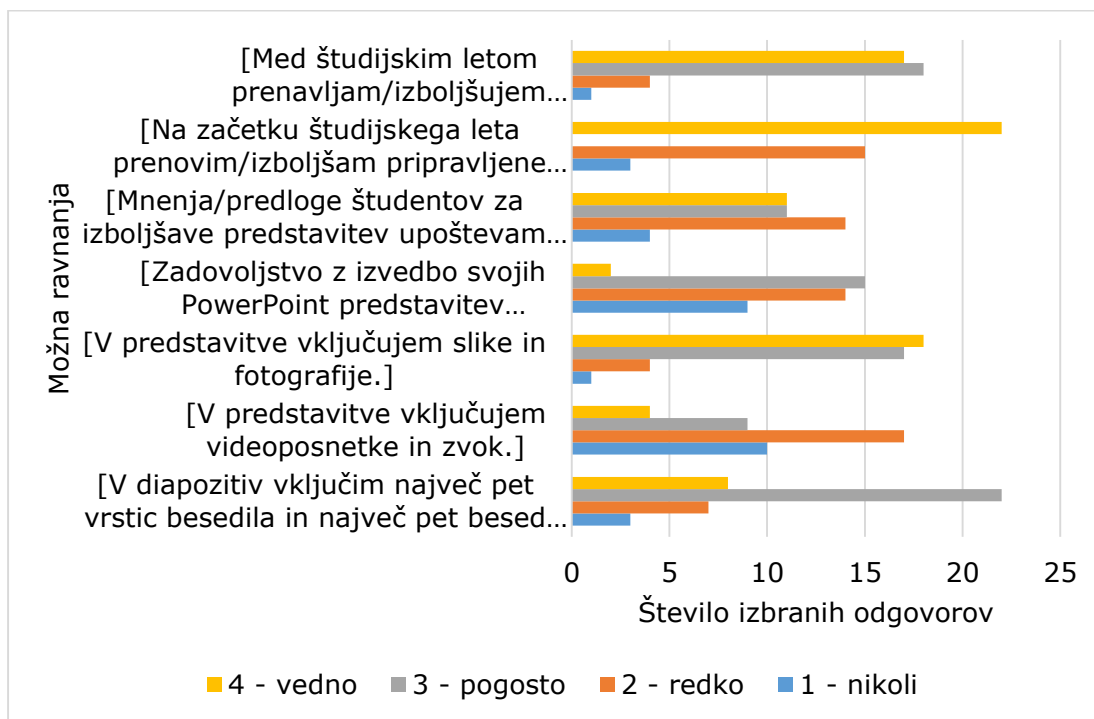
2.3 Ugotovitve raziskave in predlogi ukrepov

S prvim vprašanjem se je ugotavljal čas uporabe PowerPoint predstavitev v izobraževalnem procesu. Polovica anketirancev uporablja to orodje od 11 do 20 let, kar se ujema z dejstvom, da je 62,5 % anketirancev v šolstvu zaposlenih več kot dvajset let in posledično sledijo sodobnim trendom podaje vsebin.

Slika 1: Načini usposabljanja za uporabo programa PowerPoint
Vir: Lasten

Na vprašanje, kako so se anketiranci usposabljali za uporabo PowerPoint predstavitev, je raziskava pokazala (slika 1), da se je 33 anketirancev usposabljal neposredno z uporabo PowerPointa in 14 anketirancev na tečajih (seminarjih) v šoli. Le eden izmed anketirancev je zapisal, da z izmenjavo dobrih praks med sodelavci in s pomočjo sodelavcev. *Na podlagi teh ugotovitev predlagamo, da predavatelji VŠŠ v večji meri izkoristijo pomoč sodelavcev in izmenjave dobrih praks med sodelavci.*

Slika 2: Pogostost ravnanja pri pripravi in podaji PowerPoint predstavitev
Vir: Lasten

Slika 2 kaže, da kar 18 anketirancev (45 %) na začetku študijskega leta nikoli ali redko prenovi/izboljša pripravljene predstavitve. Prav tako 18 anketirancev (45 %) nikoli ali redko upošteva mnenja/predloge študentov za izboljšave predstavitev pri prenavljanju PowerPoint predstavitev. *Na podlagi teh ugotovitev predlagamo, da se aktivnost prenove in izboljšav PowerPoint predstavitev umesti med redne planske dejavnosti priprav predavatelja na novo študijsko leto in da se pri tem upoštevajo mnenja/predlogi študentov za izboljšave predstavitev, ki naj se sistematično pridobivajo.* Predavatelj lahko odkriva svoje napake tudi s snemanjem svoje podaje PowerPoint predstavitev, kar po rezultatih ankete 75 % anketirancev ne izvede nikoli.

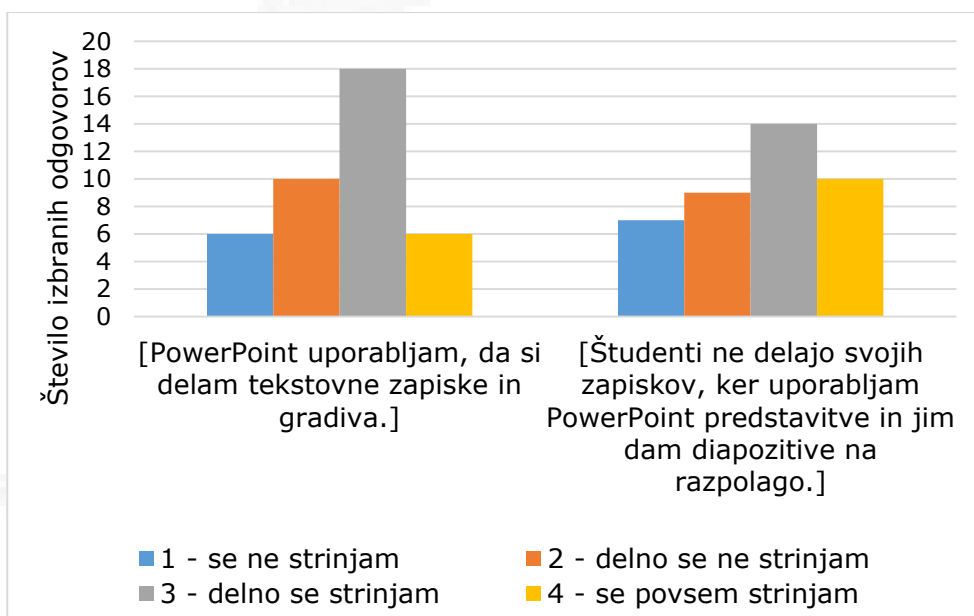
Vedno ali pogosto svoje predstavitve »obogati« z videoposnetkom ali zvokom le 13 anketirancev (32,5 %). *Na podlagi te ugotovitve sklepamo, da predavatelji VŠŠ ne izkoristijo možnosti in priložnosti, ki jih nudijo videoposnetki in zvok, zaradi nezadostnega poznavanja tehnik in načinov umeščanja teh elementov v predstavitve. Predlagamo, da izobraževanje predavateljev za ustrezno pripravo PowerPoint predstavitev vključuje tudi te vsebine. Za rešitev te problematike pa je smiselno izkoristiti tudi izmenjavo dobrih praks med predavatelji, torej je potrebno spodbuditi njihovo medsebojno sodelovanje in tudi medpredmetno povezovanje področij IT z drugimi področji.*

Pravilo, da se lahko v diapozitiv vključi le pet vrstic besedila in pet besed na vrstico, vedno upošteva le 8 anketirancev (20 %). To dejstvo usmerja v sklep, da predavatelji prevečkrat

uporabljajo PowerPoint za izdelavo tekstovnih zapiskov. Na podlagi te ugotovitve predlagamo, da VSŠ pripravijo seminar, ki bo ozavestil predavatelje, katera pravila je potrebno upoštevati pri izdelavi predstavitev v PowerPointu.

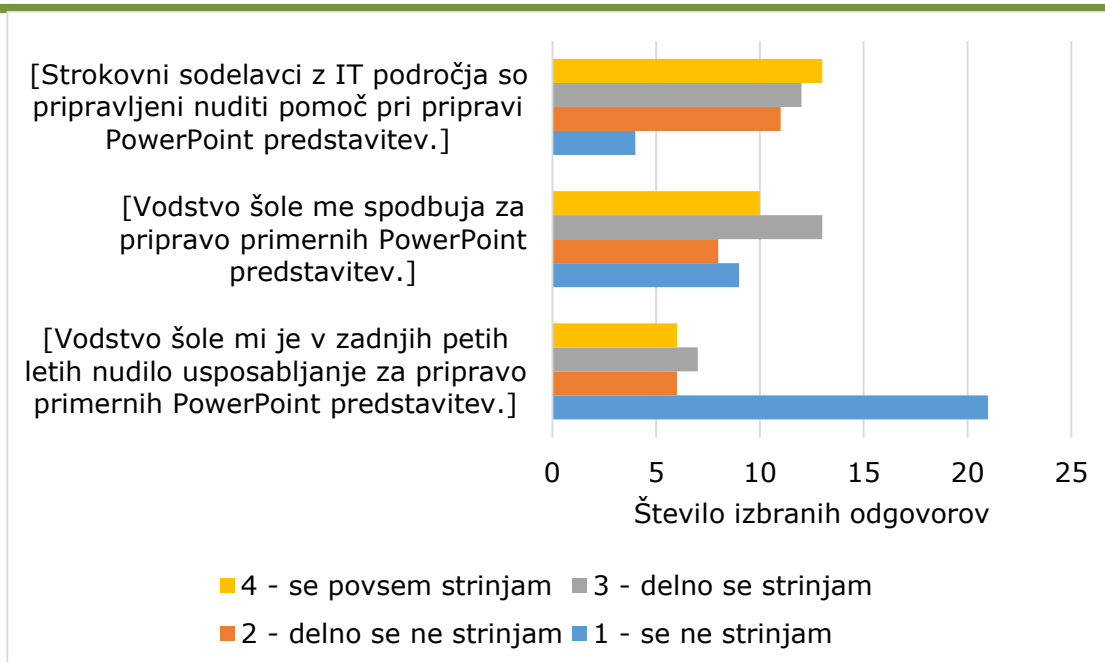
Glede ostalih trditev glede ravnanja in priprave PowerPoint predstavitev so ugotovitve iz odgovorov na anketo naslednje: več kot dve tretjini anketirancev posveti pripravi predstavitev precej časa, da jo lahko posledično le še posodablja, predstavitev vsebinsko zaokrožijo na uvod, jedro in zaključek, uporabljajo pisavo, ki je enostavna za branje (Verdana, Arial, Calibri) in na vseh diapozitivih uporabijo enako pisavo. Več kot dve tretjini anketirancev tudi pravilno skrbi za ustrezen kontrast med besedilom in ozadjem ter pri pripravi diapozitivov uporabi največ tri barve. Anketiranci (82 %) tudi poskrbijo za pravilno delovanje tehnologije pred izvedbo predstavitve in upoštevajo pravila za ustno predstavitve, ki so predstavljena v točki 2.2.

S slike 3 je razvidno, da 24 anketirancev (60 %) uporablja PowerPoint za izdelavo tekstovnih zapiskov in gradiv, kar ne sme biti cilj PowerPoint predstavitev. Ta podatek se ujema z ugotovitvijo, da se 24 anketirancev (60 %) povsem ali pa delno strinja, da so študenti prenehali delati svoje zapiske, ko so jim dali na razpolago svoje diapozitive. Na podlagi teh ugotovitev predlagamo, da predavatelji upoštevajo pravilo glede omejitve besedila na diapozitivih, kar bo spodbudilo študente, da si delajo svoje zapiske in posledično z večjo pozornostjo sledijo razlagi.

Slika 3: Strinjanje s trditvami glede ovir in težav pri izdelavi in podaji vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev
Vir: Lasten

S slike 4 je razvidno, da se s trditvijo, da je vodstvo šole v zadnjih petih letih nudilo usposabljanje za pripravo PowerPoint predstavitev, povsem ali delno strinja le 13 anketirancev (32,5 %). Na podlagi te ugotovitve predlagamo vodstvu VSŠ, da predavateljem nudijo usposabljanje za pripravo primernih PowerPoint predstavitev in pri tem izkoristijo znanja strokovnih sodelavcev z IT področja.

Slika 4: Vloga vodstva in sodelavcev z IT področja pri usposabljanju za pripravo in podajo PowerPoint predstavitev
Vir: Lasten

3 ZAKLJUČEK

Raziskava je pokazala, da predavatelji VŠŠ, programa ekonomist in poslovni sekretar, uporabljajo PowerPoint kot orodje za predstavitve in da dokaj dobro poznajo pravila za pripravo in ustno podajo vsebin s pomočjo PowerPointa (dve tretjini odgovorov dokazujeta poznavanje pravil). Problem pa je, da pri prenovi predstavitev premalo upoštevajo mnenja študentov in njihovo mnenje o pripravi in podaji vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev tudi premalo sistematično zajemajo. Premalo izkoriščajo možnosti in priložnosti, ki jih nudijo multimedijски elementi in prevečkrat uporabljajo PowerPoint za izdelavo tekstovnih zapiskov. Posledično predvidevamo, da študenti diapozitive obravnavajo kot zadostno gradivo za študij, pri taki obravnavi pa se odpira vprašanje sledenja študentov ustni podaji vsebin PowerPoint predstavitev, ki jo izvaja predavatelj. Predlagamo, da se usposobljenost predavateljev za učinkovito pripravo diapozitivov in podajo vsebin s pomočjo PowerPoint predstavitev izboljša z organizacijo ustreznega usposabljanja, ker ga v zadnjih petih letih, glede na rezultate raziskave, ni bilo dovolj. Poleg tega priporočamo, da šole spodbudijo izmenjavo dobrih praks med predavatelji in pri tem izkoristijo znanja strokovnih sodelavcev z IT področja. S takim delovanjem bi predavatelji in šole bolje sledili PDCA krogu stalnih izboljšav, ki jih zahteva politika sistema vodenja kakovosti. Za celovit vpogled v problematiko pa bi bila potrebna še raziskava na enako temo med študenti.

4 VIRI

- Bourne E., P. *Ten Simple Rules for Making Good Oral*. (online). 2007. (citirano 10. 8. 2016). Dostopno na naslovu: http://physics.oregonstate.edu/~minote/COURSES/ph427/lib/exe/fetch.php?media=10_rules_of_presentation.pdf.
- Jones M., A. *The use and abuse of PowerPoint in Teaching and Learning in the Life Sciences: A Personal Overview*. (online). 2003. (citirano 13. 8. 2016). Dostopno na naslovu: https://www.csun.edu/~vceed002/ref/presentation/powerpoint/powerpoint_use_abuse.pdf.

Kainoto. *Učinkovita PowerPoint predstavitev*. (online). 2016. (citirano 20. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://kainoto.com/Ucinkovita-powerpoint-predstavitev-%282-del%29.aspx>.

Računalniške novice. *10 nasvetov za uspešno pripravo PowerPoint predstavitev*. (online). 2013. (citirano 13. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.racunalniske-novice.com/novice/piano/10-nasvetov-za-uspesno-pripravo-powerpoint-predstavitev.html>.

Szabo, A. in Hastings, N. Using IT in the undergraduate classroom: should we replace the blackboard with PowerPoint? *Computers & Education*, 2000, št. 35, 175–187.

KAKO NA NAJBOLJ EKONOMIČEN NAČIN POVEČATI PREPOZNAVNOST ORGANIZACIJE

Sonja Kukman
Ekonomski šola Novo mesto, Višja strokovna šola
sonja.kukman@gmail.com

POVZETEK

Na Ekonomski šoli Novo mesto, Višji strokovni šoli, smo v študijskem letu 2015/16 prizadevanja usmerili v povečanje prepoznavnosti šole in izobraževalnih programov, saj smo šolo intenzivno promovirali po načelih vsebinskega marketinga. Vzpostavili smo pristajalno spletno stran za ciljne vsebine in povečali aktivnosti na Facebook strani, ki so vodile na pristajalno spletno stran. Zaradi obiska našega spletnega mesta smo lahko s spletno analitiko merili uspešnost promocijskih akcij. Poudariti velja, da so bile dejavnosti izvedene brez dodatnih stroškov.

Pomembno je, da so bili v aktivnosti vpeti tudi študenti, ki so na ta način pridobili nova uporabna znanja.

Ključne besede: promocija, vsebinski marketing, pristajalna spletna stran, Facebook, spletna analitika

1 UVOD

Vpis v višješolske programe že nekaj časa upada in jasno je postalo, da klasične oblike promocije med mladimi niso več učinkovite. Sodobni pristopi promocije so še pred časom prinašali velike uspehe tistim organizacijam, ki so se prve pojavile na spletu in družbenih omrežjih. Sodobni spletni načini trženja so še vedno učinkoviti, a za tiste organizacije in posameznike, ki imajo dovolj finančnih sredstev, da promocijo prepustijo digitalnim agencijam, ki so specializirane za spletno oglaševanje.

Kaj pa organizacije, ki nimamo dovolj finančnih sredstev za sodelovanje z oglaševalskimi strokovnjaki?

Na naši šoli smo začeli intenzivno razmišljati, kako doseči ciljno populacijo in povečati učinkovitost oglaševanja brez dodatnih stroškov.

Organizacijam se ob dobro zastavljeni komunikacijski strategiji in ob pravilni uporabi družbenih omrežij ponujajo široke možnosti, da dosežejo svojo ciljno publiko. Z njihovo pomočjo organizacija na enostaven in relativno poceni način razširi informacije o svoji dejavnosti, doseže večjo prepoznavnost na trgu in seveda poveča obisk na spletni strani. Spletna stran je »stičišče« vseh promocijskih aktivnosti organizacije, zato je zelo pomembno, kako je zgrajena in vsebinsko zastavljena, nenazadnje pa omogoča tudi merjenje uspešnosti promocijskih akcij.

2 SODOBNE TRŽENJSKO-KOMUNIKACIJSKE POTI

S pravilno komunikacijo in učinkovito vsebino zgradimo našo skupnost.
Pravilno komunikacijo dosežemo:

- s ciljanjem uporabnikov: analiziramo njihove osnovne značilnosti in prilagodimo način komunikacije;
- z nevsiljivostjo in pozornostjo: ponudbo (v našem primeru izobraževalne programe) predstavimo tako, da nismo vsiljivi, a vseeno pozorni in učinkoviti; pomembno je pravo razmerje med zabavnimi in »prodajnimi« vsebinami;
- z zanesljivostjo: moramo biti dosegljivi za vprašanja in komentarje uporabnikov.

Za učinkovitost vsebine so pomembni naslednji dejavniki:

- fokus: objave morajo biti zabavne, poučne, navdihujoče in promocijske, izražajo naj prednosti organizacije; objava naj bo kratka, toliko da pritegne pozornost, vsebuje naj še povezavo do daljših in podrobnejših vsebin;
- tip: vsebina naj bo na voljo v več oblikah (blog, objava, kviz, video, slika ...); pomemben je tudi estetski videz in usklajenost s celotno grafično podobo organizacije; objave morajo biti primerne za ogled na različnih napravah (prenosnik, tablica, pametni telefon);
- pogostost: z analitiko preverimo, ob katerih dnevih in urah lahko dosežemo največ uporabnikov spleta; objavljamo večkrat na teden, odvisno od družbenega omrežja; priporočljivo je, da smo prisotni na več družbenih omrežjih hkrati;
- sodelovanje: uporabnike spleta pozivamo k aktivnemu sodelovanju (ang. call to action), povprašamo jih za mnenje, vpletamo v nagradne igre in ugodnosti, vabimo na pristajalno spletno stran s ciljno vsebino in s tem dosežemo konverzijo (všečki, komentarji, deljenje, nakup ...). (<http://thoughtsonbusiness.org/2013/04/15/the-key-to-successful-social-media-marketing/>)

3 VSEBINSKI MARKETING

Danes so uporabniki spleta nasičeni z marketinškimi sporočili, zato je borba za pridobivanje njihove pozornosti izredno močna. Vsebinski marketing v ospredje postavlja uporabnika, vključuje promocijo preko blogov, družbenih omrežij in raznih drugih kanalov, kjer lahko organizacije objavljajo razne vsebine, ki pritegnejo uporabnike.

Vsebinski marketing predstavlja vsebino, ki neko določeno oz. ciljno skupino zanima. Velikokrat želijo to vsebino aktivno iskati ali jo deliti z drugimi. Pogoji za uspeh pa je preiščeno ustvarjena vsebina sporočila, kar pomeni, da njen prvotni namen ni prodaja, ampak informiranje strank, nudenje pomoči, učenje ali zabava. Z vedno svežo informativno in zabavno vsebino si organizacije gradijo prepoznavnost oz. imidž in s tem pridobivajo nove stranke in obdržijo že obstoječe. Organizacija mora vsebino, ne glede na način predstavitve, vedno prilagoditi svojim uporabnikom. Spremljati mora, kaj iščejo, berejo, klikajo, torej, kaj jih zanima. Če je le mogoče, naj organizacija objavi kaj takega, da izstopa, odzive pa naj spremlja in meri ter vsebino po potrebi prilagodi. (<http://data.si/blog/2013/12/10/kaj-je-vsebinski-oz-content-marketing/>)

3.1 Razlike med klasičnim oglaševanjem in vsebinskim marketingom

V tabeli so povzete glavne razlike med klasičnim oglaševanjem in vsebinskim marketingom.

	KLASIČNI MARKETING	VSEBINSKI MARKETING
CILJI	prodaja – direktno	izgradnja zaupanja preko informiranja, svetovanja, zabave, obvestil ... – šele nato prodaja
VSEBINE	prodajno naravnane, vsiljive	avtentične informacije, nevsiljive
STROŠKI	sorazmerno visoki	nizki, celo zastonj
CILJNA SKUPINA	širše targetiranje	bolj po meri ciljne skupine

Tabela 1: Primerjava klasičnega in vsebinskega marketinga

 Vir: <http://data.si/blog/2014/08/05/ali-vsebinski-marketing-lahko-konkurira-oglaševanju/>
 (8. 8. 2016)

4 VSEBINSKI MARKETING NA ŠOLI

Na šoli je v letošnjem študijskem letu začela delovati skupina za promocijo. Ugotavljamo, da šola v ožjem okolju ni dovolj prepoznavna, saj je v naši bližini kar nekaj šol s podobnimi programi. Razmišljali smo tudi, da bi bilo zaradi novega program medijska produkcija smiselno razširiti domet promocije tudi na širše geografsko območje. Pomemben dejavnik pa je, da šola nima dovolj sredstev za promocijo.

V okviru skupine za promocijo se je izoblikovala odločitev, da se bomo lotili tega izziva s promocijo po načelih vsebinskega marketinga.

Zastavili smo si naslednjo strategijo:

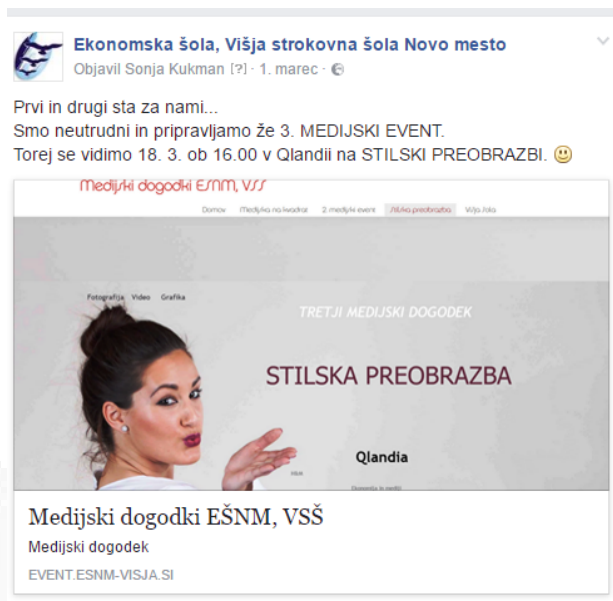
- Na Facebook strani smo ustvarjali objave oziroma »vabe« v obliki besedila, fotografij in video spotov. Objave so vsebovale povezavo na našo spletno stran.
- Naš namen je bil torej, da uporabnike spleta privabimo na naše spletno mesto. Zato smo (še pred objavo »vabe« na Facebook strani) oblikovali pristajalno spletno stran in na njej objavljali novičke, nasvete, zanimivosti, dogodke, vabila. Objave niso bile »prodajno« naravnane, torej nismo direktno oglaševali naših izobraževalnih programov in nagovarjali k vpisu. So pa bile vsebinsko povezane z našima izobraževalnima programoma ekonomist (Abeceda davčnih blagajn, Koraki do urejenih osebnih financ) in medijska produkcija (5 namigov za izdelavo profesionalnih fotografij, Internet stvari, 15 bližnjic za hitrejšo uporabo Photoshopa) ali pa so bile zgolj družabne narave (vabilo na bowling večer študentov, vabilo na medijski event). Skrbeli smo za redne objave, prispevke smo pripravljali na vsakih 14 dni. Vsebina je nastajala v sodelovanju z našimi študenti, saj smo želeli oblikovati objave po meri naše ciljne populacije. Na ta način smo gradili tudi pripadnost naših študentov do šole.
- Po vsaki izvedeni akciji smo s spletno analitiko izmerili uspešnost. Pri tem smo s pomočjo vtičnika Jetpack by WordPress.com merili obisk spletne strani in gledanost posameznih vsebin.

Skušali smo se vživeti v predstavnike naše ciljne populacije in oblikovati takšne vsebine, ki bi pritegnile mlade, bile za njih koristne in jih celo prepričale, da jih želijo deliti in redno dostopati do njih.

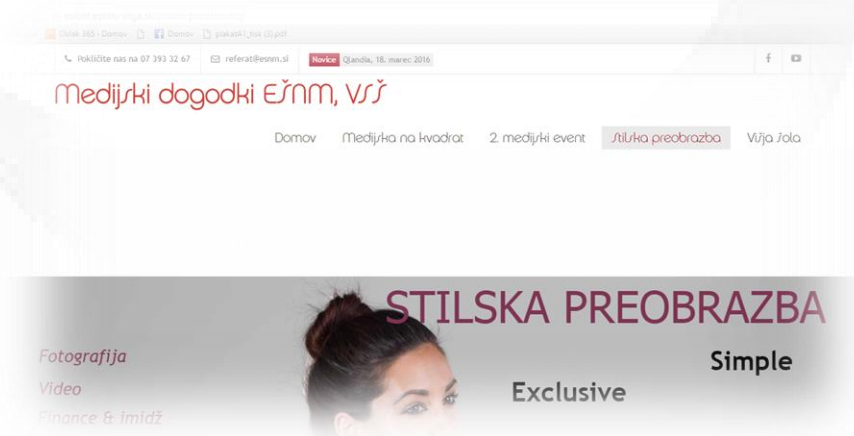
Naš glavni cilj je bil povečanje obiska spletne strani in celotnega spletnega mesta ter osveščanje ciljne populacije o naših izobraževalnih programih in šoli na splošno – vse z namenom povečanja prepoznavnosti šole in izgradnje imidža.

4.1 PRIMERI PROMOCIJSKIH AKCIJ

V začetku marca smo na šolski Facebook strani objavili vabilo na promocijski dogodek naših študentov, ki smo ga poimenovali 3. medijski event – Stilska preobrazba. Klik na objavo je uporabnike spleta preusmeril na pristajalno spletno stran medijskih eventov. Poleg tega, da smo vabili na medijski event šole, je bil naš glavni cilj obisk spletnega mesta, na katerem so na voljo vse informacije o šoli in izobraževalnih programih. S tem smo lahko tudi izmerili učinkovitost objave, s katero nismo direktno oglaševali naše šole.

Slika 1: Primer vabe na šolski Facebook strani
Vir: <https://www.facebook.com/esnm.visja.si/> (22. 8. 2016)

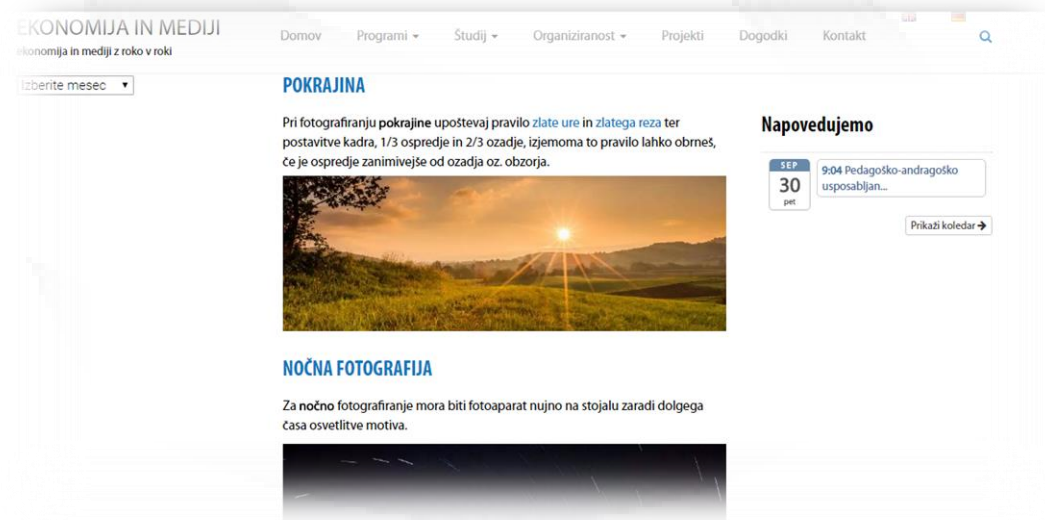
Slika 2: Pristajalna spletna stran za medijski event
Vir: <http://event.esnm-visja.si/stilska-preobrazba/> (22. 8. 2016)

Za podoben pristop smo se odločili tudi 24. marca 2016, ko smo objavili novičko z naslovom 5 namigov za izdelavo fotografije. Ob kliku so bili uporabniki spleta preusmerjeni na pristajalno

spletno stran, na kateri so lahko prebrali nekaj zanimivih dejstev s primeri fotografij, na voljo pa je bila tudi povezava s podrobnejšimi informacijami s področja fotografije (zlata ura, zlati rez).

Slika 3: Primer vabe na šolski Facebook strani
Vir: <https://www.facebook.com/esnm.visja.si/> (22. 8. 2016)

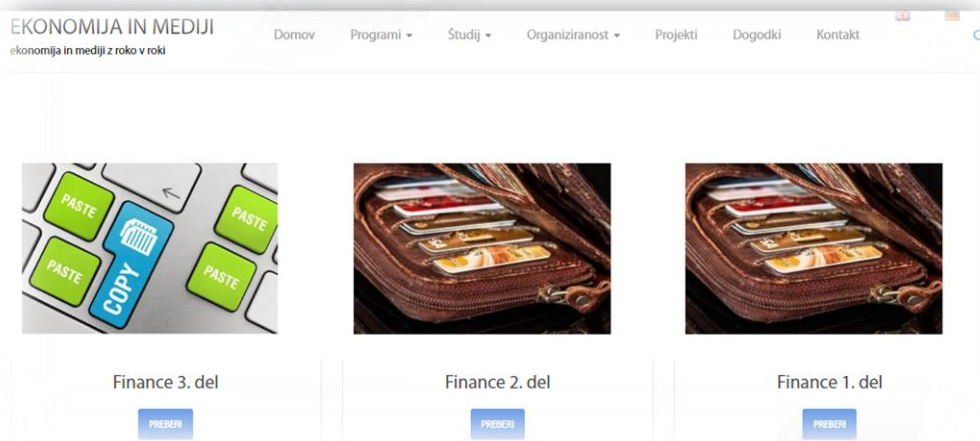
Slika 4: Pristajalna spletna stran za novičko
Vir: <http://www.esnm-visja.si/pet-namigov-za-izdelavo-profesionalnih-fotografij/> (22. 8. 2016)

Objava o osebnih finančah in varčevanju je bila zamišljena kot zgodba v nadaljevanjih. V tem primeru smo na spletni strani pripravili prispevke v treh delih in preko Facebook strani vabili k branju.

Slika 5: Primer vab z nadaljevanji na šolski Facebook strani

Vir: <https://www.facebook.com/esnm.visja.si/> (22. 8. 2016)

Slika 6: Pristajalna spletna stran za osebne finance
Vir: <http://www.esnm-visja.si/firbcanje/> (22. 8. 2016)

5 MERJENJE UČINKOVITOSTI PROMOCIJSKIH AKCIJ

Promocijo po načelih vsebinskega marketinga smo začeli udejanjati marca 2016. Že prve objave v marcu so se pokazale za uspešne. *Statistika ogledov šolskega spletnega mesta* (spletna analitika z Jetpack by WordPress), ki so bili »pripeljani« s Facebook strani, je pokazala, da sta Facebook objavi od 1. in 2. marca povzročili več ogledov spletnega mesta, kot je bilo takšnih ogledov v celem februarju.

Do 27. februarja (v času, ko še nismo izvajali promocije po načelih vsebinskega marketinga) je bilo s šolske Facebook strani na spletno mesto šole preusmerjenih le 66 ogledov, v prvih dveh dneh marca pa že 89 ogledov (1. marec: 51 ogledov spletnega mesta, 32 ogledov pristajalne spletne strani s Facebook strani; 2. marec: 6 ogledov pristajalne spletne strani s Facebook strani). Samo za primerjavo: 3. marca nismo imeli objave na šolski Facebook strani in je bil na pristajalno spletno stran preusmerjen s Facebooka le 1 ogled. (<http://www.esnm.si/wp-admin/com>)

Primer promocijske akcije je prikazan v podpoglavju 4.1 (3. medijski event – Stilska preobrazba).

Spremljanje statistike obiska spletne strani			
Datum	Merjeno	Preusmerjeno s Fb	Vaba
27. 2.	obiski spletnega mesta v celotnem februarju	66	/
1. 3.	obiski spletnega mesta na 1. 3. 2016	51	napoved 3. medijskega eventa
1. 3.	ogledi pristajalne spletne strani na 1. 3. 2016	32	napoved 3. medijskega eventa
2. 3.	ogledi pristajalne spletne strani na 2. 3. 2016	6	napoved novičke o Internetu stvari
3. 3.	obiski spletnega mesta na 3. 3. 2016	1	ni bilo objave na Fb

Tabela 2: Preusmerjeni ogledi s Facebook strani
 Vir: <http://www.esnm.si/wp-admin/com> (3. 3. 2016)

24. marca smo na spletni strani pripravili prispevek z naslovom 5 namigov za izdelavo fotografije, 14. aprila pa prispevek z naslovom 15 bližnjic za uporabo Photoshopa. Pred vsakim prispevkom smo oblikovali tudi objavo na šolski Facebook strani, ki je uporabnikom spleta s klikom omogočila dostop do ciljnih vsebin in prispevala k večji obiskanosti spletne strani.

Ogled spodnje tabele pokaže uspešnost omenjenih promocijskih akcij.

Datum merjenja	Objava z vabo	Število ogledov spletnega mesta	OD KOD			OGLEDANE VSEBINE	
			Preko iskalnikov	Preko Fb	Domov – vstopna stran	Ogledi bloga	Ogledi ciljne vsebine
24. 3.	5 namigov za izdelavo fotografije	179	39	32	91	/	34
13. 4.	ni bilo objave s povezavo	134	0	0	94	14	/
14. 4.	15 bližnjic za uporabo Photoshopa	154	39	11	80	/	12

Tabela 3: Uspešnost vab na Facebook strani

 Vir: <http://www.esnm.si/wp-admin/com> (15. 4. 2016)

V tem obdobju je bilo razlogov za ogled spletnega mesta veliko. Največ obiskovalcev je vstopilo z vstopne strani (91, 94, 80); predvidevamo, da gre za naše študente, ki vsakodnevno dostopajo do obvestil in spletne učilnice. Veliko vstopov je bilo preko različnih iskalnikov (39, 39). Vabi na Facebook strani sta na spletno stran usmerili 32 in 11 ogledov. Ti obiskovalci so si ogledali tudi ciljno spletno stran z vsebinami o fotografiji in Photoshopu. Zanimivo je, da so si uporabniki spleta naše promocijske vsebine ogledali tudi na dan, ko nismo objavili nobene vabe (14 ogledov). (<http://www.esnm.si/wp-admin/com>)

4. aprila smo pregledali statistiko ogledov spletnega mesta za skupno januar, februar in marec 2016. Za januar nimamo podatka o ogledih spletnega mesta, februarja je bilo na spletnem mestu okrog 888 obiskovalcev, skupno v januarju, februarju in marcu pa kar 5941. Lahko govorimo o zelo velikem porastu ogledov spletnega mesta v marcu. Na prvih mestih po številu ogledov so bila naslednja področja: Home page, Študij, Medijska produkcija, Projekti, Vpis, Ekonomist, Kontaktno podatki, Programi ... (<http://www.esnm.si/wp-admin/com>). Predvidevamo, da je povečan obisk spletne strani posledica promocije.

Naše ciljno naravnane objave pa so dosegle naslednjo obiskanost:

- skupno 118 ogledov bloga Firbcanje,
- 87 ogledov medijskega eventa,
- 51 ogledov prispevka o namigih za fotografijo,
- 50 ogledov vabila na bowling večer.

Top Posts for 90 days ending 2016-04-04 (Summarized)

[7 Days](#) | [30 Days](#) | **Quarter** | [Year](#) | [All time](#)

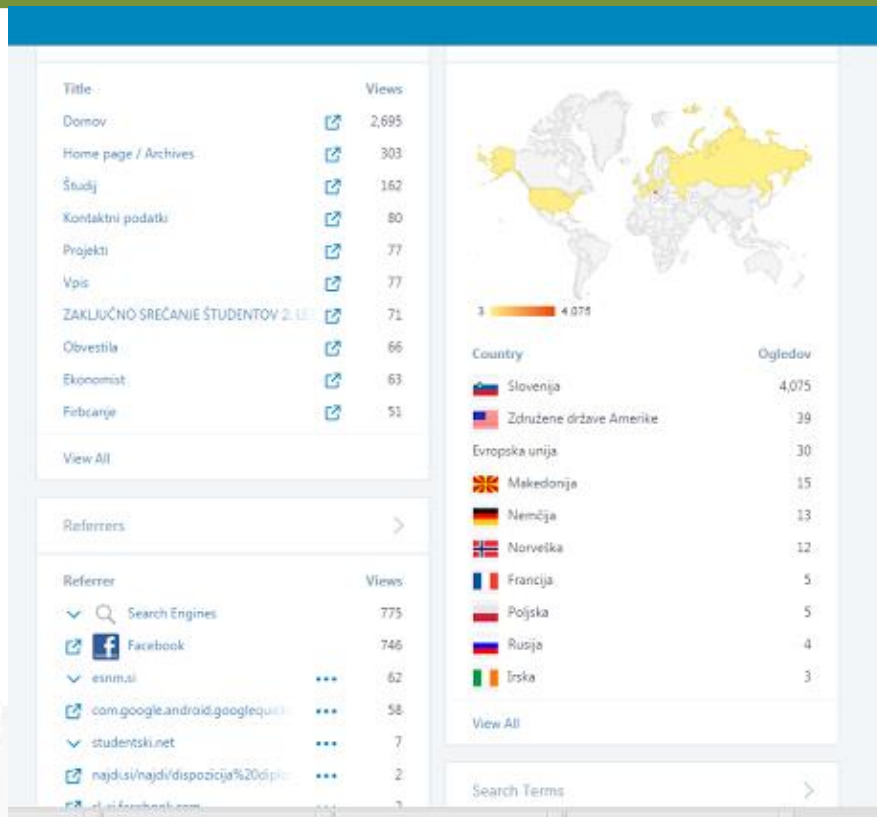
2016-01-05 to Danes

Naslov	Ogledov
Domov	5,941
Home page / Archives	962
Študij	337
Medijska produkcija	321
Projekti	255
Vpis	245
Ekonomist	212
Kontaktne podatki	212
Programi	159
Obvestila	132
Pirbanje	118
Informativni dan	91
2. medijski dogodek	87
Organiziranost	72
Home	68
Koledar	67
Katalogi znanj	67
Študijska komisija	61
Contacts	57
Dejavnosti	57
Pet namigov za izdelavo profesionalnih fotografij	51
BOWLING VEČER	50
Erasmus+	49
Razpis za pridobitev naziva predavatelj višje šole	48

Slika 7: Pregled uspešnosti objav za trimesečno obdobje

Vir: <http://www.esnm.si/wp-admin/com> (4. 4. 2016)

Še pogled na junijsko statistiko ... V juniji smo zabeležili 2695 ogledov spletnega mesta (v februarju le 888 – takrat še nismo izvajali promocije po načelih vsebinskega marketinga). Četrtna ogledov, 746, je bila na spletno stran usmerjena s Facebook strani (februarja le 66).

Slika 8: Pregled uspešnosti objav za junij 2016
Vir: <http://www.esnm.si/wp-admin/com> (6. 7. 2016)

Daleč najuspešnejšo statistiko pa smo zabeležili 1. 6. 2016, saj je našo spletno stran obiskalo kar 1.231 uporabnikov spleta. Skoraj polovica ogledov (542) je bilo preusmerjenih s šolske Facebook strani, saj smo ta dan objavili novico o svečani podelitvi diplom. Poleg ogleda same objave pa so si obiskovalci spletne strani ogledali tudi informacije o študiju (29 ogledov), o programu ekonomist (21 ogledov) in o programu medijska produkcija (11 ogledov). (<http://www.esnm.si/wp-admin/com>)

6 ZAKLJUČEK

Z gotovostjo lahko rečemo, da smo z akcijami na Facebook strani zastavili pravo pot za povečanje obiska spletnega mesta in s tem izgradnje prepoznavnosti šole. Eden od osnovnih principov spletnega oglaševanja je, da se mora organizacija pojavljati na več kanalih hkrati z enako strategijo komuniciranja. V bodoče bomo v promocijske kampanje bolj ciljno naravnano vključevali tudi Instagram, YouTube kanal in e-poštni marketing preko orodja MailChimp. Oblikovali pa smo že tudi program za promocijski dogodek in ga poimenovali podjetniško-medijski event.

Zavedamo pa se, da so zadovoljni in pripadni študenti naši najboljši promotorji. Skrb za kvalitetno delo, dobro počutje, vključevanje študentov v aktivnosti na šoli in praktično delo so dejavniki, ki pripomorejo k pripadnosti šoli in avtentični promociji.

Pomembno je, da s skupnostjo in študenti čim več direktno komuniciramo in za ta namen oblikujemo prilagojene vsebine. S tem pridobivamo njihovo zanimanje in zaupanje ter gradimo dolgoročne odnose.

7 VIRI IN LITERATURA

Data. *Kaj je vsebinski oz. 'content' marketing?* (online). 2013. (citirano 8. 8. 2016) Dostopno na naslovu: <http://data.si/blog/2013/12/10/kaj-je-vsebinski-oz-content-marketing/>.

Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola. *Facebook stran* (online). (citirano 22. 8. 2016) Dostopno na naslovu: <https://www.facebook.com/esnm.visja.si/>.

Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola. *Firbcanje* (online). (citirano 22. 8. 2016) <http://www.esnm-visja.si/firbcanje/>.

Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola. *Medijski dogodki EŠNM, VSS* (online). (citirano 22. 8. 2016) Dostopno na naslovu: <http://event.esnm-visja.si/stilska-preobrazba/>.

Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola. *Nadzorna plošča* (online). (citirano marec - avgust 2016) Dostopno na naslovu: <http://www.esnm.si/wp-admin/com>.

Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola. *5 namigov za izdelavo profesionalnih fotografij* (online). (citirano 22. 8. 2016) Dostopno na naslovu: <http://www.esnm-visja.si/pet-namigov-za-izdelavo-profesionalnih-fotografij>.

Meden, G.: *Ali vsebinski marketing lahko konkurira oglaševanju?* (online). 2014. (citirano 8. 8. 2016). Dostopno na naslovu: <http://data.si/blog/2014/08/05/ali-vsebinski-marketing-lahko-konkurira-oglasovanju/>.

Suda, S.: *The key to successful social media marketing* (online). 2013. (citirano 8. 8. 2016) Dostopno na naslovu: <http://thoughtsonbusiness.org/2013/04/15/the-key-to-successful-social-media-marketing/>.

POPRODAJA KOT NAJBOLJŠA OBLIKA RAZISKOVANJA V DRUŽBENO ODGOVORNEM TRŽENJSKEM NASTOPANJU PROCESNO ORGANIZIRANE ŠOLE

Janez Dulc
Izobraževalni center Geoss, Višja strokovna šola
janez.dulc@siol.net

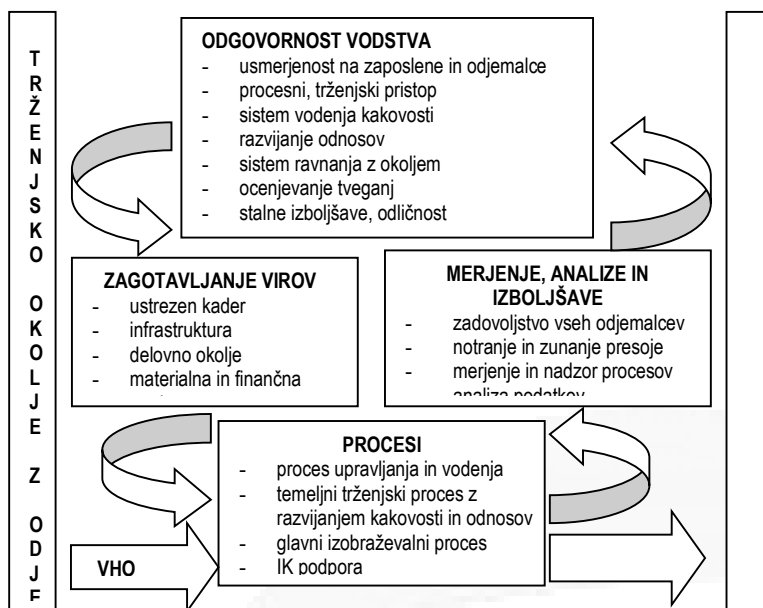
POVZETEK

Prispevek je predstavitev segmenta trženjskega nastopanja organizacije in sicer poprodajnih aktivnostih in drugih oblik sodelovanja z odjemalci in okoljem kot način raziskave trga - potreb in zadovoljstva odjemalcev proizvodov šole in pričakovanj ter zahtev vseh drugih deležnikov. Pri tem raziskovanje pomeni začetek trženjskega procesa, osrednji del trženjskega procesa pa je razvijanje programov izobraževanja in drugih elementov trženjskega spleta 7P-jev. V prenekaterih višješolskih programih morajo dobiti pomembnejše mesto sodobni trendi naše družbe. Le-te je potrebno spremljati, prepoznavati in ustrezno vključevati v izobraževalne procese. (Novi standardi in modeli vodenja, družbena odgovornost, krožno gospodarstvo, četrta industrijska revolucija so le kot primer teh trendov.) Pravilno vzpostavljena in izvajana poprodaja je lahko pri tem najboljša oblika raziskovanja v družbeno odgovornem trženjskem nastopanju katerekoli organizacije, tudi ustrezno procesno organizirane šole. Na ta način organizacija dobi ustrezne odgovore na vprašanja glede smeri, ciljev in načina svojega razvijanja.

1 UVOD

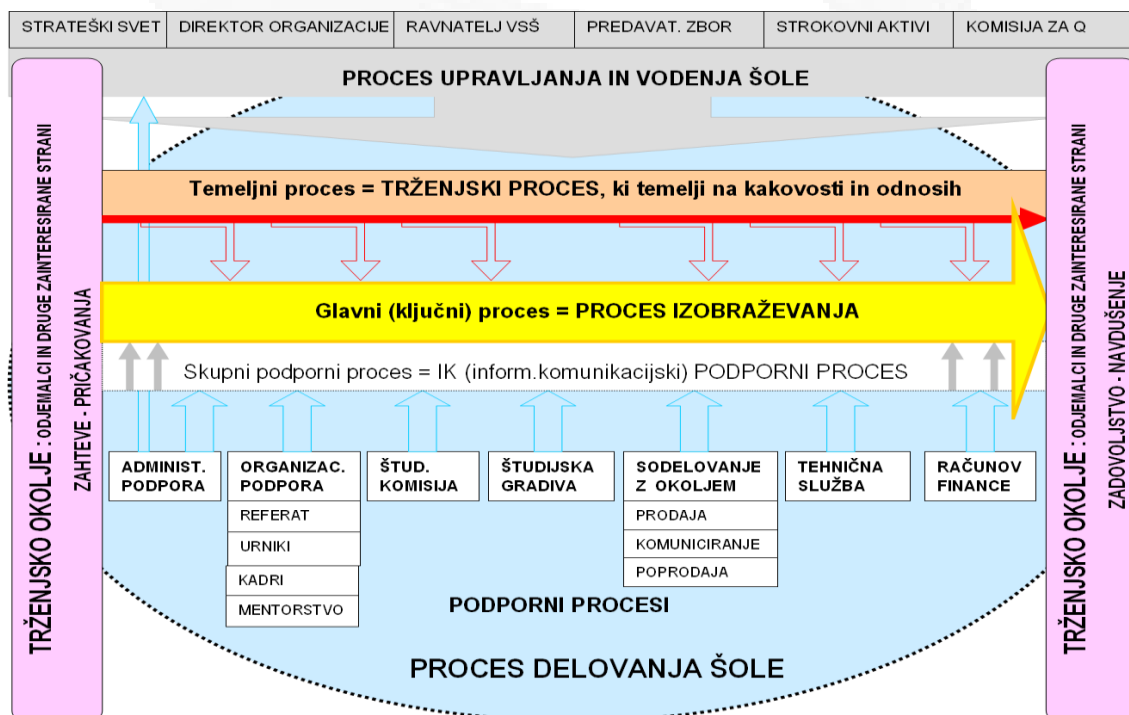
Za lansko 5. letno konferenco 'Kakovost v višjih strokovnih šolah' je bil pripravljen prispevek z naslovom: *Od kakovosti do odličnosti v izobraževanju s procesnim pristopom, po izkušnjah iz gospodarstva*. Šlo je za predstavitev aktualne vsebine o procesni organiziranosti in družbeno odgovornem trženjskem pristopu nastopanja višješolskih organizacij na trgu.

Splošna shema procesnega pristopa šole in medsebojne povezanosti procesa s poudarjenim principom PDCA prikazuje naslednja slika.

Slika 1: Splošna shema procesnega pristopa v delovanju šole

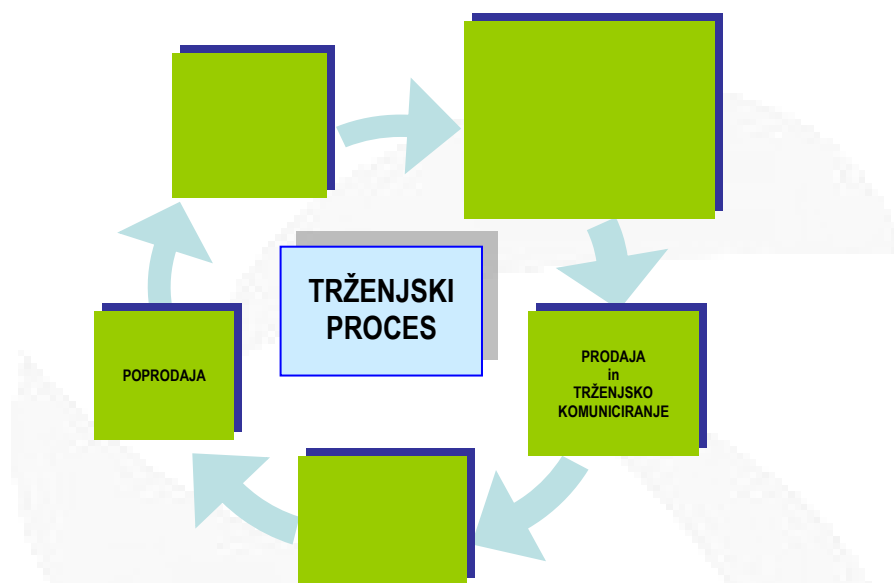
Tako kot poslovni proces v gospodarski družbi, je potrebno tudi delovanje šole organizirati kot urejen sistem glavnih in podpornih procesov. Šola mora vzpostaviti, dokumentirati, izvajati in vzdrževati sistem vodenja kakovosti, ki je integriran v proces delovanja šole. Poleg upravljanja in vodenja šole naj bo šola organizirana oz. naj deluje kot sistem enega ali več glavnih (ključnih) procesov izobraževanja in več podpornih procesov; izrazito pa je izpostavljen trženjski proces v temeljnem procesu v šoli.

Slika 2: Makro model procesov delovanja šole

Model torej upošteva izhodišče, da je temeljni proces obravnavan kot *PROCES RAZVIJANJA*, ki je zasnovan na trženjskem pristopu, kakovosti in odnosih.

Naloga temeljnega procesa, ki je po vsebini trženjski proces, je v stalnem razvijanju pogojev za delovanje in napredek šole. Potrebno je nenehno izboljševati uspešnost celotnega sistema v cilju zadovoljstva odjemalcev oz. vseh deležnikov (zainteresiranih strani). Da je to doseženo, mora šola skozi temeljni trženjski proces stalno razvijati vse elemente trženjskega spleta (7P-jev): izobraževalni programi, prodaja, cene, trženjsko komuniciranje, procesi, ljudje, fizični dokazi.

Slika 3: Trženjski proces v delovanju šole: RAZVIJANJE je osrednji del tega procesa, POPRODAJA pa je najboljša oblika trženjskega raziskovanja

Procesi morajo upoštevati dejstvo, da je vedno ključna osredotočenost vseh procesov na ODJEMALCA. Tudi novi standard ISO 9001:2015 daje (še) večji poudarek na usmerjenost vodstva k večanju zadovoljstva odjemalcev (t. 5.1.2.). Vodstvo mora zagotoviti, da so zahteve odjemalcev in zakonodaje jasno opredeljene in izpolnjene, da so opredeljena in obravnavana vsa tveganja, ki bi lahko vplivala na skladnost ponujenih proizvodov (izobraževalnih programov), ter prav tako priložnosti, ki bi lahko povečale zadovoljstvo odjemalcev. Vzdržuje naj se osredotočenost vseh zaposlenih na dosledno zagotavljanje skladnosti proizvodov s pričakovanji odjemalcev in zakonskimi zahtevami in da se vzdržuje osredotočenost vseh zaposlenih na stalno rast zadovoljstva odjemalcev.

Procesna organiziranost delovanja šole mora vse to zagotoviti!

Glede na zgoraj navedeno se v obravnavani shemi oz. v sistemu vodenja in delovanja šole v ospredje maksimalno postavlja odjemalske trge in ne študijske programe oz. izobraževalne produkte; samostojni ključni izobraževalni proces(i) morajo biti usmerjeni v zadovoljevanje izbranega ciljnega trga odjemalcev oz. potreb posameznih odjemalcev in drugih zainteresiranih strani na tem ciljnem trgu!

2 POPRODAJA IN DRUGE OBLIKE SODELOVANJA ŠOLE Z ODJEMALCI IN Z OKOLJEM

Poprodaja je najboljša oblika raziskovanja kot sestavnega dela planiranja.

Šola si mora tako kot vsaka druga organizacija prizadevati, da vse svoje načrte izvaja iz rezultatov trženjskega raziskovanja in planiranja; za izdelavo ustreznega (trženjskega) načrta in njegovo izvajanje skrbi projektni tim, ki je sestavljen tako, da so ustrezno pokrita vsa področja, ki jih vključuje proces razvijanja in poznejšega uvajanja v konkretnem primeru (poprodaja in druge oblike raziskovanja, razvijanje, prodaja in poprodaja, izvajanje izobraževanja, trženjsko komuniciranje, IK podpora, tudi finance).

Pred pristopom k izdelavi načrta moramo jasno opredeliti strateške in izvedbene cilje, ki jih hočemo doseči s konkretnim (trženjskim) projektom oz procesom.

Trženjski načrt je torej rezultat skrbno izvedene raziskave, ugotovljenih potreb in priložnosti. Šele po njegovem sprejemu pristopimo k razvijanju: izobraževalnih proizvodov (programov), prodajnih poti, trženjskega komuniciranja, poprodaje, procesov, ljudi, zunanjih pokazateljev; pri tem so skrbno vgrajene in izvajane kontrolne točke, osnovna oblika nadzora je izvajanje analize planiranih rezultatov. Načrt nastane največkrat v okviru projektov, ki pomenijo razvijanje glavnega izobraževalnega procesa. Krog odjemalcev izobraževalnega procesa (ciljni trg) je zelo širok, uspeh nastopanja na trgu pa je odvisen od zadovoljstva vsakega posameznega odjemalca. Tudi zato je primerno že v času raziskovanja in razvijanja upoštevati načela upravljanja odnosov s posameznimi odjemalci – CRM. Vsebina trženjskega načrta je predstavitev celotnega trženjskega procesa, ki naj bi ga izvajali (projektni) timi v ustrezni organiziranosti.

Doseči je potrebno močno povezanost vseh aktivnosti (procesa) z okoljem:

- raziskovanje s pomočjo trženjsko informacijskega sistema (TIS),
- prodaja,
- trženjsko komuniciranje,
- poprodaja.

V veliko šolskih organizacijah te aktivnosti niso nedvoumno opredeljene v nobenem (samostojnem) procesu. Gre pa za dele delovanja šole, brez katerih vsi procesi ne morejo dajati ustreznih rezultatov oz. je uspešnost delovanja šole v okolju slabša, kot bi sicer lahko bila. S tem se izkazuje nezavedanje pomembnosti odjemalcev in nerazumevanje kakovosti v smislu skladnosti s pričakovanji (in zahtevami) odjemalcev.

Gre za slabosti delovanja šole in neizkoriščene priložnosti.

Raziskovanje zadovoljstva odjemalcev v večini šol poteka preko t.i. »anket«. Premalo se zavedamo, kako »nevarno« je lahko raziskovanje samo na takšen način, saj slabo pripravljeni vprašalniki in kampanjsko iskanje odgovorov ter površne analize dajejo povsem nerealne podatke in na njih oblikovani rezultati privedejo organizacijo v povsem napačne odločitve. Spoštovanje načel oz. zakonitosti statistike je v takšnih (kampanjskih) raziskavah preveč odsotno. Tudi sicer pa samo statistično spremljanje procesov danes ne zagotavlja kakovosti in osnov za izboljševanje procesov. Že vključevanje različnih preso, ki jih izvajajo za-to kompetentni timi (!), pomeni zmanjševanje tveganj pri sprejemanju zaključkov in odločitev, ki sicer običajno temeljijo samo na rezultatih različnih vprašalnikov po zaključenih procesih v nekem obdobju ...

Še velik korak naprej k približevanju pravemu raziskovanju pomeni dobro razvita, organizirana in sistematično izvajana poprodaja, kot jo poznamo npr. v realnem sektorju, ko najboljša podjetja uspešnost na trgu temeljijo na razvijanju svojih proizvodov (izdelkov in storitev) in vseh drugih elementov celotnega trženjskega spleta 7P z upoštevanjem rezultatov raziskav iz svoje poprodaje. Največ dobrega in slabega o nas in naših proizvodih nam lahko povedo naši odjemalci (neposredni kupci, uporabniki in pa tudi vsi drugi, ki imajo stik z nami ali našimi

proizvodi samo posredno ...). Seveda bomo od vseh teh kvalitetne podatke pridobili samo v dobro organiziranem (enakopravnem, obojestransko-koristnem, partnerskem) sodelovanju z njimi. (Nihče nam ne bo ničesar dal, če v tem ne bo zaznal tudi svoje koristi, interesa ...)

Poleg običajne poprodaje (sodelovanje s študenti in njihovim okoljem po zaključenem študiju) je za izvajanje dobrega celovitega raziskovanja seveda še veliko drugih oblik in načinov.

Najširše in najbolj razvito v velikem delu šol je področje sodelovanja z aktivnimi študenti. Veliko slabše je običajno razvito sodelovanje s študenti, ko le-ti še niso ali več niso vključeni v izobraževalni proces.

Veliko možnosti za pridobivanje podatkov (o željah, potrebah, doseženih rezultatih in nezadovoljstvu) iz okolja imajo tudi šole z vključenim praktičnim izobraževanjem.

Predmet potrebnega ocenjevanja tveganj mora biti zbiranje in analiziranje podatkov iz teh sodelovanj, kako je načrtovano in izvajano, s kakšnim ciljem, kdo in kdaj ...

Veliko podatkov o organizaciji in njenih proizvodih lahko pridobimo tudi pri izvajanju prodajnega procesa; prodaja ni zgolj samo iskanje in pridobivanje kupcev, da se z njimi sklenemo zgolj kupoprodajno sodelovanje.

Trženjsko komuniciranje sicer pomeni dopolnitev prodajnih in poprodajnih aktivnosti v cilju prenosa izobraževalnih programov v okolje različnim odjemalcem. Je pa trženjsko komuniciranje (kot spremljajoči proces oz. podpora prodaje in del komuniciranja z okoljem v obliki: oglaševanja, pospeševanja prodaje, odnosov z javnostmi, osebne in neposredne prodaje) prav tako premalo poznano in potem tudi uporabljeno orodje za vodenje. To poleg osnovnega namena predstavljanja organizacije v okolju za povečanje prodaje lahko pridobi tudi veliko podatkov za napajanje našega trženjskega informacijskega sistema in s tem baze koristnih podatkov za odločanje pri načrtovanju.

Šole se tako ali drugače, največkrat preveč kampanjsko, vključujejo v delovanje različnih strokovnih zbornic in združenj, organizacij in društev ter drugih asociacij, kjer ne nastopa samo širša zainteresirana javnost ampak tudi obstoječi ali pa potencialni odjemalci.

Vse te zgoraj predstavljene oblike sodelovanja z odjemalci in okoljem so običajno vključene le kot sestavni del aktivnosti v glavnem izobraževalnem procesu in v več podpornih procesih, ne pa kot samostojni podporni proces, zato so premalo aktivno vključene kot sestavni del temeljnega (trženjskega) procesa.

Poprodaja z drugimi oblikami sodelovanja šole z odjemalci in okoljem ima dvojni namen in pomen: zagotavljati zadovoljstvo odjemalcev tudi potem, ko je izobraževalni proces zaključen in vzporedno s tem izvajati raziskovanje - pridobivati podatke za trženjski informacijski sistem šole za potrebe načrtovanja nadaljnjega razvijanja izobraževalnega procesa oz. celotnega delovanja šole.

Izpostaviti je potrebno tudi prepoznavnost in zunanjo podobo šole. Poleg komuniciranja z zunanjim okoljem, pri tem je to prvenstveno komuniciranje in sodelovanje s študenti, je pomembna izgradnja celostne podobe (promocijsko gradivo, enotna dokumentacija ter elementi zunanje podobe (spletna stran, dopisi, pisemske ovojnice ...). Promocijsko gradivo (zloženke, plakati, brošure,) in oglaševanje se marsikje neustrezno ozko povezuje z nabavo materialno tehničnih sredstev ...

Podobno (premalo izkoriščeno v cilju vzpostavljanja sodelovanja z okoljem) velja za organizacijo informativnih dnevo in drugih podobnih aktivnosti, kot je npr. dan odprtih vrat šole.

Svečana podelitev diplom je tipičen promocijski dogodek, obenem pa sklepno dejanje glavnega – izobraževalnega procesa za večjo skupino odjemalcev. Takšni dogodki so premalo izkoriščeni za potrebe in cilje celovitega trženjskega raziskovanja.

V prenekaterih višješolskih programih morajo dobiti pomembnejšo mesto tudi aktualne vsebine povezane z nastopajočo Industrijsko revolucijo četrte stopnje (razvijanje »pametnih tovarn«), z nastajajočimi koncepti krožnega gospodarstva in drugi sodobni trendi naše družbe ...? Vse več je prenovljenih izdaj (EU) predpisov s poudarkom na energijski učinkovitosti in sploh varovanju okolja, vrstijo se novejši izdaje standardov (tudi modelov in nagrad) za sisteme vodenja, ki poleg kakovosti in odličnosti usmerjajo organizacije k razvijanju pravih odnosov do okolja, rabe energije, odnosov do ljudi ... Višješolsko izobraževanje se mora na to odzivati hitreje in učinkovitejši. Tudi naša podjetja nujno potrebujejo kadre, ki se bodo znali ustrezno vključiti v vse te spremembe.

Izobraževalni procesi ne morejo in ne smejo iti mimo dejstva, da morajo novo nastajajoči kadri pridobiti ustrezne kompetence tudi na teh področjih. Trženjski procesi v šolah morajo to prepoznati, sprejeti in razviti pristope, s katerimi bodo izobraževalni procesi odgovorili na pričakovanja in zahtevo okolja oz. odjemalcev.

3 ZAKLJUČEK

Šola mora biti v svojem delovanju usmerjena trženjsko in družbeno odgovorno. V tem cilju poudarjamo potrebo po stalnem razvijanju osrednjega odnosa PREDAVATELJ – ŠTUDENT, prav tako pa tudi širšega odnosa ŠOLA – ODJEMALCI oz. ŠOLA - OKOLJE. Potrebno je nenehno dokazovanje in potrjevanje kakovosti na vseh nivojih in njeno nadgrajevanje v odličnost.

Potreba po stalnem razvijanju izobraževalnih procesov oz. celotnega delovanja šole v obliki temeljnega trženjskega procesa, ki se začne s trženjskim raziskovanjem in nadaljuje z razvijanjem vseh elementov trženjskega spleta za nastopanje šole v okolju, ne samo prodajne in komunikacijske funkcije, s poudarkom tudi na poprodaji in drugih oblikah sodelovanja z odjemalci in okoljem, se v šolah, v času globalizacije in konkurenčnosti, kaže vse bolj izrazito.

Gre za sistematično raziskovanje in analiziranje okolja s poudarkom na potrebah po izobraženih in kompetentnih kadrih, za spremljanje razvoja tega okolja in s tem zaznavanje priložnosti, predvsem pa za aktivnosti, kako te priložnosti izkoristiti prej in bolje kot konkurenca. Uspešnost prodaje in umeščanja izobraževalnih programov v okolje in pri tem pridobivanja optimalnega števila odjemalcev ob najboljših referencah, je v veliki meri odvisno od kvalitete trženjskega komuniciranja kot podpore prodaji in tudi od kvalitete poprodaje. Poprodaja pri tem pomeni sistem aktivnosti kot nadaljevanje kontinuitete sodelovanja z odjemalci še potem, ko je proces izobraževanja že zaključen. Kvalitetna poprodaja je tudi spremljanje učinkovitosti vključevanja diplomantov šole v delovna okolja, njihov osebni razvoj in napredovanje, zadovoljstvo delovne sredine Pri tem morajo šole izvajati še naprej ustrezno sodelovanje. Skozi poprodajni proces diplomantom nudimo še dodatne informacije, znanja in vedenja ter širimo njihove kompetence. Takšna poprodaja je tudi dobra oblika trženjskega komuniciranja.

Izvajanje poprodajnih aktivnosti je istočasno, ko z odgovornim spremljanjem diplomantov kot glavnih odjemalcev razvijamo še večjo stopnjo njihovega zadovoljstva, tudi priložnost za kvalitetno raziskovanje uspešnosti izobraževalnega procesa.

4 LITERATURA

Kotler, P. *Managemet trženja*, Ljubljana: GV Založba, 11 izdaja, 2004.

Bureau Veritas. *ISO Izdaja 2015* (online). (povzeto 5. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.standardi-izdaja2015.si/obvladovanje.php#26>.

Dulc, J. *Od kakovosti do odličnosti v izobraževanju s procesnim pristopom, po izkušnjah iz gospodarstva*. Prispevek na 5. letni konferenci 'Kakovost v višjih strokovnih šolah', 2015.

Dulc, J. *Procesni pristop*. Gradivo za višješolska predavanja pri predmetu KZP (Kakovost in zanesljivost procesov), 2016.

Dulc, J. *Razvijanje kot osrednji del trženja*. Gradivo za višješolska predavanja pri predmetu TPN (Tehnični predpisi in načrtovanje proizvodov), 2016.

ODLIČNA DIPLOMA, ODLIČNA POPOTNICA V PRIHODNOST
Opis lastnega primera diplomskega dela

Primož Kurent
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
kurent.primoz@gmail.com

POVZETEK

Velik izziv višjih šol je, da študenti pridobijo v času študija znanje in kompetence, ki jim bodo omogočale nemoteno in uspešno vključitev v delovni proces, naj gre za zaposlitev pri delodajalcih ali samozaposlitev.

Danes smo deležni visokega števila diplom, drugačno vprašanje pa je, koliko uporabnega znanja stoji za tem. Zaradi tega je nujno, da izobraževalni proces lahko ponudi čim več strokovno-praktičnih vsebin in vaj, zaključen pa je z diplomskim delom neposredno povezanim s konkretnim izzivom iz prakse.

Članek govori o pomembnosti kakovostnega procesa izobraževanja in izdelave diplomske naloge, s čimer so povezane višje možnosti za hitrejšo in dolgoročnejšo zaposlitev diplomantov, ter o tem, da je tovrstnih diplom vse manj.

Ključne besede: Kakovostna diploma, hitra zaposlitev, povezava s podjetjem, uporabno znanje.

1 UVOD

V današnjem času je težnja ljudi po čim višji izobrazbi vedno bolj prisotna, kar je pravilen način razmišljanja, v kolikor se to znanje lahko uspešno uporabi v praksi. Z višjo ravno znanja namreč lahko proizvajamo kompleksnejše izdelke ter nudimo boljše storitve, hkrati pa smo konkurenčnejši na svetovnem trgu in dosegamo višjo dodano vrednost. Kot pravi Chan (2005, str. 16) z več znanja lažje odkrijemo nastajanje sinjih oceanov.

Težava nastopi takrat, ko pridobljenega uporabnega znanja in izkušenj, ki bi jih diplomant lahko uspešno uporabil na trgu delovne sile, ni. Poleg tega nastane dodatno težavo predstavlja dejstvo, da je takšnih diplomantov vedno več, o čemer govori tudi veliko člankov, npr. Nered, M. (2010) Bolonjska reforma za zdaj "tovarna diplom", ki ne prinesejo služb. Dostopno na naslovu: <http://www.rtvsl.si/slovenija/bolonjska-reforma-za-zdaj-tovarna-diplom-ki-ne-prinesejo-sluzb/239551>.

Zakaj se to sedaj dogaja tudi v Sloveniji? Predvsem je prišlo do tega efekta zaradi načina financiranja s strani države, saj so izobraževalne institucije financirane glede na število študentov. To pomeni, da več ko je študentov, več je denarja. Tako se dogaja, da se kriteriji za napredovanje v višji letnik znižujejo, znanja je vse manj, diplom pa vse več.

Pri tovrstni »poplavi« diplom nastane težava delodajalcev, da težko izberejo dober in kompetenten kader. Na posamezen razpis za zaposlitev se prijavi ogromno kandidatov z ustrezno izobrazbo, raven znanja pa je zelo različna. Posledično je ustrezne kandidate potrebno

izbrati s pomočjo dodatnih testiranj in preizkusno delovno dobo, to pa zahteva dodaten čas in je povezano tudi z dodatnimi stroški. Sami diplomanti, kot uradni listini, se ne zaupaj več.

In kakšna situacija je sedaj nastala? Vrhunske strokovnjake z visoko stopnjo znanja iščejo vsi. So odlično plačani in imajo ogromno dela. Diplomantov, ki nimajo ustreznega znanja in izkušenj, pa nihče ne potrebuje. Tako imajo nizke plače ali pa delajo celo dela, ki ne ustrezajo njihovi strokovni izobrazbi. Dogajajo se celo ekstremi, da imajo zaposleni s poklicno šolo, kot so npr. mehaniki, zidarji, krovci itn., bistveno višje dohodke od visokošolskih in višješolskih diplomantov.

2 ODLIČNA DIPLOMA, ODLIČNA POPOTNICA V PRIHODNOST

Eden izmed ključnih dejavnikov izobraževalnega procesa je diploma oz. diplomsko delo.

V diplomskem delu študent predstavi znanje pridobljeno tekom izobraževalnega procesa. Ko gre za področje mehatronike, naj bi bilo diplomsko delo čim bolj konkretno, interdisciplinarno in povezano s praktičnim, uporabnim primerom, vsebovalo pa naj bi tako teoretični kot tudi praktični del (Creme, P. 2013; Roš, M. 2005).

V teoretičnem delu diplomskega dela so predstavljena teoretična izhodišča za rešitev problema. Diplomant dokaže, da je sposoben branja strokovne literature, razumevanja teoretičnih izhodišč in aplikacije tega znanja v praksi.

Pri praktičnem delu naj bi bila zgoraj omenjena teoretična znanja uporabljena za prikaz rešitev konkretnega primera iz prakse. V tem delu mora študent pokazati njegov doprinos k znanosti; s pomočjo izračunov, poskusov, simulacij mora določiti model, ga analizirati in uporabiti za rešitev problema.

Odlična diplomska dela se od slabše kakovostnih ločijo predvsem v praktičnem delu. Odlična diploma obravnava konkreten primer iz prakse (gospodarstva) in ima tako tudi višjo dodano vrednost. Diplomant neposredno sodeluje s podjetjem, tema je zelo dobro definirana in cilj jasno postavljen. Potrebna je veliko znanja in časa, da se pride do najustreznejše rešitve, na koncu pa so zadovoljni vsi.

Diplomant se s na ta način hkrati veliko nauči in prav tako dobi odlično oceno. Zelo verjetno je, da si tako pridobi tudi ugled v podjetju in višjo možnost zaposlitve, saj podjetja potrebujejo odličen kader. Na drugi strani pa si je podjetje pridobilo dober kader in rešen problem v praksi (proizvodnji in/ali razvoju). Nadalje, pa sta mentor in izobraževalna institucija pridobila na ugledu, kar lahko vsem prinese nova znanja in povezovanje z industrijo.

Vendar pa je žal na mojem področju mehatronike odličnih diplom vse manj. Vse manj je eksperimentalno analitičnega dela, sistematičnega pristopa pri reševanju zahtevnih problemov in poglobljenega študija. Seveda je za takšne vrste študij in diplomsko delo potrebno veliko napora, znanja, vztrajnosti, kar pa današnji mladini manjka. Lažje je namreč »nekaj na hitro narediti« ali celo »kupiti« diplomu, potem pa bo že nekako šlo. Znanja tako ni in to je slaba popotnica za prihodnost študenta in družbe.

Tako je velikokrat rezultat diplomskih del takšen, da je v oddanih diplomah le teoretični del, lastni prispevek študenta je zelo težko zaznati ali ga celo sploh ni!

O konkretnih primerih in naslovih težko govorim, ker gre za zaupne podatke, lahko pa opišem svoje diplomsko delo in karierno pot, ki je zelo podobna nemškemu modelu.

Po mojem mnenju je to tudi pravi »recept« za uspešno, dolgoročno delo izobraževalnih institucij in izobraževanja mladih.

2.1 Nemški model izobraževanja

Poznan mi je nemški model iz raziskovalno – izobraževalnega centra Erlangen, kjer sem bil kot študent na praksi.

Kako uspešno deluje:

Študenti na tehnični univerzi že tekom študija delajo na konkretnih projektih nemške industrije. Prav tako je njihovo diplomsko delo povezano s konkretnim primerom iz industrije (npr. BMW). Študent raziskuje, načrtuje, realizira projekt delno na univerzi delno v podjetju, kjer se seznani z delovnimi postopki, zaposlenimi, okoljem. Ko zaključi študij, se v veliko primerih tudi zaposli v dotičnem podjetju, saj mu je mnogo znanega in ne potrebuje veliko časa za uvajanje.

Najboljši študenti postanejo po nekaj letih vodje oddelkov, direktorji razvojev, prodaj itn. Pridobijo veliko znanja in izkušenj in postanejo predavatelji na univerzi. Z veliko praktičnega znanja imajo lahko zelo zanimiva predavanja, kjer se prepletata teorija in praksa. Poleg tega imajo dostop do virov konkretnih projektov, ki jih dajejo študentom za vaje in diplomska dela ter virov finančnih sredstev. Za izpeljavo projektov univerza tako pridobi del sredstev in najnovejšo opremo za laboratorije in tako je cikel sklenjen.

2.2 Moja strokovna pot in diplomsko delo

Kadrovska štipendija

Uspešno kranjsko podjetje Savatech d.o.o. je razpisalo dve kadrovske štipendiji za področje strojništva. Na sposobnostnih testih je bilo preko 60 kandidatov in meni jo je uspelo pridobiti. S tem se je začela moja poslovna povezanost s tem podjetjem.

Vsako leto sem bil med počitnicami pri njih na praksi. Tako sem spoznal kar nekaj procesov v razvoju in tehnologiji, ob zaključku študija pa sem za njih vodil že nekaj projektov.

Diplomsko delo

Iz projektov je nastala tudi ideja za naslov diplomskega dela: ANALIZA SPOJA GUME S KOVINO. Pri diplomskem delu je šlo za konkreten primer optimizacije konstrukcije izdelkov in tehnologije izdelave napihljivih izdelkov, ki se uporabljajo še danes za sanacije kanalizacijskih vodov.

Nastala je kvalitetna diplomska naloga, ki je vsebovala teoretična izhodišča, bazične raziskave in uporabo novih odkritij pri konkretnih aplikacijah v proizvodnji.

V nadaljevanju so predstavljeni tudi konkretni primeri slik in tabele (primer Slika 1, Slika 2 in Tabela 1) iz diplomskega dela, ki prikazujejo, kako podrobno so potekale raziskave, da smo prišli do zadostnega teoretičnega znanja, kar je bilo izhodišče za novo konstrukcijo izdelka in drastično spremembo tehnologije.

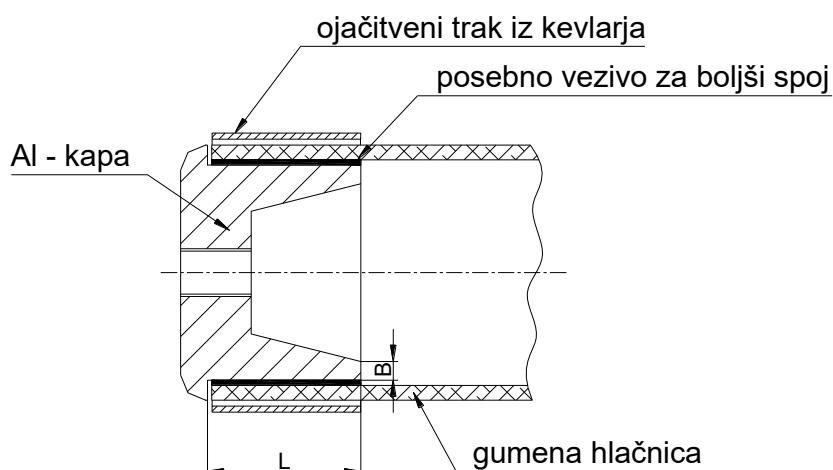
Izvleček iz diplomskega dela se glasi:

Diplomska naloga predstavlja raziskovanje trdnosti spoja pri vezavi guma-kovina in pri vezavi med dvema gumama ter primerjavo med njima. Na začetku je predstavljena zgodovina gumarske industrije, sledi ji splošna predstavitev predelave gume od pridobivanja kavčuka do priprave zmesi, konfekcije in oblikovanja polizdelkov. Nadalje je opisana vulkanizacija ter teorija fizikalno kemičnih principov, na katerih temelji spoj med gumo in kovino. V eksperimentalnem delu naloge je bil proučevan vpliv različnih naležnih dolžin spoja, vpliv debeline in vpliv različnih veziv na trdnost spoja. Opisani so tudi postopki izdelave testnih

vzorcev in testnih izdelkov. Vsi rezultati so zbrani v tabelah in prikazani v diagramih. Na koncu sledijo še ugotovitve in smernice za nadaljnje delo.

Namen diplomskega dela:

Diplomsko delo je projekt iz industrije, katerega namen je izboljšanje trdnostnih lastnosti spoja med aluminijasto kapo in hlačnico (Slika 1) ter izboljšanje tehnološkega procesa izdelave in vulkanizacije popravičnih čepov – pakerjev, s tem pa tudi zmanjšanje stroškov izdelave.

Slika 1: Vezava kapa – hlačnica
Vir: Kurent, 2000, 9

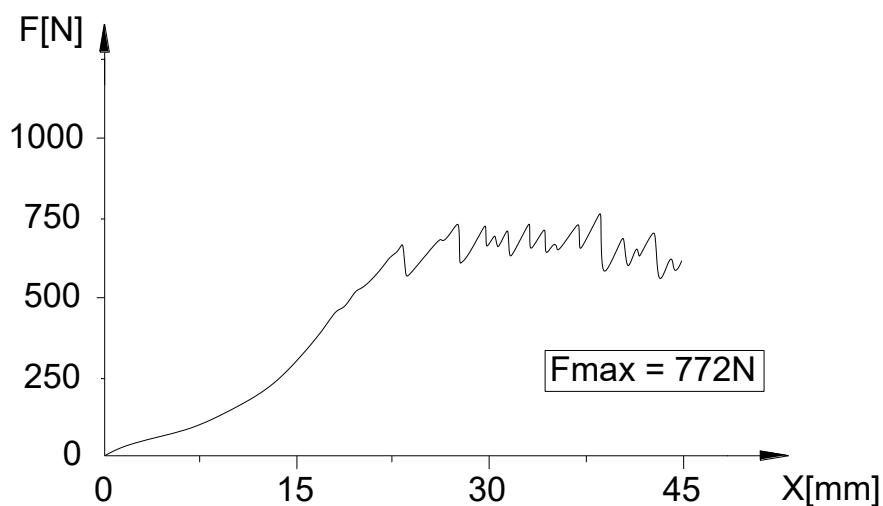
Tehnološki postopek izdelave spoja aluminijaste kape in hlačnice je bil zamuden in drag. Že sama aluminijasta kapa je bila zelo draga. Poleg tega je bilo potrebno kontaktno naležno površino kape pred vstavitvijo v hlačnico dodatno premazati s posebnim vezivom (Chemosil), ki zagotavlja boljše sprijemanje gume in kovine. Z zunanje strani se je po obodu hlačnice navil tudi trak iz kevlarja, ki je zagotavljal večjo trdnost spoja. Vsi ti postopki so podjetju izjemno povečali stroške izdelave.

Tehnološki postopek smo želeli spremeniti tako, da bi odpadel trak iz kevlarja, da bi bila konstrukcija (geometrija) kape manjša, zmanjšala naj bi se predvsem velika naležna dolžina L, po možnosti pa bi tudi odpravili tudi fazo premazovanja med konfekcijo kape in hlačnice.

Potek diplomskega dela:

Teoretične raziskave so mi dale znanje, da sem lahko zasnoval in izdelal vzorce ter razpisal teste (primer: Slika 2 in Tabela 1), na podlagi katerih sem prišel do presenetljivih rezultatov.

Pred diplomsko nalogo so se za zapiranje napihljivih gumenih delov uporabljale Al kape, ki so bile zelo drage in zamudne za izdelavo. Po vrsti različnih poskusov in simulacij sem ugotovil, da je za zapiranje boljše uporabljati gumene kape, ki so narejene iz odpadkov. Edini strošek na začetku je bila investicija v kalupe, ki pa se je zelo hitro povrnila.

Slika 2: Diagram potek sile F pri luščenju v odvisnosti od raztezka X
Vir: Kurent, 2000, 66

VEZAVA ALUMINIJ - GUMA PRI RAZLIČNIH DOLŽINAH			
Zap.št.	Oznaka preizkušanca	Sila porušitve [N]	Mesto porušitve
1	Al 70 1 F1	7110	gumirani kord
2	Al 70 2 F1	5904	gumirani kord
3	Al 70 3 F1	7987	gumirani kord
4	Al 50 1 F1	6140	spoj 1/2
5	Al 50 2 F1	6076	spoj 1/2
6	Al 50 3 F1	6419	spoj
7	Al 30 1 F1	3721	spoj
8	Al 30 2 F1	4425	spoj
9	Al 30 3 F1	5920	spoj
10	Al 10 1 F1	2270	spoj
11	Al 10 2 F1	2001	spoj
12	Al 10 3 F1	2515	spoj
13	Al 70 1 F2	831	spoj
14	Al 70 2 F2	727	spoj
15	Al 70 3 F2	626	spoj
16	Al 50 1 F2	642	spoj

17	AI 50 2 F2	635	spoj
18	AI 503 F2	750	spoj
19	AI 30 1 F2	577	spoj
20	AI 30 2 F2	708	spoj
21	AI 30 3F2	673	spoj
22	AI 10 1 F2	855	spoj
23	AI 10 2 F2	996	spoj
24	AI 10 3 F2	865	spoj

Tabela 1: Rezultati meritev vezave aluminij – guma pri različnih naležnih dolžinah Vir: Kurent, 2000, 67

Rezultat diplomskega dela:

Iz dragih aluminijastih kap za zapiranje smo prešli v celotni proizvodnji na poceni gumene kape, ki so omogočale boljše lastnosti izdelka in uporabo odpadne gume v proizvodnji.

Diplomska naloga je pomenila korenito spremembo v proizvodnji gumenih napihljivih izdelkov in njihovi dodani vrednosti. Dobički iz poslovanja so se bistveno povečali, sam pa sem veliko pridobil na znanju in ugledu v podjetju. Podjetje je veliko zaslužiło, moj mentor pa je objavil članek v pomembni znanstveni reviji. Mislim, da je to smisel kvalitetnega diplomskega dela.

Zaposlitev v Savatech d.o.o.

Takoj po uspešnem zaključku študija sem se zaposlil kot razvojni tehnolog. Po enem letu sem postal vodja razvoja oddelka EKO, izdelki za zaščito okolja in reševanje. Po devetih letih pa direktor Razvoja celotnega podjetja Savatech d.o.o..

Zaposlitev v ŠC Kranj

Po dvanajstih letih dela v industriji me je poklicna pot vodila na mesto učitelja in predavatelja strokovnih predmetov na Šolskem centru Kranj.

Kot je bilo predstavljeno v nemškem modelu, sem si tudi jaz tekom študija in zaposlitve v gospodarstvu pridobil veliko znanja in izkušenj, ki jih sedaj lahko prenašam na študente. Predavanja so zaradi tega kvalitetnejša in bolj zanimiva, saj so podkrepljena s konkretnimi primeri iz prakse in takšno naj bi bilo tudi diplomsko delo.

2.3 Kvalitetno diplomsko delo

Kot je že bilo opisano v članku in podkrepljeno s konkretnim primerom sem trdno prepričan, da se kvalitetno diplomsko delo začne z resnim pristopom študenta in pravo izbiro teme. Mentor mora biti kompetenten na svojem področju in študenta ustrezno voditi. Tema mora biti konkretna, ustrezno definirana, cilj pa jasno postavljen (De Bono, E. 1998, str. 36). Sestavljena mora biti iz teoretičnega dela in praktično analitičnega dela, pri čemer morajo biti zaključki jasni in slediti cilju.

Na koncu je zelo pomembno, da obstajajo enotni kriteriji za ocenjevanje diplomskega dela. Da ne prihaja do razlik in ocena dejansko pomeni znanje in vložen trud diplomanta.

Pravilnike o diplomskem delu ima vsaka izobraževalna inštitucija posebej, zajemajo pa poleg specifik vsakega izobraževalnega programa tudi veljavno slovensko zakonodajo na tem področju. Tudi Šolski center Kranj imam svoj pravilnik in je objavljen na internetu

(http://www.sckr.si/tsc/vss/documents/diplomska_naloga/Pravilnik_in_obrazci_za_DI/Pravilnik_o_DD_in_DI_1.pdf).

3 ZAKLJUČEK

Pri učenju in pridobivanju znanja ter delovnih izkušenj ni bližnjic. Potrebna sta vztrajnost in trdo delo, ki na koncu pripelje do znanja, ki naredi vse bolj preprosto (John Maeda, 4. Zakon preprostosti).

Tako kot pravi slovenski pregovor: »Če spomladi ne seješ, jeseni ne žanješ.«

Menim, da zgornje velja tudi pri učenju in na koncu študija pri diplomskem delu. Več truda ko vложиš, bolj ko si ambiciozen, zainteresiran, bolj poglobljeno ko študiraš, z več znanja razpolagaš in se lahko »spopadaš« z bolj zahtevnimi projekti, lažje dobiš zaposlitev in si uspešen.

Odlična diploma na koncu študija je tako lahko odlična popotnica v uspešno karierno prihodnost.

Prav zaradi tega moramo predavatelji in vodstvo šole spodbujati kvalitetna diplomska dela povezana z gospodarstvom!

4 VIRI

Chan, W. Kim (2005): Strategija sinjega oceana, GV Založba, Ljubljana.

Crete, P. (2013): Kako pisati na univerzi, Modrijan založba, Ljubljana.

Čeh, M. (2009): Mehatronika, Pasadena, Ljubljana.

De Bono, E. (1998): Naučite svojega otroka misliti, Rotis, Maribor.

Kurent, P. (2000): Analiza spoja gume s kovino, Diplomsko delo, Ljubljana.

Roš, M. (2005): Pišem – Priročnik za pisanje strokovnih in znanstvenih del, GV Založba, Ljubljana.

Nered, M. (2010): <http://www.rtvlo.si/slovenija/bolonjska-reforma-za-zdaj-tovarna-diplomki-ne-prinesejo-sluzb/239551> (13.10.2016)

SAMOSTOJNO UČENJE IZDELAVE SPLETNIH STRANI

mag. Dejan Cvitkovič
Biotehniški izobraževalni center Ljubljana, Višja strokovna šola
dejan.cvitkovic@bic-lj.si

POVZETEK

Kako motivirati študente, da bodo sami opravili določeno nalogo, pri tem pridobili novo uporabno znanje in bili na koncu še zadovoljni? Prispevek se ne osredotoča na motivacijski vidik, ampak na praktičnem primeru pokaže, da je študente možno pripraviti do tega, da brez predznanja samostojno izdelajo spletno stran. Seveda so pomembni dejavniki izbira platforme, ki mora biti enostavna za uporabo, navodila, ki morajo biti jasna in nedvoumna, in določena nagrada, za katero se bo študent potrudil. Na podlagi opravljene raziskave med 61 rednimi študenti 1. letnika programa Živilstvo in prehrana so v prispevku poleg rezultatov zadovoljstva opisani tudi predlogi za izboljšave.

Ključne besede: spletne strani, WordPress, Arnes, Google

1 UVOD

Pri predmetu Strokovna informatika in statistične metode vrednotenja (SIS) je del ur predmeta namenjen seminarju (6 ur). V preteklosti smo v sklopu tega dela predmeta predelali snov elektronskih predstavitev. V prvem delu (v obliki predavanja) smo študente seznanili s prednostmi elektronskih predstavitev in si pogledali splošna pravila pri izvedbi predstavitev. V nadaljevanju smo prikazali uporabo dveh aplikacij, namenjenih elektronskim predstavitvam: Microsoft PowerPoint in Prezi (www.prezi.com, 6. 9. 2016). Drugi del je bil namenjen samostojnemu delu študentov, kjer so v parih izdelali poljubno predstavitev na temo s strokovnega področja v poljubni aplikaciji. Na koncu so predstavitev izvedli pred prisotnimi študenti. Za svoje delo so lahko pridobili do 6 bonus točk. Udeležba na seminarju je bila pogoj za opravljanje izpita s kolokviji.

V letošnjem letu sem se odločil, da bom ta del predmeta prenovil, saj se je v preteklih letih pokazalo, da študenti obravnavano snov že poznajo iz srednje šole. Ker se poslovanje (ali vsaj del poslovanja) vse bolj seli na svetovni splet, sem se odločil, da študentom omogočim pridobitev znanj in spretnosti izdelave spletnih strani. Na ta način bi si v prihodnosti lahko sami izdelali spletno predstavitev in za to ne bi potrebovali zunanjih izvajalcev in s tem povezanih stroškov. Po pregledu različnih spletnih storitev, ki omogočajo enostavno izdelavo spletnih strani, sem izbral platformo WordPress (<https://wordpress.com/>, 6. 9. 2016), saj je zelo razširjena in zmožljiva, a hkrati dovolj enostavna za uporabo. Poleg tega Arnes svojim uporabnikom že nekaj časa omogoča izdelavo poljubnega števila spletnih strani na platformi v storitvi Arnes Splet (www.splet.arnes.si/, 6. 9. 2016), ki je v celoti poslovenjena in brezplačna za uporabo, zato je bila odločitev še toliko lažja.

Pogoj za uporabo je uporabniško ime in geslo v federaciji Arnes, kar naši študenti že uporabljajo, saj na Zavodu BIC Ljubljana uporabljamo Arnesovo storitev AAI (<https://aai.arnes.si/>, 6. 9. 2016). Ta omogoča dostop do različnih storitev z enotnim uporabniškim imenom in geslom. Pri nas ga študenti uporabljajo za dostop do spletnih učilnic in lokalno prijavo v računalnike (zaposleni pa poleg tega tudi za dostop do elektronske pošte,

intraneta in dokumentnega sistema), hkrati pa tudi za uporabo Office 365 (<https://o365.arnes.si/>, 6. 9. 2016).

2 IZVEDBA

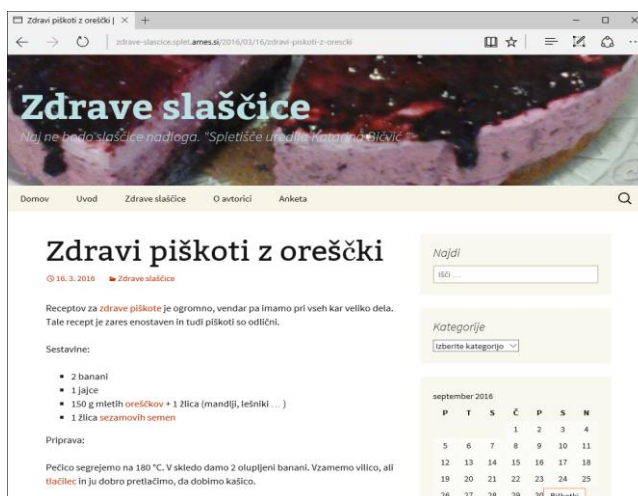
Ker sem želel, da bi študenti sami prišli do cilja – namesto da skupaj klikamo in uniformiramo spletne strani – sem se odločil za drugačen pristop. Pri tem sem izhajal iz domneve, da se bodo študentje veliko več naučili, če bodo do cilja prišli sami.

Aktivno učenje, ki učenca celostno, miselno in čustveno aktivira in pri katerem učenec samostojno išče in vrednoti informacije, bo verjetneje dalo trajnejše rezultate (Marentič Požarnik B., str. 13–14). Študenti na ta način ne bodo pridobili faktografskih znanj, ki bodo uporabna samo krajši čas, ampak se bodo naučili iskanja informacij, ki jim bodo prišle prav skozi celotno življenje in v različnih situacijah.

Pripravljal sem ohlapna navodila z minimalnimi zahtevami, ki jih je stran morala vsebovati, in bližnjicami do nekaterih ukazov. Izbor teme, oblikovanje, menije ipd. sem v celoti prepustil njihovem kreativnemu razmišljanju. Določil sem rok, do katerega mora biti spletna stran pripravljena za pregled in ocenjevanje (približno mesec dni). Kot pomoč sem jim priporočil iskalnik Google, s čimer sem jih želel spodbuditi za samostojno reševanje problemov. Poleg tega sem odprl tudi forum v spletni učilnici, kjer so lahko zastavili vprašanja. Pri tem sem jih skušal spodbuditi, da bi si pomagali med seboj, kar se je delno uresničilo. Na forumu sta se pojavili samo dve vprašanji, na enega so odgovorili študenti sami, na drugega pa očitno niso znali odgovoriti in sem zato odgovoril sam. Poleg tega me je nekaj študentov (pet) prosilo za pomoč v živo. Študentom sem bil na voljo v času govorilnih ur in po vajah (kolikor jo to dopuščal čas).

Študenti imajo pri predmetu SIS možnost opravljanja izpita z dvema kolokvijema, pri čemer je bil letos postavljen pogoj izdelane spletne strani. Študentom sem obljubil tudi nagrado v obliki bonus točk, a jim nisem povedal, koliko točk bodo za opravljeno nalogo dobili prejeli.

Na Sliki 1 je prikazan primer izdelane spletne strani študentke.

Slika 1: Primer izdelane spletne strani študentke

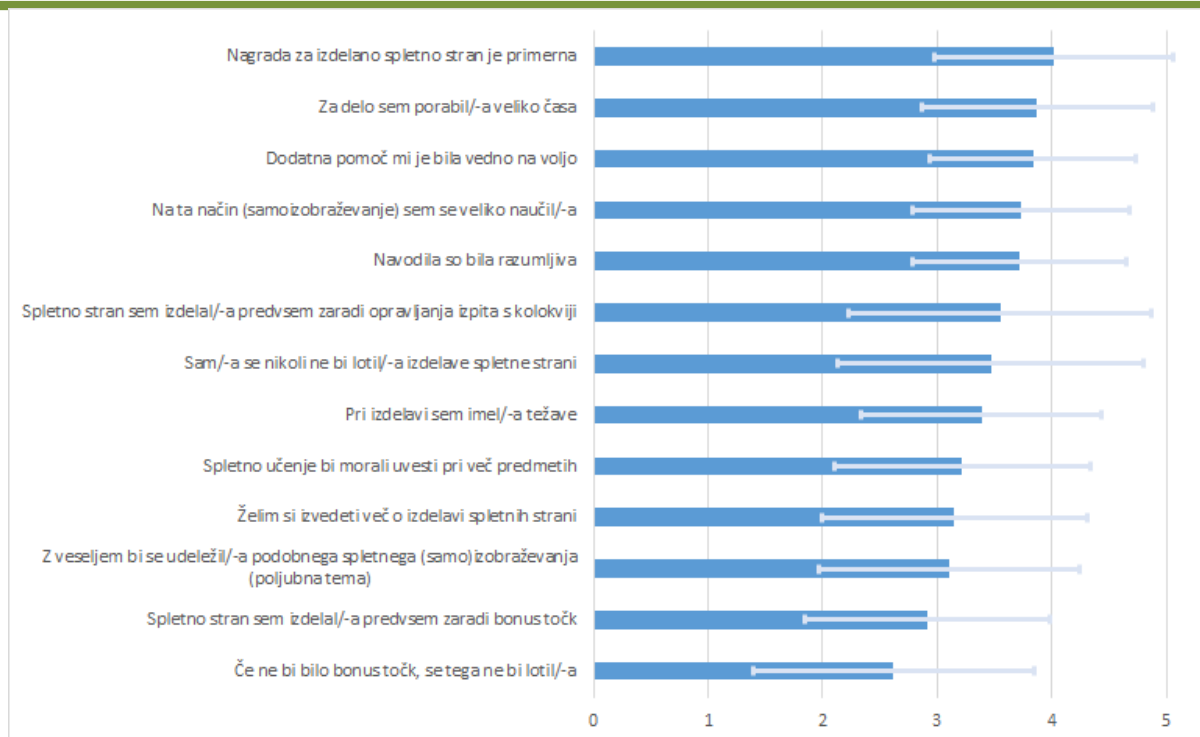
Vir: <http://zdrave-slascice.splet.arnes.si/category/zdrave-slascice/>

3 REZULTATI

Do roka je spletno stran po navodilih izdelalo 61 študentov. Med 63 aktivnimi študenti, ki izpolnjujejo pogoje za pristop k izpitu (zadostna prisotnost na vajah), to znese 97 % študentov, kar je glede na zahtevnost naloge veliko več od pričakovanja. Povprečne ocene posameznih trditvev in standardni odkloni za posamezno trditvev so prikazani na Sliki 2.

Izdelana spletna stran je bila šele prvi (resda največji) korak do cilja. URL spletne strani so zapisali v vnaprej pripravljeno Googlovo preglednico. Po končanem roku za izdelavo spletnih strani so imeli študenti teden dni časa, da so po vnaprej določenem sistemu pregledali spletne strani sošolcev – vsak je pregledal stran pred njim vpisanega sošolca. Pri pregledu so morali biti pozorni na minimalne zahteve, podane v navodilih. Svoje opombe so zapisali v ustrezen stolpec v Googlovo preglednico.

Po opravljeni nalogi smo skupaj pregledali in ocenili spletne strani. Najboljše spletne strani po mojem izboru sem nagradil z dodatnimi petimi bonus točkami. V vsaki skupini pri vajah sem dodatno nagradil najboljše spletne strani po izboru študentov. Tega sem se lotil tako, da sem pripravil spletni obrazec za glasovanje z navedenimi spletnimi stranmi članov posamezne skupine. Vsak študent je nato s seznama strani svoje skupine izbral največ tri spletne strani, ki so mu bile najbolj všeč. Avtorji teh so dobili pet bonus točk. Po opravljeni nalogi sem študente prosil, da izpolnijo kratek vprašalnik, na podlagi katerega se bom lažje odločil, kako nadaljevati z delom v prihodnje. Anketa je bila sestavljena iz 13 vprašanj zaprtega tipa in 4 vprašanj odprtega tipa, med katerimi je bilo zadnje namenjeno izboru treh najboljših spletnih strani po njihovem mnenju. Pri vprašanjih zaprtega tipa so podane trditve ocenjevali s 5-stopenjsko lestvico med 1 in 5, pri čemer je 1 pomenilo popolno nestrinjanje s trditvijo, 5 pa popolno strinjanje. Pri odprtih vprašanjih me je zanimalo, kje so imeli največ težav in kaj predlagajo za bodoče. Zadnje vsebinsko vprašanje je bilo namenjeno kakršnemu koli mnenju v povezavi s predmetom (predavanji, vajami in seminarjem).

Slika 2: Povprečne ocene s standardnimi odkloni za posamezne trditve

Vir: lasten

Na splošno lahko ocenim, da so študenti s tovrstno aktivnostjo zadovoljni, saj so jo zelo pozitivno ocenili. Najvišjo povprečno oceno je dobila trditev "Nagrada za izdelano spletno stran je primerna" – 4,02. Poleg tega je bila to ena izmed treh trditvev z modusom 5. To si lahko razlagamo na dva načina: po eni strani so si očitno zelo želeli opravljati izpit s kolokviji, po drugi strani pa jih dodatne bonus točke (ker niso vedeli, koliko jih bodo dobili) pri tem niso toliko motivirale. Hkrati je trditev, da se brez bonus točk tega ne bi lotili, v povprečju najnižje ovrednotena – 2,62. Tudi trditev, da je bilo možno opravljati izpit s kolokviji, je bila v povprečju visoko ocenjena (3,55).

Zelo pozitivno sta bili ocenjeni trditvi, da jim je bila dodatna pomoč vedno na voljo (3,83) in da so se na takšen način veliko naučili (3,73). Pri prvi trditvi so si bili tudi najbolj enotni, saj je bil tu standardni odklon najnižji (0,90). Predvsem pozitivno ocenjena druga trditev mi je potrdila, da je bil izbrani način izvedbe seminarja ustrezen. Da so za delo porabili veliko časa (3,86), je bilo pričakovano, saj so se morali sami spopasti z veliko novimi stvarmi, ki jih prej niso poznali.

Trditev, da so bila navodila razumljiva, je bila ocenjena s povprečno oceno 3,72, kar pomeni, da je bila večina študentov z njimi zadovoljna, zagotovo pa bi lahko bila še boljša. Sami se tega očitno ne bi lotili, ker so trditev ocenili s povprečno oceno 3,47. Poleg tega so v povprečju s samo izdelavo imeli nekaj težav (3,84). Pri ostalih trditvah so bila mnenja bolj deljena, saj so bile povprečne ocene med 2,92 in 3,34.

Študenti so bili najmanj enotni pri trditvi, da se sami nikoli ne bi lotili izdelave spletne strani, saj je ta trditev imela najvišji standardni odklon (1,33).

Pri odprtih vprašanjih sem dobil podrobnejši vpogled v težave, ki so jih imeli študenti pri izdelavi spletnih strani. Izkazalo se je, da jih je največ imelo težave pri ustvarjanju galerije, kar je bila

dodatna aktivnost, ki ni bila obvezna. Veliko jih je izrazilo željo, da bi bilo za prihodnje izvedbe dobro, če bi skupaj na vajah naredili en primer oz. bi šli skupaj skozi glavne točke, da bi se potem na svojem primeru lažje znašli. Po drugi strani je bilo približno enako število tistih, ki so izjavili, da ne bi spremenili ničesar.

Zadnje vprašanje je bilo namenjeno izvedbi predmeta v celoti. Tu ni bilo enega samega negativnega odgovora. Nekaj najbolj zanimivih:

- najboljše vaje od vseh predmetov :)
- Predmet mi je zanimiv, ker pridobimo veliko praktičnega znanja.
- Veliko sem se naučila.
- Zanimiva predavanja in vaje.
- Predmet mi je bil všeč, tudi izpeljava, veliko sprotne dela.. To je pa res en velik plus*
- Imeli smo se super in se veliko naučili. =)
- Bilo je zelo poučno. Veliko novih stvari sem se naučila.
- ...

4 ZAKLJUČEK

Velik delež študentov, ki je uspešno (in tudi zelo dobro) opravil nalogo, ki ni bila pogoj za izpit, kaže na to, da je bila odločitev o spremembi načina izvedbe seminarja pravilna. To med drugim potrjujejo tudi mnenja študentov, ki so jih podali v anketi. Čeprav so za izdelavo spletne strani porabili veliko časa (oz. več, kot so pričakovali), so bili na koncu zadovoljni, saj so se naučili izdelati spletno stran. Veliko je, po mojem mnenju, k občutku zadovoljstva pripomoglo dejstvo, da so se morali bolj ali manj sami spopasti z novo situacijo.

Pozitivna naravnost študentov do takšne izvedbe seminarja in uporabnost pridobljenega znanja sta odločilnega pomena, da bom s tem nadaljeval tudi v prihodnje. Seveda bom upošteval mnenja študentov glede izboljšav in po naslednji izvedbi ponovno izvedel anketiranje.

5 LITERATURA

Arnes. *Arnes AAI* (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <https://aai.arnes.si/>.

Arnes. *Arnes Splet* (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: splet.arnes.si.

Marentič Požarnik B. *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS, 2000.

Oblak 365 (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <https://o365.arnes.si/>.

Prezi (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: www.prezi.com.

WordPress (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <https://wordpress.com/>.

Zdrave slaščice (online). 2016. (citirano 6. 9. 2016). Dostopno na naslovu: <http://zdrave-slascice.splet.arnes.si/category/zdrave-slascice/>.

DELOVANJE ŠOLSKE KNJIŽNICE KOT PRISPEVEK H KAKOVOSTI ŠOLE

Ana Peklenik
B&B Izobraževanje in usposabljanje d.o.o., Višja strokovna šola
ana.peklenik@bb.si

POVZETEK

V prispevku na konkretnem primeru ugotavljamo, kako je kakovostno delovanje šolske knjižnice pomembno za kakovost delovanja šole kot celote. Za osnovni problem smo izbrali vprašanje, kako je knjižnica obravnavane organizacije napredovala v zagotavljanju kakovostnih storitev med letoma 2013 in 2016. Izbrali smo dve raziskovalni metodi. Najprej smo primerjali povprečno oceno trditve, povezane z delovanjem knjižnice, v vprašalniku o zadovoljstvu s študijem in študijskim procesom, ki jo redno izvajamo med študenti. Poleg tega smo med študenti v razmiku treh let opravili spletno anketo in dobili zanimive rezultate. Uporabili smo jih kot izhodišče za potrditev osnovne predpostavke in odgovorili na temeljno raziskovalno vprašanje. Rezultati raziskave nam bodo služili pri načrtovanju nadaljnjega dela v knjižnici.

1 UVOD

Šolska knjižnica je nujni element delovanja višje strokovne šole. Zaradi specifičnosti področja višješolskih izobraževanj ima tudi posebno opredelitev: v nasprotju s srednješolsko knjižnico je dolžna imeti gradivo s strokovnih področij, za katera šola izobražuje; gradivo je razporejeno po UDK in ne po abecednem vrstnem redu. Gradivo za študente in predavatelje ni fizično ločeno.

Osredotočili smo se na problem knjižnice kot gradnika kakovosti v zasebni izobraževalni organizaciji, kjer je izpostavljena na eni strani kot enota višje strokovne šole, ki je sicer ključna za njeno delovanje, vendar sama po sebi ni profitabilna, zato njene pomembne funkcije lastniki ne poudarjajo; na drugi strani so potrebe študentov in na tretji zahteve Zakona o višjih strokovnih šolah, ZOFVI, ne nazadnje Nakvis. Organiziranost obravnavane knjižnice otežuje tudi dejstvo, da izobraževanje poteka na dveh lokacijah. Izredni študenti v času študija na šoli opravljajo le nujne obveznosti, veliko študirajo doma, saj promoviramo spletne učilnice, e-študij, prisotnost na predavanjih ni obvezna. Predvidevamo, da bo raziskava pokazala, da je treba zagotoviti večjo prisotnost knjižničarke na dejavnostih in delovni čas knjižnice premakniti na popoldanski čas. Sprašujemo pa se, ali dejavnosti, povezane z večjo promocijo knjižnice v obdobju 2013–2016, kažejo rezultate.

V članku izhajamo iz izkušenj, pridobljenih na delovnem mestu šolske knjižničarke v zasebni izobraževalni organizaciji.

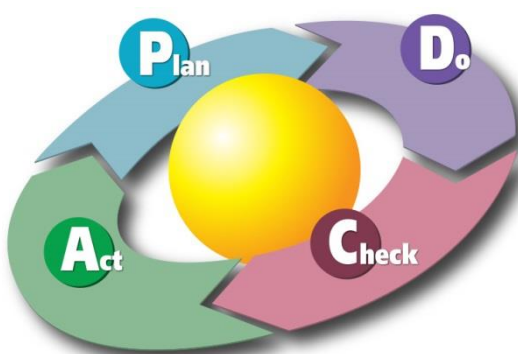
1.1 Knjižnična dejavnost v višji strokovni šoli

68. člen ZOFVI (Ur. l. RS, št., 16/2007) določa: »Šola ima knjižnico.« Zakon o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št., 87/2001, 96/2002) navaja, da šolske knjižnice s svojo dejavnostjo podpirajo izobraževalni proces tako za vse udeležence izobraževanj kot za strokovne delavce šole. Njihovo (kakovostno) delovanje bistveno pripomore h kakovostnemu delovanju šole kot celote.

1.2 Opredelitev kakovosti

Vrednotenje oziroma evalvacija – merjenje kakovosti knjižnice in njenih storitev pomeni stalno spremljanje in presojanje kakovosti dejavnost ali storitev. Usmerjena je k rezultatom – evalviramo tako, da ugotovimo prednosti oziroma slabosti in na podlagi ocene lahko uvedemo izboljšave. Uporabimo lahko različne metode, npr. metodo anketiranja, fokusne skupine, intervjuja, benchmarking (primerjalno presojanje) ipd. (Ambrožič, 2003).

Namen preverjanja kakovosti je več kot le iskanje potrditve, da delamo dobro. Nasprotno: iskanje pomanjkljivosti je temelj, na katerem gradimo izboljšave in s tem omogočamo organizaciji neprestano rast.

Slika 1: Krog kakovosti

(Vir: <http://isocertifikati.com/wp-content/uploads/2011/05/800px-PDCA>, 16. 6. 2013)

2 DELOVANJE KNJIŽNICE B&B IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Skladno z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ima šola knjižnico. Sprva je šlo le za prostor s slabo označeno postavitvijo in površno evidenco gradiva. Leta 2008 so se začela prizadevanja za vpis v razvid knjižnic pri takratnem ministrstvu za šolstvo, do česar še vedno kljub dejavnemu trudu ni prišlo. Knjižnica je avgusta 2008 pridobila siglo s strani NUK in postala polnopravna članica sistema COBISS. Od takrat govorimo o »pravi« knjižnici.

Knjižnica spada med srednješolske in višješolske, s tem je opredeljena tudi vrsta gradiva in število knjižničnih enot. Posebnost je zagotovo dejstvo, da se šola ukvarja z izobraževanjem odraslih, zato so številnejši izvodi strokovnih knjig, priročnikov, strokovnih revij kot leposlovja. Kot pomembno za udeležence izobraževanj in izredne študente štejemo možnost iskanja po spletu in uporabo računalnika. Hkrati je zaradi številnih predavanj, ki na šoli potekajo hkrati, knjižnica tudi prostor za predavanja oziroma konzultacije pri predmetih z manj udeleženci.

Naloga knjižnice B&B izobraževanje in usposabljanje je pomoč uporabnikom, ki potrebujejo gradivo za seminarske, projektne in diplomske naloge. Gradivo si lahko izposodijo tudi predavatelji in strokovni sodelavci. Poleg izposoje uporabnikom pomagamo tudi tehnično urediti besedilo, svetujemo, kadar se znajdejo pred problemom – v odnosu do predavatelja (ne razumejo navodil) ali do same vsebine. V knjižnici je malo gradiva, zato člane pogosto usmerjamo v splošno knjižnico, se odločimo za medknjižnično izposajo ali gradivo kupimo. Udeležence izobraževanj usposabljammo za samostojno uporabo sistema COBISS in jih usmerjamo v splošne knjižnice, kjer si iskano gradivo lahko izposodijo.

V knjižnici načrtujemo prirast gradiva, vendar se ne zdi smiselno kupovati knjig, ki študentom in udeležencem izobraževanja odraslih ne bi koristile. Zato se za nabavo gradiva odločamo sproti. Hkrati vabimo predavatelje in strokovne sodelavce, naj podarijo izvode, ki jih ne potrebujejo več. Najpogosteje se na te prošnje odzovejo predavatelji, zaposleni na MORS, zato imamo s področja vojaške logistike precej knjig, ki jih ni mogoče dobiti drugje.

Pomembna naloga višješolske knjižnice je priprava, obdelava in hramba diplomskih nalog. Te obsegajo pomemben delež gradiva v naši knjižnici. Vnašamo jih v sistem COBISS in skrbimo tudi za bibliografije predavateljev. Poleg diplomskih nalog katalogiziramo tudi serijske publikacije, sestavne dele (članke) in neknjižno gradivo.

3 RAZISKAVA

V raziskovalnem delu sta uporabljeni primerjalna metoda in metoda anketiranja. Primerjali smo rezultate ankete o šoli in študijskem procesu, ki jih izpolnjujejo vsi študenti vseh študijskih programov na B&B, in sicer smo izločili trditev »Obseg in dostopnost literature in podatkovnih baz v knjižnici sta ustrezna«, ki se neposredno nanaša na knjižnično dejavnost. Uporabili smo podatke za tri zaporedna študijska leta.

3.1 Primerjava trditve iz ocenjevanje študijskega procesa

V redno preverjanje zadovoljstva s šolo B&B (anketiranje, fokusne skupine) je vključeno tudi vprašanje o zadovoljstvu s knjižnico. V tabeli prikazujemo povprečno oceno za študijska leta 2013/14, 2014/15 in 2015/16. Ocenjevalna lestvica je vsebovala ocene od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

	Povprečna ocena trditve <i>Obseg in dostopnost literature in podatkovnih baz v knjižnici sta ustrezna</i>
Študijsko leto 2013/14	4,35
Študijsko leto 2014/15	4,67
Študijsko leto 2015/16	4,23

Tabela 1: Zadovoljstvo študentov z obsegom in dostopnostjo literature in podatkovnih baz v knjižnici B&B

Vir: anketa o zadovoljstvu s študijskim procesom, 2014, 2015, 2016

3.2 Metoda anketiranja 2013, 2016

Metodo anketiranja uporabnikov knjižnice VSS smo prvič uporabili poleti 2013, ko smo preko spletne ankete podrobneje povprašali študente po mnenju o delovanju knjižnice in jih povabili k predlaganju ukrepov za izboljšanje delovanja. V letu 2016 smo v prizadevanju po rezultatih anketo ponovili.

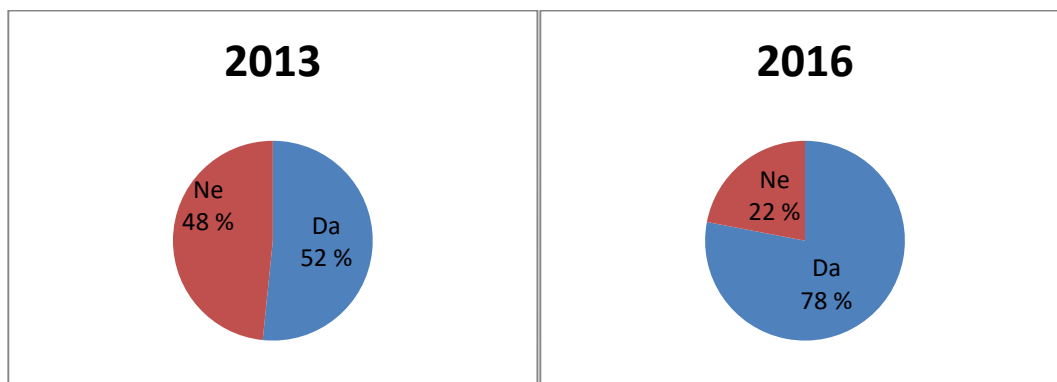
Podrobna raziskava o zadovoljstvu študentov z dejavnostjo knjižnice na Višji strokovni šoli B&B je bila prvič opravljena julija 2013 in v enaki obliki ponovno v avgustu 2016. V anketi smo preverjali naslednja področja:

- Ali so že uporabljali storitve BBKR?
- Ali je delovni čas knjižnice ustrezen?
- Ali je ureditev gradiva ustrezna?
- Katere storitve nudi knjižnica?
- Zadovoljstvo s storitvami (ocenjevanje od 1 do 5)
- Predlogi izboljšav

Pri tem smo izhajali iz dveh predpostavk:

- Izobraževanje poteka na več lokacijah; knjižnica deluje tako, da se gradivo po potrebi posreduje študentom na druge lokacije, ne da bi ti dejansko fizično obiskali knjižnico.
- Študenti knjižnico sicer poznajo in uporabljajo, vendar ne poznajo razporeditve gradiva. S posredovanjem informacij so zadovoljni.

Izkazalo se je, da je delež študentov, ki so že uporabili storitve knjižnice, bistveno narasel. Deleže prikazujemo na sliki 2.

Slika 2: Ali ste že koristili storitve knjižnice?

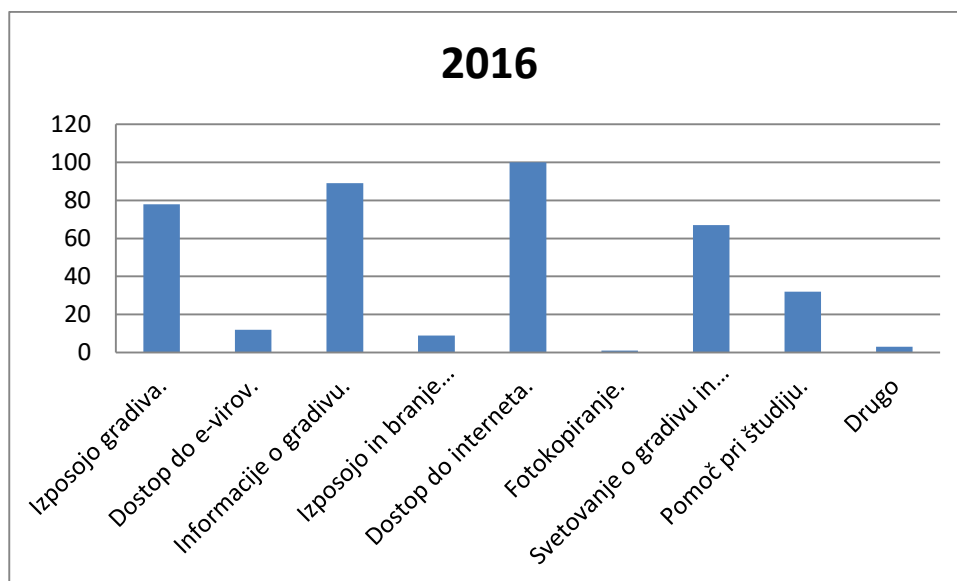
Trditve *V knjižnici se dobro znajdem*, *Oprema v knjižnici je ustrezna*, *V knjižnici dobim gradivo, ki ga potrebujem za študij*, in *V knjižnici dobim ustrezne informacije o gradivu, ki je dostopno v drugih knjižnicah*, so bile obakrat ocenjene s podobnimi ocenami. Najvišjo oceno je dobila trditev *V knjižnici dobim ustrezne informacije o gradivu, ki je dostopno v drugih knjižnicah*, kar je glede na stanje gradiva v knjižnici najpomembnejše. Iz rezultatov te trditve sklepamo, da knjižnica odlično opravlja pomembno poslanstvo – izobraževanje uporabnikov.

Katere storitve nudi knjižnica?

Anketiranci so izbirali med podanimi trditvami. Rezultate ankete iz leta 2013 prikazuje slika 3, rezultate ankete iz leta 2016 pa slika 4.

Slika 3: Storitve knjižnice (2013)

Slika 4: Storitve knjižnice (2016)

Primerjava pokaže, da je osveščenost študentov boljša. Večja je njihova seznanjenost z možnostjo dostopa do interneta in informacij o gradivu, medtem ko skoraj noben študent več ne trdi, da je v knjižnici možno fotokopirati. To storitev namreč nudimo v referatu.

Rezultate pripisujemo nekaterim načrtovanim dejavnostim, ki smo jih vključili v študijski proces:

- redna udeležba knjižničarke na informativnem dnevu, uvodnem predavanju in andragoških zborih;
- posredovanje informacije o knjižnici predavateljem, ki so jo posredovali naprej študentom;
- objava o knjižnih novostih na spletni strani in šolskem facebooku.

Kot odgovor drugo so anketiranci pripisali nekatere odgovore, ki so se v obeh anketah ponovili:

- zelo dobro, kar tako naprej;
- vesel sem, da ste mi pomagali pri izbiri teme za diplomsko nalogo;
- delovni čas knjižnice bi bilo treba podaljšati;
- všeč mi je, da se mi ni treba voziti v Kranj po knjige;
- zelo dobrodošla pomoč.

4 ZAKLJUČEK

Knjižnica je pomemben prostor v šoli; sodobni arhitekti ga pogosto postavijo v središče šolske stavbe. V zasebni izobraževalni organizaciji je pogosto postavljena na rob, saj lastniki ne vidijo njenih neposrednih in posrednih finančnih učinkov. Zagotovo gre za podporno dejavnost, ki sama po sebi ne bi obstajala, vendar si sodobne šole brez knjižnice ne moremo predstavljati.

Knjižnica morda ni več pomembna v smislu fizične izposoje knjig, saj je vedno več gradiva mogoče dobiti na spletu oziroma v elektronski obliki. Informacijsko-komunikacijska tehnologija pa nam lahko dobro služi le, če jo znamo uporabljati. Zato je v današnjem času vloga knjižničarja predvsem obveščanje, informiranje, poučevanje.

Rezultati šolske ankete o zadovoljstvu z učnim procesom kažejo rast zadovoljstva s knjižnico med prvima dvema primerjanima letoma, nato pa v letu 2016 rahel padec. Ocene so vsa tri leta visoke, vendar to ne pomeni, da izboljšave niso nujne.

Spletna anketa, ki je bila v enaki obliki opravljena leta 2013 in 2016, je pokazala napredek predvsem v poznavanju knjižnične dejavnosti na višji strokovni šoli. Izkazalo se je, da več študentov uporablja knjižnico, da bolje vedo, katere storitve nudi, in da se zavedajo, da knjižnica nudi tudi informacije o gradivu, dostopnem v drugih (splošnih in strokovnih) knjižnicah.

S pomočjo dveh raziskovalnih metod, anketiranja in primerjave, odgovarjamo na temeljno raziskovalno vprašanje: ukrepi, ki smo jih uvedli (prisotnost knjižničarke na dogodkih, promocija knjižnice na spletni strani in facebooku), pa tudi reklama »od ust do ust« so pokazali učinke, prikazane na sliki 4. Kot smo predvidevali, pa se je izkazalo, da bo treba delovni čas knjižnice prestaviti na popoldanski čas.

Verjamemo, da s samoiniciativno promocijo na eni strani ozaveščamo študente, da lahko na drugi strani kakovostno opravljamo knjižnične storitve. S tem dvigujemo raven kakovosti višje strokovne šole in celotne organizacije.

5 LITERATURA

Ambrožič, M. *Ugotavljanje uspešnosti delovanja knjižnic: visokošolske knjižnice (1. del)* (online). 2013. (Citirano 3. 5. 2013) Dostopno na naslovu: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K0003/ambrozic.pdf>.

B&B Izobraževanje in usposabljanje (online). (Citirano 29. 8. 2016). Dostopno na naslovu www.bb.si.

Center za razvoj knjižnic – Cezar (online) 2013. Dostopno na naslovu: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/>.

Cobiss (online). (2016). (Citirano 2. 9. 2016). Dosegljivo na naslovu www.cobiss.si.

ISO certifikati. *Bistvo certifikata 9001* (online). B. I. Citirano 16. 6. 2016. Dostopno na naslovu <http://isocertifikati.com/wp-content/uploads/2011/05/800px-PDCA>.

Pravilnik o opravljanju knjižnične dejavnosti kot javne službe. 2012. *Uradni list RS*, št. 73/2003, *Uradni list RS*, št. 70/2008, 80/2012.

Zakon o knjižničarstvu. *Uradni list RS*, št. 87/2001.